

RUOTSIN
SUOMALAINEN
ORTODOKSINEN
SEURAKUNTA

1958 — 1968

RUOTSIN SUOMALAINEN
ORTODOKSINEN SEURAKUNTA

1958–1968

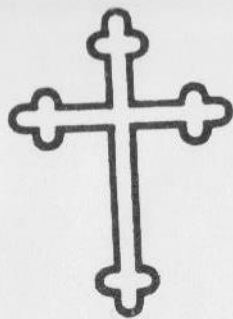

420

*»Ja ottakaa vastaan pelastuksen kypäri ja
Hengen miekka, joka on Jumalan sana.»*

Ef. 6:17

**FINSKA ORTODOXA
FÖRSAMLINGEN
I SVERIGE**

1958–1968

**FINNISH ORTHODOX
CONGREGATION
IN SWEDEN**

**RUOTSIN SUOMALAINEN
ORTODOKSINEN
SEURAKUNTA**

1958–1968

RUOTSIN SUOMALAINEN ORTODOKSINEN SEURAKUNTA

TOIMITTAJA/REDAKTÖR/EDITOR

MARTIN JUHKAM

ALKULAUSE

Kristillisten kirkkojen keskuudessa kutsutaan ortodoksista kirkkoa usein marttyyrikirkoksi. Tämä nimitys viittaa vuosisatojen kuluessa tapahtuneisiin vainoihin ja kärsimyksiin, jotka ovat kipeästi ja usein kohtalokkaalla tavalla kohdistuneet ortodoksisiin kristittyihin poliittisten taistelujen ja tuhoisten sotien tantereilla.

Toisen maailmansodan yksi traagillisimmista seurauksista oli miljooniin nousevien pakolaisjoukkojen syntyminen. Näiden ihmisten oli pakko jättää kotinsa ja etsiä mahdollisuuksia uuden elämän aloittamiseksi. Heihin kuuluu myös suuri osa Ruotsin suomenkielisistä ortodokseista, joiden varsinainen kotiseutu on nykyisin Neuvostoliittoon kuuluva Karjala.

Kokoomateoksemme "Ruotsin Suomalainen Ortodoksinen Seurakunta 1958—1968" pyrkii esittelemään keskitetysti näiden suomenkielisten ortodoksien, jotka ovat luoneet itselleen uuden kodin ystävällisessä ja demokraattisessa Ruotsin kuningaskunnassa, kirkollista toimintaa kymmenen viime vuoden aikana.

Ruotsin suomenkieliset ortodoksit, jotka ovat kokoontuneet omaksi seurakunnaksi, eivät ole olleet ainoastaan esi-isiensä uskontoa ja perinteitä rakastavia ja edelleen välittäviä uskonveljiä ja -sisaria, vaan myös yleensä hyviä ja uskollisia kristittyjä. Ortodoksisten kristittyjen suhteellinen merkitys Ruotsissa saattaa tuntua pieneltä, mutta se on varmaankin muodostuva yhä maallistuvamman ympäristön keskellä merkittäväksi tekijäksi.

Viime vuosikymmenet ovat osoittaneet, että kirkkojen välinen yhteistyö yleismaailmallisissa puitteissa ei ole vain toivottava, vaan myös pakottavan tarpeen sanelema. Ekumeenisesta yhteistyöhalusta riippuvat kristinuskon tulevaisuus ja eri kirkkojen välinen lähestyminen YHDEKSI PYHÄKSI, YHTEISEKSI JA APOSTOLISEKSI

KIRKOKSI. Tätä silmällä pitäen on myös Ruotsin Suomalainen Ortodoksinen Seurakunta harjoittanut yli koko Ruotsin ja ulospäinkin ulottuvaa ekumeenista yhteistyötä.

Kokoomateoksessa on käsitelty seurakunnallisen työn lisäksi muitakin ortodoksien uskonnolliseen elämään liittyviä kysymyksiä. Teos tarjonnee näin ollen mielenkiintoa myös suomen kielen vaikutuspiiriin ulkopuolella eläville.

Kokoomateoksen julkaisemisella on samalla haluttu säilyttää tuleville polville historiallisena aineistona ne pyrkimykset ja siitä aiheutuva toiminta, jotka Jumalan armo on meille runsaalla siunauksellaan lahjoittanut.

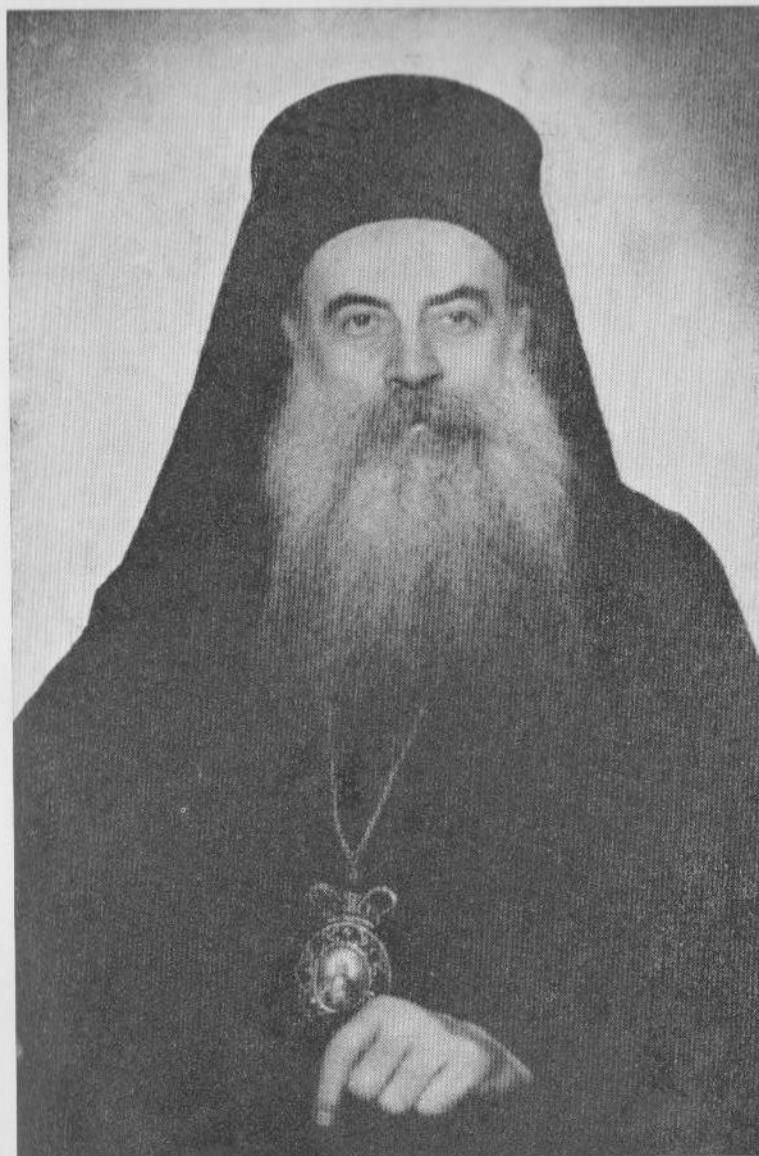
Olkoot nämä rivit kiitollisuutemme osoituksena kaikille niille, jotka ovat arvokkailla artikkeleillaan antaneet oman panoksensa kokoomateoksen julkaisemiseksi.

Erityinen kiitos osoitettakoon kuitenkin Carl-Bertel Nathhorstin tieteellisille ja yleishyödyllisille säätiöille, Suomen opetusministeriölle, Stockholms Sparbankille, Helsingin Ortodoksiselle Seurakunnalle, Laatokan Karjalaisten Avustusyhdistykselle sekä Kirkkojen Maailmanneuvostolle, jotka ovat antaneet avustusta julkaisukulujen peittämiseksi.

Kääntäjille, valtiotiet. maisteri Esmo Ridalalle ja fil.kand. Elisabeth Piltzille sekä kielentarkastaja Paavo Vaskolle vilpitön kiitos hyvästä ja tarkasta työstä.

Olkoot nämä rivit kristillisenä tervehdyksenä kirjan lukijalle Ruotsin Suomalaisen Ortodoksisen Seurakunnan 10-vuotispäivän johdosta.

Martin Juhkam

f Patriarcli Athanasios

SUOMEN
SUURLÄHETILÄS
RALPH ENCKELL

Valtiollisen itsenäisyytensä 50-vuotisjuhlaa äsken viettäneen Suomen merkittäviä sisäisiä rakennustehtäviä oli myös Suomen ortodoksisten seurakuntien olojen järjestely. Vuosina 1918 ja 1925 annetuilla asetuksilla vahvistettiin Suomen ortodoksiselle kirkolle myös virallisesti toisen kansankirkon asema, mikä sille maaperälämme ikivanhana historiallisena kirkkona on vanhastaan kuulunut. — Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ovat kiinteästi liittyneet maamme ja kansamme kohtaloihin. Vaikeinakin aikoina on rakkaus isiltä perittyyn uskoon antanut sen jäsenille voimaa ja luonut uutta toivoa, mikä on koitunut koko kansamme hyväksi. Ortodoksisen kirkon kautta olemme vastaanottaneet ikivanhan kulttuuriperinnön, jonka ainekset rikastuttavat koko kulttuuripohjaamme. "Moninaisuudesta kehittyy rikkaus", Tasavallan Presidentti totesi puhuessaan

muutama vuosi sitten m.m. ortodoksisen kirkon osuudesta oma-
leimaisen suomalaisen kulttuurin kehitykseen.

Tämän päivän ortodoksinen kirkko Suomessa, sen kaksi hiippa-
kuntaa, 25 seurakuntaa ja yli 70.000 jäsentä muodostavat arvossa
pidetyn osan Suomen kirkollisesta ja yhteiskunnallisesta elämästä.
Niillä sen jäsenistä, jotka nyt oleskelevat Ruotsissa, on syytä har-
taudella vaalia oman kirkkonsa perinteitä. Näillä perinteillä on itse-
oikeutettu paikkansa siinä kuvassa, jota me kaikki suomalaiset piir-
rämme kotimaastamme ulkomailla. Moninaisuus on tässäkin kuvassa
rikkautta, suomalaisen hengenelämän, suomalaisen kulttuurin, sa-
nalla sanoen Suomen kansan yhteistä rikkautta.

Minulle tuottaa suurta iloa voidessani tämän julkaisun kautta
tervehtiä Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan jäseniä.
Olen hyvin tietoinen niistä vaikeuksista, joita seurakunnan toimin-
nalle tuottavat oman kirkon puute, hajallaan eri puolilla Ruotsia
asuvat jäsenet ja monet muut seikat. Se, että seurakunta on näissäkin
oloissa pystynyt nyt toimimaan 10 vuotta, on mielestäni paras
osoitus sen elinvoimasta, sen jäsenten ja sielunpaimenen uhrautu-
vasta työstä. Tämän seurakunnan merkkipäivänä haluan lausua sille
sydämelliset onnitteluni samalla kun toivotan menestystä sen työlle,
minkä uskon koituvan hyödyksi niin hyvin yhteiselle kotimaallemme
kuin kaikille Ruotsissa oleskeleville suomalaisille.

Ralph Enckell
Suomen Suurlähettiläs

TERVEHDYS RUOTSIN SUOMALAISEN ORTODOKSISEN SEURAKUNNAN KIRKKOHERRALLE

ARKKIPIISPA
ATHENAGORAS

Rakas Poikani Kristuksessa.

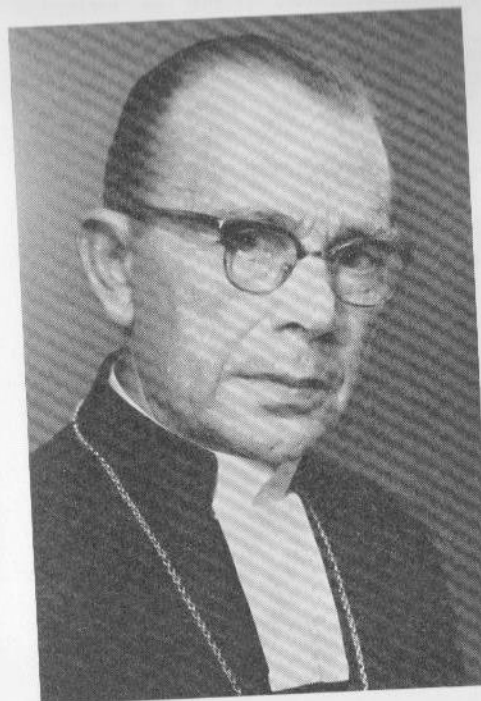
Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan hyväksi teke-
männe sielunpaimenen työn kymmenvuotispäivän johdosta esitän
Teille sydämellisimmät onnitteluni ja rukoilen, että voisitte jatkaa
sielunpaimenen tehtäväänne innolla ja menestyksellä Kristuksen
ylistykseksi ja rakkaan Ruotsin ortodoksisen kirkon vahvistamiseksi.

Uhrautuvalla antaumuksella suoritettu lähetystyö on se ihanne,
jonka Kristus on asettanut opetuslapsilleen. Meidän kaikkien, jotka
olemme kääntäneet katseemme tähän ihanteeseen, on omistettava
ajatuksemme ja koko elämämme tämän päämäärän saavuttamiseksi

evankeliumia julistamalla, noudattamalla Kristuksen käskyjä sekä tarjoamalla sakramentteja Hänen kansalleen sen valaisemiseksi ja pelastamiseksi.

Rukoillen, että Kaikkivaltias Jumala suo Teille voimaa ja terveyttä lähetystehtävänne jatkamiseksi, lähetän Teille isälliset terveiseni ja siunaukseni Kristuksessa Meidän Herrassamme.

*Arkipiispa Athenagoras
Thyateiran ja Iso-Britannian metropoliitta*

ARKKIPIISPA
RUBEN JOSEFSON

Ruotsin kirkolla on ilo minun kauttani esittää tervehdyksensä Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan merkkipäivän johdosta. Ruotsin kirkon siteet ortodoksiseen kristikuntaanhan ovat hyvin vanhat. Se tuntee tietenkin erityisen läheiseksi seurakunnan, jolla on juurensa veljesmaassamme Suomessa. Olemme monesti saaneet tilaisuuden auttaa toisiamme. Tervehdykseeni liittyy myös kiitollisuuden ilmaus sen yhteisyyden johdosta, joka on syntynyt ja joka kasvaa jatkuvasti yhä lujemmaksi. Kilvoitelkaamme kaikki "säilyttääksemme Hengen yhtenäisyyden rauhan siteiden kautta" (Efr. 4:3).

Arkipiispa Ruben Josefson

ARKKIPISPA
PAAVALI

Suurella myötätunnolla olemme seuranneet sitä kirkollista toimintaa, joka on yhdistänyt Ruotsissa asuvia ortodokseja toisiinsa. Olemme kunnioituksella ajatelleet suomalaisten parissa hengellistä työtä tekevää rovasti Martin Juhkamia, joka joutuu hakemaan laajalle alalle hajaantuneita seurakuntalaisiaan. Varmaan suomenkielinen jumalanpalvelus on aina tuonut seurakuntalaisille sekä hengellistä lohdutusta että muutoinkin sitä iloa, minkä omakielinen toiminta vierassa ympäristössä antaa.

Tunnettua on, että suomalaiset ortodoksit ovat vain eräs ryhmä Ruotsiin siirtyneistä eri kansallisuuksia ja kieliä edustavista ortodokseista. Suomalaisten niinkuin muidenkin kansallisuus- ja kieliryhmien oma kirkollinen aktiivisuus on kallisarvoinen tekijä luomassa perustaa yleensä Ortodoksisen Kirkon tulevaisuudelle Ruotsissa. Eri ryhmiin kuuluvat seurakunnat Ruotsissa ovat eri ikäisiä, viettihän

hiljattain eräs seurakunta — ilmeisesti vanhin ortodoksisista seurakunnista — peräti olemassaolonsa 350-vuotisjuhlaa. Menneisyys voi olla erilainen, mutta kaikkia seurakuntia yhdistää tulevaisuus, joka on vain silloin valoisa ja Jumalan tahdon mukainen, jos siihen tulee sisältymään määrätietoista pyrkimystä kaikkien ortodoksiryhmien yhdistymiseen yhtenäiseksi Ruotsin ortodoksiseksi kirkoksi.

Sydämellisesti onnittelen suomalaista ortodoksista seurakuntaa sen viettäessä ensimmäistä kymmenvuotisjuhlaansa ja toivotan alati uudistuvaa intoa sekä keskinäisen seurakunnallisen toiminnan kehittämiseen että yhteyksien luomiseen kaikkiin maassa asuviin ortodokseihin, jotta Ortodoksinen Kirkko voisi suorittaa menestyksellisesti kutsumustehtäväänsä Ruotsissa, Jumalan valtakunnan julistamista aikamme ihmiselle.

Rakkaudella tervehtien

Paavali

Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa

CHRISTOFER KLASSON *)

Harvat maat ovat menneinä aikoina olleet uskonnollisessa mielessä yhtä yhtenäisiä kuin Ruotsi — ainakin ulkonaisesti katsoen. Maan asukkaista kuului pitkiä aikoja 100 % luterilaiseen kirkkoon. Maassa ei edes sallittu mitään muuta uskontokuntaa.

XVIII vuosisadan lopulla tilanne kuitenkin muuttui. Kuningas Kustaa III salli tietyn uskonvapauden maassa siinä mielessä, että roomalaiskatoliset ja juutalaiset saivat luvan pitää julkisia jumalanpalveluksia. Tästä ajasta lähtien alkaa myös heikko, mutta kasvava näiden uskontokuntien jäsenten maahanmuutto Ruotsiin.

Väestön laajat kerrokset kuuluivat kuitenkin edelleen muodollisesti Ruotsin kirkkoon. Tämä ei tarkoita sitä, että ne olisivat olleet tämän kirkkokunnan kuuliaisista poikia ja tyttäriä. Merkillistä on, että uskonnollinen hajanaisuus oli maassa suuri. Erilaisten lahko-

*) Christofer Klasson, rovasti, syntynyt Tukholmassa 6.12.1913. Suorittanut Uppsalassa fil.kand. tutkinnon 1939, teol.kand. tutkinnon 1943 sekä sacr.min.kand. tutkinnon 1943. Toiminut 1944—65 Ruotsin kirkon pappina. Siirtyi ortodoksiseen kirkkoon 1965. Thyateiran metropoliitta Athenagoras vihki hänet Lontoossa 1.1.1966 diakoniksi ja 2.1.1966 papiksi. Sai rovastin arvon Korintin katedraalissa 1967 järjestetyssä jumalanpalveluksessa.

kuntien määrä oli suurempi kuin yleensä muualla. Mutta samanaikaisesti kun lahkokunnat järjestäytyivät seurakunniksi ja yhdistyksiksi omine jumalanpalveluksineen ja sakramenteineen, pysyivät niiden jäsenet edelleen Ruotsin kirkon jäseninä.

Viime maailmansodan jälkeen on uskonnollinen hajanaisuus Ruotsissa edelleen syventynyt. Vuodesta 1945 lähtien on Ruotsi nimittäin ollut suuressa määrin maahanmuuttajia vastaanottanut maa, jonne on hakeutunut ihmisiä maailman kaikilta kulmilta. Nykyisin lasketaan, että maan vajaasta 8.000.000 asukkaasta noin 300.000 on tällaisia maahanmuuttajia. Näiden maahanmuuttajien joukossa on myös suuri määrä ortodokseja: virolaisia, suomalaisia, kreikkalaisia, romanialaisia ja serbialaisia. Kukaan ei kuitenkaan täsmälleen tiedä, kuinka paljon näitä ortodokseja on.

Useimmat ruotsalaiset pitänevät ortodoksista kirkkoa maassa "vieraana ruumiina" — kirkkona, joka on tarkoitettu erilaisille maahanmuuttajille. Useimmat uskonevat lisäksi, että sen olemassaolo Ruotsissa rajoittuu vain toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan.

Totuus on kuitenkin paljon jännittävämpi. Ortodoksisen kirkon historia Ruotsissa on todennäköisesti yhtä vanha kuin kristinuskon historia tässä maassa.

Noin vuosina 600—1000 j.Kr. olivat Skandinavian maat yli koko Euroopan ulottuneen merirosvojen järjestäytyneen riehunnan, n.s. viikinkiretkien, lähtöalueina. Tanskasta ja Norjasta viikinkiretket suuntautuivat länteen. Ruotsissa suoritettiin retkiä enemmän itäiseen suuntaan: Venäjälle ja Venäjän jokiverkostoa pitkin aina Konstantinopoliin saakka.

On kaikki syy uskoa, että monet näistä Konstantinopoliin päätyneistä ruotsalaisista viikingeistä, joista useat muuten ryhtyivät keisarikunnan kaartin palvelukseen, "astuivat" siellä kristinuskoon. Monet seikat viittaavat tähän suuntaan, joskaan sitä ei ole ollut varmojen historiallisten todisteiden puuttuessa mahdollista sitovasti todistaa.

Mutta jo XIII vuosisadalla mainitaan Ruotsissa olleen ortodoksia kirkkoja. Siinä rauhansopimuksessa, jonka Aleksander Nevski solmi v. 1262 Gotlannin ruotsalaisten kanssa, sanotaan, että novgorodilaisilla oli oleva oikeus aikaisempaan tapaan pitää kauppahuonettaan ja kirkkoaan Visbyssä. Tämän sopimuksen eräistä toisista muotoiluista voidaan lisäksi päätellä, että novgorodilaisilla kauppiaila oli kauppahuone ja kirkko myös Gotlannin itärannalla.

Keskiajan jälkipuoliskolla näyttävät kaikki rauhanomaiset yhtey-

det ortodoksiseen kirkkoon kuitenkin katkenneen. Ruotsalaisten yhteys ortodokseihin rajoittui vain loputtomiin rajasotiin Venäjän kanssa.

XVI vuosisadan alkupuolella yhtyi Ruotsin kirkko luterilaiseen reformaatioon. Seurauksena siitä, että roomalaiskatolista vastauskonpuhdistusta pidettiin vaarallisena, oli ruotsalaisen luterilaisuuden äärimmäisen torjuva suhtautuminen kaikkeen vieraaseen uskonnonharjoitukseen maassa. V. 1593 Uppsalassa pidetyssä kirkolliskokouksessa kiellettiin kaikkia vieraita uskonnonharjoittajia — tällä tarkoitettiin ulkomaan kansalaisia — järjestämästä julkisia jumalanpalveluksia. Ulkovaltojen ministerit saivat kuitenkin järjestää asunnois- saan jumalanpalveluksia heidän palveluksessaan oleville.

Sitä hämmästyttävämpää on todeta, että vain 25 vuotta myöhemmin annettiin ortodoksille kirkolle suuria etuoikeuksia. Vuonna 1617 Ruotsin ja Venäjän välillä solmitussa rauhassa sai Ruotsi Venäjältä alueita Inkerissä ja Karjalassa. Väestö näillä alueilla oli kokonaan ortodoksista. Sopimuksessa määrättiin, että tämä väestö sai pitää isiltä perityn uskonsa ja ortodoksiset jumalanpalveluksensa. Sitä paitsi määrättiin, että Venäjän tsaarin alamaiset, siis ortodoksiset venäläiset kauppiaat, saivat pitää kauppahuoneet kirkkoineen Tukholmassa, Viipurissa ja Tallinnassa.

Hämmästyttävää on, että ortodoksisella kirkolla vuodesta 1617 lähtien noin v:een 1670 saakka oli periaatteessa sama asema kuin luterilaisella kirkollakin eli että sitä pidettiin ruotsalaisena kansalliskirkkona. Se tosin joutui tietyn väkivallan kohteeksi, kun luostarit oli suljettava ja pappien oli joka sunnuntai luettava kappale Lutherin pienestä katkismuksesta. Mutta samaan aikaan Ruotsin valtio takasi sille kuitenkin niin uskonnonvapauden kuin taloudellisen turvallisuudenkin.

Ainakin v:sta 1642 lähtien ellei jo aikaisemminkin alkoivat venäläiset kauppiaat, jotka lämpimänä vuoden aikana kävivät Tukholmassa, pitää jumalanpalveluksia tässä kaupungissa. Ortodoksinen on täten ensimmäinen ei-luterilainen uskontokunta, joka on saanut oikeuden pitää jumalanpalveluksia Ruotsin pääkaupungissa. Tuosta ajasta lähtien ei ortodoksinen sananjulistus ole koskaan täysin lakannut tässä maassa. On mielenkiintoista todeta, että Tukholman venäläinen ortodoksinen seurakunta oli ensimmäinen Venäjän rajojen ulkopuolelle perustettu venäläinen seurakunta.

Syy tähän, aikakauden huomioonottaen, suhteellisen suureen

Pastori Leo Merras jumalanpalvelusmatkalla Åshammarissa 1950-luvulla.

PSHV:n Ruotsin komitea. Vasemmalta: Alvi Houtsonen, Erkki Piironen, Boris Karppela ja Leo Merras.

suvaitsevaisuuteen, jota ruotsalaiselta luterilaiselta taholta osoitettiin ortodoksista kirkkoa kohtaan, oli kaksinainen. Toisaalta ei oltu vielä täysin selvillä niistä opillisista eroavaisuuksista, joita ortodoksisuuden ja luterilaisuuden välillä on, toisaalta etsittiin tukea katolista vastauskonpuhdistusta vastaan, jonka pelättiin tulevan Puolasta — viimeksimainitun kuningashan piti itseään Ruotsin laillisena hallitsijana.

Mutta kun tämä vaara oli torjuttu ja kuninkaan yksinvaltiutus voittanut Ruotsissa, alkoi uusi, aikaisempaa vaikeampi aika Ruotsin ortodoksille. Tukholmassa sijainnut kirkko, joka muuten oli yksinkertainen puuparakkiiin sijoitettu ”kotikirkko”, saattoi tosin jatkaa häiritsemättä toimintaansa. Sehän oli tarkoitettu ensisijaisesti Venäjältä tuleville liikemiehille.

Mutta Inkerin ja Karjalan ortodoksille alkoi erittäin vaikeitten vainojen aika; vainojen tarkoituksena oli käännyttää heidät luterilaisuuteen. Seurauksena oli Ruotsin ortodoksien väestön väheneminen huomattavasti — osittain kääntymisen vuoksi luterilaisuuteen, mutta ennen kaikkea siksi että ortodoksinen väestö pakeni suurin joukoin Venäjälle.

Juuri näihin aikoihin alkoi syntyä käsitys, että ortodoksinen kirkko oli jotain Ruotsille vierasta — kristillisyyden muoto, joka oli ominainen venäläisille ja joillekin näiden sukulaiskansoille. Ja koska Ruotsi ja Venäjä kävivät vuosisatojen ajan jatkuvasti sotia keskenään, lujittui varsin kielteinen suhtautuminen ortodoksiseen kirkkoon.

Kaksi maailmansotaa sekä toista maailmansotaa seurannut aika ovat tässä suhteessa saaneet aikaan täydellisen muutoksen. Poliittiset ja yhteiskunnalliset mullistukset Venäjällä saivat, kuten tunnettua, aikaan sen, että monet venäläiset poistuivat kotimaastaan. Osa heistä asettui Ruotsiin. Kristuksen Kirkastuskirkko, joka oli ollut vähäpätöinen lähetystökirkko, muuttui aivan tavalliseksi seurakunnaksi, jossa oli entistä suurempi määrä jäseniä. Nämä ortodoksista uskoa tunnustavat ovat noista ajoista kuluneiden 50 vuoden aikana suurin piirtein täysin ruotsalaistuneet. Ruotsi on tällä tavalla saanut jälleen oman kotimaisen ortodoksien kirkon.

Toisen maailmansodan jälkeen Ruotsissa syntynyt tilanne on yhä syventänyt ruotsalaistumistendenssejä. Sotatoimien seurauksena asettui erittäin suuri ryhmä ortodoksista uskoa tunnustavia Ruotsiin. Suuri enemmistö näistä ortodokseista oli Viron kansalaisia. Kun

näiden maahanmuuttajien joukossa oli melkoinen määrä pappeja, voitiin kirkollinen elämä organisoida nopeasti. Seurakuntia syntyi jo heti ensimmäisen sotaa seuranneen vuoden aikana Tukholmaan, Göteborgiin, Malmöön, Norrköpingiin, Boråsiin ja Halmstadiin. Sitäpaitsi vierailivat papit lukuisilla pienemmillä paikkakunnilla, joilla virolaisia ortodokseja löytyi.

Sen jälkeen kun Viron ortodoksien kirkon primas, Tallinnan ja koko Viron metropoliitta Aleksander oli v. 1947 asettunut Tukholmaan, tuli Ruotsista lisäksi koko virolaisen pakolaisuudessa toimivan ortodoksien kirkon keskus.

Ruotsin ortodokseilla on aihetta tuntea syvää kiitollisuutta virolaisia pappeja ja virolaisia maallikoita kohtaan. Nämä papit työskentelivät aivan ilman palkkaa ja väsymättä luodakseen terveellä pohjalla olevan kirkollisen elämän tähän maahan. Vaikeudet olivat suunnattomat. Kirkolla ei ollut taloudellisia varoja. Ei ollut uskonnollista kirjallisuutta, ei liturgiavälineitä, ei järjestöä eikä kirkkorakennuksia. Kaikki oli luotava alusta alkaen. Mutta papiston ja maallikkojen syvän uskon sekä ei-ortodoksisten kristillisten järjestöjen ja kirkkojen antaman tietyn tuen avulla voitiin luoda perusta siunaukselliselle työlle.

Näinä alkuaikoina oli kirkon ensimmäisenä huolenaiheena antaa hengellistä apua virolaisille maahanmuuttajille. Perustettiin virolainen kulttuurirahasto, jonka tarkoituksena oli hankkia hengellistä kirjallisuutta viron kielellä sekä järjestää mahdollisuuksia jumalanpalvelusten pitämiseen.

Mutta katse suunnattiin myös tulevaisuuteen. Jo alusta alkaen haluttiin ortodoksista uskoa tehdä tunnetuksi Ruotsissa. Sitä mukaa kun papisto oppi ruotsin kielen, alkoivat sen edustajat myös pitää esitelmää ortodoksisesta kirkosta, ennen kaikkea ruotsalaisille seurakunnille. Järjestettiin myös tiettyjen suurten kirkollisten juhlatilaisuuksien filmauksia tarkoituksena tutustuttaa yleisöä tällaisen dokumenttiaineiston avulla ortodoksien kirkon erikoispiirteisiin ja elämänmuotoon.

Metropoliitta Aleksander kuoli v. 1953 Tukholmassa. Kirkko jäi jälleen ilman johtajaa. Kesti aina v. 1956 asti ennen kun hänelle valittiin seuraaja. Mainittuna vuonna valittiin rovasti Jüri Vålbe pakolaisuudessa toimivan virolaisen ortodoksien kirkon piispaksi. Ekumeeninen patriarkka hyväksyi vaalin. Piispa Jürin vihkimisen suoritti Tukholmassa Thyateiran arkkipiispa Athenagoras, jota

avustivat Maltan metropoliitta Jakob ja Wienin metropoliitta Chrysostomos.

Tämä tapahtuma merkitsi käännekohtaa ortodoksisen kirkon historiassa Ruotsissa. Tämä oli ensimmäinen piispaksi vihkiminen, joka oli tapahtunut Ruotsin rajojen sisällä. Se merkitsi näin ollen myös sitä, että ortodoksinen kirkko oli lakannut olemasta pelkästään maahanmuuttajien kirkko. Saadessaan Ruotsia asemapaikkanaan pitävän piispan esiintyi ortodoksinen kirkko nyt myös kotimaisena kirkkona. Osoittaakseen, että tämä vihkiminen merkitsi uuden aseman antamista kirkolle, antoi ekumeeninen patriarkka uudelle piispalle Ravennan piispan arvonimen.

Piispa Jürin hiippakunta uudistui monella tavoin. Niinpä esimerkiksi alettiin jumalanpalveluksia järjestää aika ajoittain tietyillä paikkakunnilla myös ruotsiksi. Piispa Juri ymmärsi erittäin hyvin, että oli välttämätöntä siirtyä yhä enemmän käyttämään ruotsin kieltä, jos nuori sukupolvi haluttiin säilyttää ortodoksiselle uskolle.

Valitettavasti muodostui piispa Jürin toimikausi varsin lyhyeksi. Hän kuoli jo vuonna 1961. Mutta hän jätti jälkeensä kirkon, joka kaikessa varattomuudessaan oli saanut uutta elämänuskoa ja suuressa määrin vakauttanut sisäisen tilansa.

Tämä vakava pohja oli edellytyksenä tulevien vuosien ortodoksille työlle. 1950-luvun alusta lähtien on ortodoksien luku Ruotsissa kasvanut nimittäin erittäin huomattavasti. Jo melko pian rauhan palattua alkoi Suomen kansalaisia siirtyä Ruotsiin etsimään täältä työtä. Näistä maahanmuuttajista olivat varsin monet ortodokseja. Järjestääkseen heille sielunhoitoa antoi Suomen Ortodoksinen Kirkollishallitus Tukholmassa toimivan virolaisen Pyhän Nikolauksen seurakunnan papin, isä Martin Juhkamin, tehtäväksi huolehtia heistä. Ruotsin kirkon ekumeenisen avustusjärjestön taloudellisella tuella aloitti isä Martin v. 1957 kirkollisen työnsä suomalaisten ortodoksien parissa. Työtä on vaikeuttanut se, että useimmat suomalaiset, kuten virolaisetkin, ortodoksit asuvat hajallaan yli koko maan. Näistä vaikeuksista huolimatta on maassa voitu muodostaa seurakunta maan n. 2.500 suomalaiselle ortodoksille.

Suurin muutos on tapahtunut kuitenkin viime vuosina. Ruotsin ankara työvoimapula on saanut ruotsalaiset viranomaiset rohkaisemaan laajassa mittakaavassa tapahtuvaa maahanmuuttoa. Suureksi osaksi tulevat nämä maahanmuuttajat kahdesta valtaosaltaan ortodoksisesta maasta, nimittäin Kreikasta ja Jugoslaviasta.

Kukaan ei tiedä täsmälleen, paljonko ortodokseja tällä hetkellä Ruotsissa on. Venäläistä syntyperää olevia ortodokseja lienee n. 2.000, virolaisia n. 3.500 ja suomalaisia, kuten jo mainittiin, n. 2.500. Mutta tämän lisäksi tulevat kaikki serbialaiset ja kreikkalaiset, joista ei ole tilastotietoja. Eräiden arvioiden mukaan ortodoksien määrä maassa nousee vähintään 20.000 henkeen.

Seurakunnan 12.1.1958 valitsema ensimmäinen valtuusto. Vas.: Ville Varppa, Matti Andriainen, Nikolai Pajariaho, pastori Martin Juhkam, Oskari Kivinen, Boris Karppela (Suomesta), Laura Johansson, Aleksi Mäkinen, Pekka Simonen ja Martta Jehkimäinen.

Kehitys on siis ollut räjähdysmäinen eikä kirkolla ole ollut niitä taloudellisia varoja eikä sitä henkilökuntaa, mitä tämä kehitys olisi edellyttänyt. Aina v:een 1965 asti oli maassa neljä ortodoksista pappia ja kaksi diakonia. Näistä palveli yksi pappi ja yksi diakoni Kristuksen Kirkastuksen seurakunnassa Tukholmassa (venäjänkielinen seurakunta). Yksi pappi huolehti suomalaisesta seurakunnasta. Kiin-

teitä jumalanpalvelushuoneustoja oli ainoastaan Tukholmassa. Mutta siellä kirkolla olikin kaksi huoneistoa.

V:sta 1965 lähtien tilanne on kuitenkin jonkin verran parantunut. Kesällä 1965 Thyateiran metropoliitta vieraili Ruotsissa. Hän asetti tällöin saksalaissyntyisen arkkimandriitin, isä Nikolaos Stenglerin, Tukholman kreikkalaisen seurakunnan kirkkoherraksi. Sitä paitsi hän vihki Ruotsissa opiskelevan kreikkalaisen teologin Stergios Vittisin papiksi. Tämä vihittiin samanaikaisesti munkiksi ja nimitettiin arkkimandriitiksi nimellä Eusebios.

Tammikuun 2. p:nä 1966 vihittiin Lontoossa eräs ruotsalainen, nimittäin näiden rivien kirjoittaja, papiksi työskentelemään Ruotsin ortodoksien parissa.

Ruotsin pienen ortodoksisen kirkon pulmat ovat kuitenkin edelleenkin suunnattomat. Kuten edellä jo mainittiin, asuvat ortodoksit hajallaan yli maan. Tästä on ollut seurauksena, että papiston on jatkuvasti ollut oltava matkalla voidakseen edes jossain määrin palvella uskovaisia.

Tällaisissa olosuhteissa näyttää elinvoimaisten seurakuntien luominen ehkä mahdottomalta. Lisävaikeutena on kirkon suuri taloudellisten varojen puute. Niistä seitsemästä papista, jotka tällä hetkellä työskentelevät Ruotsissa, saa palkkaa vain kolme. Muiden neljän on pidettävä toista virkaa voidakseen huolehtia itsestään ja perheistään. Tästä on tietenkin seurauksena, että he voivat omistaa vain osan ajastaan kirkolle.

Mutta vaikeuksista huolimatta työ on kuitenkin edistynyt. Seurakuntien luku on kasvanut kolmella ja uusien seurakuntien perustamista valmistellaan. Kiinteiden jumalanpalvelushuoneistojen luku on nyt neljä, joista kolme sijaitsee Tukholmassa ja yksi Göteborgissa.

Ortodoksia seurakuntia on Ruotsissa nyttemmin seuraavilla paikkakunnilla (kansallinen kuuluvuus merkitty suluissa):

Tukholmassa: kolme (yksi venäläinen, yksi virolainen ja yksi kreikkalainen).

Göteborgissa: kaksi (virolainen, ja kreikkalainen).

Norrköpingissä: yksi (virolainen).

Boråsissa: yksi (virolainen).

Halmstadissa: yksi (virolainen).

Västeråsissa: yksi (monikansallisuuksinen).

Malmössä: yksi (monikansallisuuksinen).

Hälsingborgissa: yksi (monikansallisuuksinen).

Suomalaisen seurakunnan jumalanpalveluspaikkakuntia ovat Avesta, Borås, Göteborg, Hofors, Mölndal, Norrköping, Tukholma, Virsbo, Värmlanti-Brattfors ja Åshammar.

Seurakuntia on suunnitteilla seuraavasti: yksi eteläiseen ja yksi pohjoiseen Smoolantiin. Luultavasti osoittautuu tarpeelliseksi perustaa seurakunta myös Blekingen lääniin.

Suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamiskokous Boråsin kaupungissa 12. 1. 1958. Ensimmäinen rivi vasemmalta: Pekka Pitkäniemi, Mikko Ustinov, Oskari Kivinen, rov. Nikolai Raag, toim.joht. Boris Karppela, past. M. Juhkam, Aleksi Maksinen ja Maikki Andriainen.

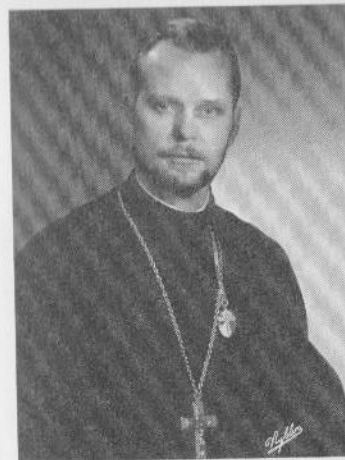
Osoitus Ruotsin ortodoksien toiminnan vilkkaudesta on, että tällä pienellä ja taloudellisesti heikolla kirkolla on kuitenkin kaksi ruotsinkielistä aikakauslehteä, nimittäin "Ortodox Kyrkotidning" ja "Kerygma". Molempia julkaistaan yksityisestä aloitteesta ja molemmat haluavat levittää oikeata tietoa ortodoksisesta uskosta. Isä Martin Juhkam julkaisee sitäpaitsi suomenkielistä seurakuntalehteä.

Tämän lisäksi työskennellään useilla tahoilla liturgiakirjojen kääntämiseksi. Tämä tapahtuu Suomen ja Ruotsin ruotsinkielisten ortodoksien yhteistyön kautta. Suomessa tekee tätä käännöstyötä Tito Colliander ja Ruotsissa allekirjoittanut. Kaikki nämä käännökset ovat luonnollisesti toistaiseksi luonteeltaan koekäännöksiä, joita on ensin kokeiltava kirkon käytännössä ennen kuin ne voidaan virallisesti hyväksyä.

Mutta tärkeätä on, että tämä suoritetaan nyt. Kokemus on nimittäin osoittanut, että maahan muuttaneen ryhmän toinen sukupolvi sulautuu jo melkein kokonaan uuden kotimaan väestöön. Maahanmuuttajien lapset puhuvat paremmin uuden kotimaan kuin vanhempien kieltä. Jos nämä lapset halutaan säilyttää ortodoksisen kirkon piirissä, on heidän saatava tilaisuus rukoilla sillä kielellä, joka heille on luonnollinen.

Ortodoksinen kirkko oli kerran, XVII vuosisadalla, varsin vahva ja elinvoimainen Ruotsissa. Olemme nyt tilanteen edessä, jolloin siitä voi jälleen tulla merkittävä tekijä Ruotsin henkisessä elämässä. Se voi saavuttaa tämän aseman, jos ortodoksit pitävät vankasti kiinni kirkon uskosta ja järjestyksestä. Me, jotka olemme keskellä tätä työtä, väsymme varmaan usein. Mutta me kaikki olemme täynnä luottamusta tulevaisuuteen. Me pyydämme vain äitikirkoja eri tahoilla, että nämä tukisivat meitä ja antaisivat sitä tukea, mitä elävä esirukous merkitsee.

ENSIMMÄISET SUOMENKIELISET JUMALANPALVELUSMATKAT RUOTSIIN

NIILO KARJOMAA *)

Toisen maailmansodan päättymisen jälkeinen tila oli monien kansojen kohdalla paljolti kaaosmainen. Tästä oli suoranaisena seurauksena valtava "kansainvaellus" länteen. Erikoisesti se kohdistui sodan aikana itsenäisyytensä säilyttäneisiin puolueettomiin maihin. Skandinaviassa tällaisena maana oli Ruotsi. Siksi monien katseet Baltianmaista, mutta myös Suomestakin kohdistuivat sinne. Maamme oli Itä-Karjalasta tapahtuneen perääntymisvaiheen aikana vuonna 1945 vapaaehtoisesti siirtynyt joukko siellä aiemmin asuneita itäkarjalaisia. Kun vuoden 1944 välirauhan ja sitä seuranneen rauhanteon jälkitapahtumat maassamme muuttuivat Itä-Karjalasta sodan aikana Suomeen vapaaehtoisesti siirtyneille karjalaisille epäedullisiksi, päättivät he suurin joukoin paeta Suomesta, jossa heitä odotti Neuvostoliittoon palauttamisen uhka, Ruotsiin, joka puo-

*) Niilo Karjomaa, teol.lis., syntynyt toukok. 1. pnä 1927 Suojärvellä. Opiskellut Suomen ortodoksisessa pappisseminaarissa 1948 sekä Pariisin ortodoksisessa instituutissa. Teologian kandidaatti 1954 ja lisensiaatti 1958. Helsingin ortodoksisen seurakunnan toinen pappi 1955—66, Suomen ekumeenisen neuvoston yksi varapuheenjohtajista v:sta 1962 lähtien, puolustusvoimien ortodoksinen sotilaspappi 1960—66 sekä Kuopion ortodoksisen arkkipiispallisen katedraaliseurakunnan kirkkoherra v:sta 1966 lähtien.

lueettomana maana pystyi heille tarjoamaan turvapaikkaoikeuden ja työmahdollisuuksien kautta uuden elämän aloittamiselle tarvittavat puitteet. Näihin Itä-Karjalasta peräytymisvaiheen aikana vapaaehtoisesti Suomeen siirtyneisiin liittyivät Ruotsiin vaelluksen hetkellä vielä ne Vienasta ja Aunuksesta jo 1918—1922 Kanta-Suomeen siirtyneet Karjalan vapaustaistelijat Suomessa syntyneiden lastensa kanssa, jotka niinikään poliittisista syistä tunsivat vuoden 1945 maamme tapahtumat itselleen epävarmuutta tuoviksi. Tuskin on tehty tarkkoja laskelmia Suomesta noina vuosina Ruotsiin siirtyneiden lukumääristä, mutta varmuudella voidaan puhua tuhansista. Ruotsin viranomaisille on annettava varaukseton tunnustus siitä, että he kaikin tavoin pyrkivät auttamaan näitä onnettomia — eräät jo kolmatta kertaa kotinsa jättämään joutuneita — ihmisiä. Toisen maailmansodan jälkimaininkien seurauksena havaitsemme Ruotsiin muodostuneen puhtaasti suomea, oikeammin karjalaa, puhuvan ortodoksiseen kirkkoon kuuluvan väestön osan. Myöhemmin hyvin moni Ruotsiin siirtyneistä karjalaisista jatkoi matkaansa Amerikkaan, Kanadaan, Australiaan ja Uuteen Seelantiin.

Onnettomissa olosuhteissa Suomesta Ruotsiin siirtyneet karjalaiset toivat mukanaan sinne tullessaan myös oman ortodoksisen uskonsa. Kuinka he alkuvaikeuksissa hengellisen elämänsä tyydyttivät, jää paljolti arvailujen varaan, mutta varmaan tänä aikana nimenomaan kodin ja vanhempien merkitys on ollut pohjaa luova. Suomen Ortodoksisella Kirkolla oli kysymyksessä olevana aikana niin paljon omista asioissaan järjestämistä, — olihan menetetty 90 % omaisuudesta, suurin osa seurakunnista oli uudelleen organisoitava, nuorisotyö järjestettävä, — ettei siltä liennyt aikaa miettiä Ruotsiin paenneiden karjalaisten kohtaloa. Niinpä kului melkein kymmenen vuotta, jona aikana luonnollisesti monet hyvät mahdollisuudet seurakuntakokonaisuuden saavuttamiseksi karjalaisten keskuudessa Ruotsissa jäivät hyväksi käyttämättä, ennenkuin Suomen Ortodoksisen Kirkon järjestöt heräsivät tuntemaan vastuun myös Ruotsissa asuvista uskonveljistä ja -sisarista. Vuoden 1954 Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan komitean 8. 3. pidetyn kokouksen pöytäkirjasta luemme: "Keskusteltiin Ruotsiin järjestettävän sisälähetysmatkan käytännöllisistä valmisteluista, minkä tehtävän Kirkollishallitus oli jättänyt Veljeskunnalle edelleen hoidettavaksi." (§ 8) Karjalan valistajien, pyhien Sergein ja Hermanin, Arsenin ja Aleksanterin esirukous Kaikkivaltiaan Jumalan edessä tuli kuulluksi. Pyhän Ser-

gein ja Hermanin Veljeskunta sai uuden lähetystehtävän maamme rajojen ulkopuolella: Ruotsissa asuvien suomalaisten ja karjalaisten ortodoksisen sielunhoitotyön suunnittelun ja toteuttamisen. Aluksi päätettiin rajoittua kesän aikana tehtyihin 2—3 viikon jumalanpalvelus- ja sisälähetysmatkoihin. Tässä mielessä Veljeskunta kääntyi kirkkoherrojen M. Ritamon, V. Hokkisen, L. Merraksen ja A. Karpovin puoleen tiedustellen, millaisin ehdoin ja kustannuksin he olisi-

Arkkiepiispa Athenagoras ja piispa Jüri juhla jumalanpalveluksessa Tukholman Pyhän Nikolain kirkossa.

vat valmiit sisälähetysmatkan tekemään. Tällaiselle matkalle kanttoriksi soveltuvina mainitaan diakoni O. Bergman, pappiskokelas V. Railas, nuorisohjaaja V. Laakso ja entinen kanttori N. Meriala. Saman vuoden toukokuun istunnossa Veljeskunnan komitea sille esitetyistä suunnitelmista näyttää hyväksyneen kirkkoherra L. Merraksen laatiman ohjelman. (1. 5. -54 § 4) Jo mainitussa kokouksessa hänet myös nimetään ensimmäisen Ruotsiin tehtävän sisälähetysmatkan johtajaksi. Toimen miehenä hän suorittikin hänelle uskotun

tehtävän yhdessä vaimonsa ja kanttorikseen valitsemansa nuorisohjaaja Veikko Laakson kanssa. Heidän matkansa alkoi 19. 7. Vaasasta ja päättyi 31. 7. Tukholmaan. Matkan aikana he ehtivät käydä seuraavilla paikkakunnilla: Gävle, Avesta, Åshammar, Örebrohun, Borås, Mölndal, Göteborg, Karlstad, Karlskoga, Hallsthammar ja Tukholma. Matkan päätavoitteena oli etsiä Ruotsissa asuvia ortodokseja tuttavien ja tuttavien tuttavien antamien osoitteiden ja vihjeiden mukaan. Matkalle lähtijät arvioivat Ruotsissa vielä olevan noin 2000 ortodoksia, jotka moniin vuosiin eivät olleet saaneet tавта oman kirkon paimenta. Edellämainituista noin 500—600 matkalaiset saivat jumalanpalvelusten, hartaustilaisuuksien ja esitelmien välityksellä kosketuksen.

Seuraavana vuonna johtaja B. Karppela Helsingistä kääntyi PSHV:n komitean puoleen pyytäen, "että Veljeskunta lahjoittaisi Ruotsissa asuville eestiläisille ortodoksisille papeille joukon suomenkielisiä jumalanpalveluskirjoja, että he voisivat suorittaa papillisia tehtäviä Suomesta Ruotsiin siirtyneille ortodokseille." (7. 6. 1955 § 2). Veljeskunnan komitea hyväksyi tehdyn ehdotuksen päättäen lahjoittaa ne suomenkieliset jumalanpalveluskirjat, joita silloin oli Veljeskunnan kirjakaupassa saatavissa. Samalla komitea päätti tiedustella kirkkoherra N. Hodjulta, olisiko hän kiinnostunut kyseessä olevana vuonna (1955) tekemään sisälähetysmatkan Ruotsissa asuvien karjalaisten keskuuteen. Myönteisessä tapauksessa hän saisi tehtäväkseen myös viedä edellä mainitut lahjakirjat eestiläisille ortodoksisille papeille, joista hän useita tunsii sotaa edeltävältä ajalta. (Eestistä oli sodan jälkeen kymmeniätuhansia ihmisiä paennut Ruotsiin. Heidän joukossaan oli Eestin ortodoksisen kirkon primas, metropoliitta Aleksanteri ja joukko papistoa. He organisoivat kirkollisen työn Ruotsissa olevien eestiläisten ortodoksien keskuudessa.) Kirkkoherra Hodju innostui asiasta ja ilmoitti mielellään lähtevänsä tällaiselle matkalle. Matkatoverikseen hän valitsi nuorisohjaaja V. Laakson, jolla oli ensimmäisen matkan kokemus etunaan. Valitettavasti näin suunniteltua matkaa, kustannusten kalleuden vuoksi, ei voitu toteuttaa aiottuna vuonna, vaan se PSHV:n komitean päätöksellä siirrettiin tehtäväksi seuraavan vuoden keväällä. Sen sijaan lahjakirjat oli määrä toimittaa kirjakaupan välityksellä asianomaisille.

Olojen rauhoituttua ja poliittisen tilanteen tultua tasapainotetuksi yhteydet Ruotsiin yhä enemmän laajenivat. Suomessa esiin-

tynyt työnsaannin vaikeus ja palkkojen kuin myös sosiaalisten etujen pienuus tai olemattomuus johti siihen, että suomalaiset suurin joukoin siirtyivät Ruotsin teollisuuden ja kaupan palvelukseen. Heidän joukossaan oli myös ortodokseja. Näin ortodoksien lukumäärä Ruotsissa vain kasvoi. Suomen luterilainen kirkko pian järjesti suurimpiin asutuskeskuksiin suomalaisia seurakuntia papistoinen ja kanslioinen. Ortodoksinen kirkko ei tähän pystynyt. Niinpä Suomesta Ruotsiin siirtyneet ortodoksit jäivät ilman säännöllistä omaa jumalanpalvelusta, sakramentteja ja pyhiä toimituksia. Vuosi 1956 muodostuikin Ruotsissa asuvien suomenkielisten ortodoksien sielunhoidon järjestelyn kannalta kahdessa mielessä merkitykselliseksi: Ensiksikin rovasti L. Mitronen toteutti 12—24. 7. välisenä aikana edellisenä vuonna rauenneen jumalanpalvelus- ja sisälähetysmatkan Ruotsiin ja toiseksi PSHV:n komitea asetti 27. 9. 1956 Ruotsin asiain toimikunnan tehtävänsä suunnitella vastainen sielunhoitotyö Ruotsissa asuvien suomalaisten ortodoksien keskuudessa. Tähän toimikuntaan tulivat valituiksi Boris Karppela, Leo Merras, Erkki Piironen ja Alvi Houtsonen. Rovasti L. Mitrosen matkaa varten myönsi Veljeskunnan komitea 14. 6. -56 kaksikymmentäviisituhatta sen aikuista markkaa. Tämän matkan rovasti L. Mitronen teki yhdessä vaimonsa kanssa, joka toimi hänellä matkan aikana kanttorin tehtävissä.

Mitrosen matka vuonna 1956 oli tavallaan sysäyksenä siihen, että PSHV:n komitea asetti jo edellä mainitun Ruotsin asiain toimikunnan. Hänen matkakertomuksensa antaa rehellisen kuvan siitä suomenkielisten ortodoksien hengellisestä hädästä, johon he omaa pappia ja sielunhoitajaa vaillo olevina olivat joutumassa. Kertomuksen laatijan käsityksen mukaan jo tuolloin suuri määrä nuorisoa oli menetetty luterilaisuuteen. Paljolti tämä on ymmärrettävääkin. Rovasti Mitrosen edellä oli vain khra Merras tehnyt vuonna 1954 kaksi viikkoa kestävän sielunhoitomatkan ja sen jälkeen ei ollut ollut mitään. Tosin Mitronen mainitsee kuulleensa karjalaisilta pastori A. Ortamon tehneen vuosina 1950, 1952 ja 1953 yksityisluontoisen sielunhoitomatkan heidän pyynnöstään, mutta sen tulos lienee rajoittunut joihinkin jumalanpalveluksiin määrätyillä paikoilla ja lasten kasteiden toimittamiseen. Karjalaista suomea puhuvaa ortodoksista väestöä näkyy Mitrosen matkan aikoihin olleen paljon Boråsin ja Filipstadin kaupunkien tuntumassa. Myös Filipstadin kaupungista noin 60 kilometrin päässä sijaitsevilla valtion ja yhtiöiden metsä-

alueella oleville tiloille heitä näyttää tuolloin asettuneen. Suomenkielisten ortodoksien hengellistä hätää ja pelkoa tulla kotimaan kirkon taholta unohdetuiksi kuvaavat selvästi seuraavat karjalaisen naisen sanat: "Kyllä meillekin arkkipiispa Herman lähettää oman papin. Eestiläisillä on neljä pappia ja venäläisillä kaksi, mutta Suomen ortodokseilla ei yhtään." (L. Mitronen: Kertomus lähetystyöstä Ruotsissa asuvien Suomen ortodoksien keskuudessa). Rovasti Mitrosen oma arviointi tilanteesta ilmenee seuraavasta: "Täytyy sanoa, että kahdeksan vuoden aikana suurin osa nuorista karjalaisista on liittynyt luterilaiseen kirkkoon, mutta vielä on useita satoja karjalaisia, jotka ovat hajallaan eri puolilla Ruotsia ja pysyvät karjalaisina ja ortodokseina. He odottavat hyvää paimenta, joka tulisi etsimään heitä ja ruokkimaan heitä omalla kirkkoäidin antamalla ravinnolla."

Mitrosen selonteko kiinnitti itseensä ansaittua ja vakavaa huomiota. PSHV:n komiteassa asiasta virisi vilkas ja monipuolinen keskustelu. Näissä "keskusteluissa ilmeni mm. se, että kirkkokunnan viralliselta taholta ei ollut odotettavissa varsinaisia toimenpiteitä tämän huutavan epäkohdan korjaamiseksi, koska kanonisten syitten katsottiin estävän maan rajojen ulkopuolella tapahtuvan järjestyneen seurakunnallisen toiminnan." (PSHV:n komitean pöytäkirja 27. 9. 1956 § 6.) Mikä siis neuvoksi? Ainoa ratkaisu oli pyrkiä asiaa auttamaan kirkkokunnan valistusjärjestöjen, tässä tapauksessa Pyhään Sergein ja Hermanin Veljeskunnan, kautta. Oivaltaen tehtävänsä ja vastuun Veljeskunnan komitea kiirehtikin asettamaan jo mainitun Ruotsin asiain toimikunnan.

Tässä vaiheessa saatamme todeta, että Veljeskunnan aloitekyvyn ansiosta tehtiin Ruotsin suomalaisten ortodoksien pariin vuosina 1954 ja 1956 jumalanpalvelus- ja sisälähetysmatkat ja ne ulottuivat siellä seuraaviin kohteisiin: Borås, Filipstad, Eskilstuna, Åshammar, Göteborg, Karlstad, Hofors, Örebro ja Tukholma. Edellä mainitut paikkakunnat olivat sellaisia, joissa asusti huomattava ortodoksiseen kirkkoon kuuluvien joukko. He olivat vielä aktiiveja oman uskonsa hengenelämän säilyttämisen suhteen.

27. 9. 1956 asetettu Ruotsin asiain toimikunta ryhtyi pian energiseen toimintaan. Saman vuoden marraskuun 9. pnä se piti järjestäytymiskokouksensa Helsingissä. Toimikunnan puheenjohtajaksi tällöin valittiin johtaja Boris Karppela ja sihteeriksi PSHV:n toiminnanjohtaja ja ONL:n pääsihteeriksi Alvi Houtsonen. Koska tämän toi-

mikunnan työskentelystä johtaja B. Karppela varmaan kertoo omassa artikkelissaan yksityiskohtaisesti, rajoitun nyt vain mainintaan siitä, että se lyhyessä ajassa muodosti realisen kuvan Ruotsin kysymyksestä. Toimikunnan ansioksi on myös luettava se, että se löysi Ruotsista miehen, suomea puhuvan ja maan kieltä hyvin taitavan eestiläisen, pastori Martin Juhkamin, jolla oli rohkeutta ottaa vastuu hajallaan olevien suomenkielisten ortodoksien sielunhoitotyöstä

Karjalaisten ensimmäisen heimojuhlan osanottajia Boråsin Sleipner-salissa 25. 5. 1958. Ensimmäinen rivi vasemmalta: past. M. Juhkam, nuorisohjaaja V. Laakso, joht. J. Jukola ja toim.joht. B. Karppela.

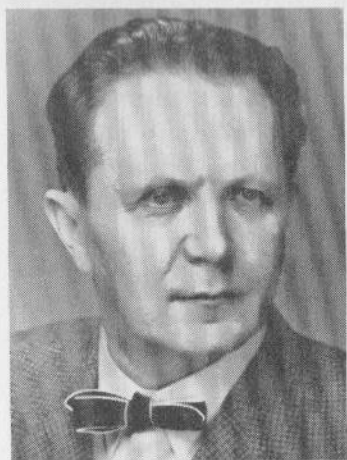
Ruotsissa. Toimikunnan työn tuloksena tehtiin PSHV:n nimissä vuonna 1957 kolmas jumalanpalvelus- ja sisälähetysmatka Ruotsissa asuvien suomenkielisten ortodoksien keskuuteen. 27. 4. 1957 Lahdessa pitämässään kokouksessa Veljeskunnan komitea, Ruotsin toimikunnan esityksestä, päätti järjestää viikon kestävä sisälähetysmatkan Ruotsiin. Tällä matkalla edusti PSHV:aa pastori Niilo Karjo-

maa, ONL:n nuoriso-ohjaaja Veikko Laakso ja PSHV:n Ruotsin asiain toimikuntaa sen puheenjohtaja Boris Karppela. Ruotsissa matkalaisiin liittyi vielä pastori Martin Juhkam, joka oli jo jonkin aikaa hoitanut Ruotsissa olevien suomalaisten ortodoksien hengellisiä tarpeita. Matka alkoi Turusta 24. 5. ja päättyi 5. 6. Tukholmaan. Matkareitti oli seuraava: 25—26. 5. Tukholma, 27. 5. Eskilstuna, 28. 5. Norrköping, 29. 5. Skövde, 30. 5. Borås, 1. 6. Mölndal, 2—3. 6. Göteborg ja 4. 6. Västerås. Tarkoituksemme oli tällä matkalla käydä myös Åshammarissa, missä tiesimme asuvan suuren joukon karjalaisia, mutta ajan niukkuuden vuoksi emme ehtineet siellä käydä. Koko tämä matkamme Ruotsin maaperällä tapahtui henkilöautolla, lukuunottamatta matkaosuutta Örebro—Västerås—Tukholma, minä teimme junalla. Autokyydistä ja sen aiheuttamista menoista matkan aikana kantoi vastuun Karjalan poika, Juho KIRILOFF, joka näin kauniilla ja uhrautuvalla tavalla auttoi matkamme onnistumista.

Aikaisempiin, khra L. Merraksen ja rovasti L. Mitrosen (1954 ja 1956) Ruotsiin tekemiin jumalanpalvelus- ja sisälähetysmatkoihin verrattuna, tämä matka erosi niistä siinä, että sillä oli, tavanomaisen jumalanpalvelus- ja sisälähetystoiminnan lisäksi, vielä yksi tehtävä: tunnustella ja mahdollisuuksien mukaan organisoida Ruotsin suomalaiset ortodoksit seurakunnalliseksi kokonaisuudeksi myöhemmin mahdollisesti perustettavaa omaa seurakuntaa silmälläpitäen. Varsinaisen alustavan ja ansiokkaan pioneerityön tällä linjalla olivat jo tehneet johtaja B. Karppela ja pastori Martin Juhkam. Nyt oli vain herätettävä innostus ja harrastus asiaa kohtaan. Mielestäni matkamme tässä mielessä onnistui hyvin. 30. 5. helatorstaina Boråsissa olleen liturgiapalveluksen jälkeen pidetyssä kokouksessa valittiin Ruotsissa asuvista suomenkielisistä ortodokseista toimikunta, jonka tehtäväksi tuli vastaisuudessa Ruotsiin tehtävien sisälähetysmatkojen paikallinen järjestäminen. Tähän toimikuntaan suostuivat tulemaan Pekka Simonen, Jussi Davidov, Ville Varpa, Jekki Vaittinen, Vera Hokkanen ja Oskari Kivinen. Kaikki innostuneita karjalaisia ja ortodokseja. Edellä mainittuun iloon saimme liittää vielä toisen. 3. 6. Göteborgissa toimitetun jumalanpalveluksen jälkeen seurakuntasaliin kokoontunut juhlaväki päätti noudattaa Boråsin esimerkkiä ja perustaa samanlaisen toimikunnan myös Göteborgin aluetta varten. Göteborgin toimikuntaan tulivat valituiksi Pekka Pitkäniemi, Leo Huotarinen, Raija Huotarinen, Trofim Jeuhtonen, Maikki Andriainen ja Marina Pitkäniemi.

Yhteenvedona tästä kolmannelle PSHV:n nimissä Ruotsiin tehdystä matkasta tulkoon vielä mainituksi se, että matkan aikana saimme kosketuksen noin 600—700 henkeen. Pyhään Ehtoolliseen osallistuneiden lukumäärä nousi satoihin. Mutta mikä tärkeintä, se auttoi PSHV:n Ruotsin asiain toimikuntaa nyt näkemään suomenkielisten ortodoksien sielunhoitokysymyksen laajana kokonaisuutena, jossa huomattavaa osaa näyttelivät Suomesta ansiomahdollisuuksien vuoksi Ruotsiin siirtyneet ortodoksit, erityisesti nuorisomme. Oli saatava sielunhoitaja, jolla oli maan lakien mukaiset kastamis-, vihkimis- ym. viranomaiselle kuuluvat oikeudet. Ja ennen kaikkea seurakuntaväki oli saatava yhtenäisenä kokonaisuutena asian taakse. Puoli vuotta tämän matkan jälkeen sainkin Pariisiin, jossa olin teologisia opintojani täydentämässä, iloisen ja rohkaisevan tiedon: 12. 1. 1958 oli perustettu Ruotsin Suomalainen Ortodoksinen Seurakunta. Suomenkielisten ortodoksien hengellisen perinnön vaalimisen asia Ruotsissa oli kypsyttänyt ensimmäisen hedelmänsä.

ERÄITÄ ESIVALMISTELUJA SEURAKUNNAN PERUSTAMISEKSI

BORIS KARPPELA *)

Katson asialliseksi antaa lukijoilleni lyhyen katsauksen karjalaisten suuriin historiallisiin väestösiirtoihin ja niiden syihin.

Karjalaisten historialliseksi tehtäväksi tuli saapua tuhatkunta vuotta sitten Pohjolaan ja asettua asumaan Suomenlahden suulle sekä kahden mahtavan vesistön, kahden Karjalan sisämeren, Laatokan ja Äänisen rannoille. Täältä he levittäytyivät länteen, itään ja pohjoiseen antaen suomenkielisen nimistön Fenno-Skandian laajalle alueelle, jonka jälkiä ulottuu Suomenlahden ja Syvärin rannoilta Lappiin ja Vienanjoen rannoilta, Arkangelista aina Pohjanlahteen saakka. Suomen eri heimojen saapuminen Suomenniemelle eri teitä pitkin johti valitettavasti veljessotiin. Tätä seikkaa käyttivät hyväkseen sen vahvat Pohjolan naapurit. Karjala joutui sotatantereeksi Ruotsin ja Novgorodin ja tämän sortuessa Ruotsin ja Moskovan välisessä vuosisatoja kestäneessä mittelössä alueen ylivallasta.

*) Boris Karppele, toim.joht., syntynyt 24.7.1910 Pietarissa. Tullut ylioppilaaksi Viipurissa 1929 ja suorittanut examen philosophocumin (lääketiet. kand.) Tarton yliopistossa 1935. Hän on sotilasarvoltaan kapteeni, osallistui Suomen äskettäisiin puolustussotiin. Toiminut sodan jälkeen ulkomaankauppialalla Ha-Ri Oy:n toimitusjohtajana.

Vuonna 1323 Karjala jaettiin ensimmäisen kerran kahteen osaan. Karjalan itäosassa juurtui kristinusko sen ortodoksisessa muodossa. Karjalan länsiosaan saapui roomalais-katolinen oppimuoto, joka myöhemmin vaihtui luterilaisuudeksi.

Seurasi vuosisatoja kestänyt sotien, rajariitojen ja vihankylvön aika. Vuonna 1617 Ruotsi Stolbovan rauhansopimuksen mukaan sai haltuunsa Käkisalmen läänin (ven. Korelskij ujezd), Laatokan länsirannan karjalaiset pitäjät ja Laatokan pohjoispuolella olevat karjalaiset pitäjät aina Kainuuta myöten sekä Inkerinmaan, jonka asukkaina olivat ortodoksiset karjalaiset, inkerikot ja vatjalaiset. Sodat eivät loppuneet tähän rauhaan. Ruotsalaisten harjoittama uskonto- ja veropolitiikka ei ollut karjalaiselle väestölle mieluinen. Päinvastoin. Tuhansia karjalaisia perheitä siirtyi Itä-Karjalaan ja Sisä-Venäjälle. Syntyi uusia "Karjaloita" Tverin ja Novgorodin lääniin, Valdain ja Tihvinän metsiin. V. 1710 venäläiset valtasivat Käkisalmen ja Viipurin. V. 1809 Ruotsi menetti koko Suomen Venäjälle.

Suomi saavutti itsenäisyyden v. 1917. Suomen kansallinen ortodoksinen kirkkokunta syntyi v. 1918. Itä-Karjalassa, Suomen rajojen ulkopuolelle jääneissä kahdessa karjalaisessa maakunnassa, Vienassa ja Aunuksessa, syntyi vv. 1918—1922 levottomuuksia ja pyrkimystä kansalliseen vapauteen. Kaikki yritykset päättyivät tappioon. Tämän johdosta yli 20 % alueen karjalaisesta väestöstä, yli 20.000 henkeä, etsi turvaa Suomen rajojen sisältä. NL:n viranomaiset myönsivät tälle karjalaisjoukkoille armahduksen.

Osa kotiseutua syvästi rakastavia Karjalan pakolaisia uskoi annettuun lupaukseen ja palasi kotiseuduille. He joutuivat surman suuhun. Toistakymmentätuhatta itäkarjalaista sai lopullisen kotisijan itsenäistyneestä Suomesta. Toisessa kansankirkossamme, jossa on noin 70.000 jäsentä, he muodostavatkin tuntevan osan. Toisen maailmansodan jälkimainingeissa, Suomen armeijan vetäytyessä Itä-Karjalasta, saapui joukkojemme mukana vain noin 800 pakolaista, joista vain puolet olivat karjalaisia, koska väestöä kehoitettiin jättämään paikoilleen ja jopa kiellettiin lähtemästä Suomeen.

Itsenäisen Suomen käymät viimeiset puolustussodat 1939—1940 ja 1941—1944 olivat erikoisen raskaat sen karjalaiselle väestönosalle. Jo ennen hyökkäystä jouduttiin suojatoimenpiteenä siirtämään lännemmäksi 120.000 itä- ja kaakkoisrajan asukasta. Moskovan 1. pakkorauhan tultua tunnetuksi 12. 3. 1940 jouduttiin epäinhimilli-

sen lyhyessä ajassa evakuoimaan lisäksi 300.000. Talvisodan ihmeisiin on luettava, että vain parikymmentä karjalaista jäi miehittäjän alueelle. 420.000 valitsi itsenäisen Suomen. Näistä 56.000 oli ortodokseja. Tämä teko on ainutlaatuinen koko maailmanhistoriassa. Kun suomalaiset joukot valtasivat Neuvostoliitolle luovutetun alueen takaisin, palasivat karjalaiset entisille kotisijoilleen ihailtavan runsaslukuisina. Moskovan toisen pakkorauhan jälkeen samainen Karjalan alue oli evakuoitava uudelleen v. 1944. Tässä valossa ei ole ihmettelemistä, että lukuisat karjalaiset perheet etsivät turvaa ja työtä Ruotsista.

Seurakunnan perustamistilaisuudessa, kun päätös oli jo tehty, lausuin vanhan itäkarjalaisen sanapolven: ALGU KÄES LOPPU JUMALAS. Alkuun pääsemiseen oli suuria vaikeuksia niin Suomessa kuin Ruotsissakin.

Karjalan Sivistysseuran (=KSS) johtokunnan jäsenet saivat itsekin tietoja karjalaisten paonomaisista siirtymisistä Ruotsiin melko pian jatkosodan päättymisen jälkeen. Veitsiluodosta kantautui allekirjoittaneen korviin tragikoomillisia kuvauksia Kemin seudun teollisuuslaitosten karjalaisten omaisuuden huutokaupoista, perheiden siirtymisistä ja yrityksistä siirtyä Ruotsiin, kiinnijoutumisista ja uusintayrityksistä. Sysäyksen Pohjolan teollisuuslaitosten karjalaisen työväestön pakenemiseen antoi kommunistien miehittämän valtiollisen poliisin (Valpon) tökerö toiminta ja käyttäytyminen. Tuli tietoon sekin, että Ruotsi otti ystävällisesti vastaan rajan yli siirtyneet karjalaiset perheet ja yksityisetkin. Usein he saivat paremman toimeentulon Ruotsin teollisuuden palveluksessa kuin mitä heillä oli Suomessa. Kuitenkin he tunsivat henkistä yksinäisyyttä. Kielitaidottomina he joutuivat aluksi ikäänkuin koteloitumaan. KSS:n johtokunnan piirissä pohdittiin silloin tällöin, että pitäisi tehdä ”jotakin” yksinäisyyteen joutuneiden heimoveljien ja heidän perheittensä hyväksi. Johtokunnan muutamilla jäsenillä oli henkilökohtaisia yhteyksiä Ruotsiin joutuneisiin karjalaisiin.

Omaan toimintaani vaikutti ratkaisevasti se, että sodan jälkeen astuin tuontikaupan palvelukseen. Tämä suorastaan pakotti minut tekemään joka vuosi matkoja ulkomaille eikä mikään minua estänyt poikkeamasta Ruotsiin. Näillä ”heimomatkoillani” tapasin useita karjalaisia ystäviäni. Lisäksi tapasin entisiä Tarton yliopiston aikaisia opiskelutovereitani, jotka niinikään olivat niveltäneet kotitalonsa Ruotsiin.

Totesin tässä yhteydessä, että Ruotsiin siirtyneet virolaiset ortodoksit olivat järjestyneet kirkkokunnaksi olosuhteisiin nähden varsin hyvin. Tosin heiltä puuttui paljon, mutta heillä oli v. 1954 kolme pätevää pappismiestä — rovastit Jüri Välbe ja Nikolai Raag sekä pastori Arkadi Nael. Jüri Välbe vihittiin v. 1956 piispaksi. Hän oli avarakatseinen ja rehti Jumalan sanan julistaja. Hän lupasi minulle antaa kaikkea mahdollista apua karjalaisten sielunhoidon

Piispa S. Danell puhumassa karjalaisten ensimmäisen heimojuhlan juhlapäivällisiin osallistuneille 25. 5. 1958. Vas.: joht. J. Jukola (Kuopio), past. M. Juhkam, piispa S. Danell ja nuoriso-ohjaaja V. Laakso.

järjestämiseksi Ruotsissa ja hän piti sanansa. Kuulin häneltä, että heillä oli aikomus vihkiä pappistehtäviin 3 uutta virolaista miestä, joista yksi — Juhkam — osasi suomea: ”tema valdab teatud määral soomekeelt”, kuten hän kirjeessään 2. 7. 1955 mainitsee.

Vakaan harkinnan jälkeen tulin siihen käsitykseen, että paras tapa saada Ruotsin karjalaisille oma henkinen yhdysside, oli oman suomenkielisen seurakunnan perustaminen. Tuntien Suomen orto-

doksien kirkkokunnan taloudelliset mahdollisuudet varsin niukoiksi, käsitin, että jos mahdollista oli tämän tapahduttava yhteistyössä Ruotsin virolaisten ortodoksien kanssa. Heillä oli hyvät suhteet Ruotsin valtiokirkkoon ja vain sitä tietä oli mahdollista saada vakavaa taloudellista tukea.

KSS:n aikakauslehti "Karjalan Heimo" avasi minulle auliisti palstansa. Tästä kiitän lehden silloisia toimittajia Vasili Keynystä, Huoti Koskea ja Kosti Pamiloa, jotka kukin vuorollaan suhtautuivat myönteisesti toivomuksiini. Niinpä lehden 6—7/1954 numerossa löydämme toivomuksen kirkollisten toimitusten tarpeellisuudesta. Saman vuoden joulunumerossa on oikea herätyshuuto tässä asiassa ja kehoitus yhteistyöhön virolaisten uskonveljien kanssa. Lehti totesi mielihyvällä Martin Juhkamin vihkimisen papiksi 27. 3. 55 ja saman vuoden joulunumerossa lehti otsikoi "Karjalainen pappila Tukholmaan" samalla lausuen, että "Byrokraatti sinne ei kelpaa". Lehti kertoi lukijakunnalle v. 1956 ortodoksien piispan vihkimisestä Ruotsissa ja selosti minun tekemää ehdotusta ortodoksiselle kirkollishallitukselle. Kirkollishallitus antoi koko asiavyöhydin Pyhän Sergein ja Hermannin Veljeskunnan huoleksi. Veljeskunta on varsin voimakas lähetystyötä tekevä koko valtakunnan käsittävä järjestö. Sen suurin voima on "tiistai"-seuroissa, joita on kaikkialla, missä on ortodokseja. Veljeskunnan johto perusti v. 1956 "Ruotsin suomenkielisten ortodoksien sielunhoitoa suunnittelevan toimikunnan" ja nimesi siihen oman sihteerin Alvi Houtsosen, kirkkoherrat Leo Merraksen ja Erkki Piironen sekä minut. Olin hyvin tyytyväinen toimikunnan kokoonpanoon. Toimikunnan ensimmäinen kokous pidettiin kodissani Helsingissä 9. 11. 1956. Toimikunta oivalsi, että Suomesta käsin voitaisiin lähettää matkapappi korkeintaan kahdesti vuodessa. Käytännöllisin tapa olisi saada sielunhoitotyöhön Ruotsissa asuva, suomenkielentaitoinen pastori Juhkam. Kokous valitsi minut toimikunnan puheenjohtajaksi ja yhteydenpitäjäksi Ruotsiin. Juhkam päätettiin kutsua tutustumiskäynnille Suomeen. Vuoden 1957 alussa hän saapuikin kahden viikon ajaksi. Kaikki, joiden kanssa hän joutui tekemisiin, saivat hänestä myönteisen kuvan. Itse päätin avustaa häntä kaikin mahdollisin keinoin. Mainittakoon, että tämän matkan kuluiksi KSS myönsi mk 20.000:— ja veljeskunta 10.000:—.

Toimikunnan seuraava kokous pidettiin KSS:n huoneustossa 19. 3. 57. Se asettui yksimielisesti Martin Juhkamin valitsemisen

kannalle. Nyt tuli rahoituksen ratkaisun vuoro. Siitä tulikin visainen kysymys. En käsittele sitä selostuksessani.

Toimikunnan aloitteesta saman vuoden kesällä (24. 5.—5. 6. 57) tehtiin tärkeä lähetystyömatka Ruotsin karjalaisten keskuuteen. Pastori Niilo Karjomaan matkan kustansi veljeskunta, kanttorina toimineen Veikko Laakson matkan ONL. Toimikunnan puheenjohtaja kustansi itse matkansa ja heimovelji Juhon Kiriloff antoi

Pastori M. Juhkam ja piispa S. Danell seuraamassa karjalaisten ensimmäisen heimojuhlan yhteydessä järjestettyä kyykkäkilpailua Boråsissa 25. 5. 1958.

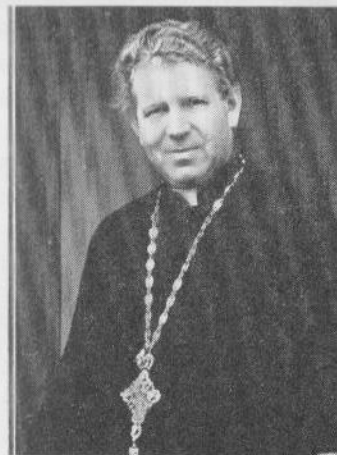
ilmaista autokyytiä noin 700:— Rkr:n edestä. Matka onnistui hyvin. Elävä ja tuntuva kosketus oli saatu. Martin Juhkam, joka oli tietenkin mukana, sai nähdä tulevaa seurakuntaansa ja karjalaiset tulevan paimenensa. Pelkoakin esiintyi. Boråsissa, sillä aikaa kun papit jouduivat valmistamaan jumalanpalvelusta, rupesin merkitsemään karjalaisten nimiä ja osoitteita. Silloin vuokkiniemeläinen runonlaulajavanhus Iro Remsu tiukkasi: "Etkö sie poikani vie meitä Venähälle."

Toisena pelkona olivat mahdolliset verorasitukset. Matkan aikana saadut vaikutelmat antoivat kuitenkin rohkaisun seurakunnan perustamiseen.

Toimikunnan kolmas ja viimeinen kokous pidettiin KSS:n huoneustossa 23. 9. 1957. Tällöin pöytäkirjaan merkittiin, että puheenjohtaja oli Ruotsin matkallaan nostanut Viron veljeskirkolta 2600:— Rkr:n suuruisen lainan ja luovuttanut sen pastori Juhkamille alkupääomaksi. Tämän jälkeen toimikunta ei ole kokoontunut. Toimikunnan puheenjohtaja on ollut läsnä seurakunnan perustavassa kokouksessa Boråsissa 12. 1. 1958 sekä viitenä ensimmäisenä vuonna seurakunnan valtuuston ja neuvoston yhteisessä "vuosikokouksessa", joka on aina nivelletty Kalevalanpäivän viettoon. Olen myös iloinen, että olen voinut olla mukana Ruotsin karjalaisten heimojuhlien aikana, joita on pidetty Boråsissa helluntaina vuosina 1958, 1962 ja 1966.

Tässä yhteydessä on mainittava, että vuoden 1958 heimojuhlat antoivat uutta uskoa. Oli paikallaan, että Karjalan Sivistysseura lähetti sinne kolmihenkisen kyykkäjoukkueensa. Seurakunnan valtuuston jäsenet, erikoisesti Pekka Simonen ja Aleksi Maksinen ansaitsevat täyden tunnustuksen tämän sektorin eteenpäinviemisessä ja kehittämisessä.

Voidaan todeta, että Jumalan nuora on ollut kolminkertainen, kuten vanha itäkarjalainen sananlasku lausuu.

MARTIN JUHKAM *)

Suomen kieltä puhuvien ortodoksien järjestäytymisen ajatuksen esitti ensimmäisenä ja toi Ruotsiin johtaja Boris Karppela Helsingistä. Säilyneestä kirjeenvaihdosta ja tehdyistä muistiinpanoista ilmenee, että tämä yhdessä Pyhän Sergein ja Hermannin Veljeskunnan (PSHV) kanssa esitti toivomuksen uskonnollisen yhdistyksen, veljeskunnan tai seuran perustamiseksi, jotta hengellinen työ voitaisiin järjestää Ruotsissa. Sen sijaan allekirjoittaneelle, joka kutsuttiin tämän ajatuksen käytännölliseksi toteuttajaksi, annettiin vapaat kädet järjestömuodon löytämiseksi ja myöhemmin myös nimen valitsemiseksi.

*) Martin Juhkam, rovasti, syntynyt helmik. 17. pñä 1924 Kuristan kunnassa Virossa. Suoritti 1953—55 pappiskurssin piispa Jürin johdolla Tukholmassa. Arkkipiispa Athenagoras vihki hänet Tukholmassa 25. 3. 1955 diakoniksi ja kaksi päivää myöhemmin papiksi. Rovasti Juhkam on toiminut Viron Apostolisen Ortodoksisen Kirkon Kulttuurisäätiön sihteerinä 1955—65 ja saman kirkon synodin sihteerinä 1958—63. Hän on julkaissut eri kielillä kirkollisia kysymyksiä koskevia artikkeleita sekä toimittanut kokoomateoksen "Eesti Ap. Õigeusu Kirik eksiiis 1944—1960" (Viron Ap. Ortodoksinen Kirkko pakolaisuudessa 1944—1960). Perustanut neljä ortodoksista seurakuntaa Ruotsiin. On Viron Ap. Ortodoksisen Kirkon synodin jäsen. Ruotsin Suomalaisen Ortodoksisen Seurakunnan kirkkoherra.

Organisatiotyön ensimmäinen ja vaikein vuosi oli 1957, josta kertovat lukuisat kirjeet ja ehdotukset, joita vaihdettiin johtaja Karppelan, PSHV:n toiminnanjohtajan Alvi Houtsosen ja allekirjoittaneen välillä. Ennen kaikkea oli luotava taloudellinen perusta ja vasta sitten voitiin aloittaa varsinainen organisointityö, joka ulottui yli koko Ruotsin kuningaskunnan Tanskan salmista etelässä aina Ruotsin—Norjan—Suomen rajaan pohjoisessa.

Suomen ortodoksisen kirkon korkein johto ei ollut osoittanut minkäänlaista mielenkiintoa eikä alotehalua Ruotsiin siirtyneiden suomenkielisten ortodoksien organisoimiseksi, vaan alote tuli yksityiseltä taholta ja otettiin PSHV:n toimintaohjelmaan. Tästä johtuen ei ollut mitään toivoa saada taloudellista tukea Suomen ortodoksisen kirkon kirkkohallitukselta, joten kaikki toivo oli pantava PSHV:aan, joka oli ainoa tämänlaatuinen virallinen laitos Suomessa. Vaikeuksia aiheutti myös se, että allekirjoittaneen, joka ei ollut kirkon palveluksessa, vaan jonka oli ansaittava jokapäiväinen toimeentulonsa rakennusliikkeessä, oli tehtävä organisointityötään päivittäisen työnsä ohessa. Pitkien ponnistusten jälkeen osoittautui kuitenkin mahdolliseksi aloittaa tämä työ — kiitos piispa Jürin auliille myötmielisyydelle ja Viron Apostolisen Ortodoksisen Kirkon Kulttuuri-rahaston lainalle, jonka PSHV myöhemmin maksoi.

Kun ottaa huomioon Ruotsin laajuuden ja suomenkielisten ortodoksien hajautumisen eri tahoille, ei voinut ajatellakaan aluksi käyntiä kaikilla paikkakunnilla. Ennen kaikkea oli koottava tietoja ja osoitteita, jotta saataisiin selville lukumääräisesti suurimmat keskukset. Tämän jälkeen laadittiin jumalanpalvelusten ohjelma, hankittiin huoneistot ja järjestettiin kiertomatkat. Mainittakoon, että papeille ei vuoden 1957 aikana maksettu minkäänlaista palkkaa, vaan rajoituttiin matkarahojen, menetettyjen työpäivien ja päivärahajen maksamiseen, sillä muihin menoihin puuttuivat taloudelliset edellytykset. Papin työtä oli näin ollen pidettävä kutsumustyönä.

Organisointityön alkuvaiheessa olivat suureksi avuksi jo aikaisemmin preustetut Viron Apostolisen Ortodoksisen Kirkon alaisuuteen kuuluvat pakolaisseurakunnat, jotka toimivat suurimmissa teollisuuskeskuksissa. Näillä seurakunnilla oli tavallisesti joko vuokrattuna tai lainattuna tarpeelliset kirkolliset tilat, joita suomenkielisten ortodoksien sallittiin auliisti korvauksetta käyttää joko jumalanpalvelusten pitämiseksi tai tarpeen mukaan kokousten pitämiseksi.

Perustamisvaiheessa puuttuivat myös papeilta vastaavat vaatetus ja kirkolliset käyttöesineet, joita Suomesta luvattiin heti lähettää, mutta jotka saapuivat vasta myöhemmin seurakunnan perustamisen jälkeen. Nekin oli lainattava jo muutenkin vaikeissa oloissa toimivalta virolaiselta pakolaiskirkolta. Apuaan eivät kieltäneet myöskään virolaiset papit, joista mainittakoon piispa Jüri, rovasti Nikolai Raag ja yli diakoni Mihkel Suursööt. Näistä ensinnä mainittu antoi piispallisen siunauksensa ja tarjolla olevan aineellisen avun organisointi-

Hoforsin-Åshamarin tiistaiseura pikkujoulun vietossa A. Kusminin kotona 1959.

työn onnistumiseksi ja kaksi viimeksimainittua laulamisen organisoimisessa Tukholmassa, Boråsissa, Göteborgissa ja Mölndalissa.

Suomenkielisten ortodoksien organisoiminen 1957 tapahtui ajan-kohtana, jolloin Kirkkojen Maailmanliitto oli toiminut jo yli yhdeksän vuotta ja ekumeeninen liike koko kristityssä maailmassa osoitti jatkuvan voimistumisen merkkejä. Tällainen ekumeeninen ympäristö ja ymmärtämys olivat myös Ruotsissa, ja yhtenä asioita helpottavana tekijänä, ennen kaikkea Ruotsin kirkon taholta, oli se,

että maan kantaväestö suhtautui yleensä myönteisesti järjestäytymiseen. Erittäin tärkeä oli Ruotsin kirkon asenne, sillä siitä riippui tulevaisuudessa suurempaa järjestöä luotaessa huoneistokysymys jumalanpalvelusten pitämiseksi kaikkialla maassa samoin kuin toivottu taloudellinen tuki, jota ilman, kuten seuraava artikkeli osoittaa, myöhempää toimintaa ei olisi voitu ajatellakaan.

Organisointivaiheen ensimmäinen huomattava tapahtuma oli kiertomatka 25. 5.—2. 6. 1957. Se tapahtui PSHV:n tukemana ja siihen osallistui Suomesta saapunut pastori N. Karjomaa, nuorisohjaaja V. Laakso sekä johtaja Karppela. (Kts. teol.lis. N. Karjomaan artikkelia "Ensimmäiset suomenkieliset jumalanpalvelusmatkat Ruotsiin"). Tällä kiertomatalla tarjoutui erinomainen tilaisuus luoda eri paikkakunnilla yhteyksiä kirkollisesta työstä kiinnostuneisiin ihmisiin ja perustaa paikallisia komiteoita organsointityötä jatkamaan.

Myös Ruotsin lehdistö osoitti mielenkiintoa matkaa kohtaan ja julkaisi niin valokuvia kuin kirjoituksiakin sen osanottajista. Ilahduttavaa myötämielisyyttä tavattiin myös Ruotsin kirkon seurakunnissa, joissa pidettiin jumalanpalveluksia, ja niiden pappien lupaukset pappiloiden ja seurakuntatalojen käyttämisestä vahvistivat uskoa tulevaisuuteen.

Ensimmäisillä jumalanpalvelusmatkoilla, samoin kuin myöhemmin perheissä käytäessä saattoi panna merille surullisempiakin ilmiöitä. Monet nuoret ja keskipolveen kuuluvat karjalaiset olivat vieraantuneet esi-isien kirkosta. Enemmistö heistä oli liittynyt luterilaisten seurakuntien jäseniksi. Tämän ilmiön pääasiallinen syy oli se, ettei Suomessa kukaan ollut kiinnostunut Ruotsiin saapuneiden suomenkielisten ortodoksien uskonnollisten tarpeiden tyydyttämisestä. Melkein kaikki karjalaiset ortodoksit, jotka saapuivat Ruotsiin vuosina 1945—56, olivat menneet vihille ja antaneet ristiä lapsensa luterilaisissa seurakunnissa. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että he ovat menetettyjä ortodoksiselle kirkolle.

Näiden rivien tarkoituksena ei ole suinkaan moittia niitä, jotka ovat eronneet ortodoksisesta kirkosta, sillä oman papin ja seurakunnan puuttuessa asianomaisilla ei ollut kirkollisten tarpeiden tyydyttämiseksi muuta mahdollisuutta. On vain valitettavasti todettava, että ne, joilla oli moraalinen velvollisuus suomenkielisten ortodoksien uskonnollisen elämän järjestämiseksi Ruotsissa, eivät edes tehneet ajoissa aloitetta asian ratkaisemiseksi tavalla tai toisella. Tästä johtuen puuttui organisaatiotyöstä alusta alkaen elinvoimainen ja tarmokas

nuori ja keskipolvi, joka olisi voinut antaa panoksensa vielä onnistuneemmaksi toiminnaksi ja samanaikaisesti valmistanut nousevan sukupolven tulevaisuuden tehtäviä varten.

Kaikista ennalta tiedetyistä ja odottamatta ilmestyneistä esteistä huolimatta onnistuttiin vuonna 1957 pitämään kaiken kaikkiaan 34 jumalanpalvelusta. Ne tapahtuivat Boråsissa, Eskilstunassa, Göteborgissa, Norrköpingissä, Skövdessä ja Tukholmassa. Osanotto jumalanpalveluksiin oli tyydyttävä ja yleensä toivottiin yksimielisesti omaa seurakuntaa. Tämän yksimielisen toivomuksen toteuttamiseksi oli ryhdyttävä valmistelemaan suomalaisen ja ruotsalaisen lehdistön kautta yleistä kokousta. Tähän valmisteluun kuuluivat pääasiassa seurakunnan tarpeellisuuden perusteleminen ja tiedon levittäminen. Oli laadittava suomenkielisille ortodokseille osoitettu vetoomus sekä jäsenanomuskaavake seurakuntaan liittymistä varten. Neuvottelujen tuloksena päätettiin kutsua seurakunnan perustava kokous koolle tammikuun 12. päiväksi Boråsin kaupunkiin Carolin seurakunnan taloon.

Lehdistölle ja suomenkielisille ortodokseille lähetettiin käytettävissä olevilla osoitteilla seuraava vetoomus:

"Hyvät ortodoksit, sisaret ja veljet Kristuksessa!

On kulunut vuosia siitä, kun Te jouduitte lähtemään pois isienne maasta, armaasta kodista ja jättämään rakkaita, läheisiä omaisia.

Tie, jota olette kulkeneet, on usein ollut raskas, vaikea ja täynnä vastuksia. Kuitenkin luja elämisen tahto, usko kaikkivaltiaaseen Jumalaan on auttanut ja antanut Teille mahdollisuuden luoda uuden kodin tässä ystävällisessä maassa, Ruotsissa. Rohkenen sanomaan, että se uskon kipinä, joka tarttui Teihin nuorena kotikylänne kirkossa tai vanhempienne kodeissa on tullut Teille korvaamattomaksi voiman antajaksi ja auttajaksi suuren mieron leveillä teillä.

Teistä riippumattomista syistä Teillä ei ollut tähän asti mahdollisuutta liittyä oman uskontunnustuksenne mukaiseen kotoiseen seurakuntaan, vaikka se on yhä edelleen rakas ja läheinen. Harvoin on joku oma ortodoksinen pappi voinut käydä luonanne tai läheisyydessänne. Mitään pysyväistä emme tässä suhteessa ole voineet rakentaa.

Kuluneena vuonna on Suomen Ortodoksinen Kirkko ja erikoisesti Pyhän Sergein ja Hermannin Veljeskunta kiinnittänyt Ruotsissa asuviin karjalaisiin ortodokseihin vakavaa huomiota. Veljeskunnan

ja minun välisen neuvottelun tuloksena ja sen myötämielisen avustuksen turvin olen voinut Tukholmasta käsin matkustaa eräisiin suurempiin keskuksiin (Borås, Göteborg, Mölndal, Norrköping) pitämään säännöllisiä jumalanpalveluksia ja suorittamaan uskontomme mukaisia toimituksia.

Kuin itsestään on herännyt ajatus perustaa oma suomalainen ortodoksinen seurakunta tai yhdistys. Heimo- ja uskonveljet ja sisaret ovat suhtautuneet tähän suopeasti niin Ruotsissa kuin Suomessaakin. Kesällä 1957 — PSHV:n lähetystön, johon kuuluivat Boris Karppela, Niilo Karjomaa ja Veikko Laakso, vieraillessa luonamme — Boråsissa ja Göteborgissa perustettiin tätä asiaa ajamaan erikoiset komiteat.

Nyt on asia niin pitkällä, että Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamiskokous on päätetty pitää tammikuun 12. päivänä 1958 Boråsissa Carolin seurakunnan talossa. Samassa yhteydessä, sitä ennen toimitetaan vigilia lauantaina klo 18.00 ja liturgia sunnuntaina klo 10.00. Näihin tilaisuuksiin ovat tervetulleita kaikki Ruotsissa asuvat suomenkieliset ortodoksit. On toivottavaa, että loitompanakin asuvat karjalaiset saapuvat itse tai lähettävät edustajansa. Perustamiskokoukseen on lupautunut saapumaan tunnettu heimoveljemme, Boris Karppela, Helsingistä.

Oman ortodoksisen seurakunnan perustajat luottavat Korkeimman siunaukseen ja jumalalliseen johdatukseen sekä toivovat, että tietoa levitettäisiin kaikkialle Ruotsiin, missä karjalaisia ortodokseja asuu. Tämä on yhteinen yrityksemme, joka ei saa jättää ketään karjalaista kylmäksi.

Oheisena seuraa kaavakkeita seurakuntaan liittymiseksi. Täytä ja palauta kaavake osoitteella: pastori Martin Juhkam, Rondellen 1, Kallhäll. Lähetä ja anna niitä muille ortodokseille.

Seurakunta ei aio tulla taloudelliseksi rasitukseksi sen jäsenille. Rahoitus samoin kuin muu toiminta tulevat perustumaan vapaaehtoisuuden, kunnioituksen ja kirkkomme ikivanhojen perinteiden varaan.

Tämä kiertokirje on samalla kutsu perustamiskokoukseen, joka pidetään sunnuntaina tammikuun 12. p:nä 1958 liturgian jälkeen."

Pastori Martin Juhkam

Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan
perustajien nimessä.

Edellä julkaistuun vetoomukseen reagoi 50 karjalaista. Heidän joukossaan oli monia edustajia eri paikkakunnilta Pohjois- ja Etelä-Ruotsista. Paikalle oli saapunut myös johtaja Boris Karppela Helsingistä ja tuonut mukanaan intoa ja rohkaisevia ajatuksia.

Mikko Ustinov lasketaan haudan lepoon 20. 6. 1959. Tämä oli seurakunnan ensimmäinen hautajaistilaisuus Boråsissa.

Seurakunnan perustamiskokouksen päiväjärjestys oli seuraava:

1. Rukous
2. Avaus ja järjestäytyminen
3. Päätetään seurakunnan perustamisesta
4. Esitetään ehdotus seurakunnan säännöiksi
5. Jäsenmaksun määrääminen
6. Kirkkoherran palkan vahvistaminen
7. Vaalit: papin, valtuuston, kirkonisännöitsijän ja tilintarkastajien
8. Muut mahdolliset asiat
9. Loppusana ja laulu.

Perustamiskokouksen aloitti rukouksella allekirjoittanut. Kokoonkutsujien puolesta kokouksen avasi PSHV:n Ruotsin komitean p.j. Boris Karppela. Hän esitti Ruotsin karjalaisille Suomen emäkirkon ja heimokunnan terveiset, selosti tähänastista sielunhoitotyötä Ruotsissa, sen vaikeuksia, puutteita ja uusia näkymiä. Hän lausui, että sekä Suomessa että Ruotsissa on olemassa piirejä, jotka haluavat tukea vaikeissa oloissa tapahtuvaa sielunhoitotyötä, mutta sitä ennen on Ruotsin karjalaisten itsensäkin tehtävä jotakin asian hyväksi. Vielä hän lausui kaikki läheltä ja kaukaa tulleet karjalaiset tervetulleiksi tähän kokoukseen.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin B. Karppela ja sihteeriksi Aleksi Maksinen.

Virinneessä keskustelussa kävi ilmi, että oma seurakunta on tarpeellinen. Sellainen päätettiin perustaa ja sen nimeksi hyväksyttiin: RUOTSIN SUOMALAINEN ORTODOKSINEN SEURAKUNTA — FINSKA ORTODOKSA FÖRSAMLINGEN I SVERIGE.

Luettiin onnitelusähke ensimmäisen suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamisesta Ruotsin maaperälle. Sähkeen olivat lähettäneet varakonsuli Olli Bergman ja pastori Niilo Karjomaa.

Eestiläisen veljeskirkon puolesta uutta seurakuntaa onnitteli rovasti Nikolai Raag Göteborgista. Hän toivotti sille menestystä ja Jumalan siunausta.

Keskusteltiin uuden seurakunnan säännöistä. Pastori M. Juhkam oli laatinut perusteellisen luonnoksen. Sääntöjen hyväksyminen annettiin komitean tehtäväksi, johon valittiin varatuomari Simo Härkönen, pastori M. Juhkam ja toimitusjohtaja B. Karppela.

Seurakunnan kirkkoherraksi valittiin pastori Martin Juhkam Tukholmasta. Päätettiin lähettää julkilausuma Suomen Ortodoksisen Kirkon Esipaimenelle arkkipiispa Hermanille:

”Suomen Ortodoksisen Kirkon Esipaimenelle,
K.S. Arkkipiispa Hermanille,
Kuopio, SUOMI.

Me Ruotsissa vakinaisesti asuvat karjalaiset olemme tänään, sunnuntaina 12.1.1958, Boråsin kaupungissa pitäneet yleisen kokouksen, jossa puhetta johti toimitusjohtaja Boris Karppela, PSHV:n Ruotsin komitean puheenjohtaja Helsingistä.

Tässä kokouksessa vakaan harkinnan jälkeen päätimme perustaa Suomalaisen Ortodoksisen Seurakunnan Ruotsiin (Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige) ja valita sen sielunhoitajaksi ja esimieheksi

pastori Martin Juhkamin Tukholmasta siinä hurskaassa uskossa, että

- Jumala auttaa meitä,
- Karjalan pyhät Valistajat ohjaavat meitä,
- Esi-isiemme ja -äitiemme sekä oma rukouksemme suojaavat meitä,
- Suomen emäkirkko pitää meistä edelleenkin äidillistä huolta,
- Ruotsin ystävällinen valtakunta ja sen demokraattinen kansa suhtautuvat meihin suopeasti.

Seurakunta jo tässä vaiheessa kiittää emäkirkkoa ja erikoisesti Pyhän Sergein ja Hermannin Veljeskuntaa avusta, jonka turvin voitiin tähän saakka sielunhoitotyötä harjoittaa erittäin vaikeissa oloissa ja luoda pohja tälle seurakunnalle.

Seurakuntamme alistuu paikallisen, K.S. piispa Jürin valvontaan ja pyytää Teidän kauttanne saada kuulua Kaikkein Pyhimmän Konstantinopolin Patriarkaatin alaisuuteen.

Kokouksen vakuudeksi, siihen valittuina:

Oskari Kivinen	Matti Andriainen
Jekki Vaittinen	Pekka Pitkäniemi
Kaikeksi vakuudeksi:	
Martin Juhkam	Boris Karppela
Seurakunnan esimies	PSHV:n Ruotsin komitean p.j.

Keskusteltiin laajasti seurakunnan taloudesta ja jäsenmaksusta. Päätettiin, että seurakuntaan kuulumisesta kannetaan jäsenmaksua 12 kruunua vuodessa, josta kuitenkin ovat vapaat alle 18-vuotiaat. Lisäksi jäsenmaksusta voidaan vapauttaa heikossa taloudellisessa asemassa olevat seurakuntalaiset.

Kirkkoherra M. Juhkamille päätettiin maksaa Rkr. 150:— (sataviisikymmentä) kuukausipalkkaa, jos seurakunta saa rahaa. Toistaiseksi asia jäi auki.

Seurakunnan valtuustoon valittiin Oskari Kivinen (Borås), Pekka Pitkäniemi (Mölndal), Aleksi Maksinen (Borås), Matti Andriainen (Mölndal), Martta Jehkimäinen (Borås), Antti Kusmin (Åshammar), Pekka Simonen (Borås), Pastori M. Juhkamille annettiin valtuus kutsua valtuustoon lisäksi seuraavat: Raija ja Leo Huotarinen (Mölndal), Anna Kontkanen (Tukholma), Arne Viklund (Norrköping) ja Juho Kiriloff (Ställberg).

Kirkon isännöitsijäksi valittiin Pekka Simonen Boråsista ja hänet valtuutettiin toimimaan rahastonhoitajana sekä avaamaan seurakunnalle oma postisiirtotili.

Tilintarkastajiksi valittiin Ville Varpa (Borås), Annikki Otkala (B) ja Jekki Vaittinen (B).

Kokouksen aikana käydyistä puheenvuoroista merkittäköön seuraavat:

— Pekka Pitkäniemi: seurakuntaa tarvitaan. Voimme saada tähän tarkoitukseen apua myös Ruotsin kuninkaalta ja kansalta, koska suurin osa karjalaisista on hyviä ja tunnollisia työntekijöitä ja nyt jo Ruotsin kansalaisia,

— Maikki Andriainen: seurakunta on perustettava, silloin säilyy karjalaisuus myös nuoremmille polville.

B. Karppela lahjoitti uudelle karjalaiselle seurakunnalle tekijän, eversti Eero Kuussaaren, puolesta kaksi Karjalan kansannousujen historiaa "Vapaustaistelujen tiellä" sekä kiitti kokouksen osanottajia harrastuksesta ja elävästä mielenkiinnosta, jota he olivat osoittaneet heimoaan ja uskontoaan kohtaan. Heimoveli Antti Kusmin esitti Hoforsin karjalaisten terveiset ja sen jälkeen laulettiin yhteisesti "Karjalaisten laulu".

Heti välittömästi, samassa paikassa, kokoontui vastavalittu Suomalaisen Ortodoksisen Seurakunnan valtuusto. Valtuusto järjestäytyi ja toimitti vaalit seuraavasti: puheenjohtajaksi valittiin Oskari Kivinen, varapuheenjohtajaksi past. M. Juhkam, kirkonisännöitsijäksi Pekka Simonen, isännöitsijän apulaiseksi Göteborgiin Matti Andriainen ja valtuuston sihteeriksi Aleksi Maksinen.

Seurakunnan neuvostoon valittiin: puheenjohtajaksi O. Kivinen, varapuheenjohtajaksi M. Juhkam, P. Simonen, M. Andriainen ja A. Maksinen.

Seurakunnalle saapui K.S. Arkkipiispa Hermanilta helmikuun 4. päivänä 1958 seuraava kirje:

"Kunnioitettu Pastori Martin Juhkam.

Ilmoituksenne siitä, että Boråsissa pidetyssä kokouksessa Ruotsissa asuvat suomalaiset ortodoksit ovat perustaneet oman seurakuntansa, olen saanut ja olen sen saattanut Kirkollishallituksen tietoon tammikuun 21. päivänä pidetyssä istunnossa.

Suomen Ortodoksisen Kirkkokunnan johto on erittäin tyytyväinen Ruotsissa asuvien ortodoksisten suomalaisten yllämainitun toimenpiteen johdosta ja toivoo, että uuden seurakunnan järjestäy-

tyminen tapahtuu joustavasti ja menestyksellisesti noudattamalla niin kanonisia säädöksiä kuin myös Ruotsissa voimassa olevia lakeja ja asetuksia.

Olemme iloisia siitä, että Ruotsissa asuvat suomalaiset ortodoksit jatkuvasti pysyvät yhteydessä Äitikirkkonsa kanssa ja ovat nyt aktiivisesti ryhtyneet järjestäytymään itsenäiseksi seurakunnaksi.

Anja Kokkosen ja Mauno Niinisen vihkiäiset Tukholman Pyhän Nikolain ortodoksisessa kirkossa 23. 9. 1961.

Rakkaat uskonveljemme ja -sisaremmet! Äiti-Kirkkomme täällä kotimaassanne sulkee Teidät kaikki rakkauteensa ja hartaasti rukoilee Teille kaikkivaltialta Jumalalta "armon lisäksi" runsain mitoin.

Rakkaudella ja siunaten

Karjalan ja koko Suomen Arkkipiispa Herman."

K.S. Arkkipiispa Hermanin kirje ilahdutti suuresti seurakuntaa. Mutta valitettavasti ei saatu odotettua tietoa, onko perustettu seura-

kunta otettu Suomen Ortodoksisen Kirkon jäseneksi vai ei. Tämän vuoksi kääntyi allekirjoittanut uudella kirjeellä Kirkollishallituksen puoleen ja pyysi seurakunnalle taloudellista tukea sekä selvyttä jäsenyyteensä nähden. Vastaus saapui elokuun 4. pnä 1958 ja sen sisältö oli seuraava:

"Suomalainen ortodoksinen seurakunta Ruotsissa, pastori M. Juhkam. Rondellen 1, Kallhäll, Sverige.

Viittaamalla kirjeeseen 21. päivästä heinäkuuta 1958 kirkollishallitus ilmoittaa, että kirkkokuntamme toisena valtion kirkkona ei voi ulottaa toimintaansa Suomen rajojen yli ja koska Ruotsissa toimii ortodoksinen pakolaiskirkko eestiläisiä varten, tulisi Ruotsissa toimivan suomalaisen ortodoksisen seurakunnan kuulua piispa Jürin alaisuuteen, joka toimii Konstantinopolin patriarkaatin eksarkaan alaisena.

Kirkollishallituksen puolesta

Arkkipiispa Herman
Sihteeri Mauri Kononen."

Tämän kirjeen saapuminen toi selvyyden jäsenyyksymykseen ja uusi, paljon lupaava työvaihe saattoi alkaa.

Mainittakoon tässä yhteydessä vielä, että Ruotsin lehdistö osoitti seurakunnan perustamista kohtaan odottamattoman suurta mielenkiintoa. Artikkeleita ja pienempiä kirjoituksia julkaistiin 50 ruotsalaisessa lehdessä. Samoin pitivät lukijansa tähän kysymykseen nähden ajan tasalla Suomessa ja Ruotsissa ilmestyvät suomalaiset ja virolaiset lehdet.

Seurakuntaa perustettaessa olivat ainoat varat 15 Ruotsin kruunua. On näin ollen ymmärrettävää, minkälaista huolta seurakunnalle aiheutti taloudellisen puolen järjestäminen, vaikka PSHV olikin luvannut taloudellista apua. Näin ollen muodostui erityiseksi ilon aiheeksi ja tulevaisuuden lupaukseksi Ruotsin kirkon piispalta Sven Danellilta saapunut kirje, joka kuului seuraavasti:

"Ruotsin ensimmäisen suomalaisen ortodoksisen seurakunnan kirkkoherralle

pastori Martin Juhkamille
Rondellen 1, Kallhäll.

Haluan Ruotsin ensimmäisen suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamisen johdosta viime tammikuussa ilmaista toivomukseni Jumalan siunauksesta seurakunnalle ja Hänen armostaan ja voimastaan sen paimenelle.

Ruotsin Kirkon ulkomaalaislautakunnan jäsenenä haluan voimieni mukaan myötävaikuttaa taloudellisen tuen antamiseen seurakunnalle.

Karjalaisten toinen heimojuhla Boråsin Trandaredin salissa 10. 5. 1962. Ensimmäinen rivi vasemmalta: isännöitsijä P. Simonen, B. Karppela, kuvanveistäjä Niina Sailo (Helsingistä), kanteleensoittaja Anni Sailo (Helsingistä), kanttori Lauri Tulehmo (Tampereelta), laulajatar Anni Saikko-Rindala (Helsingistä) ja itkuvirren laulaja Mari Rensu.

Koska melkoinen osa suomenkielisiä ortodokseja asuu nykyisin Skaran hiippakunnassa, on seurakunnan toimipaikka sijoitettu Boråsiin. Olisin iloinen, jos voisin joskus saada tilaisuuden vierailla seurakunnassa, ja olen kiitollinen, jos saan hyvissä ajoin ilmoituksen tilaisuuksista, jolloin vierailu olisi erityisen sopiva.

Toivotan apostoli Paavalin sanoin taivaan valtakunnan kaikkea hengellistä siunausta.

Skarassa helmikuun 4. pnä 1958

Kanssapalvelijanne Herran palveluksessa
Sven Danell."

Suomenkielisten ortodoksien haave oman seurakunnan saamisesta oli toteutunut. Oli ryhdyttävä heimoveljien ja -sisarien kokoamiseksi yli koko Ruotsin. Edessä oli suuri ja laaja työkenttä.

MARTIN JUHKAM

Ruotsin suomalainen ortodoksinen seurakunta on toiminta-alueensa laajuuden ja suomea puhuvien ortodoksien alueellisen hajoittuneisuuden huomioonottaen varmasti koko Ruotsin kuningaskunnassa ainutlaatuinen seurakunta. Se on ainoa suomenkielisiä ortodokseja yhdistävä ja palveleva seurakunta Suomen rajojen ulkopuolella.

Seurakunnan pysyvän jäsenistön pääosan muodostavat ne karjalaiset, jotka toisen maailmansodan loppuvaiheessa ja sitä seuraavina vuosina (1944—1948) lähtivät Suomesta ja jäivät uuden kodin perustettuaan Ruotsiin. Näiden karjalaisten enemmistö oli osallistunut Itä-Karjalan vapaustaisteluun (1918—1922) ja he olivat saapuneet Suomeen jo 1920-luvulla.

Näiden lisäksi oli Neuvosto-Karjalasta yhdessä Suomen armeijan mukana lähtenyt (1944) joukko itäkarjalaisia, jotka olosuhteiden vuoksi eivät voineet jäädä Suomeen, vaan joiden oli jatkettava matkaa Ruotsiin ja jopa täältä edelleen merentakaisiin maihin.

Suurin osa Ruotsiin jääneistä hankki toimeentulonsa tehdas-, metsä- ja maataloustyöläisinä. Oli kuitenkin myös monia sellaisia, jotka ammattikoulutuksen saatuaan pyrkivät paremman ansion tarjoaville paikoille.

Kuten jo mainitsimme, Ruotsiin siirtyneiden suomenkielisten ortodoksien enemmistön muodostavat ne karjalaiset, jotka ovat kotoisin Itä-Karjalasta (Vienasta ja Aunuksesta) sekä Suomen Karjalasta ja joiden perinteet ovat lähes tuhannen vuoden ajan olleet sidottuja ortodoksiseen kirkkoon. Joukossa on vähäisessä määrin myös inkeriläisiä ja Tverin karjalaisia, jotka ovat säilyttäneet oman suomalaisperäisen murteensa ja ortodoksisen uskonsa. Viime vuosina on joukkoon liittyneiden enemmistö ollut kotoisin Suomen

puoleisesta Karjalasta. Nykyisin arvioidaan Ruotsissa olevan noin 2.500 suomenkielistä ortodoksia.

Seurakunnan perustamishetkellä oli pysyvien jäsenten luku 50. Kymmenen vuoden aikana se on kasvanut lähes 300:aan, joka muodostaa arvioidusta Ruotsissa olevien suomenkielisten ortodoksien kokonaismäärästä n. 10—15 %. Toisen ja siis suuremman osan, joka ei suoranaisesti osallistu seurakunnan työhön eikä taloudellisten velvollisuuksien täyttämiseen, voi jakaa neljään osaan: a) venäjänkieliseen ortodoksiseen seurakuntaan liittyneisiin, b) Ruotsin kirkkoon liittyneisiin, c) Ruotsiin tilapäisesti työhön tulleeisiin sekä d) niihin, jotka eivät tiedä suomalaisen ortodoksisen seurakunnan olemassaolosta.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat pääasiallisesti ne, jotka Suomessa asuessaan kuuluivat Suomen ortodoksiseen kirkkoon, mutta joiden kotikieli oli venäjän kieli ja jotka luonnollisesti liittyivät venäjänkieliseen seurakuntaan Ruotsiin siirryttyään.

Toiseen ryhmään kuului nuorempaan sukupolveen kuuluneita henkilöitä, jotka Ruotsiin tultuaan menivät naimisiin ja joiden lapset syntyivät ja kasvoivat täällä. Nämä myös ristittiin ja kävivät rippikoulun Ruotsin kirkossa, sillä noihin aikoihin puuttui oma seurakunta.

Kolmanteen ryhmään kuuluvat eivät liity tavallisesti seurakunnan pysyviksi jäseniksi viitaten tällöin siihen, että he ovat vain väliaikaisesti Ruotsissa. He käyttävät kuitenkin hyväkseen seurakunnan puolelta tarjottavia kirkollisia palveluksia. He toisin sanoen käyvät jumalanpalveluksissa ja ottavat tarpeen vaatiessa vastaan sakramentteja.

Neljänteen ryhmään kuuluvat ne, jotka eivät ole tietoisia seurakunnan olemassaolosta tai suhtautuvat siihen välinpitämättömästi, muodostavat yhdessä kolmanteen ryhmään kuuluvien kanssa lukumääräisesti suurimman alaryhmän, josta siirtyy joka vuosi uusia pysyviä jäseniä seurakuntaan.

Edellä mainituista sekä monista muista vähäpätöisemmistä syistä johtuen on selvää, ettei seurakunnan työtä ja toimintaa voida luonteeltaan verrata normaaliin, yhdellä paikkakunnalla toimivaan seurakuntaan, vaan vertailukohteita on etsittävä suurissa satamakaupungeissa toimivista merimiesseurakunnista, joilta puuttuu suurilukuinen pysyvä jäsenistö, mutta joiden kuitenkin on otettava huomioon ne sadat ihmiset, jotka kaipaavat yhteyttä äidinkieltä puhuvaan sielun-

hoitajaan, tarvitsevat kirkollisia toimituksia ja haluavat osallistua jumalanpalveluksiin. Ainoa ero näiden kahden seurakuntatyyppin välillä on se, että merimiesseurakunnille on taattu taloudellinen tuki kotimaasta ja että niiden käytössä ovat tarpeelliset tilat ja kirkko

Kalevalan päivän juhla Boråsissa 27. 2. 1963

kun taas Ruotsin suomalaisella ortodoksisella kirkolla ei ole kumpaakaan, vaan sen on pysyttävä hengissä omin voimin.

Seurakunnan pysyvien jäsenten lukumäärän lisäämiseksi on järjestetty monia kampanjoita yli koko Ruotsin. Jo 1958 pantiin alulle yleisvaltakunnallinen suomenkielisten ortodoksien rekisteröiminen "Tukholman Uutisten" palstoilla — se oli tuolloin ainoa suomenkielinen sanomalehti Ruotsissa. Päätoimittaja Toivo Heinon auliilla luvalla julkaistiin siinä asiaa koskeva ilmoittautumiskaavake yhdessä selitysten kanssa. Halukkaat saattoivat käyttää niitä itsensä ja perheenjäsentensä rekisteröimiseksi.

Suomen ortodoksinen kirkollishallitus kokosi seurakunnan pyynnöstä Suomessa toimivilta seurakunnilta Ruotsiin siirtyneiden osoit-

teita. Tältä pohjalta lähtien tšekäläinen seurakunta saattoi lähettää liittymiskehotukset kaikille kotiin yli koko Ruotsin. Tulokset olivat valitettavasti niukat, sillä suurin osa kehotuksen saaneista oli jo muuttanut muualle ja monta sataa kirjettä tuli avaamattomana takaisin.

Mainittujen kampanjoiden lisäksi on lähes joka vuosi tehty pienempiä tai suurempia yrityksiä uusien pysyvien jäsenten löytämiseksi. Yleensä tuottaa yhteyden saaminen suomenkielisiin ortodokseihin suuria ja monesti ylittämättömiä vaikeuksia, sillä kaikki uskontokuntien jaotuksen huomioonotettavat rekisteröintiviranomaiset, joilta olisi mahdollista saada tietoja, puuttuvat. Tietojen hankkiminen ja yhteyksien luominen tuhannen kilometrin päähän ja kauemmaksikin on vaivalloista, aikaa vaativaa ja kallista.

Kun seurakunta perustettiin, puuttuivat kansliatilat ja kokopäivätoiminen pappi. Kanslia sijoitettiin aluksi kirkkoherra Juhkamin asuntoon Kallhälliin, joka sijaitsee n. 25 km:n päässä Tukholmasta pohjoiseen. Siellä se oli v:n 1962 syksyyn saakka.

Svenska Kyrkohjälpen-Lutherhjälpenin veljellisellä avustuksella on kirkkoherra Juhkam voinut v:n 1958 jälkipuoliskolta lähtien omistautua kokonaan kirkolliselle työlle ja antaa panoksensa niin suomalaisten kuin virolaistenkin ortodoksien kirkollisen elämän järjestämiseksi.

V:n 1962 lopulla siirrettiin seurakunnan kanslia Barkarbyhyn, joka sijaitsee lähempänä Tukholmaa. Täällä olivat vastaanotto- ja työskentelymahdollisuudet paljon paremmat. Kun ottaa huomioon, että yhteyden pitäminen yli koko Ruotsin tapahtuu pääasiallisesti kirjeitse — samoin kuin seurakunnan lehden toimittaminen ja lähettäminen tilaajille sekä jokapäiväinen kansliatyö — on välttämätöntä, että tätä varten on olemassa tarpeelliset tilat. Lisäksi niiden suomalaisten kirkonmiesten ja uskonveljien luku, jotka matkoillaan pistäytyvät tšekäläiseen ”pappilaan”, on huomattava — puhumattaakaan oman seurakunnan ja Ruotsissa asuvien ortodoksien vierailuista. Täten joutuu tšekäläisen seurakunnan kanslia täyttämään oman varsinaisen tehtävänsä lisäksi yhtä tärkeitä suhdetoimintatehtäviä Suomeen päin.

Seurakunnan taloudenhoidon rinnalla on toisena vaikeana kysymyksenä ollut kanttorin viran täyttäminen. Se on tähän päivään saakka täyttämättä, mikä johtuu riittävien taloudellisten edellytysten puuttumisesta. Siitä voi jokainen lukija myös päätellä, kuinka moni-

mutkaista, hankalaa ja masentavaa on sielunhoitajalle kymmenen viime vuoden aikana ollut usein epätäydellisten ja puutteellisten jumalanpalvelusten järjestäminen. Voimaa antavina, ymmärtäväisinä ja kaiken kiitoksen ansaitsevina apulaisina ovat yli koko maan olleet seurakunnan toimihenkilöt sekä rakkaat pysyvät jäsenet, jotka ovat yrittäneet Jumalan avulla antaa oman panoksensa tilanteen parantamiseksi.

Tässä seurakunnan kymmenvuotiskatsauksessa on kiitollisuudella mainittava ennen kaikkea Suomen ortodoksinen kirkollishallitus, joka on vuosien mittaan lähettänyt satoja Aamun Koiton ja Tuohus-tulen vuosikertoja seurakunnan jäsenille samoin kuin kirkollisia tarvikkeitakin. Viimeksimainittuja ovat lahjoittaneet ja lainanneet myös Tampereen ja Ilomantsin ortodoksiset seurakunnat, joille veljellinen kiitos siitä.

Seurakunnan toimintaan on sisältynyt monia pieniä ja suuria tapahtumia. Mainittakoon niistä tässä Joensuun ortodoksien mieskuoron konsertti, joka järjestettiin 1964 Pyhän Kolminaisuuden päivänä Boråsin Carolin kirkossa, jossa yleisöä oli 800 kuulijaa. On vaikeata löytää sanoja ilmaisemaan niitä mieltä ylentäviä vaikutelmia ja tunteita, joita lukuisa suomalainen ja ruotsalainen yleisö konsertista mukaansa vei. Joensuun ortodoksien mieskuoron unoh-tumattomasta laulusta Niilo Merialan johdolla puhutaan vielä tänä päivänäkin samalla kun odotetaan uutta vierailua.

Samana vuonna, jolloin mainittu konsertti järjestettiin, hyväksyi seurakunnan kokous maaliskuun 1. pnä 13-sivuisen järjestysmuodon, jonka oli laatinut kirkkoherra Juhkam ja joka astui hyväksymis-hetkellä voimaan. Täten oli seurakunnan työlle ja toiminnalle las-kettu selväpiirteisesti määritelty perusta.

Ystävällisesti ja voisipa sanoa suorastaan lämpimästi ovat seura-kunnan erilaisesta toiminnasta yleisölle tiedottamiseen suhtautuneet niin ruotsalaiset kuin suomalaisetkin kirkolliset julkaisut sekä sanomalehdistö. Siitä ovat merkittävänä osoituksena sadat ja sadat kirjoitukset, artikkelit ja valokuvat, jotka on koottu arkistoon ja säilytetään siellä. On itsestään selvää, ettei tämä ole tapahtunut oma-aloitteisesti, vaan se on aina perustunut seurakunnan kanslian taholta lähetetyille tai eri tilaisuuksissa jaetulle aineistolle.

Yhteyttä Suomen suurlähetystöön Tukholmassa on ollut aika ajoittain. Ilmeinen mielenkiinnon puuttuminen seurakunnan toi-mintaa kohtaan katkaisi yhteyden välillä kokonaan. Mutta tilanne

on parantunut tuntuvasti sen jälkeen kun Suomen uudeksi edustajaksi nimitettiin suurlähettiläs Ralph Enckell.

Yhteyttä on pidetty myös Ruotsin Suomalaisseurojen Keskusliittoon sekä tarpeen mukaan muihinkin suomalaisjärjestöihin.

Yhteistyö monien ruotsalaisten virastojen ja laitosten kanssa on muuttunut aikaisempaa huomattavasti kiinteämmäksi. Tärkeimpänä syynä tähän ovat olleet Ruotsiin saapuneet suomalaiset työläiset, jotka eivät osaa ruotsia ja tarvitsevat apua niin virastoissa kuin työpaikoillakin.

Seurakunnan kanslia, jossa ainoana virkailijana on kirkkoherra Juhkam, on vuosien mittaan lähettänyt kaiken kaikkiaan noin 20.000 postilähetystä, joihin ovat sisältyneet kirjeenvaihto seurakunnan jäsenten kanssa, eri kampanjoita koskevaa aineistoa, kierto-kirjeitä jne.

Jumalanpalvelukset

Seurakunnan elämän kohokohtia ovat olleet jumalanpalvelukset ja ne on tästä syystä pyritty järjestämään paikkakunnilla, joilla löytyy uskonveljiä ja -sisaria. Alkuvuosina muodostuneet keskuksat ovat yleensä jääneet niiksi paikoiksi, joissa pidetään jumalanpalveluksia. Pieniä muutoksia on tapahtunut lähekkäin sijaitsevien keskusten jumalanpalvelusten lukumäärässä, kun ihmiset ovat muuttaneet keskuksista toiseen. On syntynyt myös uusia keskuksia ja joillakin paikkakunnilla on jumalanpalvelusten pitäminen lopetettu ihmisten siirryttyä muualle.

Seurakunnalla ei ole omia kirkkoja eikä muita vastaavia rakennuksia, joissa voitaisiin järjestää jumalanpalveluksia. Tämän vuoksi on käännytty toisten toimivien kirkollisten laitosten puoleen kirkkojen tai muiden tilojen saamiseksi tähän tarkoitukseen. Jumalanpalveluksia on pidetty verrattain paljon myös seurakunnan jäsenten kodeissa silloin, kun muita tiloja ei ole ollut käytettävissä.

Kun ottaa huomioon seurakunnan toiminta-alueen laajuuden, ovat seurakunnan keskusten väliset etäisyydet pitkät ja vaikeuttavat menestyksellistä ja tuloksellista toimintaa sen aiheuttamista menoista puhumattakaan.

Jumalanpalvelusten ajoista ja paikoista on aina tiedotettu puoli-vuotisohjelmien puitteissa seurakunnan jäsenille kotiin. Tämän

lisäksi on tiedotettu jokaisesta jumalanpalveluksesta erikseen Ruotsissa ilmestyvissä suomalaisissa, virolaisissa ja ruotsalaisissa sanomalehdissä sekä monissa Suomessa ilmestyvissä julkaisuissa.

10 vuoden aikana on kirkkoherra Juhkam virkatehtävissään matkustanut Ruotsissa n. 150.000 km. Matkat on suoritettu pääasiallisesti junalla, sillä auton hankkimiseen ovat puuttuneet varat.

Tukholman Jakobin seurakunnan kappeli, jossa pidetään suomenkielisiä jumalanpalveluksia.

Kuten edellisessä artikkelissa huomautettiin, suhtautuivat Ruotsin kirkon papit ja toimihenkilöt ystävällisesti toivomukseemme saada lainata kirkkoja ja seurakuntasaleja jumalanpalveluksia varten. Esitettäköön tässä kaikille näille seurakunnille, papeille ja toimihenkilöille sydämellinen kiitos ja tunnustus siitä avusta ja auliudesta, joka on seurakuntamme osaksi tullut.

Suomenkielisiä ortodoksisia jumalanpalveluksia on toimitettu seuraavilla paikkakunnilla, kirkkoissa ja seurakuntataloissa sekä seurakunnan jäsenten kodeissa: Avestassa — Olga Tervon kotona, Boråsissa — Carolin ja Kustaa Aadolfin seurakuntien taloissa sekä Aleksi Maksisen kotona, Göteborgissa — Kristinen seurakunnan talossa, Johanneksen kirkossa ja Guldhedenin ortodoksisessa kirkossa, Hoforsissa — paikallisen seurakunnan talossa ja Nikolai

Runonlaulaja Mari Remsu esittämässä karjalaisia itkuvirsiä II heimojuhlan aikana Boråsissa.

Pajariahon kotona, Krylbossa — Teppo Tervon kotona, Möln-dalissa — Leo Huotarisen, Matti Andriaisen sekä Pekka ja Marina Pitkäniemen kodeissa, Norrköpingissä — Pyhän Olavin kappelissa, Tukholmassa — Jaakopin kirkon kappelissa, Virsbossa — Bruksin kirkossa sekä Veikko Majoisen, Juho Kärmusen, Jaakko ja Simo Makarovin sekä Helena Ruuskan kodeissa, Värmlands Brattforsissa — Aleksanderi Saikoffin kotona sekä Åshammarissa — Antti Kusminin kotona.

Jumalanpalveluksia on kymmenen vuoden aikana pidetty yhdessätoista keskuksessa seuraavasti:

Toimitus- paikka	1958		1959		1960		1961		1962		1963		1964		1965		1966		1967		Yht.	
	V	L	V	L	V	L	V	L	V	L	V	L	V	L	V	L	V	L	V	L		
1. Avesta																						
2. Borås	4	7	5	5	4	5	4	5	5	6	5	6	5	6	5	6	4	5	6	4	12	
3. Göteborg		5		5		4		4		4		5		5		6		6		6	105	
4. Hofors			1	3		2		2		2		2		3		4		3		5	50	
5. Krylbo																					42	
6. Mölndal	2		5		3		3		2		4		4								14	
7. Norrköping	1	2		2		4		3		3		4		4		5		5		5	39	
8. Tukholma	1	2		4		2		4		2		1		3		3		4		5	46	
9. Virsbo						2		2		4		4		4		8		1		3	69	
10. Värmlands- Brattfors						4		4		4		4		4		5		6		5	68	
												1		2		2		2		1	16	
11. Åshammar	1	1	3	3	4	2	4	2	4	2	4	2	1		2		2		1		38	
Yhteensä	9	17	16	24	15	22	16	24	2	18	28	4	21	30	4	32	36	4	24	37	4	499

V=Vigilia, L=Liturgia ja H=Hartaushetki

Papistosta ovat seurakunnassa vierailleet tai osallistuneet sen jumalanpalveluksiin aikajärjestyksessä mainittuina seuraavat: piispa Jüri, piispa Sven Danell, metropoliitta Jaakob, metropoliitta Eme-lianos, metropoliitta Athenagoras, rov. Nikolai Raag, rov. Nils Tofft, rov. Arbo Nael, past. Niilo Karjomaa, past. Erkki Piironen, past. Christoffer Klassen, rov. Johan Larsson, past. Juhani Rantanen ja arkkimandriitta Nikolaus. Kuoronjohtajina ovat toimineet Veikko Laakso, Lauri Tulehmo, Niilo Meriala ja Pauli Koukkunen.

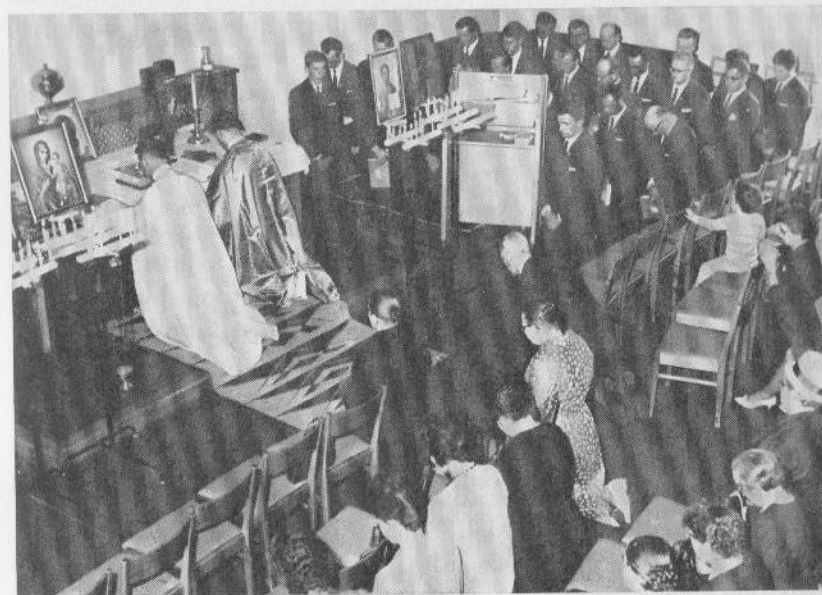
Jumalanpalveluksia järjestettäessä tarvitaan aina melkoinen määrä erilaisia kirkollisia tarvikkeita, kuten kirjoja, papin virka-asu jne. Kun näitä tarvikkeita on vain yksi kappale kutakin, on papin ollut pakko kuljettaa ne mukanaan koko ajan. Kun otetaan huomioon tällaisten tarvikkeiden melkoinen paino ja usein myös kulku-välineiden puute, on muodostunut luonnostaan lankeavaksi, että pappi kantaa 15—25 kilon painoista taakkaa käsissään kilometrikau-palla. Papin tehtäviin ovat kuuluneet myös kanttorin velvollisuudet jumalanpalvelusten aikana, kirkon kuntoonsaattaminen ja paljon muuta, jotka ovat vallitsevissa oloissa luonnollisia, mutta samalla rasittavia.

Seurakunnan perustamisesta lähtien aina v:een 1960 saakka avustivat Boråsissa, Göteborgissa ja Mölndalissa rovasti N. Raag ja neiti L. Mägi sekä Tukholmassa ylidiakoni Mihkel Suursööt seura-kunnan laulua. Kun ensinmainitut siirtyivät pois Göteborgista ja viimeksimainittu kuoli, on ollut tyydyttävä pelkkään seurakunnan lauluun ilman avustajia. Tämä pitää paikkansa kaikkiin muihinkin keskuksiin nähden. Joissakin erikoistapauksissa on pidetty yhteisiä jumalanpalveluksia virolaisten tai kreikkalaisten seurakuntien kanssa, jolloin mukana on ollut virolainen tai kreikkalainen kuoro.

Suomenkielisissä jumalanpalveluksissa on usein, kun muihin kansallisiin kuuluvia on tullut kirkkoon, osa jumalanpalveluk-sesta pidetty viron tai ruotsin kielellä. Tämä on samalla monin paikoin nostanut osanottajamäärää. Toisaalta se on ollut osoituksena seurakunnan hyväntahtoisesta suhtautumisesta toisiin kansallisuuk-siin kuuluvia uskonveljiä ja -sisaria kohtaan, jotka ovat meillekin aikaisemmin ojentaneet auttavan kätensä.

Ensimmäisinä vuosina oli jumalanpalveluksiin osallistuvien määrä keskimäärin 20—25 henkeä. Viime vuosina on tämä luku monin paikoin laskenut, mutta eräin paikoin kyllä noussutkin. Tällöin ei pidä jättää huomioonottamatta etäisyyksiä, mutta unohtaa

ei pidä myöskään tiettyä välinpitämättömyyttä, joka on ehkä seli-tettävissä sen kirkollisiin tilaisuuksiin yleensä otetun kielteisen suhtautumisen avulla, joka on Ruotsissa vallitsevana ja joka voi-mistuu jatkuvasti. Se vaikuttaa tavalla tai toisella myös ortodoksisiin uskonveljiimme ja -sisariimme. Tämä ilmiö ei kuitenkaan koske

Juhlallinen liturgia, johon Joensuun ortodoksinen mieskuoro osallistui, Boråsin Carolin seurakunnan salissa 17.5.1964. Liturgeina toimivat pas-torit E. Piironen ja M. Juhkam. Oikealla kuoron edessä kuoron johtaja Niilo Meriala.

vain meidän seurakuntaamme, vaan on vielä vaikeampi pulma monille muille seurakunnille.

Kolmen heimojuhlan sekä Joensuun ortodoksisen mieskuoron vierailun yhteydessä järjestetyt jumalanpalvelukset muodostuivat suuriksi ja mieleenpainuviksi tilaisuuksiksi. Nämä suuret kokoukset järjestettiin karjalaisten keskuksessa Boråsissa ja niiden kaikkien tapahtumapäivä oli Pyhän Kolminaisuuden päivä. Jumalanpalve-luksiin osallistuivat vierailevat papit kirkkoherrat Erkki Piironen ja

Niilo Karjomaa sekä diakoni Aleksanteri Korelin, kanttorit Lauri Tulehmo ja Pauli Koukkunen sekä nuoriso-ohjaaja Veikko Laakso — kaikki uskonveljiä Suomesta ja Ruotsista. Jokainen, jolla oli tilaisuus osallistua näihin, oloissamme suuriin ja elämyksistä runsaisiin jumalanpalveluksiin, muistelee niitä aina mielihyvällä ja tuntee sydämessään tyydytystä siitä, että esi-isien kirkolliset perinteet elävät edelleen täällä Ruotsissa ja että edes osalla niistä, jotka kantavat pääasiallisen taakan seurakuntaorganisaatiota käynnissä pidettäessä, on intoa ja halua niiden ylläpitämiseen.

Tukholmassa järjestetyistä juhla jumalanpalveluksista olisi mainittava vielä ne, joihin metropoliitta Emelianos, piispa Jüri ja monet muut paikalliset papit osallistuivat seurakunnan ensimmäisinä vuosina.

Mainittakoon lopuksi metropoliitta Athenagoraksen tarkastusmatka seurakuntaan. Hän vihki tässä yhteydessä Tukholmassa 15. 1. 1967 pastori Martin Juhkamin rovastiksi (protopresbyteriksi) ja ojensi tälle tunnustuksen osoituksena suoritetusta työstä jalokivin varustetun ristin sekä palitsan.

Sakramentaaliset ja muut toimitukset

Kuten edellä jo mainittiin ovat jumalanpalvelusten järjestämistä vaikeuttaneet pitkät etäisyydet. Sama koskee kirkollisia toimituksia yleensäkin. On esiintynyt tapauksia, jolloin papin on ollut oltava ristiäisten, vihkiäisten tai hautajaisten vuoksi matkalla 2—3 päivää — välimatkoista ja kulkuneuvoista riippuen. Tällöin ovat tietenkin myös matkan aiheuttamat kulut suuremmat. Tämä seikka sekä jossain määrin myös se, että seurakunnan olemassaolosta ei tiedetä, selittää seurakunnassa suoritettujen kasteiden ja vihkimisten suhteellisen alhaisen luvun. Tavallisesti odotetaan kesälomaa, jotta sen vieton aikana Suomessa voitaisiin järjestää myös kirkolliset toimitukset, tai mennään yksinkertaisesti toista uskontokuntaa edustavaan paikalliseen seurakuntaan ja suoritetaan kastetoimitus tai vihkiminen siellä.

Seka-avioliitot paikallisen väestön kanssa ovat huolestumista aiheuttava ilmiö. Seurauksena on tavallisesti liittyminen enemmistökirkkoon ja etääntyminen omasta kirkosta.

Kirkokherra Martin Juhkamille on helmikuun 9. päivästä 1961 lähtien annettu Kuninkaallisen Majesteetin päätöksellä oikeus vihki-

miseen. Se on voimassa kaikkiiin virastoihin nähden samoilla perusteilla ja samanarvoisena Ruotsin kirkon papeille annettun oikeuden kanssa. Tätä ennen oli avioliittoon menevien annettava ensin suorittaa siviilivihkiminen kaupungintalolla ja vasta sen jälkeen kirkollinen vihkiminen kirkossa. Mutta viimeksimainitulla ei ollut ruotsalaisissa virastoissa mitään merkitystä.

Seuraavassa taulukko sakramentaalisista ja muista toimituksista mainittuina vuosina:

Aika	Kastetil.	Vihkimisiä	Hautauksia	P. Ehtoollis. kävijöitä	Sairaskäyntejä	Sielunmess.	Kotivihk.	Kristin- oppikoul.	Voitelun saaneita
1958	2	3		50		10			
1959		1	3	36		12			
1960	2	1	4	49		11	1		
1961	1	4	2	53		5			
1962	1	2	5	70		15		1	
1963	2	2	3	69		21	1	1	1
1964	5	2	7	70	15	23	2		
1965	5	2	6	84	17	22			4
1966	2	1	4	68	19	20			
1967	9	1	1	64	21	21			
Yhteensä	29	19	35	613	72	160	4	2	5

Tämän taulukon mukaan on Herran pyhällä ehtoollisella käyneiden määrä viime vuosina laskenut, vaikka jumalanpalvelusten määrä on noussut. Tämäkin ilmiö kehottaa kiinnittämään huomiota yhä syvenevään maallistumisprosessiin Ruotsissa; kukaan ei jää sen vaikutuksen ulkopuolelle. Ainoana selittävänä syynä voidaan tässäkin tuoda esiin pitkät välimatkat, joskaan sitäkään ei voida pitää yksinomaisena selityksenä, sillä jumalanpalvelukset tapahtuvat säännöllisesti ja määrättyjen väliaikojen jälkeen.

Kaunis perinne on muodostumassa hautausmaapyhistä, joita on kahtena viime vuonna syksyisin järjestetty. Tällaisissa tapauksissa on pääasiallisesti käyty niille hautausmaille haudattujen ortodoksien haudoilla, jotka sijaitsevat lähellä jumalanpalveluspaikkoja; tällöin on niillä suoritettu sielunmessuja.

Vuosien mittaan on vanhojen uskonveljien ja -sisarien määrä kasvanut ja iän mukana tulevat sairaudet, jotka estävät liikkumisen omin voimin ja sitovat ihmisen neljän seinän sisälle tai pahimmassa tapauksessa vuoteeseen. Heidänkin luonaan on tullut vierailla ja jakaa lohdutusta ja Jumalan armollista sanaa sekä osallisuutta Herran Pyhän Ehtoollisen sakramentista.

Kasvatus- ja nuorisotoiminta

Nämä alat ovat puuttuneet seurakunnan toiminnasta. Siksi saattavat nämä rivit tuntua lukijasta kenties tarpeettomilta. Mutta kun ottaa huomioon sen, että Ortodoksisten Nuorten Liitto on monet kerrat tarjonnut vapaan osanoton Suomessa järjestetyillä leireillä, on seurakunnassa tutkittu mahdollisuuksia, löytyisikö sen piirissä asiasta kiinnostuneita nuoria, joista voisi nousta esiin ja kehittyä nuorisajohtajia. Mutta ponnistelut ovat valitettavasti epäonnistuneet. Nuorten joukko on minimaalisen pieni ja paikallisten kokousten järjestäminen, kuten aina, pitkien etäisyyksien takia epärealistinen ajatus. Mainitut vaikeudet eivät kuitenkaan merkitse sitä, että kokeilut lopetettaisiin, sillä niitä aiotaan jälleen suorittaa tilaisuuden avautuessa.

Tunnusteluja on suoritettu myös pyhäkoulujen avaamiseksi, mutta tässäkin suhteessa esiintyy sama ilmiö — varhaisnuorten pieni lukumäärä ja pitkät välimatkat.

Seurakunnan olemassaolon aikana on joka vuosi ilmoitettu rippikoulusta, mutta niissä on ollut vain kaksi rippikoululaista. Monet tiedot osoittavat, että rippikouluikäisten nuorten luku on ollut paljon suurempi. Ratkaisevaksi tekijäksi ovat kuitenkin osoittautuneet vanhempien liittyminen paikalliseen seurakuntaan, koulu, nuorten henkilökohtainen suhtautuminen ja halu osallistua yhdessä ruotsalaisten toverien kanssa Ruotsin kirkon rippikoulutoimintaan. Kun tässäkin kysymyksessä on kehitys ollut kielteinen, on aihetta kysyä vanhemmilta, ovatko he todella tietoisia ortodoksisen uskon rikkaudesta ja sen tarpeellisuudesta niin heille itselleen kuin heidän lapsilleenkin. Esi-isiltä perittyjen suurten henkisten rikkauksien joukkoon kuuluu myös ortodoksinen usko, josta löydämme lohdutusta vaikeuksiin, mielenlujuutta ja voimaa päämäärään pääsemiseksi sekä armoa ja siunausta siinä elletessä. Pitäkäämme tätä perintöä kalliina ja jääkäämme sille uskollisiksi.

Neuvonta- ja avustustoiminta

Neuvontaa on suoritettu pääasiallisesti seurakunnan kanslian kautta kirkkoherra Juhkamin toimesta. Se on tapahtunut pääasiallisesti neljällä tavalla: puhelimitse, kirjeitse, käynneillä seurakunnan kansliassa ja tarpeen vaatiessa papin henkilökohtaisilla käynneillä asianomaisen luona. Ihmisille sattuneita pulmia on ollut monen-

Joensuun ortodoksisen mieskuoron konsertti suuressa Carolin kirkossa Boråsissa 17. 5. 1964, jossa oli läsnä 800 henkeä. Näkymä yleisöön päin.

laisia — erityisesti vieraassa yhteiskunnassa, jossa vallitsevat vieras kieli ja ajattelutapa. Vaikeimmat kysymykset ovat koskeneet avio- liitossa syntyneitä pulmia, alkoholin väärinkäyttöä ja siihen liitty- neitä rikkomuksia, asuntovaikeuksia, selkkauksia viranomaisten kanssa, sairauksia jne.

Näissä kysymyksissä eivät seurakunnan papin puoleen ole kää- ntyneet pelkästään uskonveljet ja -sisaret, vaan myös — ja vielä suuremmassa määrin — toisiin uskontokuntiin kuuluvat. Tämä on

tapahtunut erityisesti iltaisin, kun kaikki muut virastot, joissa puhutaan suomea, ovat olleet suljettuja, mutta suomalaisen ortodoksisen seurakunnan puhelin on vastannut. Suurin osa näistä apua tarvitsevista on kuulunut niihin tuhansiin, jotka ovat saapuneet Suomesta Ruotsiin parempaa toimeentuloa etsimään.

Avustustoiminnasta, joka tarkoittaa vaikeuksiin joutuneiden taloudellista auttamista, ei ole paljon mainittavaa, sillä varat tarkoitukseen ovat puuttuneet. Eräitä avustuksia on kuitenkin myönnetty silloin, kun tilanne on tuntunut suorastaan katastrofaaliselta, ja tällöin kirkkoherran omista henkilökohtaisista varoista.

Tiistaiseurat

Laajalla alueella toimivan seurakunnan olemassaolon varmistamiseksi ja parempien toimintatulosten saavuttamiseksi on eri keskuksiin muodostettu paikallisia työryhmiä. Tältä pohjalta lähtien muodostettiin kohta seurakunnan perustamisen jälkeen tiistaiseurat kaksois-keskuksiin Hofors-Åshammariin ja Boråsiin.

Tiistaiseurojen merkitys seurakunnan yleisessä toiminnassa on muodostunut paljon tärkeämmäksi, kuin alunperin aavistettiin. Jumalanpalvelusten välisinä pitkinä kausina on tiistaiseurojen kokoava ja yhdistävä kokoontuminen välttämätöntä. Edellä mainitut tiistaiseurat ovat samalla karjalaisen kulttuurin aktiivisimpia esittelijöitä Ruotsissa.

Erilaisten kokousten puitteissa on tiistaiseurojen perinteellisen toiminnan rinnalla järjestetty myös mahdollisuuksia vanhan karjalaisen kulttuurin edelleenkehittämiseen. Tämä koskee erityisesti Boråsin tiistaiseuran jäseniä, jotka lukuisilla esiintymisillään ovat tehneet kuulijoihin mieliinpainuvan vaikutuksen. Boråsin tiistaiseuran jäseniin kuuluvat mm. niin Suomessa kuin Ruotsissakin tunnetut Mari Remsu itkuvirsien ja Iro Remsu vienankarjalaisten muinaisrunojen esittäjänä.

Tiistaiseurojen panos uskonveljien ja sisarten koossapitäjänä sekä yhteisen kirkollisen tunteen ja mielen muodostajana on seurakunnan varsinaiselle työlle ollut huomattavan suuri. Siitä huolimatta, että tiistaiseurojen jäsenluku ei ole suuri, ovat nämä oman toimintansa lisäksi avustaneet seurakuntaa myös taloudellisesti.

Maininnan arvoinen on niinikään tiistaiseurojen avustustoiminta kotipaikkakunnillaan; se on ollut pääasiallisesti taloudellista laatua. Avustuksen saajat eivät aina ole olleet ortodokseja, vaan välistä myös muiden kirkkojen jäseniä. Ratkaiseva on ollut avun tarpeessa olleen tilanne. Avustuksia on annettu myös moneen muuhun tarpeeseen, mistä enemmän jäljempänä.

Hoforsin—Åshammarin tiistaiseura perustettiin ensimmäisenä. Tämä tapahtui Antti Kusminin vieraanvaraisessa talossa Åshammarissa 26. 4. 1958. Ennen sitä suoritti kirkkoherra M. Juhkam liturgian nuoriso-ohjaaja Veikko Laakson avustamana. Viimeksi mainittu oli jälleen kerran käymässä Ruotsissa ja tarjosi apuaan pitkää kiertomatkaa varten.

Kokouksen lukuisissa puheenvuoroissa todettiin tiistaiseura tarpeelliseksi. Sen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Nikolai Pajarinaho, sihteeriksi Eva Pajarinaho ja taloudenhoitajaksi Anna Ziprus. Nämä aktiiviset henkilöt ovat olleet seuran johdossa jatkuvasti kymmenen vuoden ajan. Johtokunnan muiksi jäseniksi valittiin Maria Tähtikivi, Antti Kusmin, Sanda Kusmin ja Juho Kuismin. Myöhemmin on johtokunnassa ollut mukana vielä varapuheenjohtajana Väinö Pajuniemi. Tilintarkastajina ovat olleet Mikko Pössi ja Johannes Väistö.

Tarmokas ja velvollisuudentuntoinen N. Pajarinaho toteaa toimintakertomuksessaan, että lukuisiin kokouksiin ja ompeluiltoihin on kymmenen vuoden aikana osallistunut 1.628 henkeä. Sääntömääräiset kokoukset on enimmäkseen pidetty jäsenten luona. Ompeluiltoina on tehty ahkerasti käsitöitä, jotka on myöhemmin myyty tai annettu arpajaisvoitoiksi. Tästä on saatu tuloja muuhun toimintaan ja avustuksiin.

Kuusi kertaa on järjestetty pikkujoulu, joissa lapsille on annettu mukaan lahjapussit. On käyty sairaiden luona, osoitettu huomaavaisuutta syntymäpäiväänsä viettäville ja muistettu vainajia. Mahdollisuuksien rajoissa on avustettu myös vaikeuksiin joutuneita. Ilahduttavaksi juhlapäiväksi muodostui Boråsin tiistaiseuran vierailu — silloin järjestettiin juhla, jonka vierailijoitten esiintymiset jättivät mieluisan muiston lukuisan suomalaisyleisön mieliin.

Hofors—Åshammarin tiistaiseuran jäsenistä ovat viimeiseen lepoon siirtyneet Sandra Kusmin, Daarja Pössi, Yrjö Isajeff ja Mikko Pössi.

Seuraavassa taulukossa yksityiskohtaisia tietoja seuran toiminnasta:

Hofors—Åshammarin tiistaiseura	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Jäsenmäärä	14	17	16	15	13	14	15	11	12	13
Työiltoja ja kokouksia	11	22	20	12	10	14	13	12	14	14
Tulot Rkr.	231	839	895	782	585	583	593	900	396	482
Menot Rkr.	103	453	348	440	265	203	65	80	187	583
Seurakunnalle lahjoitettu Rkr.	50	150	150	150	100	50	50	50	50	75
Kirkonrakennus- rahastoon ann. Rkr.										25

Boråsin tiistaiseura perustettiin 24.8.1958 liturgian jälkeen Carolin seurakunnan talossa. Vieraana oli läsnä nuorisohjaaja V. Laakso ja paikalla oli myös kirkkoherra M. Juhkam. Seuran puheenjohtajaksi valittiin tarmokas ja pidetty organisaattori Martta Jehkimäinen, joka on pysynyt tällä paikalla kymmenen vuotta. Varapuheenjohtajaksi valittiin Aleksi Maksinen, sihteeriksi Annikki Otkala ja taloudenhoitajaksi Oskari Kivinen. Mainittujen lisäksi ovat johtokunnan jäseninä seuraavina vuosina toimineet vielä Ville Varpa, Meeri Turhanen ja Tyyne Mitra. Tilintarkastajina ovat olleet Annikki Otkala ja Pekka Simonen.

Toiminnasta mainitsee pitkäaikainen ja pidetty puheenjohtaja Martta Jehkimäinen: "Tiistaiseuran päätehtävä on seurakunnan tukeminen. Sitä silmälläpitäen on järjestetty säännöllisesti kahvi-iltoja, joiden aikana on valmistettu myyntiä varten käsitöitä. Auttava käsi on ulotettu sairaille ja ikuisuuden rajan yli siirtyneitä on muistettu viemällä kukkia heidän haudoilleen. Seurakunnalle on ostettu mattoja, pöytäliinoja ja muita tarpeellisia esineitä. Samoin on joka vuosi lahjoitettu varoja seurakunnan kassaan ja annettu varoja kirkonrakennusrahastoon. V. 1961 lahjoitettiin arkkipiispa Hermanin muiston kunnioittamiseksi ja erään vaikeuksiin joutuneen perheensä avustamiseksi Rkr. 150. Retkiä on suoritettu Hofors—Åshammariin, Göteborg—Möndaliin ja Aplarediin. Retkien yhteydessä on jäsenten ja vierain voimin järjestetty esitelmiä. Tiistai-

seuran kokousiltoina on luettu Jumalan sanaa, keskusteltu ja katsottu monia mielenkiintoisia elokuvia, joita kirkkoherra on matkoillaan ottanut. Kokoukset on järjestetty pääasiallisesti tiistaiseuran jäsenten luona, jonne on usein kutsuttu vieraita ja muihin uskontokuntiin kuuluvia.

Ortodoksisen Kirkon edustajat Uppsalan arkkipiispakunnan 800-vuotisjuhlassa v. 1964. Vasemmalta: khra M. Juhkam, rov. N. Raag, metropoliitta Panteleimon, metropoliitta Athenagoras ja rov. S. Timtshenko.

Tiistaiseuran jäsenistä ovat yli ikuisuuden rajan siirtyneet Mikko Ustinov, Maria Varppa, Jekki Vaittinen, Heikki Kullakko, Oskari Kivinen, Anna Iivonen ja Risto Remsu.

Seuraavassa taulukko Boråsin tiistaiseuran toiminnasta kulu-
neiden kymmenen vuoden aikana:

Boråsin tiistaiseura	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Jäsenmäärä	34	32	36	25	23	22	21	22	18	22
Työiltoja ja kokouksia	12	14	12	12	10	10	9	14	12	12
Tulot Rkr.	242	228	303	722	265	300	245	374	308	338
Menot Rkr.	85	225	125	188	250	198	431	234	228	170
Seurakunnalle lahjoitettu Rkr.	62	50	150	150	100	150	150	150	200	200
Kirkonrakennus- rahastoon ann. Rkr.									100	100

Seurakunnan viesti

Yhteyden pitäminen seurakunnan jäseniin ja tietojen välittäminen heille on yksi seurakunnan tärkeimpiä tehtäviä. Tämä silmämääränä ryhdyttiin jo 1958 julkaisemaan kolme kertaa vuodessa monistettuna ilmestynyttä "Kirkkoherran kiertokirjettä", joka tavallisesti rajoittui 2—3 suureen avoimeen sivuun. Se oli vallitsevassa tilanteessa kaikkein halvin ja yksinkertaisin käytettävissä ollut keino. Kiertokirjeen toimittaminen ja monistaminen oli kirkkoherra Juhkamin tehtävänä. Tässä muodossa sitä ilmestyi 26 numeroa.

Ajatus painetun lehden julkaisemisesta oli virinnyt kylläkin jo seurakunnan ensimmäisinä vuosina, mutta pääoman puute esti sen toteuttamisen. V:n 1965 alussa, kun kirkkoherra Juhkam esitti valtuuston kokouksessa tämän ajatuksen julkisesti, oli valitettavasti jälleen todettava, että tarpeelliset varat tarkoitukseen puuttuivat. Mutta ajatus ja halu saada oma painettu lehti oli niin voimakas ja inspiroiva, että aloitteentekijä lupasi suorittaa toimitustyön palkkiotta ja huolehtia myös lehden taloudesta. Niinpä tehtiinkin myönteinen päätös ja v:n 1967 loppuun mennessä oli ilmestynyt painettuna uudessa asussa "Suomalaisen Ortodoksisen Seurakunnan Viesti Ruotsissa" yhdeksänä numerona. Näin ollen oli niin monistettuna kuin painettuna julkaistu kaiken kaikkiaan 35 numeroa.

Painetun "Viestin" numerot ovat toistaiseksi olleet, aineiston määrästä riippuen, 4-, 8- tai 12-sivuisia. Niiden ensimmäisellä sivulla

on julkaistu papin puheenvuoro, joka on kosketellut joko kirkollista pyhää, uutta alkavaa ajanjaksoa tai jotain kirkollista tai valtiollista merkkipäivää. Sisäsivuilla on julkaistu sellaisia seurakuntaa koskevia tietoja kuin eri elinten päätöksiä, selostuksia kokouksista, henkilö-
tietoja, syntymäpäivätietoja, jumalanpalvelusten ajat ja paikat puoli-
vuosittain jne. Huomiota on kiinnitetty myös niihin ekumeenisiin jumalanpalveluksiin ja kokouksiin, joissa seurakunnan pappi on ollut mukana. Mahdollisuuksien mukaan on julkaistu myös valokuvia tärkeimmistä kirkollisista tapauksista. Hauskemman osan ovat muodostaneet ne tapaukset, jolloin seurakunnalla on ollut tilaisuus esittää sydämellinen kiitoksensa niille, jotka ovat uhrivalmiisti avustaneet seurakuntaa tai kirkonrakennusrahastoa. Sekä lopuksi ilmoitukset, joiden osuus on suuri, mutta lehden olemassaolon kannalta elintärkeä.

Painetun lehden julkaiseminen edellyttää riittävän voimakasta taloudellista pohjaa. Kun seurakunnalta tämä on kuitenkin puuttunut, on kirkkoherra Juhkamin ollut pakko perustaa lehden julkaiseminen siinä julkaistuista ilmoituksista saaduille tuloille. Ilmoitusten hankkiminen on hankala sekä aikaa ja kärsivällisyyttä vaativa tehtävä. Tähän saakka tämä on onnistunut ja vielä enemmänkin — "Viestin" julkaiseminen on seurakunnan yksi nykyisiä tulolähteitä.

Viestiä toimitettaessa ovat kiitettävällä tavalla apuaan antaneet rva Karin L. Holm, joka on suorittanut käännöstöitä, sekä fil.maist. Valentin Mauranen, joka on toiminut kielen tarkastajana. Ensinmainittu on aika-ajoittain auttanut myös seurakunnan kansliatyössä. Molemmille sydämellinen kiitos.

Seurakunnan "viestiä" on koko sen olemassaolon ajan lähetetty jäsenille maksuttomasti. Sitä on tuhansittain levitetty maksuttomasti myös Ruotsissa toimiville suomalaisjärjestöille ja yksityishenkilöille. Parin viime vuoden aikana sitä on lähetetty myös Suomessa toimiville ortodoksisille seurakunnille ja järjestöille, jotta seurakunnan toiminnasta voitaisiin tällä tavoin levittää tietoa uskonveljien ja -sisarten keskuuteen Suomessa.

Seurakunnan toimintaa ei nykymuodossaan voitaisi ilman tietojenvälittämismahdollisuutta ajatellakaan. Näin ollen on ilo sitä suurempi, kun kolmen viime vuoden aikana on ollut mahdollista pitää hengissä ja julkaista kasvavalla menestyksellä pientä, mutta kuitenkin painettua seurakunnan omaa lehteä.

Valtuusto päätti perustaa kirkonrakennusrahaston 28.2.1965. Tämän päätöksen taustana oli Ruotsin kirkon suurenmoinen lahjoitus. Kirkkoherra M. Juhkamin onnistui neuvotteluissaan johtaja Harri Johanssonin ja arkkipiispa Gunnar Hultgrenin kanssa saada Svenska Kyrkohjälpeniltä 10.000 Ruotsin kruunun suuruisen avustus kirkko-kiinteistön hankkimiseksi. Tämä summa muodostuikin seurakunnan kirkonrakennusrahaston perustaksi; se sijoitettiin v:n 1965 huhtikuussa Stockholms Sparbankenin Suomalaisen säästötilin erikoistilille.

Sellaisen kiinteistön hankkiminen seurakunnalle, jolle voitaisiin rakentaa kirkko, tai myös sopivan kirkon hankkiminen ovat itseltään selvä edellytys kestävämmälle ja menestyksellisemmälle toiminnalle. Tämä oli rahastoa perustettaessa johtajatuksena. Seurakunnan johdolle on ollut alun alkaen selvää, että tätä ajatusta ei pystytä toteuttamaan omin voimin — onhan jäsenistö liian vähälukuinen eikä sillä ole riittäviä taloudellisia voimavarojakaan. Tämän vuoksi on käännytty ei vain oman jäsenistön, vaan myös ulkopuolisten puoleen. Koska seurakunnan toiminnan käynnissä pitäminen on talouden osalta vaatinut kaiken huomion, ei vielä ole ehditty ryhtyä suurempiin yrityksiin rahaston kartuttamiseksi.

Sellaisiin on kuitenkin ennemmin tai myöhemmin ryhdyttävä. Tähän asti on varoja kertynyt pääasiallisesti keräyksistä, joita on suoritettu seurakunnan ulkopuolella järjestettyinä esitelmäiltoina, joissa kirkkoherra Juhkam on esiintynyt esitelmöitsijänä, järjestöiltä sekä yksityishenkilöiden lahjoituksina. V:n 1967 lopussa oli kirkonrakennusrahastoon tullut varoja 14.000 Ruotsin kruunua.

Ruotsissa ei ole vain puutetta mahdollisuuksista tyydyttää kirkollisia tarpeita, vaan tarvittaisiin kipeästi myös yleinen karjalaisten kulttuurikeskus. Kiinteistön ja kirkon hankkiminen seurakunnalle ratkaisisi samalla myös kulttuurikeskuskysymyksen. Se tarjoaisi tilaisuuden viljellä edelleen rikasta karjalaista kulttuuria myös Pohjanlahden länsipuolella ja avaisi täten samalla karjalaisten suuret kulttuuririkkauudet nuoremmalle sukupolvelle ja — miksipä ei — myös paikalliselle kantaväestölle.

Seurakunnan talous on kuluneiden kymmenen vuoden ajan ollut kaikkein vaikeimmin ratkaistava kysymys. On erinomaista puhua seurakunnan laajasta maantieteellisestä toiminta-alasta, mutta kun tulee puhe tällä alueella tapahtuvan toiminnan rahoittamisesta, muuttuu erinomaisuus huolestuneisuudeksi. Seurakunnan pääasialliset tulot jäsenmaksuista, keräyksistä ja kynttilöiden myynnistä ovat

Boråsin tiistaiseura Iro Remsun kotona keväällä 1966.

peittäneet vain pienen osan menoista. Tämän takia on osoittautunut välttämättömäksi etsiä muita keinoja toiminnan rahoittamiseen.

Tosiasia on, että työn tähänastiset tulokset on saatu aikaan ulkopuolisen taloudellisen tuen avulla. On jopa epävarmaa, olisiko seurakunta voinut juhlia kymmenvuotista toimintaansa — puhumattakaan kirkonrakennusrahaston ja lehden perustamisesta tai tämän kokoomateoksen julkaisemisesta. Mutta selvää on sekin, että ilman organisointia, suunnittelua ja oma-aloitteisuutta ei koko

seurakuntaa olisi ollut olemassa eikä myöskään ulkopuolisen avun turvin suoritettua työtä.

Puolueettomasti sanoen seurakunnan jäsenten oma tuki olisi voinut olla tuntuvasti suurempi, kuin se on itse asiassa ollut. Kun ajatellaan jäsenmaksua (aikaisemmin 12 ja myöhemmin 6 Ruotsin kruunua vuodessa), voidaan vain todeta, että Ruotsin muilla ortodosisilla seurakunnilla se on ollut 7—8 kertaa niin suuri. Mutta tästä puutteestakin huolimatta on seurakunnan toiminta voitu järjestää niin, että tulot ovat olleet suuremmat kuin menot ja ylijäämistä on muodostunut pieni vararahasto.

Seurakunnan taloudesta on pääasiallisesti vastuussa ollut kirkkoherra Martin Juhkam.

Ulkopuolisesta taloudellisesta avusta on ennen kaikkea mainittava Pyhä Sergein ja Hermannin Veljeskunnan määrätyn väliajoin antama sekä Suomalaisen Ortodoksisen Kirkollishallituksen viitenä viime vuonna vuosittain antama pienempi avustus. Huomattavinta ja suurinta tukea on saatu Svenska Kyrkohjälpen-Lutherhjälpeniltä; sen avulla on pääasiallisesti rahoitettu jumalanpalvelusmatkoja kymmenen viime vuoden aikana. Viimeksimainitun tuen yhteydessä on erityisesti mainittava teol.tri Harry Johanssonin ja johtaja Åke Kastlundin nimet, ovathan molemmat suhtautuneet seurakunnan taholta tullesiin pyyntöihin myönteisesti.

Avustuksia on saatu vielä Suomalais-ruotsalaiselta kulttuurisäätiöltä, Ruotsin kuningattarelta Louiselta, kuningas Kustaa Aadolf VI:lta jne. Kaikille mainituille ja mainitsematta jääneille avustajille seurakunnan suurin ja sydämellinen kiitos.

Tulevaisuuden kannalta katsoen olisi luonnollista, kun otetaan huomioon suomalaisten työläisten suuri luku Ruotsin tuontatoelämässä sekä näiden Ruotsin valtiolle maksama tulovero, että Suomen ortodoksinen kirkko yhdessä Suomen hallituksen kanssa yhteistyössä Ruotsin kirkon ja hallituksen kanssa ratkaisisi myös Ruotsissa asuvien suomalaisten ortodoksien sielunhoitotyöhön liittyvät taloudelliset kysymykset. Tälle tielle on astunut Suomen evankelisluterilainen kirkko ja sama velvollisuus kuuluu myös Suomen ortodoksille kirkolle.

Seurakunnan tulot ja menot ovat kymmenvuotiskautena olleet seuraavat:

Vuosi	Tulot Rkr.	Menot Rkr.
1958	5.465	5.020
1959	6.702	5.953
1960	7.512	6.102
1961	8.364	7.315
1962	14.326	9.840
1963	16.167	8.674
1964	20.024	11.449
1965	20.009	11.148
1966	26.158	12.211
1967	18.400	14.279
Yhteensä	143.127	91.991

Tässä taulukossa esiintyvä tulojen huomattavasti suurempi määrä menoihin verrattuna selittyy sillä, että edellisen vuoden ylijäämä on laskettu seuraavana vuotena tuloksi.

Yhteistyö muiden kirkkojen kanssa

Seurakunnan ekumeenista toimintaa on fil.lis. Heikki Koukkunen käsitellyt laajasti tähän kokoomateokseen sisältyvässä artikkelissa "Suomalaisen ortodoksisen seurakunnan osallistuminen ekumeeniseen työhön".

Seuraavassa mainittakoon lyhyesti joitakin suuria ja tärkeitä kokouksia tai yhteisyrityksiä, joihin kirkkoherra Martin Juhkam on osallistunut seurakunnan edustajana tai joihin hän on antanut oman panoksensa: Suomen ortodoksisen kirkon 40-vuotisjuhlat Kuopiossa 1958, arkkipiispa Hermanin hautajaiset 1960, rainakuvasarja nauhalle otettuine kuorolauluineen ja ruotsinkielisine selityksineen koulukäyttöön 1960, Sigtunan ekumeeninen kokous, jonka järjestivät Pyhän Albanin ja Sergiuksen Veljeskunta sekä Sigtuna Stiftelse 1961, kirkollinen edustusmatka Yhdysvaltoihin ja Kanadaan 1962, jolloin kirkkoherra Juhkam neuvotteli Pohjois-Amerikan kreikkalaisen ortodoksisen piispan Jaakobin kanssa ja joka sisälsi jumalanpalvelukset New Yorkissa ja Torontossa sekä virolaisnuorten yleismaailmallisen leirin Muskokassa, Yhdysvaltain episkopaalisen kirkon kokous Hampurissa 1963, jolloin käsiteltiin pakolaisten auttamista, Luterilaisen Maailmanliiton kongressi Helsingissä 1963 (lehtimie-

henä), Uppsalan arkkihiippakunnan 800-vuotisjuhlat 1964, Euroopan kirkkojen kokous kansainvälisillä vesillä liikkuneella laivalla Bornholmilla 1964, Ruotsin ekumeenisen viraston sosiaalitoimikunnan järjestämä tiedotustilaisuus 1965, Pyhän Albanin ja Sergiuksen Veljeskunnan kansainvälinen konferenssi Oslossa 1965, kansainvälinen jumalanpalvelus Tukholman Suuressa kirkossa Tukholman ekumeenisen kokouksen 40-vuotispäivän muistoksi, "Collegium pastorum" Tukholmassa 1966, Ruotsin ekumeenisen viraston sosiaalitoimikunnan 1966 järjestämä kokous, jossa pohdittiin ortodoksien ja roomalaiskatolisten kirkollisia kysymyksiä Ruotsissa, Skaran hiippakunnan pappien yleinen kokous 1966, ensimmäisen ortodoksista kirkkoa esittelevän tv-elokuvan suunnittelu Ruotsissa sekä sen valmistaminen yhdessä Tukholman kreikkalaisen seurakunnan kanssa 1966; elokuva on välitetty myös Suomen, Norjan, Tanskan, Saksan ja Italian televisiolle, ortodoksien ja roomalaiskatolisten yhteistyötoimikunnan perustaminen 1967, kirkollinen edustamatka Yhdysvaltoihin ja Kanadaan 1967 partiolaisten maailmanleireineen sekä jumalanpalveluksineen Lakewoodissa, Torontossa, New Yorkissa, Torontossa ja Montrealissa, ortodoksien ja roomalaiskatolisten yhteistyötoimikunnan tiedotusjulkaisu kaikkiaan 70.000 kappaleena suomen, kreikan, serbian, saksan, kroatian, espanjan ja italian kielellä Ruotsiin työhön saapuneille ortodokseille ja roomalaiskatolisille ilmaiseksi jaettavaksi sekä "Collegium pastorum" 1967.

Näiden mainittujen kokousten ja yhteisyritysten lisäksi tulevat vielä sadat esitelmätilaisuudet ja jumalanpalvelukset kouluissa, kirkollisissa järjestöissä, seurakunnissa jne., joissa kirkkoherra Juhkam on esiintynyt saarnaajana, puhujana, ortodoksisten perinteiden, uskon sekä kirkkomusiikin esittelijänä jne. Tämä osoittaa, että seurakunnalla on ystävälliset suhteet kaikkiin Ruotsissa toimiviin kirkkoihin ja näiden järjestöihin. Vapaakirkolliset järjestöt ovat viime vuosina osoittaneet yhä kasvavaa mielenkiintoa, mikä on johtanut siihen, että kirkkoherra Juhkamia on pyydetty esittelemään ortodoksista kirkkoa niin sanoin kuin kuvin.

Seurakunnan varsinaisen työn rinnalla on ekumeeninen toiminta muodostanut toisen tärkeän toimintahaaran, joka on tuonut mukanaan paljon iloa ja siunausta niin tekijöilleen kuin seurakunnallekin. Seurakunnalla ei valitettavasti ole ollut tiloja ekumeenisten tilaisuuksien järjestämiseksi, mutta tähän pitää paikkansa myös toisiin Ruotsissa toimiviin ortodoksisiin seurakuntiin nähden.

Sen sijaan Ruotsissa asuvien ortodoksien keskinäinen yhteistyö jättää paljon toivomisen varaa, sillä sen aikaansaamiseen näyttävät puuttuvan niin halu kuin tarpeellinen elinkin. Suomalaisen ja kreikkalaisen seurakunnan välillä on yhteistoiminta kuitenkin kehittynyt tyydyttävästi, mistä ovat osoituksena monet yhteiset tilaisuudet sekä yhteisesiintymiset.

On vain toivottava, että Suomalainen ortodoksinen seurakunta jatkaa tulevaisuudessaakin vielä entistäkin tehokkaammin ekumeenisen toiminnan perinnettään, jolle on laskettu perusta kymmenen viime vuoden aikana. Se on ainoa käytännöllinen mahdollisuus lähentää toisilleen kristittyjä, joiden keskuudessa voi kerran tulevaisuudessa kasvaa uudelleen esiin yleismaailmallinen apostolinen kirkko.

Kalevalan päivät ja heimojuhlat

Ruotsin karjalaisten tärkeimmiksi kulttuurikokouksiksi ovat muodostuneet jokavuotiset Kalevalan päivät sekä kolmen vuoden väliajoin järjestetyt heimojuhlat. Kaikki nämä tilaisuudet on järjestetty Boråsin kaupungissa yhdessä paikallisen karjalaisjärjestön Kalevalan Kansan Kerhon kanssa. Heimojuhlien järjestäjiin liittyivät 1966 vielä suomenkielinen luterilainen seurakuntaryhmä, Inkerin kerho, Svaneholmin kummiveikot sekä Suomesta Helsingin Impilahti-, Salmi-, Suistamo- ja Suojärvi-seurat ja Karjalan Sivistysseura.

Kalevalan päivän juhla on järjestetty joka vuosi helmikuun viimeisenä lauantaina. Siihen on yhdistetty seuraavana päivänä kokoontuva seurakunnan valtuuston kokous, jotta kauempaakin tulevilla olisi mahdollisuus siihen osallistua.

Kalevalan päivän ohjelma on aina ollut kokoonpantu karjalaisen kulttuurin kansanomaisimmista esityksistä, joita ovat yleisölle esittäneet paikalliset voimat. Oman erikoispaikkansa karjalaisten sydämissä ovat valloittaneet Mari Remsu itkuvirren ja Iro Remsu vianan-karjalaisten muinaisrunojen esittäjänä. Puhujina ovat esiintyneet Jorma Mikkonen, Aleksi Maksinen ja Elmeri Sillanpää. Monissa muissa tehtävissä ovat esiintyneet Olga Mikkonen, Anni Jaakkonen, Martta Jehkimäinen, Tyyne Mitra, Sandra Maksinen, Mirjam Jaakkonen, Mirja ja Irene Maksinen, Annikki Otkala, Pekka Simonen, Emil Sillanpää, Maiju Niemi, Maikki Andriainen jne. Sytyttävänä puhujana on monet kerrat esiintynyt Suomesta saapunut toim.joht.

Boris Karppela, ja prof. Pertti Virtaranta on kertonut Tverin karjalaisten elämästä ja toiminnasta sekä näyttänyt kuultokuvia.

Ruotsin karjalaisten heimojuhlia on järjestetty helluntaisin kolmena kertana: 24.—25. 5. 1958, 9.—10. 6. 1962 ja 28.—29. 5. 1966. Niihin ovat osallistuneet kaikki kansallisesta kulttuurista kiinnostuneet karjalaiset yli koko Ruotsin liittyen täten kuin yhdeksi perheeksi. Heimojuhlien ohjelma on sisältänyt kolme osaa: juhla jumalanpalvelukset, Suomen ja Ruotsin karjalaisten kyykkäottelu sekä yleinen monenlaisia numeroita sisältänyt heimojuhla.

Ensimmäinen yleisvaltakunnallinen heimojuhla 1958 oli niin hengeltään kuin sisällöltään sytyttävä ja todellinen näyte lujasta tahdosta sekä rakkaudesta oman kansallisuuden, uskon, vapauden ja kulttuuriperinnön säilyttämiseksi ja edelleenkehittämiseksi uusissakin oloissa. Heimojuhla järjestettiin hetkenä, jolloin seurakunta oli äskettäin perustettu ja tieto siitä oli levinnyt paikkakunnalta paikkakunnalle. Oli liikuttavaa nähdä satoja ihmisiä, jotka eivät Suomesta lähtönsä jälkeen olleet tavanneet toisiaan ja saattoivat nyt esi-isiltä perittyjen tapojen mukaisesti rukoilla, harrastaa kyykkäpeliä sekä laulaa ja tanssia karjalaisten lauluja ja tansseja. Tämä oli suuri ilon juhla.

Jumalanpalveluksen piti kirkkoherra Martin Juhkam ja vieraina osallistuiivat juhliin Ruotsin kirkon edustajana piispa Sven Danell sekä myöhemmin rovasti Nils Tofft ja Viron ortodoksisen kirkon edustajana rov. Nikolai Raag. Suomesta oli saapunut avustamaan kanttorina nuoriso-ohjaaja V. Laakso.

Jumalanpalvelus ja heimojuhla illalla tapahtuivat Sleipnerin salissa. Sen sivuhuoneissa oli liturgian jälkeen järjestetty 60 hengelle päivälliset, joilla toim.joht. B. Karppela lahjoitti piispa Sven Danellille Torsten G. Aminoffin kirjan "Mellan svärdet och kroksabel". Ilta-juhlassa hän ojensi seuraaville heimoveljille ja -sisarille jatkosodan (1941—44) muistomitalin: Pekka Andriainen (Inkeri), Pekka Borisoff (Aunus, Repola), Eeli Hattula (Alajärvi), Juho Ilonen (Inkeri), Anni Jaakkonen (Viena, Uhtua), Aleksander Jeremejev (Aunus, Munjärvi), Reino Kallio (Ähtäri), Juho Kiriloff (Aunus, Kontupohja), Oskari Kivinen (Viena, Tunkua), Juho Kuismin (Viena), Risto Kullakko (Tunkua), Aleksi Maksinen (Tunkua), Juho Maksimainen (Aunus, Rukajärvi), Jorma Mikkonen (Viena), Olga Mikkonen, o.s. Ahava (Viena), Ville Niemi (Viena, Vuokkiniemi), Nikolai Pajarinaho (Aunus, Mäntyselkä), Väinö Pajuniemi (Tunkua), Pentti Aleksanteri

Siikaniva (Raahe), Heikki Tervo (Viena, Uhtua), Vilho Ustinov (Aunus, Vieljärvi), Jekki Vaittinen (Aunus, Mäntyselkä) ja Pekka Vakava (Aunus, Munjärvi). Ensimmäisenä annettiin mitali vanhalle kunnianarvoisalle vapaustaistelijalle ja valtuuston puheenjohtajalle, entiselle Tunkuan kunnan johtomiehelle Oskari Kiviselle, joka on syntynyt 16. 11. 1886.

Kyykkäpeli suoritettiin näyte- ja ystävyysotteluna kaupungin laidalla sijainneella kentällä, jonne sitä seuraamaan oli suurella mielenkiinnolla tullut paljon väkeä. Heidän joukossaan oli myös piispa S. Danell.

Heimojuhlille toi tervehdyksen Karjalan Sivistysseuralta Helsingistä toim.joht. B. Karppela, joka yhdessä joht. Juho Jukolan (Kuopio) ojensi seurakunnalle Karjalan ja Suomen pöytäliput. Ortodoksisten Nuorten Liiton tervehdyksen toi V. Laakso sekä Boråsin Suomalaisen, Inkeriläisen ja Virolaisen seuran puolesta samoin kuin Tukholman Uutislehden puolesta näiden paikalliset edustajat. Kirjallisia tervehdyksiä olivat lähettäneet Kemin ortodoksit, Sanni Jyrinoja (Örebro), Teppo Löytölä (Storfors), Roope Takala (Kopparberg) ja rovasti Lauri Mitronen (Jyväskylä).

Ensimmäinen heimojuhla onnistui yli odotusten ja niinpä sen suhteen voidaankin käyttää toim.joht. Karppelan sanontaa "Alku käes, loppu Jumalas". Karjalaisten toinen heimojuhla järjestettiin samaan tapaan kuin ensimmäinenkin 1962. Näille juhlille oli Ruotsin karjalaisten lisäksi tullut melkoinen joukko heimoveljiä ja -sisaria Suomesta, jotka rikastuttivat monin esityksin ohjelmaa. Matkan johtajana ja järjestäjänä oli toim.joht. B. Karppela.

Heimojuhla alkoi vigiliaalla lauantai-iltana ja jatkui liturgialla Pyhän Kolminaisuuden päivän aamuna. Molemmat juhla jumalanpalvelukset piti kirkkoherra M. Juhkam, jota avusti Tampereelta saapunut tarmokas kanttori Lauri Tulehmo. Liturgian jälkeen tarjosi tiistaiseura vieraille kahvit, joiden aikana vaihdettiin tervehdyksiä ja annettiin lahjoja. Päivällisen jälkeen siirryttiin Götan urheilukentälle, jossa suoritettiin kyykkäottelu. Sen voittivat Ruotsin karjalaiset.

Heimojuhlan viimeisen osan tapahtumapaikkana oli Östergårdin sali. Se muodostui mieliinpainuvaksi tilaisuudeksi niin nuorille kuin vanhoillekin, joita oli saapunut paikalle niin läheltä kuin kaukaa. Erityisesti on mainittava Suomesta saapuneet esiintyjät: ylioppilas Anni Sailo esitti monta kaunista kantelesooloa ja laulajatar Anni

Saikko-Rintala esitti kauniita kansanlauluja. Myös paikalliset voimat, A. Maksinen karjalaisten kuplettien esittäjänä ja H. Kullakko säestäjänä, saivat osakseen voimakkaat suosionosoitukset. Juhlapuheen piti toim.joht. B. Karppela ja Roope Takalan heimopuheen luki A. Jaakkonen. Kerholaiset esittivät kansantansseja ja laulukuvaelman Väinölän lapset.

Tervehdyksiä esittivät Svaneholmin Kummiveikkojen puheenjohtaja Niilo Harva, Turun karjalaisilta kauppias Toivo Salminen, Antti Kusmin Åshammarista, Pekka Pitkäniemi Mölndalista. Tukholman suomalainen luterilainen seurakunta oli lähettänyt sähkötervehdyksen.

Karjalaisten toista heimojuhlaa kunnioitti läsnäolollaan myös tunnettu suomalainen kuvanveistäjä Niina Sailo, joka ikuisti saveen tverinkarjalaisen Mikko Lebedevin ja vienankarjalaisen vapaustais-telijan Oskari Kivisen päät.

Voimakkain ja jälleennäkemistä toivottavin kädenpuristuksin lähetettiin kiitollisina kotimatkalle Suomesta saapuneet vieraat samalla kun ilmaistiin toivo siitä, että kolmen vuoden kuluttua jälleen tavattaisiin.

Laajuuteensa ja osanottajamääräänsä nähden oli karjalaisten kolmas heimojuhla 1966 suurempi kuin edelliset. Se oli luonnollistakin, sillä sen järjestäjiin olivat, kuten aikaisemmin on jo mainittu, liittyneet Boråsin ympäristössä toimivat järjestöt sekä vielä lisäksi joukko Helsingissä toimivia järjestöjä. Kiitokset Suomesta saapuneille vieraille, ennen kaikkea näyttelijäryhmälle, joka esitti uskomatoman totuudenmukaisesti ja ainaiseksi mieleen jääneellä tavalla Simo Härkösen "Rajakarjalaisten praasniekan".

Kolmannen heimojuhlan järjestämisessä on pidettävä oleellisena sitä seikkaa, että se oli monien järjestöjen yhteisyritys ja täten osoitus paikallisten järjestöjen kesken vallitsevasta yksimielisyydestä. Alote sen järjestämiseksi tuli seurakunnan taholta ja kaikkien yhteiseksi iloksi se onnistui hyvin.

Suomesta saapui tällä kertaa yllättävän suuri bussillinen vieraita, joilla oli oma tehtävänsä. Tämänkin matkan järjestäjänä oli toim.joht. B. Karppela. Edustettuna olivat papit, kyykkänpelaajat, salmilaisten näytelmäryhmä, kuoro ja turistit. Yhteensä 50 henkeä. He olivat iloisia todellisen Kalevalan kansan jäseniä, jotka näyttelivät, lauloivat ja levittivät Jumalan sanaa sekä jättivät sydämissämme kaikuun nuoruudenmuistoissa aina säilyvän kalliin kotimme Karjalan.

Heimojuhla alkoi lauantai-iltana perinteellisellä vigilialla Carolin seurakunnan suuressa salissa, jossa kirkkokansalla oli tilaisuus onnitella Kuopion seurakunnan uutta kirkkoherraa Niilo Karjomaata. Tämä osallistui yhdessä seurakunnan papin ja Helsingin seurakunnan diakonin Aleksanteri Korelinin kanssa jumalanpalveluksen suorittamiseen. Kauniisti laulanutta kuoroa, jonka kaikki jäsenet olivat Helsingistä, johti kokenut ja arvostettu kanttori Pauli Koukkunen. Vigilian jälkeen tarjottiin sivuhuoneissa maukkaita voileipiä ja

Kirkkoväkeä Virsbon Bruksin kirkon edustalla 23. 4. 1966.

kahvia. Pyhän Kolminaisuuden päivän aamuna suoritettiin samassa paikassa samojen pappien toimesta juhlallinen liturgia, jonka aikana kirkkoherra Karjomaa saarnasi ja seurakunnan pappi esitti sydämelliset kiitoksensa vieraileville papeille sekä kaikille, jotka myötävaikuttivat elämyksistä rikkaan kolmannen heimojuhlan järjestämiseen.

Päivällisen, joka oli vieraille järjestetty paikallisiin koteihin, jälkeen alkoi kyykkämaaottelu, joka oli tällä kertaa laajempi kuin

aikaisemmissa heimojuhlissa. Todettakoon tässä samalla, että ystävyyssottelu suoritettiin myös Helsingin ortodoksisen seurakunnan (kirkkoherra N. Karjomaa, diakoni A. Korelin, kanttori P. Koukkunen sekä toim.joht. B. Karppela) ja Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan (kirkkoherra M. Juhkam, rahastonhoitaja P. Simonen, isännöitsijä A. Maksinen sekä P. Pitkäniemi) välillä; ottelun voittivat viimeksimainitut. Tällainen ottelu näytti miellyttävän yleisöä, joka osoitti innokkaasti suosiotaan. Maaottelussa hävisivät tälläkin kertaa helsinkiläiset, joten Suomesta lahjoitettu hopeinen kiertopalkinto jäi Ruotsiin.

Heimojuhlan huippukohdaksi muodostui Engelbrektin uudessa koulutalossa järjestetty juhla, jonka vetonumerona oli näytelmä "Rajakarjalainen praasniekka". Sen osajako oli seuraava: isäntä — Kosti Pamilo, emäntä — Nasti Ronkainen, tyttäret Olga — Faina Front ja Anni — Silja Kilpeläinen, poika Pedri — Johannes Postari, vävy Antti — Teuvo Laine, svuottu — Leo Vinni, Oleksi — Lauri Raatema, hänen vaimonsa Ljuba — Lyyli Kilpeläinen, Stöppi — Heikki Judin, hänen vaimonsa Jelena — Viivi Kalliokoski sekä kanteleensoittaja — Anni Sailo.

Tässä näytelmässä oli kansanomaista mehevyyttä ja huumoria, jotka tarttuivat koko salintäyteiseen yleisöön ja saivat tältä aiheellisesti osakseen pitkilliset suosionosoitukset.

Juhlan tiedottajana toimi joht. Kosti Pamilo Helsingistä. Hän saavutti suurenmoisena humoristina heti yhteyden yleisöön esittäessään aunukselais-rajakarjalaisen murretekstin. Kauniina kaikuivat myös Anni Sailon kanteleen äänet ja kaikkien mieliä kohotti Pauli Koukkusen johtama Salmin murrekuoro, joka toi monelle kyyneleet silmiin. Miellyttäviä esityksiä olivat myös Heikki Judinin murrekupletit ja Faina Frontin esittämä murrerunojen lausunta. Juhlapuheen piti toim.joht. B. Karppela, joka kosketteli Karjalan Sivistysseuran 60-vuotistaivalta ja karjalaisten suurta siirtymistä 1600-luvulla Tverin ja Novgorodin alueille sekä toisen maailmansodan vuosina kotiseuduilta länteen Suomeen. Puhujalle esitettiin kiitos ojentamalla hänelle muistoesine.

Niin kuin karjalaisten kolmas heimojuhla alkoi Karjalaisten laululla se päättyi yhtä voimakkaaseen Maamme-lauluun. On vaikeata ilmaista sanoin, mitä osanottajat mielessään tunsivat ja ajattelivat. Varmaa on joka tapauksessa se, että erottaessa oli jokaisen karjalaisen sydän täynnä iloa ja rauhaa ja ehkäpä jopa ylpeyttäkin kai-

kesta nähdystä ja kuullusta, joka jälleen kerran oli ollut osoituksena karjalaisten suurista ja rikkaista kulttuuriaarteista ja siltä pohjalta lähtien samalla rakkaudesta omaa kieltä ja kodin perinteitä kohtaan.

Kaikkien yhteinen suuri toivomus on, että heimojuhlien perinne ei rajoitu kolmeen juhlaan, vaan että sitä jatketaan tulevaisuudessa-kin ja että mukaan saadaan uusi Ruotsissa varttunut sukupolvi.

Muita aloitteita

Ruotsin suomalaisten luku lähestyi v. 1964 200.000:ta. Eri järjestöjen ja laitosten tarve kasvoi jatkuvasti.

Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan aktiivisuus on ulottunut kirkollisen alueen ulkopuolellekin. Jos ajatellaan tulevaisuutta, tarvitaan ajatellun seurakuntakeskuksen rakentamiseen tai ostamiseen pääomaa. Kun Ruotsin suomalaisilta puuttui tähän saakka oma rahalaitos, josta olisi voinut saada lainaa, teki kirkkoherra Martin Juhkam aloitteen sellaisen perustamiseksi.

Ensimmäisen yhteyden aloitteentekijä otti Stockholm Sparbankin johtajaan Folke Ellborgiin, joka esitti toivomuksen, että ajatuksen vireillepanija hankkisi laajemmilta suomalaisilta piireiltä tietoja, jotka osoittaisivat, että suomalaiset olivat yleensä asiasta kiinnostuneita. Kirkkoherra Juhkam suoritti tätä koskevan kiertokyselyn ja sen saatuaan Stockholms Sparbank teki myönteisen päätöksen. Suomalaisjärjestöjen edustajien kokouksessa 1965 valittiin vastikään perustetulle Suomalaiselle Säästötilille edustajisto ja johtokunta. Kirkkoherra Juhkam on toiminut niissä seurakunnan edustajana; johtokunnassa hän on ollut sen varapuheenjohtajana.

Suomalainen Säästötili toimii Stockholms Sparbankin puitteissa, sillä Ruotsin lakien mukaan ei itsenäisen pankin perustaminen ole mahdollista. V:n 1967 lopulla nousi suomenkielisten tallettajien säästöjen määrä tässä pankissa 2.500.000 Ruotsin kruunuun. Samalla on tyydytetty lainanpyytäjien enemmistön tarpeet. Ei ole epäilystä siitä, että Suomalainen Säästötili muodostuu tulevaisuudessa tärkeäksi Ruotsin suomalaisia palvelevaksi taloudelliseksi yksiköksi.

Seurakunnan elimet

Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan järjestysmuodon mukaan on seurakunnan korkein elin seurakunnankokous. Se valitsee valtuuston.

Seurakunnan kokous pidetään kolmen vuoden väliajoin ja siihen saavat osallistua kaikki seurakunnan jäsenet, jotka täyttävät järjestysmuodon 93. pykälässä mainitut vaatimukset.

Seurakunnan kokouksia on pidetty kolme, nimittäin 26. 2. 1961, 1. 3. 1964 ja 26. 2. 1967.

1961 valittiin valtuustoon seuraavat 14 jäsentä: Oskari Kivinen (Borås), Pekka Pitkäniemi (Mölndal—Göteborg), Juho Karmunen (Virsbo), Aleksi Maksinen (Borås), Matti Andriainen (Mölndal—Göteborg), Martta Jehkimäinen (Borås), Leo Huotarinen (Mölndal—Göteborg), Antti Kusmin (Åshammar), Maija Pajala (Tukholma), Veikko Majoinen (Virsbo), Nikolai Pajarinaho (Hofors), Teppo Tervo (Krylbo), Pekka Simonen (Borås) ja viran puolesta kirkkoherra Martin Juhkam (Kallhäll).

Neuvoston puheenjohtajaksi valittiin O. Kivinen, varapuheenjohtajaksi kirkkoherra M. Juhkam, isännöitsijäksi P. Simonen ja sihteeriksi A. Maksinen sekä isännöitsijän apulaisiksi Virsbossa V. Majoinen, Mölndal—Göteborgissa M. Andriainen ja Hofors—Åshammarissa N. Pajariaho.

Tilintarkastajiksi valittiin Jekki Vaittinen (Borås), Laura Johansson (Borås), Annikki Otkala (Borås), Ville Varpa (Borås) ja varalle Tyyne Mitra (Borås).

1964 valittiin valtuustoon seuraavat 16 jäsentä: O. Kivinen (B), M. Jehkimäinen (B), A. Maksinen (B), T. Mitra (B), Toivo Minin (Svaneholm), P. Simonen (B), L. Huotarinen (M—G), M. Andriainen (M—G), N. Pajariaho (H) ja Klaudia Salo (Hofors) — varajäsen, joka tuli 1965 kuolleen O. Kivisen tilalle — Olga Tervo (Krylbo), M. Pajala (T), J. Karmunen (V), V. Majoinen (V), Aleksanteri Saikoff (Värmlands—Brattfors), A. Kusmin (Å) sekä viran puolesta kirkkoherra Juhkam (Barkarby).

Neuvoston puheenjohtajaksi valittiin 1. 3. 1964 hyväksytyn järjestysmuodon mukaisesti viran puolesta kirkkoherra M. Juhkam, isännöitsijäksi A. Maksinen (B) ja hänen apulaisikseen N. Pajariaho (H), V. Majoinen (V) ja M. Andriainen (M—G), rahastonhoitajaksi P. Simonen (B) sekä jäseniksi M. Jehkimäinen (B) ja T. Mitra (B) ja varajäseneksi T. Minin (S).

Tilintarkastajiksi valittiin A. Otkala (B), Jussi Davidov (B) ja V. Varpa (N).

1967 valittiin valtuustoon seuraavat 17 jäsentä: M. Jehkimäinen (B), A. Maksinen (B), Tyyne Mitra (B), P. Simonen (B), Aleks

Perttunen (Svaneholm), T. Minin (S), A. Otkala (B), M. Andriainen (M—G), N. Pajariaho (H), K. Salo (H), O. Tervo (Avesta), Mikael Miikkula (Tukholma), Aimo Orla (Tukholma), J. Karmunen (V),

Ensimmäisen ortodoksista kirkkoa esittelevän tv-elokuvan valmistamiseen Ruotsissa osallistunut ryhmä Tukholmassa 1966. Keskellä arkkimandriitti Nikolaus, tuottaja B. Roslund, past. M. Juhkam ja selostaja S. Lindgren.

A. Saikoff (V—B), A. Kusmin (Å) ja viran puolesta kirkkoherra Juhkam.

Neuvoston puheenjohtajaksi valittiin kirkkoherra Juhkam, isännöitsijäksi A. Maksinen sekä hänen apulaisikseen N. Pajariaho (H), M. Andriainen (M—G) ja J. Karmunen (V), rahastonhoitajaksi P. Simonen (B) ja jäseneksi M. Jehkimäinen.

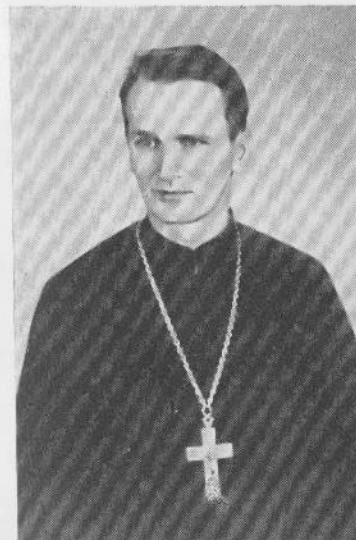
Tilintarkastajiksi valittiin J. Davidov (B) ja Sandra Maksinen (Borås) sekä varajäseneksi V. Varpa (B).

Valtuuston kokouksia on pidetty 9 ja neuvoston 13. Tilintarkastajat ovat kokoontuneet 10 kertaa.

Seurakunnan viidentenä vuosipäivänä 1963 antoi kirkollishallitus tunnustuskirjat huolellisesta ja tuloksellisesta työstä seuraaville valtuuston jäsenille: Oskari Kivinen, Pekka Simonen, Martta Jehkimäinen, Aleksi Maksinen, Veikko Majoinen, Nikolai Pajariaho, Antti Kusmin ja Matti Andriainen.

Ja mainittakoon lopuksi vielä kerran toim.joht. Boris Karppela, joka osallistui viiden ensimmäisen vuoden aikana neuvonantajana kaikkiin kokouksiin. Hän teki tämän aatteellisista syistä ja omalla kustannuksellaan. Piispa Jüri on antanut toim.joht. Karppelalle tunnustuksena tämän ansioista Platonin ritarikunnan 3. luokan kunniamerkin.

SEURAKUNNAN TOIMINTA SUOMESTA KATSOTTUNA

ERKKI PIIROINEN *)

Viimeisten Suomea koetelleiden sotien jälkeisenä aikana on noin parituhatta henkeä Suomen ortodokseja siirtynyt asumaan Ruotsiin. He ovat saaneet Ruotsissa työpaikan ja solmineet uusia ystävyys- ja tuttavuussuhteita, mutta samalla heidän mielessään ovat säilyneet muistot entisestä kodista ja kotimaasta. Muutto Ruotsiin on Suomen

*) Erkki Piironen, rovasti, syntynyt marraskuun 14. pnä 1919 Liperissä. Ortodoksisen pappisseminaarin tutkinto 1944, toimi Ortodoksisten Nuorten Liiton sekä Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan toiminnanjohtajana 1945—55, Taipaleen seurakunnan kirkkoherrana 1955—62 sekä Joensuun ortodoksisen seurakunnan kirkkoherrana v:sta 1962 lähtien. Aamun Koiton vastaava toimittaja v:sta 1957 lähtien, Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan puheenjohtaja v:sta 1958 lähtien, kirkolliskokouksen jäsen 1950, 1955, 1960 (sihteerinä) ja 1965. Kirkollishallituksen pappisjäsen v:sta 1965 lähtien. Julkaissut kuusi ortodoksien kysymyksiä Suomessa käsittelevää kirjaa.

ortodokseille merkinnyt myös seurakuntayhteyden katkeamista. Tästä eräät heistä ovat valittaen kirjoittaneet Suomessa oleville ystävilleen. Asiasta keskusteltiin paljon Suomen ortodoksisen kirkkokunnan sisälähetysjärjestön, Pyhän Sergein ja Hermanin Veljeskunnan piirissä. Veljeskunnan toimesta lähetettiin aluksi neljänä kesänä ortodoksinen pappi tervehtimään Ruotsissa asuvia ortodoksisia suomalaisia. Tällaisilla sisälähetysmatkoilla kävivät mm. pastorit Lauri Mitronen, Leo Merras, Niilo Karjomaa ja Veikko Laakso. Vaikka he tapasivatkin useita ortodoksisia perheitä ja saivat toimittaa heille jumalanpalveluksia ja pyhiä sakramentteja, osoittautui tämä toiminta sangen heikoksi ja kovin pienen osan ortodokseja kokoa-vaksi.

Viimein Veljeskunnan komitea päätti ryhtyä toimenpiteisiin suomenkielisen ortodoksisen seurakunnan perustamiseksi Ruotsiin. Tätä suunnittelemaan asetettiin nelihenkinen toimikunta, johon allekirjoittaneen lisäksi valittiin kirkkoherra Leo Merras, johtaja Boris Karppela ja pääsihteeri Alvi Houtsonen. Toimikunnan harkittavana oli kaksi mahdollisuutta, joko lähettää Suomesta ortodoksinen pappi toimimaan Ruotsissa tai etsiä Ruotsista suomea puhuva ortodoksinen pappi. Viimeksimainittu katsottiin kanonisista syistä sopivimmaksi, sillä vaikka Ruotsiin olikin muuttanut Suomen ortodoksisen kirkkokunnan jäseniä, ei Ruotsin valtakunnan alue kuulu Suomen ortodoksisen arkkipiispakunnan toiminta-alueeseen.

Pidimme erittäin suurena onnena, että Ruotsissa toimi eestiläisen pakolaiskirkon pappina suomea puhuva mies, isä Martin Juhkam. Hän oli ollut sotien aikana maassamme ja oppinut kieleemme. Valistuneena ja asiaan innostuneena pappina hän täytti ne mitat, joita meidän kirkkokunnassamme on totuttu papille asettamaan ja lisäksi osasi hyvin ruotsia. Veljeskunta kutsui hänet Suomeen tutustumismatkalle maaliskuussa 1957. Parin viikon ajan hän vieraili Helsingin, Lahden, Taipaleen ja Joensuun seurakunnissa tutustuen suomalaisten pappien työhön. Hän kävi myös arkkipiispa Hermanin luona, joka entisenä eestiläisenä sai hyvän käsityksen nuoresta pastorista. Matkan tuloksena alkoi ortodoksisten suomalaisten etsintä Ruotsissa ja seurakunnan perustamisen valmistelu. Kirkkokuntamme äänenkannattaja Aamun Koitto oli tässä työssä mukana. Asiaa valmisteleva toimikunta puolestaan ryhtyi luomaan taloudellista pohjaa seurakunnalle. Veljeskunta myönsi omista varoistaan sen, mikä oli mahdollista irroittaa tähän tarkoitukseen. Ortodoksisen kirkkokun-

nan varoista ei voitu avustusta myöntää, koska asiaa ei oltu käsitelty kirkolliskokouksessa. Kirkkokunnan johdon luvalla kerättiin kirkkokunnan kirkoissa kolehti, joka tuotti olosuhteet huomioiden kauniin tuloksen. Parhaiten asiaa ajoi kuitenkin pastori Martin Juhkam, joka on osoittautunut myös taloudellista älyä omaavaksi pappismieheksi.

Karjalaisten kolmannen heimojuhlan yhteydessä 29.5.1966 pidettyyn liturgiaan osallistuneet papit Carolin seurakunnan salissa. Vasemmalta: diakoni A. Korelin, kirkkoherrat N. Karjomaa ja M. Juhkam, kanttori P. Koukkunen ja alttariapulainen J. Karjomaa.

Seurakunnan perustaminen tapahtui tammikuun 12. päivänä 1958 Boråsin kaupungissa Ruotsissa. Veljeskunnan edustajana oli tilaisuudessa läsnä asiaa suunnitelleen toimikunnan puheenjohtaja, johtaja Boris Karppela. Ruotsin suomalaisia ortodokseja oli kokoontunut seurakunnan perustavaan kokoukseen ilahduttavan runsaasti. Seura-

kunnalle valittiin valtuusto ja neuvosto. Kirkkoherraksi kutsuttiin pastori Martin Juhkam. Suunnitelman mukaisesti seurakunta alistettiin Ruotsissa asuvan eestiläisen piispan Jüri Välben alaisuuteen. Hän puolestaan kuului ekumeenisen patriarkaatin Lontoon eksarkaatin alaisuuteen. Suomen ortodoksisen kirkkokunnan arkkipiispalta pyydettiin ja saatiin esirukouksellinen siunaus.

Uutinen seurakunnan perustamisesta otettiin Suomen ortodoksien parissa suurella ilolla vastaan. Se tuntui piristäneen koko kirkkokuntaa. Veljeskunta on myöntänyt säännöllisesti avustuksen kirkkoherran matkakuluihin. Suomen ortodoksinen kirkollishallitus on tilannut lahjaksi kirkkokunnan äänenkannattajaa Aamun Koittoa ja nuorten lehteä Tuohustulta Ruotsin ortodokseille myönnetyn määrärahan puitteissa. Valitettavasti taloudellinen tuki Suomesta ei ole ollut niin suuri kuin asiaan olisi kuulunut. Sotien lyömän kirkkokunnan mahdollisuudet tässä suhteessa ovat olleet rajoitetut. Lisäksi asiassa on ollut rasituksena tietoisuus siitä, että Ruotsissa on elintaso korkeampi kuin Suomessa, josta syystä avustusten kerääminen Ruotsissa toimivan seurakunnan hyväksi ei ole ottanut viritykseen. Onneksi seurakunnan kirkkoherra Martin Juhkam on hyvällä toiminnallaan saanut Ruotsin kirkolliset johtajat ymmärtämään seurakunnan tarpeet ja Ruotsin valtionkirkon varoista on myönnetty seurakunnalle avustus kirkkoherran palkan maksamiseen. Näin on toteutunut se, mihin seurakunnan perustamista suunnitellut toimikunta alunperin pyrki.

Perustetun seurakunnan ja Suomen ortodoksisen kirkkokunnan seurakuntien kesken on ollut hyvä yhteys. Kirkkoherra Juhkam on vieraillut Suomessa sangen usein ja tuonut terveisiä seurakunnaltaan. Suomen ortodoksisen kirkkokunnan lehdet leviävät verraten runsaasti Ruotsin ortodoksien keskuuteen. Suomen kirkkokunnan pappeja ja maallikoita sekä eräitä kuoroja on vieraillut Ruotsin seurakunnan juhlissa. Yhteistyössä on vielä kehittämisen mahdollisuuksia erityisesti nuorisotoiminnan alalla. Olemme toivoneet nuorisoleireillemme vieraita Ruotsin seurakunnasta.

Olen saanut vierailla Ruotsin seurakunnassa kolmekin kertaa. Erityisesti jäi mieleeni matka, jonka Joensuun ortodoksisen mieskuoron mukana sain tehdä seurakunnan helluntaijuhlaan Boråsiin vuonna 1964. Sain panna merkille sen, miten hyvin paikalliset ev.lut. seurakunnat suhtautuivat suomalaiseen ortodoksiseen seurakuntaan mm. luovuttamalla huoneistotilojaan seurakunnan käyttöön. Juhla-

liturgiassa vallitsi harras tunnelma. Ortodoksien ja luterilaisten yhteisissä tilaisuuksissa oli runsaasti väkeä. Seurakuntalaiset tuntuivat pitävän kirkkoherrastaan. Kirkkoherra puolestaan tuntee vastuunsa hajallaan elävien seurakuntalaistensa paimenena. Omaa kirkkoa ei seurakunnalla ole, mutta rahaa kerätään jo sitä varten.

Salmin murrekuoro esiintymässä Pauli Koukkusen johdolla kolmansilla heimojuhlilla Boråsissa.

Puutteena on myös se, ettei seurakunnalla ole vakinaista kanttoria. Valitettavaa myös on, ettei seurakunnan työ ole vielä tavoittanut kaikkia Ruotsissa asuvia suomalaisia ortodokseja. Tiettävästi heitä on noin 2000 henkeä, mutta seurakunnan jäseniksi heistä on ilmoittautunut viimeisen tilaston mukaan vain 102 miespuolista ja 127 naispuolista, yhteensä 229 henkeä.

Seurakunnan tulevaisuutta on vaikea arvioida Suomesta käsin. Kirkkokuntamme ja Veljeskunnan tuki ei voine nykyisestään paljoakaan voimistua. Luulen, että hyvä yhteistoiminta auttaa enemmän kuin rahamäärät, joita Suomesta voidaan seurakunnalle lähettää.

Kirkkoherra Juhkam, huolimatta äskettäin saamastaan rovastin arvosta, on vielä verraten nuori mies, joka voinee kauan toimia seurakunnan peräsimessä. Elävässä seurakunnassa on vanhuksia, keski-ikäisiä, nuoria ja lapsia. Ilmeisesti eteen nousee kieliongelma. Ruotsissa asuvien suomalaisten lapset käyvät ruotsinkielisissä kouluissa ja todennäköisesti elämän lakien mukaan tulevat omaksumaan itselleen ruotsin kielen. Mielestäni myös ortodoksisessa seurakuntatyössä tulisi tämä huomioda. Ruotsissa asuvien suomalaisten, eestiläisten, venäläisten ja ruotsalaisten ortodoksien tulisi olla hyvässä yhteistoiminnassa keskenään suunnittelemassa, mitä voitaisiin tehdä ortodoksisen kirkon hyväksi Ruotsissa. Pakolaiskirkot ja -seurakunnat ovat joka tapauksessa väliaikainen ilmiö. Ne rakentuvat uskonto- ja kansallisuustunteen varaan ja koossapitävänä voimana saattaa olla mm. äidinkieli. Nousevan nuorison kohdalla kieli- ja muut perinnetekijät tulevat olemaan toisenlaiset. Olisi opittava näkemään tärkeitten asiain keskellä kaikkein tärkein, ortodoksinen kirkko ja sen tulevaisuus Ruotsissa. Mikä olisi sen soveliaampaa kuin että suomalainen ortodoksinen seurakunta voisi olla yhteistoiminnassa Ruotsissa toimivien muita kansallisuuksia edustavien ortodoksisten seurakuntien kanssa luomassa ja rakentamassa Ruotsin ortodoksista kirkkoa.

On ollut ilahduttavaa havaita, miten hyvin suomenkielinen ortodoksinen seurakunta on voinut osallistua ekumeeniseen toimintaan Ruotsissa. On varmaan mahdollista saada aikaan hyvä yhteistoiminta eri kansallisuuksiin kuuluvien ortodoksien kesken tulevaisuuden rakentamiseksi Ruotsin ortodoksisuudelle. Ruotsi on niin korkean elintason maa, että taloudelliset vaikeudet eivät ole voittamattomia muista kirkkokunnista riippumattoman ortodoksisen kirkon luomiseksi. Ruotsissa on riittävästi ortodokseja ja ortodoksisen uskon ystäviä, että perusta yhtenäisen kirkon syntymiselle on olemassa. Ja vaikka aluksi olisikin vaikeuksia, niiden voittamiseksi kannattaa ryhtyä toimenpiteisiin tietäen, että siten luodaan paremmat edellytykset ortodoksisen kirkon työlle Ruotsissa. Myös Suomen ortodoksille kirkkokunnalle olisi varmaan hyötyä siitä, jos Ruotsissa toimisi hyvin järjestäytynyt ja kaikki maan ortodoksit käsitävä ortodoksinen kirkko. Sen piirissä voisi aluksi olla suomen-, eestin-, slaavin- ja ruotsinkielisiä jumalanpalveluksia, sillä ortodokseja tulee sielunhoidossa palvella sillä kielellä, mikä on heidän sydä-

mensä rukouskieli, mutta vähitellen nousevan nuorison kasvaessa voisi ruotsin kieli valloittaa pääkielen aseman.

Suomalaisena tietysti toivon, että Ruotsiin muuttaneet suomalaiset säilyttäisivät oman äidinkielen ja vielä parempi, jos he palaisivat takaisin Suomeen ja entisiin seurakuntiinsa, mutta tämä toivo tuskin on realistinen ainakaan suuremmassa määrin. Tosiasia lienee, että Ruotsiin muuttaneiden eri kansallisuuksiin kuuluvien henkilöiden lapset vähitellen ruotsinkielistyvät, ja siksi on paikallaan, että myös ortodoksisen kirkon työtä Ruotsissa suunnitellaan tämän tosiasian mukaisesti.

LARS THUNBERG *)

Kun tarkastellaan Ruotsin evankelis-luterilaisen kansankirkon ja ortodoksisten kristittyjen välisiä suhteita niiden monisatavuotisen historian aikana, hämmästyttävää suhteellista suvaitsevaisuutta ja joustavuutta, jolla näitä suhteita on säädelty sellaisinakin aikoina, jolloin uskonvapaus oli kaikkein ahtaimmalla maassamme. Herää kysymys, mikä on ollut syynä tähän. Seuraavat sivut tarjoavat erään, vaikkakin subjektiivisen yrityksen — joka pyrkii ottamaan

*) Lars Thunberg, syntynyt 1928. Uuden Testamentin eksegetiikan dosentti Uppsalan yliopistossa. Teologian tohtori 1965; väitöskirjan aihe: "Microcosm and Mediator. The Theological Anthropology of Maximus the Confessor." Ruotsin ekumeenisen lautakunnan sihteeri ja pohjoismaiden ekumeenisen instituutin johtaja. Tri Thunberg on useiden vuosien ajan toiminut Pyhän Alban ja Pyhän Sergein Veljeskunnan Ruotsin-osaston puheenjohtajana. Tämän järjestön tarkoituksena on ystävällisten suhteiden edistäminen ortodoksien kirkon ja läntisten kirkkojen välillä.

huomioon sekä menneisyyden että nykyisyyden moninaiset suhteet — vastata tähän kysymykseen.

Olettamus, jonka paikkansapitävyyttä haluamme tässä kokeilla, on seuraava: yhteys ortodokseihin on muodostunut suhteellisen kitkattomaksi ja ajoittain voimakkaan myönteiseksi siksi, että ortodoksit suhteessaan maamme henkiseen perinteeseen ja ilmapiiriin ovat edustaneet ja edustavat jatkuvasti tarpeellista uskonnollista pluralismia. Yleisesti ottaen on siis vastaus kysymykseen yksi ja sama kautta aikojen, mutta yksityiskohdissaan se on tietenkin erilaisista oloista johtuen aivan erilainen. Tarkastelkaamme sitä lähemmin.

1. Kansallinen vaihtoehto

Jo 300 vuotta ennen Nathan Söderblomin panosta ekumenian alalla — se huipentui Tukholman ekumeenisessa kokouksessa 1925, jolloin juuri ortodoksiset osanottajat huomiota herättäneellä esiintymisellään alleviivasivat erityisesti yleiskristillisyyden pyrkimysten laajuutta ja yleismaailmallisuutta — luotiin erittäin mielenkiintoisia myönteisiä yhteyksiä Ruotsin uskonpuhdistuskirkon ja ortodoksien kirkon välille. Kuva ei ole tosin suinkaan yksiselitteinen, mutta lienee perusteltua aihetta korostaa, että näitä yhteyksiä luotiin myös Ruotsin maaperällä ilman minkäänlaista kitkaa oman maamme ortodokseihin.

Syy tähän lienee ollut siinä tarpeellisessa pluralismissa, jota ortodoksien kirkon olemassaolo edusti. Omassa maassamme, jossa "uskonnollinen yhtenäisyys" oli suurvaltakaudella voimassaoleva uskontopoliittinen periaate, se sai muodon, jota voisimme kutsua suvaitsevaisuuspluralismiksi. Siihen sisältyi tosin kielteinen piirre, mutta sen seuraukset loivat edellytykset entistä syvemmillä ja laajemmilla yhteyksillä tulevaisuudessa. Evankelis-luterilaista ruotsalaisuutta vastasivat ortodoksien maiden elämänmuodot, joihin sisältyi oikeus omaan olemassaoloon omissa puitteissa.

On usein esiintynyt tosiasia, että luterilaisen uskonpuhdistuksen oli taisteltava kahdella rintamalla: roomalais-katolista kirkkoa ja sen totalitäärisiä vaatimuksia sekä ns. kasteenuudistajia ja heidän ilmeisesti yhteiskuntaa hajoittavaa kristillisyyttään vastaan. Ensimmäisessä tapauksessa oli kysymys totuudesta sekä siihen liittyen henkilökohtainen omantunnonvapaus huomion keskipisteessä; jäl-

kimmäisessä tuli periaate cuius regio eius religio (ruhtinaan uskonto määräsi kansan tai kansakunnan uskonnon) muodostamaan puolustuslinjan yhteiskuntaa hajoittavia tendenssejä vastaan. Kummassakin tapauksessa niihin sisältyy kuitenkin pluralistinen aines: omantunnon vapaus antaa oikeuden suhteiden katkaisemiseen uskonnolliseen yhtenäisyyteen ja cuius regio-periaate yhdistää sisäisen yhtenäisyyden ulkoiseen erilaisuuteen. Tässä voidaan myös nähdä kaksinkertainen selitys siihen tilanteeseen, joka on syntynyt ortodoksien kohdalla.

Kysymys totuudesta, johon nojautuen uskonpuhdistus hyökkäsi vallalla ollutta uskonnollista järjestystä vastaan, ei kuitenkaan oltu muotoiltu siten, että yksilön vapaus olisi asetettu tosiasiallisen yhtenäisyyden yläpuolelle. Päinvastoin pidettiin keskellä välienselvittelyä silloisen katolisen kirkon kanssa kiinni siitä, että yhtenäisyys, nimittäin yhtenäisyys totuudessa, säilytetään. Kysymyksellä totuudesta oli yksilöllinen lähtökohta (vrt. Lutherin henkilökohtaiseen taisteluun kiusausta vastaan), mutta se pluralismi, jota täten epäsuorasti myönnettiin, käsitettiin syvemmässä mielessä vääräksi, koska totuus voi olla vain yksi. Uskonpuhdistus katsoi näin ollen edustavansa kristillistä yhtenäisyyttä. Kirkko oli pettänyt uskonnon, eivät uskonpuhdistajat. Nämä sen sijaan yrittivät saada aikaan kristillistä yhtenäisyyttä. Tarvitsee vain palauttaa mieliin, että luterilaisten tärkein tunnustuskirja, Augsburgin uskontunnustus, oli tarkoitettu yhtenäisyyskirjaksi, kristittyjen yleiseksi julistukseksi.

Tätä seikkaa yritettiin myös eri tavoin todistella ja juuri tässä ortodoksinen kirkko tulee luonteenomaisella tavalla uskonpuhdistajien näköpiiriin. Itäisen kirkon asema käsitettiin ilman muuta toisenlaiseksi kuin roomalaiskatolisen kirkon. Alkuperäisen kristillisen uskon oletettiin säilyneen täällä aivan toisella tavalla puhtaana. Tämän vuoksi rohjettiin, kuten tunnettua, lähettää Augsburgin uskontunnustus Konstantinopolin patriarkalle, jotta sen puhdasoppisuus saataisiin vahvistetuksi — ei ikäänkuin korkeamman asteen toimesta, vaan tunnustettuna yhteiseksi yleiseksi kristinopiksi. Kaikki puhuu sen puolesta, että Filip Melanchton, uskontunnustuksen laatija, itse oli laatimassa sitä käännöstä kreikan kielelle, jota käytettiin tähän tarkoitukseen. Näin saivat alkunsa hieman myöhemmässä vaiheessa esiintyneet yhteydet Tübingenin ja Konstantinopolin välillä. Ne katkesivat yhteisymmärryksen puutteesta johtuen tosin lopuksi ja osoittivat täten, että erimielisyydet olivat suuremmat

kuin oli luultu. Samalla ne kuitenkin olivat tärkeä esimerkki siitä, kuinka luterilaisen uskonpuhdistuksen taholla uskon yhtenäisyys pyrittiin yhdistämään uskontunnustuksen pluralistisuuteen. Kristikunnan eri osien väistämätön erilaisuus ei sulkenut pois yhtenäisyyttä eikä vastavuoroista tunnustusta.

Karjalaisten toisen heimojuhlan aikana Boråsissa 29.5.1966 Helsingin ortodoksisen seurakunnan ja Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan välillä järjestetyn kyykkäkilpailun osanottajat vasemmalta lukien: pastori N. Karjomaa, kanttori P. Koukkunen, diakoni A. Korelin, toim.joht. N. B. Karppela (tuomari), past. M. Juhkam, isännöitsijä A. Maksinen.

Kuvasta puuttuu rahastonhoitaja P. Simonen.

Täten oli kuitenkin samalla luotu myös pohja kansallisten olosuhteiden vaatimalle pluralismille. Mitä tulee suhteisiin roomalaiskatoliseen kirkkoon, voitaneen edellä mainitun cuius regio-periaatteen sanoa merkinneen eräänlaista aselepoa uskontaistelussa, mutta suhteissa ortodoksiseen kirkkoon — kuten calvinistiseen uskonpuhdistukseenkin — se merkitsi jotain myönteisempää. Yleisen kristinuskon suhteellisen leveällä yhteisellä pohjalla saatettiin ver-

rattain auliisti myöntää kansasta ja kansallisuudesta aiheutunut pluralismi, erityisesti silloin, kun se on uhannut sisäistä uskonnollista yhtenäisyyttä. Tästä poiketen muodostivat roomalaiskatolisuuden vaaran sen totalitääriset vaatimukset, kun sen sijaan sellaista kirkkoa kuin ortodoksista pidettiin tärkeänä liittolaisena.

Tämä seikka käy ehkä selvimmin ilmi siitä, että keskellä Kustaa II Aadolfin uskonsotia saatettiin yhteyksiä ortodoksiseen kirkkoon kehittää myönteiseen suuntaan. V:n 1617 sopimus, joka lopetti sodan Venäjää vastaan ja saattoi huomattavia ortodoksisia alueita Ruotsin kruunun alaisuuteen, on sävyltään huomattavan suvaitsevainen ortodoksista uskonkäsitystä kohtaan. Jo sitä ennen oli kuningas luterilaista uskoa koskeneessa yhteenvedossa antanut ortodoksisten venäläisten ymmärtää, että heidän uskonsa tosin sisälsi luterilaiselta näkökannalta katsottuna yksiä ja toisia erehdyksiä, mutta että ennen kaikkea oli kummallakin uskontunnustuksella yhteinen kristillinen lähtökohta. Väkivalta ja pakko eivät liioin tulleet uskonnollisissa asioissa kysymykseen. Kuningas antoi myös tutkia Venäjän kirkon sääntöjä, minkä lisäksi näyttää olleen selvää, ettei esimerkiksi ortodoksien uudelleenkastamisia voinut tai saanut tapahtua. Oltiin vakuuttuneita luterilaisen kristinuskon muodon etevämmyydestä, mutta kunnioitettiin ortodoksista uskoa venäläisten säilyttämän aidon kristillisyyden ilmentymänä.

Tämä tendenssi vahvistui tietenkin vieläkin, kun tietyltä ortodoksiselta taholta osoitettiin samanaikaisesti myönteistä mielenkiintoa Ruotsin panosta kohtaan. Uskonpuhdistukseen myötämielisesti suhtautuva Kyrillos Lukaris, josta v. 1620 tuli Konstantinopolin patriarkka, etsi itse yhteyttä katolista vaaraa vastaan taistelevaan Ruotsiin sekä sen edustajiin Kustaa II Aadolfiin ja Axel Oxenstiernaan. Tämä näyttää puolestaan eräässä vaiheessa olleen alkusysäyksenä jopa ajatukselle, että venäjänkielisille valloitetuille alueille, joilla oli ruotsalaisten toimesta kokeiltu lievää luterilaistamisen muotoa ilman erityisempää menestystä, olisi asetettava virkaan autokefaalinen ortodoksinen piispa Konstantinopolin patriarkaatin myötävaikutuksella.

Kansallisuuksille perustuva pluralismi ei kylläkään ollut itsessään mikään ratkaisu suhdetta vieraitten uskontunnustusten edustajia koskevalle kysymykselle. Sillä samalla kun tunnustuksellinen piirre Kustaa II Aadolfin kuoleman jälkeen Ruotsin luterilaisuudessa jyrkkeni, tapahtui suurvaltakaudella uskonnollisen yhtenäisyyden

periaatteen mukaisesti valloitetujen maakuntien tietoista uskonnollista ruotsalaistamista. Tästä huolimatta voidaan kuitenkin todeta ainakin se, että suvaitsevaisuuspluralismia sovellettiin venäläisiin kauppiaisiin, jotka v:n 1640 tienoilla saattoivat Tukholman Södermalmilla perustaa jumalanpalveluksia järjestävän seurakunnan. Eihän niin kauan kun oltiin omassa piirissä, häiritty uskonnollista yhtenäisyyttä — periaate, joka säilyi tuleviin aikoihin.

On kuitenkin luultavaa, että tämän Ruotsissa ortodokseja kohtaan osoitetun rajoitetun auliuden taustana olivat edellä kuvatut suhteet ortodoksiseen kirkkoon yleensä. Oli olemassa eräänlainen molemminpuolinen luottamus — etenkin kun ortodoksien opin edustajia ei tarvinnut, päinvastoin kuin roomalaiskatolisia, pelätä käännystoiminnan vuoksi.

Ei voida tietenkään suinkaan kieltää, etteikö se linja, jota edellä mainitut yhteydet Ruotsin kirkon ja ortodoksien välillä merkitsivät, olisi sisältänyt melkoisesti kielteistäkin. Toisenlaisessa tilanteessa ja myöhempinä aikoina se saattoi kuitenkin helposti muuttua myönteiseksi. Luterilaisen yhtenäisyyskulttuurin kansalliskirkkoajatushan, joka 1600-, mutta suuresta määrin 1700- ja kauan vielä 1800-luvullakin hallitsi ruotsalaisen kristillisyyden kuvaa, sai uusimpana aikana teologisesti perustellun vastineensa ns. nuorkirkkolaisuuden kansankirkkoajatuksessa, johon kuului kansan ja kirkon välisten siteiden, ruotsalaisuuden ja evankelis-luterilaisen kristinuskon muodon korostaminen. Tällöin ei uskonnollinen yhtenäisyys esiintynyt poliittisesti perusteltuna välttämättömänä rasituksena, vaan isille ja heidän kauttaan omalle ajallemme annettuna lahjana. Mutta siten avautuivat mielet ymmärtämään myös toisten kansojen yhteyksiä kristinuskon muotoon ja historiaan, jotka kuvastuivat niillä toisenlaisissa kirkoissa — nykyaikaisen kansankirkkoajattelun piirre, joka aivan varmasti yhdistää sen vanhaan romanttiseen uskontokäsitykseen.

Yleiseltä kansankirkkoajattelun kannalta katsottuna on tämän vuoksi ollut luonnollista, että Ruotsin kirkko on uusimpana aikana noudattanut kansallisen vaihtoehdon linjaa ja siirtynyt suvaitsevaisuuspluralismista sitä myönteisemmin määriteltyn suopeuteen toisten kansallisuuksien uskonnollisia ilmaisumuotoja ja tarpeita kohtaan. Se kansallinen maanpakolaisuus, jossa niin monet maamme ortodokseista ovat eläneet Venäjän vallankumouksen jälkeen ja ennen kaikkea Neuvostoliiton vallattua Baltian, on, mikä on aivan

luonnollista, pikemminkin vahvistanut kuin heikentänyt tätä tendenssiä. Näitä pakolaiskirkkoja voidaan pitää uskonnon ja kansan välisen aidon siteen korvaamattomina vaalijoina.

Kun silloinen rovasti Jüri Välbe v. 1945 alkoi organisoida virolaisia ortodokseja seurakunnaksi Ruotsissa, saattoi tämä näin ollen tapahtua täysin luonnollisesti arkkipiispa Erling Eidemin suostumuksella ja suorassa yhteydessä Ruotsin diakoniahallitukseen, kuten ensimmäinen jumalanpalveluskin voitiin samana vuonna järjestää Erstan diakonissalaitoksella. Tälle suopeudelle ja niille säännöllisemmille yhteyksille, johon se johti, oli olemassa luonnollinen perusta Ruotsin kirkon käsityksessä omasta itsestään. Samanlainen suhtautuminen tuli samanaikaisesti Baltian maista saapuneiden luterilaisten uskonveljien osaksi. Ja kun tälle tielle on lähdetty, ei paluuta enää ole. Kansankirkkoajattelu, sellaisena kuin se enemmän tai vähemmän itsestään selvänä elää edelleen kirkkomme eri osissa, huolehtii suvaitsevaisuuspluralismin perinnöstä, joka sekin asenne antoi suurvaltakauden päivinä mahdollisuuden hyviin yhteyksiin Ruotsin kirkon ja ortodoksien välillä.

2. Yleiskirkollinen vaihtoehto

Kun edellä kuvailemamme yhteyslinja esittäytyy meille niin myönteisissä muodoissa, kuin juuri on osoitettu, lähestyy se kuitenkin samalla toista linjaa. Haluaisimme luonnehtia sen ekumeenisen pluralismin ilmaukseksi. Myös sillä, vaikka se on pääasiallisesti nykyaikainen ilmiö, on juurensa kirkollisen perinnehistoriamme vanhassa kerrostumassa. Olemme jo aikaisemmin viitanneet näihin yhteyksiin. Kansallisuuksille perustuvalla pluralismillahan, jonka totesimme esiintyvän luterilaisen uskonpuhdistuksen yhteydessä, oli liittymäkohtia vakaumukseen syvällä vaikuttavasta murtumattomasta yhtenäisyydestä, keskeiseen kysymykseen totuudesta. Nykyaikana tämä alku on saanut toteutuksensa odotuksessa toista uskontunnustusta kohtaan, saatettuna ekumeenisen yhteisymmärryspyrkimyksen kokonaisyhteyteen.

Tarvitsee vain viitata siihen merkitykseen, joka arkkipiispa Nathan Söderblomilla on ollut maassamme hänen raivatessaan tietä ortodoksien kirkon myönteiselle ekumeeniselle ymmärtämiselle. Hänhän katsoi ortodoksien kirkon roomalaiskatolisen ja evankeliskatolisen kristinuskon muodon rinnalla yhdeksi kristillisen hengen-

elämän päämuodoksi, jota ilman ei aitoa ekumeenista työtä voitaisi suorittaa. Hyvine yhteyksineen ortodoksisiin teologeihin ja ortodoksiseen elämään, joita välittivät sellaiset tuntijat kuin bulgarialainen Glubokovski ja saksalainen Heiler — ja varmaankaan ei vähiten Herman Neanderin kautta ylläpidettyinä yhteyksineen Konstanti-

Metropoliitta Athenagoras vihkimässä pastori Martin Juhkamin rovastiksi Tukholman kreikkalaisen seurakunnan kirkossa 15. 1. 1967. Oikealla arkki-mandriitta Nikolaus.

nopoliin — Söderblomilla olikin harvinaisen hyvät edellytykset tämän tienraivaajan tehtävän suorittamiseen.

Hänen oma näkemyksensä kristikunnan eri pääosien yhteistyöstä tulevan korkeamman sopusoinnun vallitessa vastaa muuten silmiinpistävällä tavalla niitä ajatuskulkuja, joita esiintyy venäläisellä ajattelijalla Solovjevillä. Tukholman kokouksen päättäjäisjumalanpalveluksessa Uppsalan tuomiokirkossa elokuun 30. päivänä 1925 Söderblom puhui niistä kahdesta, nimittäin Johanneksesta ja Paavalista, jotka olivat kutsuneet Tukholman kokouksen koolle, kun

taas kolmas, nimittäin Pietari, viipyi vielä. Puhe viipyvästä Pietarista viittasi roomalaiskatolisen kirkon torjuvaan asenteeseen, kun taas Johannes ja Paavali symbolisoivat yhtä ilmeisesti ortodoksista itäistä kirkkoa sekä vastaavasti evankelista protestantismia. Ortodoksinen kristillisyyks oli siis niin Söderblomille kuin Solovjevillekin Johannes-kristillisyyden edustaja ja mitä tämäntapaisesta luonnehinnasta ajateltaneenkin, on ilmeistä, että tällaisten lausuntojen takana oli näkemys evankelisten ja ortodoksien välisestä ekumeniasta, joka esiintyi keskeisiä kysymyksiä koskeneessa henkisen yhteydenpidon muodossa.

Tässä yhtenäisyysajatuksen puitteisiin mahdutetussa ekumeenisessä pluralismissa ortodoksit esiintyvät siis yleiskirkollisesti käsitettynä vaihtoehtona. Sillä katolisuudella, jonka Söderblom katsoi kuuluvan oikein ymmärrettyyn evankeliseen kristinuskon muotoon, oli tässä vastine samassa aidossa ekumeenisessä yhteisössä. Ruotsin kirkon muut edustajat ovat eri tavoin muunnellen kehittäneet tätä perusajatusta. Suinkaan vähiten ei tämä koske nykyaikaista korkeakirkollisuutta, joka on etsinyt yhteyksiä ei ainoastaan anglikaaniin ja vanhakatoliseen kirkkoon, vaan myös ortodokseihin. Joskus on kylläkin ollut kysymys yleiskirkollisten yhtenäisyysiteiden eksklusiivisesta korostamisesta, joita on sisältynyt Ruotsin kirkon apostoliseen seuraantjärjestykseen — tätä kosketuskohtaa on myös ortodoksisella taholla välistä alleviivattu ja sen merkitystä korostettu. Mutta useimmiten on yleiskirkollisesti perusteltu suhde ortodokseihin perustunut leveämmälle pohjalle. Ortodoksisessa perinteessä ja ortodoksisessa liturgiassa on löydetty kosketuskohtia jakamattomaan muinaiskirkkoon, jota on arvostettu juuri poikkeuksellisen rikkaan liturgisen perinnön omaavan ja pyrkimyksiä kohti muinaiskirkon palauttamista vaalineessa uskonpuhdistuskirkossa.

Ekumeenisissa siteissä ortodoksiseen kirkkoon on usein nähty myös myönteinen vaihtoehto ekumeenisten kysymysten niille ratkaisuille, joita roomalaiskatolilainen kirkko on tarjonnut, erityisesti ennen Vatikaanin toisen konsiilin reformikatoisia pyrkimyksiä. Ja siksi on myös suuresti arvostettu mahdollisuuksia luoda Ruotsin omien rajojen sisäpuolella henkilökohtaisia yhteyksiä elävään ortodoksiseen jumalanpalvelus- ja uskonnolliseen elämään.

Yksityiset Ruotsin kirkon sisäpuolella ovat siis yleiskirkollisen pluralismin hengessä avanneet myötämielisesti sylinsä Ruotsin ortodoksille ja tervehtineet heitä ekumeeniseen yhteisöön kuuluvina

veljinä. Eräät ovat tietenkin tällöin olleet tienraivajia ja edelläkävijöitä. Kenties olisi erityisesti mainittava nykyinen dosentti Eric Segelberg ja aikaisempi komministeri Christoffer Klasson, jotka molemmat ovat olleet hyvin läheisissä suhteissa maamme virolaisiin ortodokseihin, mikä ilmenee heidän kunnioittavasta läsnäolostaan esim. piispa Jürin vihkimistilaisuudessa lokakuussa 1956, mutta myös monissa muissa tilaisuuksissa eri ortodoksisten ryhmien kokoontuessa. Luonteenomainen ruotsalaiselta puolelta hyvin pitkälle menevälle ymmärtämykselle on kenties ensisijaisesti Klassonin osuus piispa Jürille hänen 80-vuotispäivänsä (ja kuolemansa) jälkeen omistetussa virolaisessa juhlateoksessa, jossa sanotaan, että ainoastaan ortodoksinen kirkko tarjoaa myönteisen ratkaisun kristikunnan yhtenäisyyskysymykselle.

Tässä yhteydessä on kuitenkin mainittava myös, eikä suinkaan viimeisenä Pyhän Albaninen ja Pyhän Sergein Ruotsin-osasto, joka kansainvälisen veljeskunnan perustajan, tri Nicholas Zernowin, aloitteesta perustettiin jo 1938 lehtori Gunvor Sahlinin suureen ja kärsivälliseen innostukseen nojautuen. Veljeskunta on sittemmin toiminnut Ruotsissa ortodoksien kirkon syvemmän ymmärtämisen hyväksi ruotsalaisten kristittyjen keskuudessa ja päinvastoin. Tähän tähtäävän pohjoismaisten osastojen välisen yhteistyön sekä joka toinen vuosi pohjoismaisella maaperällä kokoontuvien konferenssien avulla — joihin on osallistunut myös englantilaisia — on tämä toiminta viime vuosina muuttunut suorastaan kiinteän instituution tapaiseksi samalla kun se on alusta alkaen merkinnyt tärkeätä panosta ekumeenisessa työssä ylipäänsä. Veljeskunnan vuosikokouksissa ja muissa tilaisuuksissa on ortodoksisella liturgialla myös aina ollut sijansa ja täten on yhä kasvava määrä ruotsalaisia saanut tilaisuuden oppia tuntemaan tämän jumalanpalvelusmuodon, joka on monin tavoin rikastuttanut sen omaa hengenelämää.

Maamme ortodoksille nämä yhteydet ovat varmaan merkityksellisiä portteina laajempaan yhteisyyteen ruotsalaisen kristillisyyden ja sen perinteiden kanssa.

Veljeskunta on opintopiiriensä avulla myös yrittänyt levittää tosiasiallista tietoa ortodoksisesta kirkosta ja veljeskunnan riveistä on nyt jo monien vuosien ajan saatu ruotsalaisia osanottajia vuosittain pääsiäisen aikoihin Sveitsissä ja Pariisissa kokoontuviin seminaareihin, jotka yrittävät Kirkkojen Maailmanneuvoston aloitteesta rakentaa kansainvälisellä ekumeenisella tasolla siltoja kristityn idän

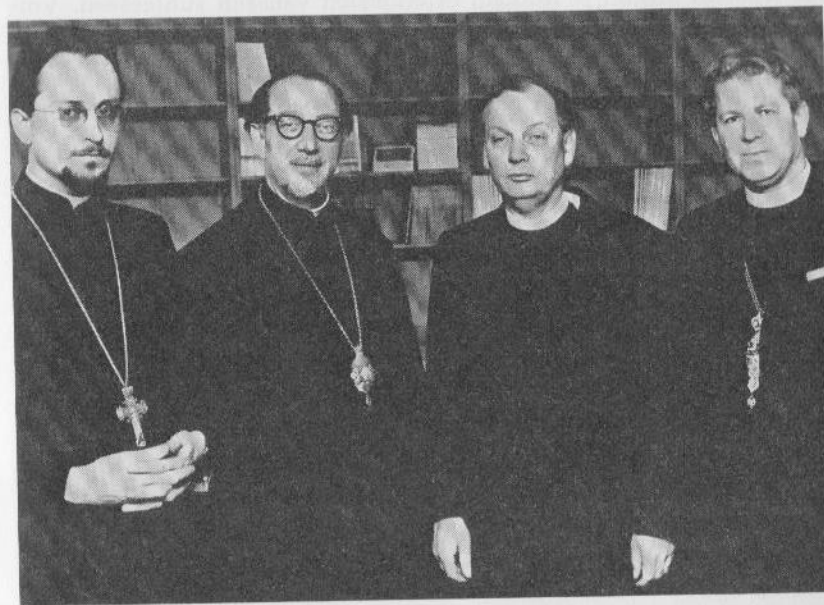
ja lännen välille. On muuten huomionarvoista, että vaikeudet saada ruotsalaisia osanottajia muihin ekumeenisiin tilaisuuksiin ulkomailla ovat välistä käytännöllisistä syistä johtuen olleet varsin suuret, mutta että vastaavia vaikeuksia ei näiden ortodoksisten seminaarien kohdalla ole koskaan esiintynyt.

Mainitessamme Pyhän Alban ja Pyhän Sergein Veljeskunnan olemme palanneet jälleen kansainvälisten ekumeenisten yhteyksien tasolle. Itse asiassa nykypäivien kokonaiskuvaan kuuluu, ettei kansallista ja kansainvälistä voida enää erottaa. Myös tässä suhteessa on Ruotsin kirkko kuitenkin antanut panoksen, joka on johtanut sen uusiin elvyttäviin yhteyksiin eri ortodoksisten kirkkojen kanssa — osittain Kirkkojen Maailmanneuvoston puitteissa, osittain muulla tavalla. Voidaan viitata moniin ilmenemismuotoihin tässä uudessa tilanteessa. Ne turistimatkat, jotka sotien välisinä vuosina veivät monia ruotsalaisia mieliä kiehtovaan kosketukseen Valamon luostarin merkittävän elämän kanssa, ovat nykypäivänä lisääntyneet ennen aavistamattomassa määrin ja suuntautuvat usein puhtaasti ortodoksisiin maihin — eikä suinkaan vain Kreikkaan ja Kyprokseen, vaan myös muualle Balkanille ja jopa Venäjälle. Vastineensa virallisella kirkollisella taholla niillä on sellaisissa tapahtumissa kuin ruotsalaisen kirkollisen valtuuskunnan matkassa muutama vuosi sitten Neuvostoliittoon tai arkkipiispa Gunnar Hultgrenin vierailussa jonkin verran myöhemmin Konstantinopolin patriarkan luo. Voidaan myös palauttaa mieliin ortodoksien osuus Uppsalan arkkihiippakunnan 800-vuotisjuhlallisuuksissa 1964. Nämä Ruotsin kirkon ja ortodoksisen kristikunnan välille rakennetut kansainväliset suhteet ovat muodostuneet vahvistukseksi sille, mitä jo aikaisemmin on tapahtunut kotimaisella tasolla ja ovat tehneet yhteydet maan rajojen sisäpuolella itsestään selviksi laajemman ekumeenisen periaatteen sovellutuksiksi.

Ekumeenisen maailmanperspektiivin itsestään selvällä vastakainjoutumisella erilaisten perinteittemme kanssa on kuitenkin vielä eräs näkökohta, puhtaasti teologinen. Laajentuneet yhteydet ovat ruotsalaisenkin teologian piirissä tuoneet mukanaan entistä suuremman mielenkiinnon ortodoksista teologiaa ja ortodoksista perinnettä, eikä suinkaan vähiten kreikkalaisia kirkkoisia, kohtaan. Yksipuolista suuntautumista kohti länsimaista teologista kehitystä ja sen muinaiskirkon latinalaiseen ajatteluun sisältyvää kohti on hitaasti täydentä-

mässä vastaava mielenkiinto itäistä perinnettä kohtaan. Täten voidaan saavuttaa oikeampi tasapaino.

Tätä seikkaa on vuorostaan käytetty hyväksi ekumeenisessa teologisessa ajattelussa maassamme. Uskonpuhdistuskirkolle, jonka suhde roomalaiskatoliseen vaihtoehtoon on ollut kielteinen, voi tieto

Vierailulla Lutherhjärpenissä Tukholmassa 17. 1. 1967. Vas.: arkkimandriitta Nikolaus, metropoliitta Athenagoras, joht. Å. Kastlund ja rov. M. Juhkam.

ortodoksisesta perinteestä sisältää uusiin kysymyksenasetteluihin ratkaisun, joka saattaa murtaa myös vanhat ristiriitojen kohteena olleen teologian jähmettyneet asemat. Niihin, jotka ovat ruotsalaisessa teologiassa kiinnittäneet tähän huomiota, kuuluu professori Per Erik Persson, joka, luonteenomaista kyllä, dogmatiikan professorin virkaanastujaisluennossaan Lundissa käsitteli ortodoksisia teologisia kysymyksenasetteluja laajemmissa ekumeenisissa puitteissa. Tämäntapaisetkin kosketuskohdat maassamme ovat varmasti hyvin tärkeitä molemminpuoliselle ymmärtämykselle tulevaisuudessa.

3. Uskontofenomologinen vaihtoehto

Tilanteelle maassamme on juuri meidän aikanamme kuitenkin luonteenomainen lopuksi vielä eräs pluralismin muoto, joka, vaikkakin toisella tavalla kuin edelliset, silminnähtävällä tavalla vaikuttaa Ruotsin kirkon ja Ruotsin ortodoksien väliseen suhteeseen. Voisimme kutsua sitä elämänskatsomukselliseksi pluralismiksi. Juuri tästä myös eniten puhutaan päivän kulttuurikeskustelussa ja se on seuraus yhteiskunnallisista ja väestöllisistä muutoksista, jotka ovat luonteenomaisia kansainvälis-kansalliselle yhteiskunnalle. Myös juuri tässä tilanteessa on Ruotsin kirkon nykypäivänä, yhdessä muiden uskontokuntien kanssa, kamppailtava mitä ankarimmin löytääkseen oikean paikkansa ja muotonsa. Ortodoksisten kirkkojen edustajat edustavat tässä tilanteessa monien muiden kanssa sitä, mitä me voisimme kutsua uskontofenomologiseksi vaihtoehdoksi.

On väistämätöntä, että Ruotsin uskonnollisen kartan rakenne muuttuu nopeasti. Muutokset Ruotsin sisäisissä puitteissa johtuvat siitä, että suuret teolliset ja kaupunkimaiset keskukset imevät yhä suuremmassa määrin maaseutuväestöä, mikä autioittaa suuret osat maaseutua, mutta myös tietyt osat maata. Seurauksena on, että eri maakuntien uskonnolliset erityispiirteet, jotka ovat yhteydessä niihin hengellisiin liikkeisiin ja suuntauksiin, jotka ovat aikaisemmin olleet luonteenomaisia tietylle seudulle, katoavat ja että suuret väestökeskukset saavat aikaan välittömän vastakkainjoutumisen näiden erilaisten erityispiirteiden edustajien välillä, mikä luultavasti ennen pitkää vähentää niiden välisiä eroavaisuuksia ja joko tekee ihmiset hengellisesti juurettomiksi tai parhaassa tapauksessa luo kaupunkiyhteiskuntaan sopeutuvan ja tehokkaan uskontomuodon, jossa yhtyy paras kaikista eri perinteistä.

Laajemmasta perspektiivistä katsottuna muutokset johtuvat ensisijaisesti ulkomaisen työvoiman kasvavasta virtaamisesta maahamme — jossain määrin myös kehitysmaista saapuvien ylioppilaiden ja muiden, jotka asettuvat väliaikaisesti Ruotsiin opiskelemaan. Seurauksena on tällöin, että eivät vain maailman kaikki kristityt uskontokunnat, vaan myös joukko erilaisia uskontoja kohtaa nykyisin Ruotsin rajojen sisällä. Kansallisesta moninaisuudesta Ruotsin työmarkkinoilla on seurauksena uskonnollinen moninaisuus. Uskontokuntien kirjavuus maassamme muodostuu yhä suuremmassa mää-

rin maailmassa maamme rajojen ulkopuolella vallitsevan tilanteen peilikuvaksi.

Samanaikaisesti voimme kuitenkin sanoa, että tämä uskonnollinen pluralismi muodostaa vain erään aineksen laajemmassa maailmankatsomuksellisessa pluralismissa, joka on seuraus joukkotiedotusvälineiden vaikutuksesta sekä jatkuvasta ns. maallistumisesta,

Ekumeenisen viikon jumalanpalvelukseen osallistuneet papit Ranskalaisen reformeeratun seurakunnan kirjastossa 18. 1. 1967. Vas.: rov. S. Kahn Lund (Ruotsin kirkko), rov. M. Juhkam (ortodoksinen kirkko), prof. Jean Hoffman (Ranskan reformeerattu kirkko), isä R. P. Paillard (roomalais-katolinen kirkko), pastori Teape-Fugard (anglikaaninen kirkko) sekä rehtori D. Lagergren (baptistinen kirkko).

joka on saattanut kyseenalaiseksi vakiintuneita käsityksiä kaikilla aloilla. Sen puute, mitä isämme kutsuivat uskonnolliseksi yhtenäisyydeksi, on tänä päivänä osa yhtenäisyyden puutteesta arvoihin ja katsomuksiin nähden yleensäkin.

On tietenkin avoin kysymys, kuinka pitkälle tällaista yhtenäisyyden puutetta voidaan suvaita yhteiskunnassa, joka haluaa toimia yhtenä kokonaisuutena tiettyjen yhteisten arvojen pohjalla, jotka

ovat poliittisesti muunnettavissa demokraattisesti toimiviksi päätöksentekoprosesseiksi. Tällöin on kyllä luultavaa, että tiettyjä yhteisiä arvoja kasvaa esiin kohdissa, joissa ne eivät vielä esiinny. Nykyhetken kannalta on kuitenkin mielenkiintoisempaa todeta, että tätä nykyhetken tilanteen huomioon ottaen täysin luonnollista pluralismia vastaan toimivat yhteiskunnassamme toiset virtaukset, jotka vaikuttavat täysin päinvastaisessa suunnassa. Tällä tarkoitamme selvää suuntausta kohti uutta — tosin relativistista ja epäideologista — yhtenäiskulttuuria, josta äärimmäisyydet hiotaan pois ja jossa kaikkien arvojen uudelleenarvioiminen itse muodostuu korkeimmaksi arvoksi, jota puolustetaan julkisen väittelyn tehokkaimmilla painostusmekanismeilla. Olemme nähneet esimerkkejä sellaisesta demagogisesti harjoitetusta käsityskantojen muokkaamisesta enemmän tai vähemmän luulotellun yleisen mielipiteen taholta osassa viime vuosien väittelyjä, jotka pelottavat samalla tavalla ja samalla oikeudella kuin meitä tänä päivänä pelottavat menneen yhtenäisyyskulttuurin menetelmät sen puolustaessa ”uskonnollisen yhtenäisyyden” periaatetta.

Sellaiset taivuttelukäsitteet kuin ”tieteellinen moraali”, ”ajan hengen vaatimukset” ja muut vaikuttavat tähän suuntaan. Näyttää siltä, että päinvastaisten tunnusten avulla yritetään monilla tahoilla yhteiskunnassamme viedä päätökseen perinne kriittillisen yhtenäiskulttuurin päiviltä — vain sillä erolla, että kristillinen vaihtoehto on nyt jätetty pois kuvasta. Yhtenäiskouluihanteen ei tarvitse, mutta se saattaa tietyissä tilanteissa vaikuttaa samaan suuntaan. Tässä tilanteessa houkuttelee kristittyjä usein halu esiintyä kielteisin vastalausein — tie, joka vain valitettavasti saattaa vanhan yhtenäisen yhteiskunnan puolustajat valtataisteluun uuden yhteiskunnan puolustajien kanssa. Tie kulkee sen sijaan mahdollisesti terveen ja tarpeellisen pluralismin kautta, joka ei unohda sitä, mikä on yhteistä, mutta samanaikaisesti ylläpitää ihmisten erilaiselle taustalle, erilaisille kokemuksille, edellytyksille ja toivomuksille perustuvaa moninaisuutta.

Tämä problematiikka kärjistyy usein kysymyksen kohdalla, joka koskee ulkomaisten maahanmuuttajien sopeutumista ruotsalaiseen yhteiskuntaan. Välistä kuullaan tällöin sopeutumista vaativien ruotsalaisten taholta äänensävyjä, jotka muistuttavat niitä valloitetujen maakuntien ruotsalaistamista — niin uskonnollista kuin muuta — koskeneita vaatimuksia, joita esitettiin suurvaltakaudella.

Kun piispain kokous asetti v. 1966 komitean ortodokseja varten, tapahtui tämä melkoiselta osaltaan sen vuoksi, että haluttiin auttaa maahan muuttavia kreikkalaisia, jugoslaaveja ja muita, jotta he, säilyttäen uskonnollisen kotipaikka-oikeutensa ja kotoisen tunteen omas-

Kirkkoväkeä jumalanpalveluksessa Norrköpingissä 19. 3. 1967.

sa kirkollisessa perinteessään, voisivat selviytyä sellaisessa vieraassa maassa kuin Ruotsissa. Keinot tällaisen palvelun järjestämiseksi ortodokseille ja heidän seurakunnilleen puuttuvat vielä. Siksi komitea on yrittänyt ennen kaikkea kartoittaa tilastollisesti ortodoksien sijoittumisen maassamme. Tätä tutkimusta on hyvin vikea suorittaa — ennen kaikkea siksi että uskonnonvapauden, nykyaikaisessa maallistuneessa yhtenäiskulttuurimielessä, on katsottu vaativan, että kyselyjä jäsenyydestä eri uskontokuntiin Ruotsin kirkon ulkopuolella ei saa tapahtua pastorinkanslioiden toimesta maahanmuuttajien osalta. Tämä on joka tapauksessa nyt voimassa olevien määräysten käytännöllinen seuraus. Komitea on tämän vuoksi kiinnittänyt viranomaisten huomiota tähän seikkaan. Lopuksi on varoja asetettava eri

tavoin käytettäväksi, niin että maahanmuuttavat ortodoksit saavat mahdollisuuden pitää jumalanpalveluksiaan ja nauttia papin huolenpidosta oman kirkon toimesta. Myös tässä suhteessa komitea haluaa ojentaa auttavan kätensä niiden ehdotusten avulla, joita se toivoo voivansa esittää Ruotsin kirkon johdolle. Jos tämä onnistuu, silloin ovat myös hyvät yhteydet entisestäänkin vahvistuneet.

"Collegium pastorum", johon osallistui yli sata kirkon edustajaa, Tukholmassa 23.1.1967. Puhumassa rov. M. Juhkam. Vasemmalla arkkipiispa Nikolaus ja oikealla Metodistisen kirkon maailmanliiton presidentti, piispa Odd Hagan sekä Tukholman piispa Helge Ljungberg.

Eräs asia näyttää yhä selvemmältä. Kansallinen pluralismi näyttelee olennaista osaa nykyisessä tilanteessa — samoin kuin ekumeeninen perspektiivi, joka tunnustaa kirkollisen pluralismin, keskeisen yhtenäisyyden puitteissa. Mutta juuri viime aikoina on näihin motiiveihin yhteyksien luomiseksi Ruotsin kirkon ja maamme ortodoksien välille liittynyt vielä yksi: se pluralismi, joka on välttämätön, jos uskonnollinen vaihtoehto saa esiintyä yleisessä elämäntavomuk-sellisessa pluralismissa. Monet niistä papeista, jotka nykyisin vas-

taavat mainitun komitean pyyntöihin tilastollisten tietojen saami-seksi ortodokseista kullakin paikkakunnalla, näyttävät olevan sel-villä tästä. Toisten kansojen ja toisten kristillisten kirkkojen koh-dalla nähdään kiitollisuudella eläviä esimerkkejä siitä, että uskon ja elämän muotoutumisen, kultin ja kulttuurin yhteisvaikutus on vält-tämätön osatekijä täysiarvoisessa ihmiselämässä.

Varjelkaamme tämän vuoksi keskinäisissä yhteyksissämme tätä vakaumusta. Nykyaikaina sitä vastaan hyökätään ja se asetetaan kyseenalaiseksi, mutta se tarjoaa, kiitos yhteisen uskomme Juma-laan ja Pyhään Kolminaisuuteen, lujan pohjan Ruotsin kirkon ja maamme ortodoksien välisille suhteille.

HEIKKI KIRKINEN *)

Koko kristikunnalle on meidän aikanamme tunnusomaista pyrkimys veljelliseen yhteyteen eli ekumeenisuus sekä pyrkimys kehittää kirkon elämää ja toimintaa nopeassa muutosten vyöryssä elävän ihmisen tarpeita vastaavasti. Nämä kaksi ilmiötä ovat yhteydessä koko ihmiskunnan suuriin historiallisiin kehitystapahtumiin ajasamme. Ne merkitsevät kristikunnan osallistumista ihmiskunnan nykykehitykseen. Toisaalta ihmiskunnan suuret aatteet sekä yhteis-

*) Heikki Kirkinen, dosentti, syntynyt 22.9.1927 Kuusjärvellä, fil.kand. 1952, fil.lis. 1958, fil.tri 1961. Historian ja suomen kielen opettajana Suomen Ortodoksisessa Pappiseminaarissa 1952—60. Lehtorina Jyväskylän kasvatusopill. korkeakoulussa 1960—62. Dosenttina samassa korkeakoulussa 1961—66, dosenttina Helsingin yliopistossa vuodesta 1962. Hoitaa Suomen historian ja kulttuurin vierailevan professorin tointa Sorbonnen yliopistossa Pariisissa v. 1966. Osallistunut kouluajoista lähtien ONL:n ja OYL:n toimintaan, mm. kerhonjohtajana, ONL:n varapuheenjohtajana ja OYL:n puheenjohtajana. Syndesmoksen varapuheenjohtaja.

kunnalliset, poliittiset ja tekniset mullistukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat kristikunnassa tapahtuvaan kehitykseen. Samoin kuin kaikilla inhimillisen elämän aloilla yhteydet ja vuorovaikutus eri maiden, kansojen ja ihmisryhmien kesken on jatkuvasti lisääntynyt, samoin ovat eri kirkkokuntiin lokeroituneiden kristittyjen keskinäiset yhteydet ja vuorovaikutukset lisääntyneet, onpa tuo yhteys laajentunut kristittyjen entistä suuremmaksi solidaarisuudeksi myös ei-kristittyjen kanssa. Tässä vertaus esim. ristiretkiaikaan osoittaa, mikä valtava mullistus on tapahtunut kirkkojen ja kristittyjen asenteissa. Myös nykyajan suuret maalliset aatteet, erityisesti sosialismi ja "anti-kolonialismi", ovat vaikuttaneet ja jatkuvasti vaikuttavat kirkkoihin ja kristittyihin. Kristityt alkavat yhä avoimemmin myöntää, että he eivät ole läheskään riittävästi ottaneet huomioon kaikkien ihmisten samanarvoisuuden ja veljellisen yhteyden periaatetta, jota maalliset yhteisöt ovat ryhtyneet toteuttamaan joskus selvemmin ja voimakkaammin kuin kristityt. Kirkkojen keskinäinen kilpailu ja kiistely on eristänyt kristittyjä toisistaan ja on osoittanut monesti, miten skandaalimainen ero vallitsee kirkkojen opin ja kristittyjen todellisen elämän välillä. Tuo kiistely ja hajanaisuus ovat heikentäneet erittäin paljon kristinuskon asemaa nykyajan ihmiskunnassa, jonka johtava aines vaatii jokaista toteuttamaan käytännössä käsityksiään elämästä, ihmisestä ja Jumalastakin. Kirkkojen ja kristittyjen on pakko kehittyä, jos ne aikovat täyttää omaa tehtäväänsä nykyajan ja tulevaisuuden maailmassa.

Erityistä huomiota kaikkialla maailmassa on herättänyt roomalaiskatolisen kirkon astuminen entistä voimakkaammin kehityksen tielle. Se on tullut tarmokkaasti mukaan ekumeeniseen yhteistyöhön. Se on kirkolliskokouksen arvovallalla rakentanut perustaa jatkuvalle voimakkaalle kehitykselle kirkon opetuksen, elämän ja työn eri aloilla. Se pyrkii erittäin huolellisesti ottamaan huomioon maailmassa tapahtuvan yleisen kehityksen osallistuaan siihen mahdollisimman myönteisellä panoksella.

Myös ortodoksinen kirkko osallistuu monin tavoin aikamme ihmiskunnan suuriin kehitystapahtumiin. Sekin on astunut uuden, voimakkaan sisäisen kehityskauden alkuun. Se on itse asiassa ekumeenisen yhteyden pioneereja, sillä se on Kirkkojen Maailmanneuvoston perustajajäseniä. Sen panos kristittyjen keskinäiseksi lähentämiseksi on ollut tähän asti sangen huomattava, joskin voi sanoa, että se ei ole ollut läheskään riittävä. Myös sen omassa elämässä on

havaittavissa monia merkittäviä kehitysilmiöitä kuten valistus- ja nuorisotyön elpyminen sekä jumalanpalveluselämän entistä syvällisempi ymmärtäminen. Se on alkanut osallistua entistä enemmän myös yhteiseen sosiaaliseen vastuuseen ja hajallaan olevien ortodoksien keskinäisen yhteyden lujittamiseen.

Tietysti voi edelleen kysyä, onko kehitys ortodoksisessa kirkossa ollut riittävän voimakasta ja nopeaa ihmiskunnan yleiseen kehitykseen verrattuna, ja miten nykytilanteesta edeten voidaan ortodoksisen kirkon piirissä tapahtuvaa kehitystä voimistaa, jos sellainen on tarpeen.

Ortodoksisella kirkolla on teoriassa erinomaiset mahdollisuudet voimakkaaseen kehitykseen, paremmat kuin ehkä useimmilla muilla. Sillä ei ole rasituksenaan ylisuurta, jäykkää ja keskusvaltaista organisaatiota, jota on hyvin vaikea muuttaa, vaan se elää itsenäisten kansalliskirkkojen veljellisenä ja periaatteessa joustavana yhteisönä. Sillä ei ole tiukan systeemin muotoon puristettua ja pieniin yksityiskohtiin asti dogmeiksi tiukennettua oppia, vaan se elää Raamatun pohjalla seitsemän ekumeenisen kirkolliskokouksen määrittelyillä tulkittuna, ja näistä viimeinen on pidetty toista tuhatta vuotta sitten. Näin sillä on opinkin alalla enemmän liikkuma-alaa kuin useimmilla muilla kirkkoilla, jotka ovat laatineet kaikkia jäseniänsä sitovia opillisia määräytyksiä ihan viime aikoihin asti, jolloin kehitys on saattanut osan niistä vaikeasti selitettäväksi nykyajan ihmisille. Tuo väljyys on etu jatkuvaa kehitystä silmällä pitäen.

Mutta todellisuudessa ortodoksinen kirkko ei ole vielä kyennyt käyttämään hyväkseen näitä etuja eikä ole nähdäkseni päässyt vielä riittävän syvällisen ja nopean kehityksen tielle nykyajan maailmassa. Tämä on tietysti vain henkilökohtainen näkemys asiasta, mutta se perustuu mahdollisimman puolueettomaan historialliseen tarkkailuun.

Kirkon organisaatiossa on varaa kehitykselle välttämättömään joustavuuteen, mutta siitä puuttuu selkeää yhteistahtoa, organisaatiokykyä sekä rohkeutta uudistuksiin. Kansalliset kirkkokunnat korostavat vaistomaisesti kukin omaa itsenäisyyttään, jota ne joskus näyttävät varjelevan tiukemmin kuin koko kirkon yhteistä parasta uusissa oloissa. Niillä on edelleen keskinäistä kilpailua arvovallasta joko historiallisen perinteensä tai kokonsa perusteella, mikä heikentää yhteisten päätösten aikaansaamista tärkeissäkin asioissa.

Monissa kirkkokunnissa on edelleen sangen vanhoillisia johtajia, jotka eivät konkreettisesti tunne nykyajan maailmaa ja siinä valitsevia kehitysilmiöitä riittävän monipuolisesti ja syvällisesti, vaan liian yksipuolisen kielteisiltä piirteiltä. Kansallisiin perinteisiin yksipuolisesti takertuminen sielläkin, missä niiltä puuttuu elimellinen maaperä hidastaa uusien kirkkokuntien muodostumista. Niinpä esim.

Pyhän Ehtoollisen nauttiminen Göteborgin Guldhedenin ortodoksisessa kirkossa keväällä 1967. Vasemmalta: rov. M. Juhkam ja hipodiakoni A. Univer.

Amerikan Yhdysvalloissa ja Englannissa ortodoksiset siirtolaiset ja pakolaiset ovat tuoneet uuteen maahan omat perinteensä, joista ne eivät raski tinkii yhteisen uuden kirkon luomiseksi. Oman perinteen tuominen on sinänsä myönteinen ilmiö, mutta se ei pysty hedelmöittämään riittävästi uutta maata, jos se takertuu vain entiseen eikä käytä entistä uuden kehittämiseen. Uudet sukupolvet tuntevat itsensä uuden maan kansalaisiksi ja yhä useammat heistä mieluummin luopuvat kirkosta kuin jäävät pienen esi-isien kirkon lokeroon, joka eristyy kokonaisuudesta.

On arvokasta vaalia perinteitä, mutta se ei riitä, vaan perinteitä on myös kehitettävä uusien olosuhteiden mukaan. Yhdysvalloissa kilpailee edelleen ainakin kymmenkunta kansallista eurooppalaista ja aasialaista ortodoksista kirkkokuntaa, kukin omine perinteineen, nuorten amerikkalaisten sieluista. Mikään niistä ei halua sulautua muihin, se sinänsä on ymmärrettävää. Mutta toisaalta vain kansallisen amerikkalaisen kirkkokunnan synty on riittävän voimakas kehitysilmiö ortodoksisen kirkon myönteisen panoksen lisäämiseksi Yhdysvaltojen hengellisessä ja henkisessä elämässä. Loppujen lopuksi se ei merkitsisi minkään pienen lokerokirkkokunnan luopumista omastaan, vaan kunkin oma perinne voisi omalta osaltaan rikastuttaa ja täydentää uuden kansallisen kirkkokunnan henkistä pääomaa, ja niin se eläisi siinä edelleen entistä paljon vaikuttavammassa muodossa. Tällä tavoin ovat itse asiassa syntyneet useimmat nykyisistä kansallisista kirkkokunnista: esimerkiksi Armenian ja Venäjän kirkot Bysantin perinteestä irtautuen mutta sitä omaansa yhdistäen sekä Viron ja Suomen ortodoksiset kirkot Venäjän kirkosta irtautuen ja sen perinnettä kansalliseen henkiseen pääomaan liittäen. Tästä on aina aiheutunut sopeutumisvaikeuksia; se on luonnollista ja sitä on turha selittelyin kiistää, mutta sukupolvien ja vuosisatojen tähtäyksellä katsottuna perinteen kehittäminen uusia olosuhteita ja uutta maailmaa vastaavaksi on elävöittänyt ja elävöittää perinteet rakentamaan, myönteiseen kasvuun.

Tämä totuus on nähdäkseni oivallettu esim. osassa Ranskan ortodoksisia siirtolaisvähemmistöjä. Pariisissa toimii venäläisen perinteen pohjalta kasvava ranskankielinen seurakunta, jonka johtajat selittävät, että pyrkimyksenä on siirtää oma entinen perinne elämään elimellisesti uudessa maassa uutena kansallisena kirkkona, joka siis ei vain säilytä perinnettä, vaan kehittää sitä luovalla tavalla uuteen ympäristöön sopeutuvaksi. Olen varma, että myös esim. Yhdysvalloissa ja Englannissa lähdetään samalle tielle ja että aikanaan syntyvät Yhdysvaltain ja Englannin kansalliset ortodoksiset kirkot. Vaikeaa synnytysaikaa voidaan kuitenkin lyhentää ja helpottaa yhteisin kehitysponnistuksin, joissa otetaan avarasti huomioon kaikki opilliset ja inhimilliset tekijät ketään pakottamatta ja mitään arvokasta hävittämättä. Tämä on eräs atomiaikakauden suuria tehtäviä, joka vaatii paljon aikaa, vaivaa ja yhteistä ponnistelua. Suomessa tuo synnytysprosessi on kestänyt toista sataa vuotta ja on nyt loppuvaiheessaan (tosin esim. kirkollisten tekstien suomentaminen on vielä

hyvin paljon kesken ja oma luostarilaitos miltei olematon, mutta muuten sopeutumisvaikeudet ovat pääasiassa ohi). Olisiko myös Ruotsissa lähdettävä samalle pitkälle ja vaivalloiselle kehitystielle? Ehkä kaikkialle sopii sama toteamus, että pieninä lokerovähemmistöinäkin eri kirkkokunnat voivat nykyaikana säilyä moderneissa val-

Kirkkoväkeä laulamassa Göteborgin Guldhedenin kirkossa keväällä 1967.

tioissa, mutta kirkon sanoma ei kuulu vain kunkin omalle lokerolle, vaan Kristuksen käsky on ehdoton: kaikki kansat... opetuslapsikseni! Siltä sanalta ei voi piiloutua erillisiin pikku lokeroihin, vaan on lähestyttävä jokaista kansaa. Ja samoin kuin toista ihmistä voi päästä lähimmäksi olemalla solidaarinen hänen kanssaan, samoin kansaa voi lähestyä parhaiten olemalla solidaarinen sen kanssa, silti omaa itseään kokonaan hävittämättä.

Kansallisten kirkkokuntien olemassa olo ja niiden jatkuva historiallinen kehittyminen tuovat esiin vaikeita ja arkaluontoisia ongelmia. Uuden kansallisen kirkkokunnan synty aiheuttaa yleensä ristiiriitoja eri ryhmien kesken, puhutaan esim. perinteiden hylkäämisestä

ja vähemmistöjen sorrosta. Siinä ei auta muu kuin koettaa päästä irti syyttelyistä ja katsoa tilannetta luonnollisena kehitysongelmana. On kärsivällisesti etsittävä yhteistä tietä, jonka kaikki voivat hyväksyä ja on ehdottomasti koetettava välttää kaikkea pakotusta, sortoa ja epäoikeudenmukaisuutta sekä vähemmistöjä että enemmistöjä kohtaan. Oikean tasapainon löytäminen voi kestää vuosisatoja, mutta yhteisen kehityssuunnan etsiminen auttaa yhteiselämään.

Kansalliset kirkkokunnat ovat ortodoksisen kirkon normaali elämänmuoto, mutta nekaan eivät ole itse tarkoitus, vaan niiden on edistettävä veljellistä ja avaraa yhteiselämää kunkin kirkkokunnan sisällä, ja niiden on kyettävä tehokkaaseen veljelliseen yhteistyöhön keskenään. Molemmilla näillä aloilla kehitys on vielä riittämätöntä, tietä etsivää, arkailevaa. Ongelmia on paljon muitakin kuin mitä esimerkkeinä mainitsin. Kirkon organisaatio on aina ollut kehitystilassa ja on edelleen. Mutta organisaation kokonaiskehitystä ovat yleensä määränneet ulkopuoliset historialliset tekijät; siihen on kyetty hyvin vähän yhteisellä tahdolla vaikuttamaan. (En tietysti tarkoita, etteikö Jumalan Kaitselmus ulotu kirkon organisaatioon, vaan sitä, että Jumala on antanut laajan kokonaisvastuun myös kirkon rakenteesta kristityille itselleen). Tästä "historian heiteltävänä olemisesta", joka on ollut jossakin määrin tunnusomaista ortodoksiselle kirkolle, olisi päästävä mahdollisimman vapaaksi. Se merkitsee sitä, että myös kirkon kokonaisrakennetta on pyrittävä yhteisellä tietoisuudella ja yhteisellä tahdolla kehittämään yhteisesti määritelyihin suuntiin. Se merkitsee valtavaa voimain ponnistusta, eikä ole vielä nähtävissä, kykeneekö ortodoksinen kirkko siihen, mutta se on eräs nykyajan kirkolle asettama vaatimus.

Mihin suuntaan sitten kirkon organisaatiota olisi kehitettävä? Siihenkin on vielä mahdoton vastata täsmällisesti, sitä pitäisi yhteisesti tutkia. Mutta mielestäni eräs kehityssuunta on, että pyrkien säilyttämään itsenäisten kansalliskirkkojen yhteyteen kuuluvan elimellisen joustavuuden, pyritään kehittämään koko kirkolle yhteistä keskusta, joka entistä tehokkaammin toimii yhteistyön välineenä ja yhteisen tahdon toteuttajana. Siinä ei tarvitse eikä pidä mennä läheskään niin pitkälle kuin roomalaiskatolinen kirkko on mennyt paaviudessa, mutta siinä on päästävä jonkin verran pitemmälle kuin mitä tähän asti on päästy. On luotava kirkon organisaatio, joka on riittävän yhtenäinen, mutta joustava ja kehityskelpoinen.

Ortodoksisella kirkolla on jo perinteellisesti vakiintunut kaikkien

hengellinen yhdysmies, ekumeeninen patriarkka, joka on arvoltaan ensimmäinen itsenäisten hierarkkien joukossa, sekä yhteistyön keskus: ekumeeninen patriarkaatti. Mutta juuri historiallisista olosuhteista johtuen tämän hengellisen keskuksen käytännöllinen merkitys ei ole ollut riittävä nykyajan tarpeisiin. Ortodoksinen kirkko tarvitsee keskuksen lujittamista ja laajentamista. Ei ole mitään perusteita yrittää vaihtaa keskusta, se on kirkon olemukseen asti vakiintunut. On siis pyrittävä tuon keskuksen lujittamiseen ja tehostamiseen. Siinä joudutaan heti ylivoimaisen vaikeilta ja arkaluontoisilta näyttäviin ongelmiin. Kansalliset kirkkokunnat pelkäävät kalliin itsenäisyytensä supistumista, ja korkeat hierarkit arvonsa heikentymistä. Kymmeniä esteitä ja haittoja nähdään tiellä, joka johtaisi kirkon keskuksen lujittumiseen. Mutta todellisuudessa kirkkokunnat nyt ovat enemmän olosuhteiden orjia kuin ne olisivat lujemmin yhteen liittyneinä ja tehokkaammin yhdessä toimivina. Hierarkkien arvo vain kohoaisi koko kirkon myönteisen merkityksen kohotessa sen elimistön lujittuessa. Eikä itse asiassa tarvittaisi niin kovin radikaaleja uudistuksia: aluksi ehkä pysyvä yhteistyön virasto ekumeenisessa patriarkaatissa ja jatkuva yhteinen ongelmien tutkiminen ja selvittely sekä asianmukaisten päätösten yhteinen tekeminen. Rodoksen yleisrodoksiset konferenssit viitoittavat jo tietä siihen suuntaan, mutta vielä ne eivät ole johtaneet riittävään, säännölliseen, organisoituun yhteistoimintaan yhteisessä keskuksessa. Silti tällä tiellä voi hyvin edetä, jos vain kansalliset kirkkokunnat "voittavat itsensä" ja vielä tinkivät osaintresseistä suuren kokonaisuuden hyväksi.

Kirkon organisaation kehittämisen rinnalla mainitsimme kirkon opillisen ja hengellisen kehittymisen. Tälläkin alueella nykyaika asettaa kirkolle erittäin suuria vaatimuksia. Tälläkin alueella olisi kyettävä erittäin voimakkaaseen luovaan kehitykseen vakiintuneen perinteen pohjalta edeten. Tälläkin alueella on kehityspyrkimys havaittavissa, mutta se ei vielä ole riittävän voimakas ja rohkea vastatakseen nykyajan vaatimuksia. On huimaava ero siinä, millä rohkeudella ja voimalla kirkonisät aikanaan kävivät käsiksi uudistuksiin silti pysyen perinteen pohjalla, ja millä arkailulla, epäluullolla, vanhoillisuudella, voimien puutteella ja yksipuolisilla tiedoilla nykyajan kirkkomme isät ja veljet käyivät käsiksi aikamme suuriin ongelmiin. Tämä ei tietysti ole mikään moite, vaan toteamus historiallisesti hyvin ymmärrettävästä asiain tilasta. Ortodoksinen

kirkko on elänyt vuosisatoja erittäin vaikeissa oloissa, ja sen kehitystä ovat jarruttaneet historialliset olosuhteet. Nyt äkkiä ihmiskunnan tietomäärä lisääntyy huimasti ja yleinen kehitys kaikilla aloilla nopeutuu valtavasti. Ei ole ihme, ettei idän kirkko heti ehdi eikä uskalla astua täysin voimin mukaan kehityksen virtaan. Kaikkia virran haaroja ja mutkia ei kirkon tietysti pidäkään seurata, mutta monia tärkeitä kehityksen aloja sen pitää tuntea, jotta se voisi palvella tässä kehittyvässä maailmassa elävää ihmistä. Tuntematta nykyajan maailmaa ja sen uusia ongelmia syvällisesti, kirkon johtajat ja työn tekijät eivät voi ymmärtää syvällisesti myöskään nykyajan ihmistä, jota heidän tulisi auttaa. Tuo tuntemus ei saa olla liian konservatiivista, pinnallista ja kielteissävyistä, vaan Kristuksen tavoin kirkon on "tultava lisäksi", osallistuttava täysin nykyajan ihmisen elämään kaikessa sen muuttuvuudessaankin.

Voimme jälleen ottaa ongelmista vain muutaman esimerkin. Rodoksen konferensseissa käsiteltiin mm. opillisten keskustelujen aloittamista anglikaanisen kirkon sekä roomalais-katolisen kirkon kanssa. Ortodoksinen kirkko näytti kulkevan kärjessä suurten kristillisten kirkkojen keskinäisen yhteyden syventämisessä. Mutta kun asiasta piti päättää Rodoksen III yleisortodoksisessa kokouksessa 1964, monet kansalliset kirkot asettuivat jarruttamaan keskustelujen aloittamista, ja ne lykkäytyivät epämääräiseen tulevaisuuteen. Sillä välin ovat muut kirkot menneet ortodoksisen kirkon edelle, ja esim. protestanttiset kirkot käyvät jo opillisia keskusteluja roomalais-katolisen kirkon kanssa vakavassa mielessä. Ortodoksit sen sijaan yhä aikailevat, valmistelevat ja arkailevat. Voidaan kyllä selittää, että keskustelujen aloittaminen eli dialogi vaatii huolellista valmistelua, mutta itse asiassa valmisteluja voi jatkaa vaikka vuosisatoja, ja toisaalta dialogin voi alottaa vaikka samana päivänä, kun se lähtee sopivasti rajoitettuna ja organisoituna. Hiukan suurempaa yhteistä rohkeutta ja päättäväisyyttä olisi tarvittu tässäkin asiassa, jotta ortodoksinen kirkko olisi voinut mahdollisimman myönteisesti edistää koko kristikunnan keskinäistä lähentymistä omalla rikkaalla panoksellaan.

Ortodoksiset kirkot valmistelevat myös yhteistä esisynodia eli prosynodia yhteisten opillisten ja käytännöllisten asiain käsittelemiseksi. Mutta valmistelut ovat venyneet alkuperäisesti suunnitellusta jälleen epämääräiseen tulevaisuuteen asti, ja sillä välin on roomalais-katolinen kirkko pitänyt oman laajan kirkolliskokouksensa sekä

suorittanut monia erittäin merkittäviä uudistuksia, joiden kaltaisia kiireellisesti tarvittaisiin myös ortodoksisessa kirkossa. Ortodoksien varovaisuus on osittain myös arkuutta ja epävarmuutta. Voi jopa kysyä, onko erityinen prosynodi lainkaan tarpeellinen, eikä asioita voitaisi valmistella etukäteen paikallisella tasolla ja antaa ekumeenisen patriarkaatin liittää tulokset yhteen suoraan yhteistä synodia

Liturgia Hoforsin seurakunnan salissa 7.5.1967.

eli ortodoksisen kirkon kirkolliskokousta varten. Eikö ole tarpeetonta kirkon kehittyvän organisaation monimutkaistamista ja raskaaksi tekemistä, jos siihen perustetaan sekä prosynodi että synodi? Eikö olisi tehokkaampi, joustavampi, halvempi ja nopeampi tapa valmistella yhteiset asiat paikallisella tasolla ekumeenisen patriarkaatin toimiessa keskuksena, ja sitten kokoontua suoraan synodiin? Onko prosynodi niin välttämätön, että se kannattaa perustaa instituutioksi, sillä jos kehitys maailmassa jatkuu, jatkuu tarve myös yhteisiin päätöksiin ortodoksisessa kirkossa. Yhteistyön harjoituksena prosynodia voi puolustaa, mutta samaa harjoitusta

voivat olla yleisortodoksiset konferenssit. Ortodokseilta puuttuu vielä rohkeutta synodipäätösten tekemiseen.

Vaikeita ajankohtaisia opillisia ja käytännöllisiä ongelmia on ortodoksisella kirkolla paljon. Suunnitellun prosynodin teemojen luettelossa ne ulottuvat dogmin määrittelystä jumalanpalvelustekstien yhtenäistämiseen, kirkon hallintoon, kirkkojen kanssakäymiseen, syntyvyyden säännöstelyyn ja sosiaaliseen työhön asti, muutamia mainitakseni. Jälleen voi kysyä, miten hyvin ortodoksit tuntevat esim. maailman liikakansoituksen ongelmaa, ja siihen liittyviä monimutkaisia ja traagisiakin syy-yhteyksiä, ja miten ortodoksit tulevat lähestymään ei-kristillisiä ja jopa materialistisia kanssaihmisii uudenaikaisessa kehitysmaailmassa. Teemojen luettelossa on esim. papiston avioliiton ongelmat, koska eräissä kirkoissa toivotaan hyväksymistä pappien toiselle avioliitolle. Mutta eikö nykyaikana varsinkin länsimaissa pitäisi mennä vielä pitemmälle? Eikö ainakin "ekonomian" eli poikkeustilanteiden muodossa pitäisi hyväksyä myös piispojen avioliitto siellä, missä nykyään ei ole riittävästi hyviä munkkikandidaatteja hierarkeiksi? Onko tärkeämpää esim. Amerikassa tai eräissä Euroopan maissa se, että piispana on ehdottomasti munkki, vai se, että piispaksi saadaan tehtävään mahdollisimman sopiva henkilö?

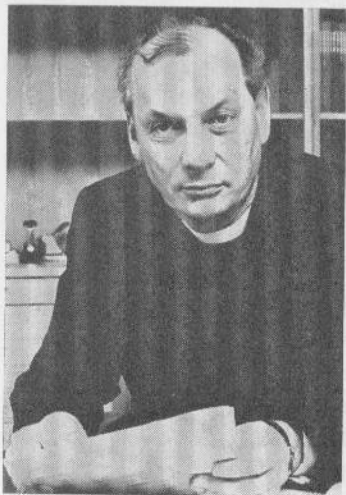
Teemojen luettelossa on myös esim. kirkon erehtymättömyyden ongelma. Se tuo mieleen, että ortodoksisen kirkon pitäisi löytää oma itsensä eikä liiaksi jäljitellä rationalistista länttä. Raamattu ei puhu tieto-opillisesti käsitettävästä erehtymättömyydestä, ja ortodoksissa kirkossa kirkolliskokousten arvovalta on perustunut enemmän Jumalan johdatuksen sekä yhteishengen, keskinäisen rakkauden, arvovaltaan kuin tieto-opilliseen erehtymättömyyteen. Tuollainen ahtaasti määritelty erehtymättömyys on tyypillisesti länsimainen ilmiö, jota ortodoksien ei tarvitse jäljitellä. Se merkitsee nähdäkseni jopa ansaa ortodoksille teologialle, omasta olemuksestaan vieraantumista. Sille on tietysti olemassa teologisia perusteluja, mutta se ei idän kirkossa ole ollut johtava piirre eikä sen tieto-opillinen korostaminen ole välttämätön. Kirkolliskokouksen arvovalta tulisi perustaa ennen muuta Jumalan johdatukseen ja keskinäisen rakkauden perustalle. Silloin siinä säilyisi myös kehitykselle luonnollinen joustavuus ilman että arvovalta tai perinne heikentyisi, päinvastoin.

Vaikeita ongelmia on siis paljon. Niitä pitäisi päästä ratkomaan. Pitäisi päästä tekemään ja toteuttamaan yhteisiä päätöksiä, jotta

kirkon elämä ja työ kehittyisivät mahdollisimman suotuisasti nopeasti muuttuvassa atomiajan maailmassa.

Kuten mainitsin, ortodoksisella kirkolla on teoreettisesti katsoen erinomaiset mahdollisuudet kehitykseen juuri joustavan organisaation sekä suhteellisen väljän opillisen rakenteen ansiosta. Mutta vielä ei ole varmaa, kykeneekö kirkko tehokkaasti käyttämään hyväkseen näitä etuja ja kykeneekö se tekemään päätöksiä sekä ajan vaatimia uudistuksia. Sen johtajilta ja jäseniltä vaaditaan entistä enemmän nykyajan tuntemusta, ymmärtämystä, myönteisyyttä nykyajan ihmistä kohtaan, avonaisuutta, avarakatseisuutta, rohkeutta, päättäväisyyttä, partikularismista luopumista, yhteishenkeä, universaalisuutta, rakkautta.

Ortodoksisella kirkolla on rikas, syvälinen hengellinen ja henkinen pääoma. Se voi osaltaan auttaa nykyajan rikkinäistä ja levotonta ihmistä. Kaikista sen jäsenistä ja erityisesti sen johtajista riippuu, miten kirkko kykenee tehtävänsä täyttämään. Sen on kyettävä lähestymään nykyajan ihmistä nykyaikaa vastaavalla tavalla. Siinä sen ei tarvitse luopua olemuksestaan eikä perinteestään, vaan sen olemus ja perinne voivat yhä syventyä ja avartua jatkuvan voimakkaan kehityksen mukaan.

ÅKE KASTLUND *)

Lutherhjälpén perustettiin 1947 Luterilaisen Maailmanliiton perustamisen yhteydessä. Tämä tapahtui Lundissa Ruotsissa kohta toisen maailmansodan jälkeen. Siitä lähtien Lutherhjälpén on toiminut Luterilaisen Maailmanliiton Ruotsin-osaston keräys- ja avustustyöjärjestönä. Tässä ominaisuudessa järjestö hankkii Ruotsin-osastolle tarvittavat varat tämän yhteistyötä varten Luterilaisen

*) Åke Kastlund, johtaja, syntynyt 1916 Avestassa Ruotsissa. Vihitty 1943 papiksi Västeråsin hiippakuntaa varten. Toimi 1952–57 Luterilaisen Maailmanliiton tehtävissä latinalaisessa Amerikassa, ensimmäiset vuodet Kolumbiassa, Venezuelassa ja Ecuadorissa (tätä työtä on kuvattu kirjassa Utpost i Incaland, Etuvartioasema inkien maassa) ja viimeiset vuodet Meksikossa sekä Keski-Amerikassa. Toiminut v:sta 1957 lähtien Luterilaisen Maailmanliiton Ruotsin-osaston samoin kuin Ruotsin kirkkojen välisen avustustyön Lutherhjälpénin, pakolaishuollon ja kehityksen avun johtajana. Kuuluu kahteen Luterilaisen Maailmanliiton komissioon (Luthern World Servicen toimintoja sekä latinalaisen Amerikan kysymyksiä käsitteleviin komissioihin).

Maailmanliiton sekä sen eri osastojen tai jaostojen kanssa. Tämä yhteistyö tapahtuu ennen kaikkea Luterilaisen Maailmanliiton "Lutheran World Service"-nimisen "maailmanpalvelu"-osaston sekä sen harjoittaman — kuten nimikin jo ilmaisee — koko maailman käsittävän luterilaisen avustustoiminnan kanssa.

Luterilaiseen Maailmanliittoon kuuluu nykyisin 76 jäsenkirkkoa 46 eri maasta; niissä on jäsenenä yhteensä 53 miljoonaa luterilaista kristittyä. Liiton pääsihteeristön sijoituspaikka on Geneve — samassa ekumeenisessa rakennuksessa kuin Kirkkojen Maailmanneuvostonkin. Seuraava yleiskokous, järjestyksessä viides liiton 1947 tapahtuneen perustamisen jälkeen, pidetään 1970 Porto Alegressä Brasiliassa. Ruotsin Kirkko on Luterilaisen Maailmanliiton suurin jäsenkirkko.

Ruotsalaisten 1964 omassa keskuudessa toimeenpaneman sisäisen uudelleenjärjestelyn kautta Lutherhjälpén sai aikaisempaa huomattavasti laajemmat tehtävät. Kun tämä järjestö oli aikaisemmin ollut pelkästään Luterilaisen Maailmanliiton Ruotsin-osaston keräys- ja avustustyöjärjestö, siitä tuli nyt koko Ruotsin kirkon elin "kirkkojen välistä avustusta, pakolaishuoltoa ja kehityksen apua varten". Tässä ominaisuudessaan Lutherhjälpén on yhteistyössä niin Luterilaisen Maailmanliiton kuin myös Kirkkojen Maailmanneuvoston "kirkkojen välistä avustusta, pakolaisia ja maailmanpalvelua" varten perustaman osaston tai jaoston (WCC/DICARWS) kanssa. Kuitenkin vain silloin, kun kysymyksessä on yhteistyö WCC/DICARWS:in kanssa, Lutherhjälpén on Kirkkojen Maailmanneuvoston kanssa yhteistyössä oleva ruotsalainen osapuoli. Neuvoston varsinainen ruotsalainen osapuoli — samalla tavoin kuin Luterilaisen Maailmanliiton Ruotsin-osasto on tämän maailmanliiton ruotsalainen osapuoli — on Ruotsin ekumeeninen lautakunta.

Lutherhjälpén on Ruotsin kirkon kirkkojen välistä avustustyötä varten asettamana elimenä ollut viime vuosina läheisessä yhteydessä Ruotsin ortodokseihin tai joka tapauksessa tiettyihin ortodoksisiin ryhmiin maassa. Ortodoksien luku Ruotsissa nousi muutama vuosi sitten noin 15.000 henkeen, jotka edustivat useita eri kansallisuuksia. Voimakkaan maahanmuuton vuoksi tämä luku on viime vuosina kuitenkin kasvanut tuntuvasti.

Lutherhjälpénin ekumeeniset yhteydet ortodoksisiin sisäriin ja veljiin Ruotsissa ovat ensisijaisesti suuntautuneet Ruotsin Suomalaiseen Ortodoksiseen Seurakuntaan sekä Viron Apostolis-ortodoksiseen Kirkkoon (Ruotsissa). Luonnollisista syistä johtuen yhteydet

ovat koskeneet ennen kaikkea taloudellisia kysymyksiä ja maassa tapahtuvaa tärkeää ortodoksista sielunhoitotyötä varten tarvittaviin määrärahoihin liittyviä kysymyksiä. Lutherhjärpenin hallitus onkin pitänyt aina tärkeänä huolehtia siitä, ettei varojen puute katkaisisi tätä työtä. Tähän asti ei kirkollisrahaston varoja ole voitu käyttää ortodoksiseen työhön Ruotsissa, koska kysymys on ollut ei-luterilaisista. Ne varat, joita ortodoksiset seurakunnat ja niiden jäsenet itse ovat menneiden vuosien aikana koonneet tätä työtä varten, ovat olleet suhteellisen vaatimattomia. Se, että ortodoksisten seurakuntien papit ovat yhä suuremmassa määrin ymmärtäneet entistä voimakkaamman taloudellisen omatoimisuuden tarpeen ortodoksisten seurakuntien jäsenistön keskuudessa ja yrittäneet aktiivisesti saada nämä entistä enemmän osallistumaan taloudellisen vastuun kantamiseen omasta työstään, merkitsee kuitenkin ilahduttavaa ja tulevan työn kannalta lupaavaa merkkiä. Toivokaamme heille kaikkea menestystä tässä tärkeässä tehtävässä.

Ruotsin kirkon, t.s. tässä tapauksessa Lutherhjärpenin, Ruotsin Suomalaiselle Ortodoksille Seurakunnalle, antamien taloudellisten avustusten ensisijaisena tarkoituksena on ollut peittää seurakunnan hallintokulut, seurakunnan sielunhoitajan maassa suorittamien matkojen aiheuttamat kulut, mutta myös kirkkoherra Martin Juhkamin palkan aiheuttamat menot. Viron Apostoliselle Kirkolle (Ruotsissa) annettujen avustusten ensisijainen tarkoitus on ollut peittää Tukholmassa toimivan Pyhän Nikolain seurakunnan hallintokulut sekä kirkon pappien eri puolilla maata suorittamien matkojen aiheuttamat kulut. Lutherhjärpenin kokonaiskustannukset näihin menoihin suomalaisten ja virolaisten ortodoksien keskuudessa ovat viiden viime vuoden ajalta nousseet n. 225.000 kruunuun.

Ruotsin piispainkokous asetti 1967 Lutherhjärpenin hallituksen esityksestä erityisen komitean, jota kutsutaan nimellä "Piispainkokouksen komitea tiettyjä maahanmuuttaneita kristittyjä varten". Maamme ulkomaisten tai ei-luterilaisten eri ryhmät neuvottelevat nyttemmin suoraan tämän komitean kanssa, jonka puheenjohtaja on piispa Olof Herrlin Visbystä. Komitea jakaa myös sen vuosittaisen kerta-avustuksen, jonka Lutherhjärpenin hallitus asettaa sen käytettäväksi maahanmuuttaneita kristittyjä ryhmiä varten. Varainhoitovuonna 1967—68 tämä vuosittainen summa nousi 100.000 kruunuun. Lutherhjärpenin yhteydet ortodoksisiin yhteisöihin Ruotsissa ovat näin ollen nyttemmin muuttuneet luonteeltaan epäsuo-

remmiksi, vaikkakaan ne eivät ole suinkaan vähemmän tärkeitä sille ottamiselle ja antamiselle yhä syvenevässä ekumeenisessä hengessä, joka on luonteenomainen 1960-luvun kirkolliselle kehitykselle.

Lutherhjärpen on Ruotsin kirkon kirkkojenvälistä avustustyötä varten asettamana elimenä yhteistyössä Kirkkojen Maailmanneuvoston avustusosaston WCC/DICARWS:in kanssa ja tätä kautta myös

Per Olof Matti Kuisminin ja Katarina Anu Kuisminin kastetilaisuus Hoforsin seurakunnan talossa 7. 5. 1967.

yhteydessä ortodokseihin kauas yli Ruotsin rajojen. Tämä koskee ennen kaikkea Kreikan kirkkoon kuuluvia kreikkalaisia ortodoksia uskonveljiämme. Viiden viime vuoden aikana on suuria summia käytetty Kreikan kirkon puitteissa lapsia, nuoria, opiskelijoita, sairaita ja vanhuksia varten tarkoitettujen diakonialaitosten avustamiseen.

Eräitä esimerkkejä voitaneen tässä mainita. Lutherhjärpenin avustuksilla on miesopiskelijoille tarkoitettuja kirkollisia opiskelijasuntoloita perustettu Ioanninan, Paramythian, Siatistan ja Kreetan saarella sijaitsevan Moiraen kaupunkeihin sekä köyhään Grevenan

hiippakuntaan. Samanlainen asuntola on perustettu Moiraeen myös naisopiskelijoille. Avustuksia on edelleen annettu tyttöjen ammattikoulua varten, joka on sijoitettu Pyhän George Gorgolainisin entiseen munkkiluostariin Herakleionin lähistöllä Kreetassa sekä useille kirkollisille nuorisotyökeskuksille, joita on mm. Paramythiassa sekä Argoloksen hiippakuntaan kuuluvissa Argosissa ja Nauplionissa.

Kirkon suorittamaa vanhusten huoltotyötä on tuettu Lutherhjärpenin myöntämin määrärahoihin Selinarissa Kreetassa sijaitsevan vanhainkodin suuria laajennustöitä (toinen kerros) varten, jossa myös Pyhän George Selinarisin munkkiluostari on uusittu palvelemaan huonokuntoisia ja yksinäisiä vanhuksia. Samoin on tuettu Kolymbiassa Lindosin kaupungin lähistöllä Rhodoksessa sijaitsevan vanhainkodin uuden siipirakennuksen rakentamista.

Kreikkaan viime vuosina läheltä ja kaukaa saapuneet kreikkalaiset pakolaiset ovat muodostaneet ryhmän, jonka auttamista Lutherhjärpen on pitänyt erityisen tärkeänä. Makedoniassa ja Traakiassa, erityisesti Raamattuun liittyvän Filippoin, apostoli Paavalin ensimmäisen Euroopassa sijainneen tukikohdan, ympäristössä on n. 70 pakolaisperhettä, jotka ovat pääasiallisesti Bulgariasta ja Jugoslaviasta saapuneita, on voitu varustaa uusilla, omilla kodeilla. Tähän tärkeään ja merkitykselliseen avustustoimintaan Lutherhjärpen saattoi vuosina 1965 ja 1966 myöntää jopa 600.000 kruunua. Samantapainen, joskin rajoitetumpi, ohjelma toteutettiin 1967 Neuvostoliitosta saapuneiden pakolaisten kohdalla, joille myönnettiin 100.000 kruunua.

Kahden viime vuoden aikana on "Operaatio Kananpoika" muodostanut mielenkiintoisen ja tuloksellisen avustusmuodon. Se toteutettiin Epeiroksen maakunnan viranomaisten alotteesta. Tämä avustusohjelma on "tue omatoimista apua"-periaatteen pohjalla huomattavasti parantanut monien vuoristolaiskotien elintasoja Epeiroksen pääkaupungin Ioanninan ympäristössä. On laskettu, että noin 10.000 ihmistä saa toimeentulonsa tämän avustusoopperaation avulla, johon Lutherhjärpen on sijoittanut runsaat 300.000 kruunua ja jonka tarkoituksena on 1. miljoonan kananpojan tuottaminen myyntiä varten. Ohjelman kustannukset aiheutuvat lähinnä hautomoista ja asiantuntija-avusta.

Yllämainittuja ja koko joukkoa muita avustustoimenpiteitä varten, jotka liittyvät kirkollisella tasolla Kreikkaan, on Lutherhjärpen WCC/DICARWS:in kautta asettanut huomattavia summia

käytettäväksi — viiden viime vuoden aikana n. 2.500.000 kruunua. Missä määrin ruotsalainen kirkollinen avustusohjelma voi Kreikassa syntyneissä uusissa oloissa jatkaa toimintaansa, on parhaillaan keskustelun alaisena.

Hartaushetki Olga Tervon kotona Avestassa 7.5.1967.

Oman pääkappaleensa ansaitisivat ne yhteydet, nekin WCC/DICARWS:in välittämänä, joita Lutherhjärpen on viiden viime vuoden ajan voinut pitää yllä ortodoksisiin opintokeskuksiin ja koulutuslaitoksiin eri puolilla maailmaa. Tällaisia laitoksia on sekä venäläisten, kreikkalaisten, syyrialaisien että koptilaisten ortodoksien keskuudessa.

Kolmena vuotena peräkkäin on taloudellista tukea mennyt Pyhän Sergein Teologiselle laitokselle Pariisiin. Tämä 1926 perustettu laitos on erittäin tärkeä venäläiselle ortodoksille kirkolle ei vain Ranskassa, vaan koko Länsi-Euroopassa. Samoina vuosina on avustusta annettu myös mainittuun teologiseen laitokseen liittyvälle opintokeskukselle Pariisissa. Kaiken kaikkiaan nousevat nämä summat 110.000 kruunuun.

Jugoslaviassa pitää kreikkalainen ortodoksinen kirkko yllä kuutta teologista seminaaria, joissa on n. 750 oppilasta. Nämä ortodoksiset oppilaitokset ovat tietenkin erittäin tärkeitä kirkon tulevaisuudelle. Ruotsin kirkko on Lutherhjärpenin kautta avustanut niitä vuosina 1966 ja 1967 55.000 kruunulla.

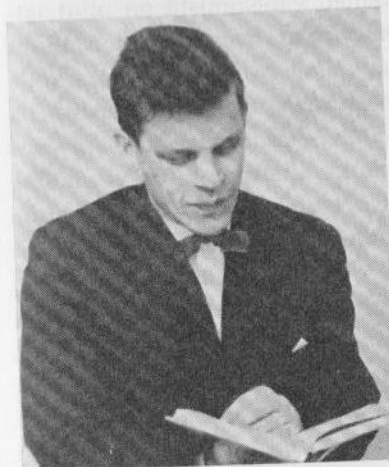
Mutta yhteydet ortodoksisiin uskonveljiimme ovat ulottuneet Euroopan ulkopuolellekin. Vuosina 1965, 1966 ja 1967 voitiin huomattavia avustuksia (n. 150.000 kruunua) antaa Intian syyrialais-ortodoksisen kirkon pappiseminaarille, joka sijaitsee Kottayamissa Kerlan osavaltiossa Intian eteläosassa ja on opintotoiminnan osalta liitetty tunnettuun Serampore Colegeen. Seminaari palvelee Intian syyrialais-ortodoksista kirkkoa, jolla on runsaat 1 miljoona jäsentä ja n. 850 pappia. Sille annetut määrärahat ovat menneet ensisijaisesti laitoksen kipeästi kaivattuun uusimiseen ja laajentamiseen.

Samana aikana (1965—67) ja yhtä suurin summin on Lutherhjärpen saattanut avustaa myös koptilaista ortodoksista kirkkoa Egyptissä. Se on Beni-Suefiin Kairon lähistölle perustanut uuden kirkollisen opintokeskuksen. Laitoksen tarkoituksena on aktivoida ja, sanan parhaassa mielessä, "uudenaikaistaa" koptilaisen ortodoksisen kirkon toiminta maassa. Se palvelee ennen kaikkea hiippakuntaa, johon kuuluu n. 120.000 jäsentä, ja antaa koulutuksen pyhäkouluopettajille, nuorisajohtajille, sosiaalityöntekijöille jne. Laitokseen kuuluu luokahuoneiden lisäksi myös suuri kokoussali, kappeli ja oppilasasuntola.

Ruotsin kirkon yhteyksiä ortodoksisiin kirkkoihin on aina v:n 1925 tärkeästä Tukholman-kokouksesta lähtien voitu asteittain laajentaa — hyödyksi ekumeenisille pyrkimyksille, jotka, eikä suinkaan vähiten monien kirkkojen kesällä 1968 Uppsalassa pitämässä suuressa kokouksessa, ovat ilmenneet niin voimakkaina. Sellaisena aikana, kuin mitä nyt elämme, jolloin ateismi, radikalismi ja välinpitämättömyys työntyvät voimakkaasti esiin kaikkialla, on tämä kaikille vastuuntuntoisille kristityille ilon ja kiitollisuuden aihe.

Se tosiasia, että Ruotsin kirkko on nyttemmin voinut tietoisesti ja aktiivisesti ja oikeastaan itsestäänselvällä tavalla osallistua kirkkojen väliseen ja Kirkkojen Maailmanneuvoston koordinoimaan avustushjelmaan, sisältää sekä antamista että vastaanottamista ja on nähtävä aikamme kristittyjen yli kaikkien tunnustuksellisten ja maantieteellisten rajojen ulottuvan yhteenkuuluvaisuuden tunteen ja yhteistyön luonnollisena hedelmänä.

SUOMALAISEN ORTODOKSISEN SEURAKUNNAN OSALLISTUMINEN EKUMEENISEEN TYÖHÖN

HEIKKI KOUKKUNEN *)

Ortodoksit Ruotsin kirkollisessa kentässä

Ekumenia-sana merkitsee alun perin yleismaailmallista ja se liitettiin jakamattoman kirkon suuriin kirkolliskokouksiin, joiden päätösten katsottiin edustavan koko kirkon oppia. Sanan nykyinenkään käyttö kristittyjen yhteyden etsimisen tarkoituksessa ei ole kaukana alkuperäisestä. Suppeassa merkityksessä voisi ekumeniasta puhua jopa Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamisen yhteydessä, luotiinhan tällöin seurakuntakontakti kotoisesta ympä-

*) Heikki Koukkunen, fil.lis., syntynyt maalisk. 21. p:nä 1938 Suojärvellä. Helsingin yliopistossa 1964. Valmistaa väitöskirjaa, joka käsittelee aihetta "Kreikkalaiskatolisia koskevat kysymykset Suomen valtiovalan ongelmina 1800-luvun loppupuolella". Toiminut vv. 1961—67 Helsingin yliopiston ortodoksisen laitoksen assistenttina sekä 1.11.1967 lähtien Suomen Television tuottajana. Suomen ekumeenisen neuvoston jäsen.

ristöstä uusiin oloihin ja entistä suurempaan diasporaan siirtyneeseen ortodoksiväestöön. Kuitenkin voi ekumeenisesta toiminnasta puhua tämän seurakunnan yhteydessä laajemminkin, kirkkojenvälisiä yhteyksiä tarkoittaen, sillä niitä on seurakunta pienuudestaan huolimatta myös pitänyt osaltaan yllä.

Ruotsissa on laskettu nykyään olevan n. 25.000 ortodoksia, joista n. 10 % lienee suomalaisia. Ortodoksinen vähemmistö on ollut jatkuvasti kasvamassa, koska Ruotsiin työhön hakeutuvia on tullut Jugoslaviasta, Kreikasta ja Suomesta, missä ortodoksisella kirkolla on perinteellisesti vankka asema. On selvää, että tällä vähemmistöllä on ollut omat vaikeutensa uusiin oloihin sopeutumisessa, sillä protestanttisessa Ruotsissa on muunuskoiisiin nähden esiintynyt vieroksumista. Historiasta tiedämme, että Ruotsin laki supisti uskonpuhdistuksen jälkeisinä vuosisatoina muunuskoisten oikeudet minimiin ollen "luterilaisen oikeaoppisuuden" vankin pylväk Pohjolassa. Tämän lainkäytön vaikutushan tuntui Suomessakin voimallisena aina maan itsenäistymiseen saakka, koska autonomiselle Suomelle vahvistettiin Ruotsin vallan ajoilta periytyneet perustuslait. Ruotsissa ilmapiiri pysyi ankarana protestanttisena eivätkä mitättömän pienet muunuskoiset vähemmistöt voineet tähän mitään muutosta tuoda. Ortodoksien kohdalla edustus oli viime maailmansotaan saakka lisäksi äärimmäisen heikko, olihan maassa vain kourallinen emigranttivenäläisiä, jotka omaan piiriinsä ja maailmankatsomukseensa sulkeutuneina ovat muuallakin kuin vahvasti protestanttisessa Ruotsissa jääneet läntiselle ympäristölleen vieraiksi. Tässä mielessä toinen maailmansota aiheutti Ruotsin uskonnollisessa kentässä huomattavan muutoksen, kun maahan tuli Baltiasta ortodoksia pakolaisia, joiden määrä ei suinkaan ollut aivan vähäinen ja joiden sopeutumisedellytykset olivat aivan toiset kuin maan siihenastisen ortodoksien vähemmistön. Kun ortodoksien joukko Ruotsissa on maahan työtä etsimään tulevien kautta jatkuvasti kasvanut elinvoimaisella aineksella, voidaan Pohjolaan katsoa syntyneen uuden, vakavasti otettavan ekumeenisen kentän, jonka hoidossa ekumeenisen liikkeen teoreettisia kannanottoja voidaan ja pitää soveltaa kirkkojenväliseen käytännölliseen toimintaan. Tässä on Ruotsin suomalainen ortodoksinen seurakunta jo tehnyt paljon ja voi tehdä vastaisuudessaakin paljon, onhan sen rauhan oloissa Ruotsiin siirtynyt jäsenistö pohjoismaisen yhteistyönkin valossa aivan toisenlaisessa asemassa kuin emigraation, jopa pakolaisuudenkin kautta syntyneet

seurakunnat, joilla ei ole ollut eikä ole luonnollista historiallista yhteyttä Pohjolan kansojen väliseen kanssakäyntiin ja sen kautta syntyneeseen pohjoismaiseen ilmapiiriin. Tässä asemassaan Ruotsin suomalainen ortodoksinen seurakunta voi olla suureksi avuksi Ruotsin koko kirkollisen vähemmistökysymyksen suotuisassa ratkaisemisessa.

Suomalainen seurakunta ekumenian harjoittajana

Ryhtymättä yksityiskohtaisemmin selostamaan Ruotsin suomalaisen seurakunnan kaikkia ekumeniaa palvelevia yhteyksiä on todettava, että erittäin tärkeitä ovat olleet ensinnäkin seurakunnan esimiehen eri yhteyksissä pitämät, ortodoksisuutta käsittelevät esitelmät, joiden määrä kuluneen kymmenvuotiskauden aikana nousee pariinsataan. Näitä esitelmiä ovat kuunnelleet pääasiallisesti ruotsalaiset pappismiehet, joiden ortodoksisuuden tuntemus ei varmaankaan ole ollut korkeinta luokkaa. Erilaisissa veljespiireissä ja pappeinkokouksissa pidettyjen esitelmien kautta on annettu tietoja selkälaisille henkilöille, joiden tulee aina ja varsinkin kasvavan vähemmistön vuoksi tuntea sen kristillisen kirkon oppia ja perinteitä, joka katsoo vaalivansa ja jonka myönnetään vaalivan katkeamatonta apostolista traditiota. Jo nykyisellään ja varsinkin, jos muuttoliike Ruotsiin edelleen voimakkaana jatkuu, on ruotsalaisilla luterilaisilla papeilla kasvava vastuu siitä, missä määrin ortodoksien väestönsosan keskuudessa omasta perinteestä luopumista tapahtuu. Kaikkihan riippuu siitä, millaiset henkiset ja aineelliset edellytykset ortodoksien uskon ja perinteen vaalimiselle nimenomaan enemmistön taholta luodaan. Ruotsissa tällä hetkellä toimivan vähälukuisen ortodoksien papiston, jonka joukossa on nyt yksi synnynnäinen ruotsalainenkin sielunpaimen, uutteruudesta ja yrityshalusta huolimatta voidaan työskennellä menestyksellisesti vain, jos työlle saadaan Ruotsin luterilaisten varaukseton tuki. Voi sanoa, että ekumenia ja ekumeeninen asennoituminen on näissä oloissa vähemmistölle elinkysymys ja se antaa taustan myös Ruotsin suomalaisen ortodoksien seurakunnan ekumeenisille yhteyksille.

Papiston piirissä suoritettua valistavan toiminnan ohella on ollut toinen tärkeä ryhmä, jonka keskuuteen seurakunnan esimiehen työ on myös kohdistunut, nimittäin opettajisto ja koulunuoriso. Koulut ovat olleet erittäin innostuneita ottamaan vastaan yhdestä suuresta

ja perinteiltään rikkaasta kristillisestä kirkosta kertovan luennoitsijan, joka on täydentänyt esityksiään liturgisilla filmeillä. Ne ovat tuoneet nuorten nähtäviksi katkelmia monimuotoisesta symbolisesti rikkaasta ortodoksisesta jumalanpalveluselämästä. Nimenomaan nuorisoon kohdistuva ekumeeninen toiminta onkin varmasti tehokkaita työmuotoja ortodoksisuuden tulevaisuuden kannalta, sillä avarakatseisesti asennoituva ja asioita tunteva nuoriso voi vaikuttaa merkittävästi kirkkojen välisen yhteistyön kehittämiseen.

Kirkkokahvit jumalanpalveluksen jälkeen Hoforsissa 7.5.1967.

Virallisten yhteyksien solmiaminen Ruotsin kirkkoon on suomalaiselle seurakunnalle ollut myös tärkeää. Euterilainen kirkko on monissa asioissa tullut auttamaan suomalaista vähemmistöä, mm. kirkkoherran palkka on saatu Ruotsin Luther-avun kautta ja kirkkoja sekä muita jumalanpalveluspaikkoja on saatu seurakunnan tilaisuuksia varten käyttöön. Vähäinen ei ole ollut sekään vaikutus, mikä on ollut seurakunnan yhteyksillä Ruotsin ekumeeniseen neuvostoon ja Pohjoismaiseen ekumeeniseen instituuttiin: niiden kautta

on avautunut mahdollisuuksia monien kipeiden ajankohtaisten kysymysten esittelemiseen, ja äskettäin onkin Ruotsin piispainkokouksessa otettu pohdittaviksi maahan muuttaneiden ja muuttavien uskonnolliset erityisongelmat. On varmaa, että nyt pohdittavana olevaan kysymykseen löytyy suotuisa ratkaisu, kun vähemmistö vain pystyy tarjoamaan apuaan tätä ratkaisua tehtäessä. Vastuu on tähän vaiheeseen päästäessä yhtä suuri niillä, jotka päättävät kuin niillä, joiden asioista päätetään.

Kun piispainkokous on ottanut pohdittavaksi vähemmistöuskontojen asian yhtenä kysymyksenä, on tärkeää, että ekumeeninen yhteys on löytynyt kahden katolisen vähemmistökirkon, ortodoksisen ja roomalaiskatolisen, välille. V:n 1967 alussa perustettiin ortodoksis-katolinen yhteistoimintakomitea, jossa ortodoksien edustajana on Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan esimies. Tammikuussa 1967, ekumeenisen rukousviikon aikana antamassaan kommuniqueassa yhteistoimintakomitea toteaa mm. seuraavaa:

”Molemmat osapuolet ovat yrittäneet kartoittaa tilannettaan Ruotsissa ja tällöin selvästi oivaltaneet, että ne voivat auttaa ekumeenisessa hengessä toimien toisiaan käytännön kysymyksissä, mm. maahan muuttavien osoitteiden saamisessa, tietojen vaihdossa, yhteistyössä maahan muuttavia ja uskonnollisia vähemmistöjä koskevien kysymysten julkistamiseksi jne. Molemmat osapuolet ovat lisäksi oivaltaneet, että niiden tulee lähestyä veljellisesti toisiaan kirkkoina siinä vaikeassa tilanteessa, jossa ne ovat Ruotsissa ja että ne sellaisen yhteistoiminnan kautta voivat antaa julkisuudessa todellisen todistuksen ekumeniasta.

Niin Ruotsin katolisen kuin ortodoksisenkin kirkon edustajat aloittavat tämän yhteistyön avoimessa hengessä maan toisia yhteisöjä ja maassa esiintyviä ekumeenisia pyrkimyksiä kohtaan. Ne tuovat julki tahtonsa toimia lojaalilla tavalla myös muihin kristittyihin päin ja ryhtyvät tasaveroisuuden pohjalta dialogiin niiden kanssa. Samalla ne ilmaisevat toivomuksensa voida vastaisuudessa pitää läheisempää yhteyttä myös Ruotsin ekumeeniseen pääorgaaniin, Ruotsin ekumeeniseen neuvostoon.”

Tässä kommuniqueassa, jonka toinen allekirjoittaja on Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan esimies, rovasti Martin Juhkam, on viitotettu ekumenian tulevaakin tietä. Lähtökohta on selvästi käytännöllisiin tavoitteisiin pohjautuva, mikä on näin pienten vähemmistöjen kohdalla ymmärrettäväkin, mutta toisaalta ei sul-

SUOMALAINEN ORTODOKSINEN
SRK:Ä
Kirkkoherra/Kyrkoherde
Rovasti/Prost: Martin Juhkam
Kirkkoherranvirasto/Pastorsexp.
Välbervagägen 77, Barkarby
Puhelin/telefon 08/36 53 60

FINSKA ORTODOKSA FÖRSAM-
LINGEN I SVERIGE
Rahastonhoitaja/Kassör
Pekka Simonen
Völundsgatan 7, Borås
Postiittotili/Postgiro 708 72
Puhelin/telefon 033/12 15 45

SUOMALAISEN ORTODOKSISEN SEURAKUNNAN

N:o 3 (35)

VIESTI RUOTSISSA

Maerask. 1967

10:s vuosikerta

Valtuusto: puheenjoht. khrä Martin Juhkam, Barkarby; isännöitsijä Aleksi Maksinen, Borås, apulais-isännöitsijät Nikolai Pajariaho, Hofors; Juho Karmunen, Virsbo; Matti Andriainen, Mölndal, Gbg.; rahastonhoitaja Pekka Simonen, Borås; jäsenet Marita Jehkimäinen, Borås; Antti Kusmin, Åshammars; Tyne Mitra, Borås; Toivo Minin, Svaneholm; Mikael Miikula ja Aimo Orla, Tukholma; Annikki Oskala ja Aleksi Perttunen, Borås; Klaudia Salo, Hofors; Aleksanteri Saikoiff, Värmlands-Brattfors; Olga Tervo, Avesta.

"Valvokaa, pysykää lujina uskossa, olkaa miehuulliset, olkaa väkevät."
1. Kor. 16:13.

LUJASSA USKOSSA TULEVAISUUTEEN!

Uhreja vaatineen taistelun ja kärsimysten kautta on Suomen Tasavalta säilyttänyt vapautensa ja viettää 6. joulukuuta, pyhän Nikolauksen päivänä, 50. v. itsenäisyysjuhlaa. Siunatkoon ja varjelkoon Kaikkein Korkein Suomen kansaa ja matta myös tulevaisuudessa, jotta se saisi voimistua ja karttua vapaana!

Tammikuun 12 p:nä 1968 täyttyy lo vuotta Suomalaisen ortodoksisen seurakunnan perustamisesta Ruotsiin. Ne jotka epäillen suhtautuivat kautta maan hajaantuneitten uskovaisten yhdistymiseen, ovat voineet todeta, että: Uskossa on voima! Seurakunta, pienuudestaan huolimatta ja vajaavaisuuksistaan piittamatta on innostuksen kannattamana suorittanut tuloksellista toimintaa, joka on ulottunut jopa seurakunnan ulkopuolelle. Jumalanpalveluksia suoritetaan yli koko Ruotsin, ilmestyy oma kirkkolehti ja lo vuosipäivän kunniaksi julkaistaan teos yhteisten ponnistuksien muistoksi. On perustettu Kirkonrakennusrahasto, ja ekumeeninen toiminta saa yhä laajemmat mittasuhteet.

Ilo seurakuntamme elinvoimasta on paikallaan, mutta samalla velvoittava itsellekin, sillä jokaisen osuutta kaivataan, voidaksemme seurata ap. Paavalin vetoomusta: "Valvokaa, pysykää lujina uskossa, olkaa miehuulliset, olkaa väkevät."

Martin Juhkam

KAIKILLE RAUHAA JA ARMOA KRISTUKSEN SYNNYINJUHLAKSI.

Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan viestin kansilehti.

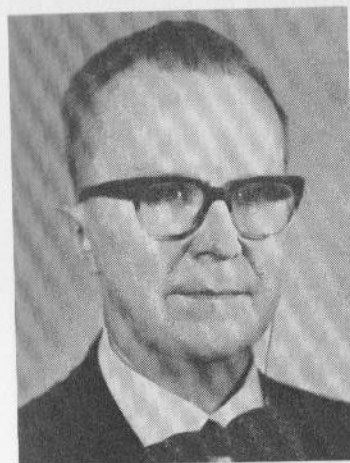
jeta pois ekumeenisen dialoginkaan mahdollisuutta, joskaan sitä tuskin Ruotsin oloissa pidetään ensiarvoisena tavoitteena. Viittausta läheisemmistä yhteyksistä Ruotsin ekumeeniseen neuvostoon lienee sitäkin tarkasteltava enemmän käytännöllisten päämäärien saavuttamisen kuin teologisten intressien valossa.

Tulevan ekumeenisen toiminnan suunta

Jo tähän mennessä tehty työ on osoittanut, että ortodoksien olemassaoloa ja opillista elämää sekä myös tämän kirkon käytännöllisiä vaikeuksia Ruotsissa julkistava toimintasuunta on ollut oikea. Kun muistamme, että esim. Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan alue käsittää koko maan, on selvää, ettei vaikeuksista ole puutetta; jo sekin, ettei seurakunnalla ole omaa kirkkoa yhdelläkään maan paikkakunnalla, tekee sen täysin riippuvaiseksi muiden tahdosta ja vaikeuttaa kiinteän toimintapisteen puuttuessa seurakuntayhteyden syntymistä. Kirkkorakennuksen pystyttämiseksi toimeen pannun keräyksen onnistuminen edellyttää ilman muuta myös ulkopuolisten apua, jota voidaan saada vain seurakunnan olemassaoloa ja tilannetta julkistamalla. Tällöin on luonnollisesti tärkeää hyvien suhteiden luominen julkisiin tiedotusvälineisiin, joista lienee Ruotsin olosuhteissa ortodoksien kannalta merkittävin sanomalehdistö, sehän on tähänkin saakka mielellään käsitellyt ortodoksia aiheita. Radion ja television osuus on ollut vähäisempi, joskin niissäkin on ollut aiheen ympärillä muutamia ohjelmia. Olisi sekä ekumenian että vähemmistökirkkojen aseman kannalta mielenkiintoista ja hyödyllistä tutkia, olisiko vähemmistöjen mahdollista saada radion ja television uskonnollisten ohjelmien ajasta jokin osuus käyttöönsä. Kun Ruotsi on valittu toimimaan Kirkkojen Maailmanneuvoston yleiskokouksen isäntämaana heinäkuussa 1968, se on Ruotsin kirkolle huomattava ekumeenisen luottamuksen osoitus ja tämän juhluvuoden merkeissä voisi olla tuloksellista ottaa edellä mainittu kysymys esille Ruotsin kirkon edustajien kanssa. Asian ratkaisee lopullisesti Ruotsin radio, mutta ilman luterilaisen kirkon myötävaikutusta tuloksiin tuskin voidaan päästä.

Varsin suurta mielenkiintoa herätti muutama vuosi sitten kirkkoherra Martin Juhkamin tekemä esitys Pohjolan eksarkaatin luomisesta siten, että kaikki Pohjoismaiden ortodoksit yhdistettäisiin Karjalan ja koko Suomen arkkipiispan alaisuuteen. Tämä ehdotus mer-

kitsisi toteutettuna epäilemättä pohjoismaisen ortodoksisen yhteyden lujittumista ja loisi ekumeeniselle toiminnallekin tähänastista vankemmat lähtökohdat. Ehdotuksen käytännöllisessä toteuttamisessa on varmasti monenlaisia vaikeuksia, mutta sitä kannattaisi edelleen tutkia.

U. V. J. SETÄLÄ *)

"Pohjolan Kirkko" -kysymyksellä — Fennoskandian (ja Baltian) ortodoksisten vähemmistökirkkojen yhtymisajatuksella — on sekä historiallisia että ajankohtaisia kiinnekohtia Ruotsin suomalaiseen ortodoksiseen seurakuntaan. Tämä suomalais-itäkarjalainen seurakuntahan kuuluu Viron apostoliseen oikeauskoiseen kirkkoon, jonka kanssa Suomen ja Itä-Karjalan ortodoksisten kirkkojen oli aikanaan tarkoitus liittyä yhteiseksi itsenäiseksi kirkkokunnaksi. Mutta nyky-aikakin on uudistuneessa muodossa jälleen tuonut Pohjoismaissa

*) U. Voitto Setälä, syntynyt maalisk. 22. pnä 1911 Kokemäellä, valtiotieteen tohtori, evankelis-luterilainen. Puolusti ensimmäisenä Suomessa ortodoksista kirkkoa koskevaa väitöskirjaa. Tri Setälä on käsitellyt Suomen (samoin kuin Viron ja Itä-Karjalan) ortodoksisen kirkon historiaa lukuisissa aikakauslehdissä: Aamun Koitto, Karjalan Heimo, Ortodoksia ja muualla julkaisemissaan artikkeleissa. Tri Setälä on Karjalan Sivistysseuran sekä sen neuvoa-antavan toimikunnan jäsen.

esiin kysymyksen ylempiasteisesta kirkollisesta liittymästä seurakunnan kirkkoherran Martin Juhkamin aloitteesta.

I

Yhtymisajatus syntyi puolen vuosisataa sitten aluksi suppeamassa muodossa kahdella taholla ilmeisesti toisistaan erillään: yhtäällä ikään kuin itsestään selvänä Suomen ja Itä-Karjalan kirkkojen keskeisenä, toisaalla Viron ja Suomen kirkkojen välillä edellisen aloitteesta. Lopullinen suunnitelma koski näiden kolmen heimokirkon yhtymistä itsenäiseksi "Pöyhjäla Kirikuks" — kuten innokkaimmin asian hyväksi toimineet virolaiset muodostelmaa kutsuivat.

Kun Venäjän maaliskuun (1917) vallankumouksen jälkeen Suomessa ryhdyttiin purkamaan valtiollista autonomiaa rajoittavia säännöksiä ja kun Itä-Karjalassa kävi mahdolliseksi paikalliset olosuhteet varten ottava yhteiskunnallinen kehitys, myös rajan kummallakin puolella asuvien ortodoksien parissa alkoi vireä ja määrätietoinen toiminta kirkkonsa kansallistamiseksi.

Kirkon kansallistamista valmisteli Suomessa senaatin 13. 4. 1917 asettama, kirkon kansallisista johtomiehistä kokoonpantu ns. kirkolliskomitea; rajan takana tätäkin asiaa hoiti Karjalan Sivistysseura muiden Itä-Karjalan henkiseen ja aineelliseen kohentamiseen tähtäävien pyrkimystensä ohessa. Varsin erikoista on, että Itä-Karjalassa kirkollisiin asioihin liittyvät kaavailut kehittyivät poliittista itsemääräämisoikeutta koskevia suunnitelmia nopeammin — jopa ennakoivasti niille suuntaa antaen. Niinpä jo 15. 10. 1917 julkaistiin loppukesän ja syksyn mittaan kehkeytynyt suunnitelma Venäjän kirkkoon löyhästi liittyvästä "Karjalan Eksarkaatista", jonka muodostaisivat perustettava Venäjän Karjalan hiippakunta ja Suomen ortodoksinen kirkko kahteen hiippakuntaan jakautuneena. Malli oli saatu Georgian ikivanhan kirkon itsenäisestä asemasta Venäjän kirkkokunnassa. Uuden eksarkaatin katsottiin parhaiten takaavan Suomen ja Itä-Karjalan ortodoksille kirkkoille mahdollisuuden kansalliseen, omaperäiseen kehitykseen. — Suunnitelma oli lopullisesti muotoutunut nähtävästikin sivistysseuran ja kirkolliskomitean yhteistyönä. Sen toteuttaminen jäi odottamaan poliittisen tilanteen selkiytymistä: Suomi tosin itsenäistyi jo 6. 12. 1917, mutta vapaus oli verellä lunas-

tettava; Itä-Karjalan valtiollinen asema oli jatkuvasti kiistanalainen.

Toisella suunnalla, Virossa, ajatus kirkollisesta yhteistoiminnasta Suomen kanssa kehittyi rinta rinnan siellä syntyneiden, maiden valtiolliseen yhtymiseen tähtäävien pyrkimysten kanssa. Virolaisten suunnitelman kiteytyminen Suomen ja Viron ortodoksisten kirkkojen yhtymisestä on ajoitettavissa maalisi- ja kesäkuun 1919 väliseen aikaan: Viron keväisestä kirkolliskokouksesta Suomen kesäiseen kirkolliskokoukseen, jossa virolaisten toiveet jo tunnettiin.

Suomen kirkon kirkolliskokouksessa tehtiin 23. 6. 1919 päätös, mikä oli noiden aikaisempien suunnitelmien yhteensovitus. Tällöin asetettiin tavoite täysin itsenäisestä, autokefaalisesta, "heimokirkosta" eli kirkkokunnasta, johon kuuluisivat kirkollista autonomiaa nauttivat Suomen, Viron ja Itä-Karjalan ortodoksiset kirkot — mikäli molemmat jälkimmäiset ilmaisisivat siihen halunsa. Korkein kirkollinen hallinto olisi yhteinen. — Kirkolliskokous asetti kaksi lähetyskuntaa ja valtuutti toisen käymään asiasta neuvotteluja Viron, toisen Itä-Karjalan kirkollisten elinten kanssa.

Viron kirkon oma-aloitteinen myönteinen kanta ilmeni välittömästi. Maan Helsingin-lähettiläs Oskar Kallas jätti diplomaattitietse Suomen kirkollis- ja opetusministeriölle tarkoitetun, Viron kirkon synodin 23. 7. 1919 päiväämän kirjelmän, jossa esitettiin maiden ortodoksisten kirkkojen yhtymistä tasa-arvoisuuden pohjalla. Suomen hallitus jäi odottamaan lisätietoja Viroomatkaavan lähetyskunnan neuvotteluista. Lähetyskunta — rovasti Nikolai Vasiljev ja notaari Kusti Repo — kävikin jo syyskuussa Tallinnassa. Neuvotteluissa saavutettiin täysi yhteisymmärrys. Virolaiset olivat myös valmiit hyväksymään Itä-Karjalan kirkon mukaantulon; omasta puolestaan he lisäsivät toivomuksen neljännessä jäsenestä yhteiskirkkoon: Latviasta eli Riian hiippakunnasta, johon heitä yhdisti vanha kirkollinen traditio. Kun Tallinnan neuvotteluissa todettiin, että pahin este itsenäisen kirkkokunnan perustamiselle oli piispojen riittämätön luku, toiminta sekä Virossa että Suomessa keskitettiin jo valittujen piispa kandidaattien vihkimisen jouduttamiseen.

Itä-Karjalassa Suomen kirkolliskokouksen asettamalla lähetyskunnalla ei ollut neuvottelukumppania, sillä sikäläiset piispat olivat sekasortoisen poliittisen tilanteen vuoksi poistuneet asemapaikoiltaan. Voitaneen silti pitää selvänä, että sekä Suomen kirkon että Itä-Karjalan kansalliset johtomiehet olivat tästäkin asiasta tiiviissä kanssakäymisessä keskenään. Itäkarjalaisten omatoimisuutta ja valmiutta

pidon muodossa. Yhteistoimintaa ei kuitenkaan tältä pohjalta syntynyt. Mutta patriarkan Suomen-tomos sisälsi erään yhteistoimintamuodon: piispainkokouksen täydentämisen Viron kirkosta saatavalla lisäjäsenellä. Kun Suomen kirkko tuli v. 1935 jälleen kaksi-piispaiseksi ja piispainkokouksen täydennyksen tarve lakkasi, arkkipiispa Herman halusi jatkaa ja laajentaakin hyviä kokemuksia antanutta yhteyttä sisarkirkkoihin. Hänen aloitteestaan pidettiin 1937 Sortavalassa Suomen, Viron ja Latvian piispojen yhteinen kokous, jossa päätettiin keskinäisestä tietojenvaihdosta sekä jumalanpalvelusmenojen yhtenäistämisestä. Säännönmukaisiksi suunnitelluista kokouksista ehdittiin pitää enää vain seuraava vuotta myöhemmin Petserin luostarissa, kun alkava toinen maailmansota tyrehdytti tämän yhteistoimintamuodon.

II

Kirkkoherra Martin Juhkam esitti julkisesti 3. 8. 1963 Helsingissä suunnitelmansa "Pohjolan Eksarkaatista" — Pohjoismaiden ortodoksien muodostamasta ja Suomen arkkipiispan johtamasta yhteisöstä. Esittämisaika ja -paikka olivat hyvin valitut: Luterilaisen Maailmanliiton kongressin takia Suomen pääkaupunki oli tuolloin kristillisen maailman yleisen huomion kohteena; Juhkam oli mukana lehtimiehenä. Asia herättikin myönteistä kiinnostusta Suomen lehdistä, radiossa ja televisiossa sekä myös ulkomaisissa lehdissä.

Sekä aikaisemman toimintansa että myös asian taustan kannalta on varsin luonnollista, että aloitteentekijä oli juuri isä Martin Juhkam. Viron pakolaiskirkkohan oli jälleen menettänyt esipaimenensa, piispa Jürin. Piispa on ortodoksisessa kirkossa kokoava, kanonisesti välttämätön voima — pienessä pakolaiskirkossa suorastaan elämisen ehto. Oma esipaimen oli myötäelänyt kaikkien karsimysten ja uskon uuteen tulevaisuuteen; Lontoossa asuva locum tenens on etäisempi yksin paikallisestikin.

Menetyksen painon tunsikin raskaasti kirkkoherra Juhkam, joka tuolloin oli samalla kirkkokunnan synodin ja sen kulttuurirahaston sihteeri. Laaja suomalainen seurakunta — Kattogatista napapiirin tuolle puolen — soi liikkuvuutta ei vain matkojen puolesta: se avasi näköaloja ja toi mukanaan yhteyksien solmiamista kanssaihmiisiin,

viranomaisiin, jopa toisten uskontokuntien edustajiin. Yhteisen ortodoksien kirkon puuttumisen haitat olivat hänelle käyneet selviksi.

Uuden suunnitelman taustalla vaikutti tieto kaukaisesta Pöyhjästä Kirik-haaveesta. Mutta olipa tuoreessa muistissa ajallisesti lähempikin tapaus: Tallinnan ja koko Viron metropoliitan Aleksanterin kuoltua Ruotsissa 1953 kirkkokunnan synodi oli voimakkaasti ajanut Suomen virolaissyntyisen arkkipiispan Hermanin saamista myös omaksi päämieheksi. Pelko järjestelyn käsittämisestä poliittisesta mielessä arkaluonteiseksi jätti kuitenkin asian vain tunnustelujen varaan; sitä ei silloin eikä myöhemminkään käsitelty virallisesti.

Uusi eksarkaatissuunnitelma koskee kaikkia Pohjoismaiden ortodokseja eräin laajennuksin. Jäsenmäärän lasketaan nykyisin nousevan likipitään 100.000 henkeen. Ruotsissa on ortodokseja noin 25.000; siellä on vanhastaan viisi virolaista, yksi suomalainen ja yksi venäläinen seurakunta — osan ortodokseista kuitenkin kuulumatta mihinkään seurakuntaan. Viime aikoina on ortodoksien luku Ruotsissa voimakkaassa kasvussa. Kreikasta on saapunut maahan noin 5.000 siirtolaista, ja heistä on muodostettu oma seurakunta Tukholmaan sekä toinenkin Länsi-Ruotsia ja Osloa varten. Muutamalla tuhannella jugoslaavilla ei vielä ole omaa seurakuntaa eikä omakielistä sielunpaimentakaan. Malmööön on aivan äskettäin perustettu seurakunta, jonka toimintaan osallistuvat moneen eri kansallisuuteen kuuluvat ortodoksit. — Tanskassa on ortodokseja likimäärin 1.000 ja Norjassa noin 500; sekä Kööpenhaminassa että Osllossa on kummassakin yksi venäläinen seurakunta.

Eksarkaatissuunnitelman laajennus tarkoittaa selväpiirteisen organisatorisen kokonaisuuden, Viron pakolaiskirkon, täyttä mukaantuloa — eli Ruotsissa olevien lisäksi yhdeksän seurakuntaa tai kappelia Länsi-Saksasta, Kanadasta ja Yhdysvalloista; niissä on yhteensä noin 5.500 jäsentä. Alueellisen kokonaisuuden vuoksi suunnitelmaan sisältyvät myös Islanti, Grönlanti, Färsaaret ja Huippuvuoret, vaikka niissä asuukin vain muutama ortodoksi.

Suunnitelman onnistumisen reaalisenä lähtökohtana on se, mikä yhdistää: ennen kaikkea yhteinen ortodoksinen usko, mutta myös tuo toteuttamisen kannalta välttämätön seikka, että kaikki osapuolet kuuluvat ekumeenisen patriarkan kanonisen johdon alaisuuteen — Suomen kirkkokunta suoraan, Viron pakolaiskirkko patriarkan Lontoon eksarkin ja venäläiset seurakunnat Pariisin eksarkin kautta. Nykytilanteessa tällaista eri teitä samaan johtavaa yhteyttä on pidet-

osoittaa Karjalan ensimmäisillä maakuntapäivillä Uhtualla maaliskuuhuhtikuun vaihteessa 1920 Karjalan väliaikaiselle hallitukselle annettu valtuutus ryhtyä toimiin Itä-Karjalan kirkon yhtymiseksi Suomen kirkkoon. Tämänmukaisen esityksen väliaikainen hallitus jättikin toukokuussa Suomen kirkollis- ja opetusministeriölle.

Toisilla Karjalan maakuntapäivillä kesäkuun alkupuolella Vuokkiniemellä heimokirkkosuunnitelmaa käsiteltiin uudelleen, entistä perusteellisemmin. Väliaikainen hallitus oikeutettiin ryhtymään toimiin kirkon liittämiseksi joko Suomen tai yhdistyvään Suomen ja Viron kirkkokuntaan. Uusi esitys jätettiin 2. 7. 1920 Suomen hallitukselle.

Liturgia Pyhän Olavin kappelissa Norrköpingissä 1. 10. 1967. Jumalanpalvelusta suorittamassa rov. M. Juhkam.

Suomen hallitus oli tuntenut kaiken aikaa ilmeistä kiinnostusta heimokirkkosuunnitelmaa kohtaan. Suunnitelma oli maan idänpolitiikan suuntainen ja siten omiaan sitä edistämäänkin. Hallituksen edustajana professori E. N. Setälä oli hyväksynyt heimokirkkopäätöksen Suomen kirkolliskokouksessa 1919, eikä sitä myöhemminkään saatettu kyseenalaiseksi. Päinvastoin Suomen hallitus edisti

monella tavoin kirkkojen yhtymisasiaa. Siihen liittyvinä osaratkaisuin hallitus tuki Suomen kirkon autonomian hakemista Moskovan patriarkalta, piispojen saamista ja vihkimistä sekä Suomeen että Viroon ynnä Itä-Karjalan kirkollisten olojen järjestämistä.

Mutta asian lopullista selvittelyä viivytti vallitseva epävarma poliittinen tilanne sekä osaltaan myös Venäjän kirkon sekasortoisuus. Poliittiset ratkaisut tulivat niin ikään esteeksi: lokakuussa 1920 Tartossa solmittu Suomen ja Neuvostoliiton rauhansopimus poisti tyystin koko kysymyksen Itä-Karjalan kirkon osalta. Kun Suomessa heimokirkkosuunnitelman virallisessa käsittelyssä poljettiin paikallaan, aloitteellisuus siirtyi Viron kirkolle. Sen piirissä eräänlainen sisärengas — arkkipiispa Aleksanteri sekä rovastit Nikolai Päts ja A. Laar — jatkoi suunnitelman edelleen kehittämistä.

Toiminta oli vilkkainta vuoden 1922 aikana. Yhtyminen oli tarkoitettu toteutettavaksi ekumeenisen patriarkan tuella ja kummastakin maasta Konstantinopoliin lähtevän lähetyskunnan toimesta. Suomessa vastaava sisärengas — rovastit Sergei Solntsev ja Sergei Okulov, kreikkalaiskatolisen kirkollishallituksen sihteeriksi tullut Repo sekä hallitussihteeri Antti Inkinen kirkollis- ja opetusministeriöstä — neuvotteli asiasta keskenään, professori Setälän sekä virolaisten kanssa. Suomen kirkolliskokouksessa 1922 toimineena hallituksen edustajana Setälä, yhtyen sisärenkaan kantaan, esittikin valtiovallalle veljeskirkkojen yhdistämistä ekumeenisen patriarkan avulla.

Yleinen tilanne oli kuitenkin jälleen muuttumassa asialle huonompaan suuntaan. Esteiksi tulivat Suomessa reunavaltiolitiikan ajautuminen karille sekä Virossa kirkon ja valtion erosta johtunut pidättyvyys kirkollisen asian edistämisen suhteen. Kun Konstantinopolinlähetyskunnan matka lopulta heinäkuussa 1923 toteutui, yhtymisasiaa ei enää otettu esille, vaan päätökseksi tuli kummankin veljesmaan ortodoksiselle kirkkokunnalle erikseen myönnetty autonominen asema ekumeenisen patriarkan tuomiovallan alaisena. — Virallista päätöstä heimokirkkosuunnitelman peruutumisesta ei kuitenkaan ole tehty yhtä vähän hallitusten kuin kummankaan kirkon elimissä.

Fanarissa käydyissä neuvotteluissa patriarkka Meletios IV oli antanut ymmärtää, että hän näkisi mielellään pohjoisten kirkkojen — Suomen, Viron, Latvian ja Liettuan — kesken syntyvän kanssakäymistä yhteisten kirkolliskokousten ja hengellisen akatemian yllä-

pidon muodossa. Yhteistoimintaa ei kuitenkaan tältä pohjalta syntynyt. Mutta patriarkan Suomen-tomos sisälsi erään yhteistoimintamuodon: piispainkokouksen täydentämisen Viron kirkosta saatavalla lisäjäsenellä. Kun Suomen kirkko tuli v. 1935 jälleen kaksi-piispaiseksi ja piispainkokouksen täydennyksen tarve lakkasi, arkkipiispa Herman halusi jatkaa ja laajentaakin hyviä kokemuksia antanutta yhteyttä sisarkirkkoihin. Hänen aloitteestaan pidettiin 1937 Sortavalassa Suomen, Viron ja Latvian piispojen yhteinen kokous, jossa päätettiin keskinäisestä tietojenvaihdosta sekä jumalanpalvelusmenojen yhtenäistämistä. Säännönmukaisiksi suunnitelluista kokouksista ehdittiin pitää enää vain seuraava vuotta myöhemmin Petserin luostarissa, kun alkava toinen maailmansota tyrehdytti tämän yhteistoimintamuodon.

II

Kirkkoherra Martin Juhkam esitti julkisesti 3. 8. 1963 Helsingissä suunnitelmansa "Pohjolan Eksarkaatista" — Pohjoismaiden ortodoksien muodostamasta ja Suomen arkkipiispan johtamasta yhteisöstä. Esittämisaika ja -paikka olivat hyvin valitut: Luterilaisen Maailmanliiton kongressin takia Suomen pääkaupunki oli tuolloin kristillisen maailman yleisen huomion kohteena; Juhkam oli mukana lehtimiehenä. Asia herättikin myönteistä kiinnostusta Suomen lehdistä, radiossa ja televisiossa sekä myös ulkomaisissa lehdissä.

Sekä aikaisemman toimintansa että myös asian taustan kannalta on varsin luonnollista, että aloitteentekijä oli juuri isä Martin Juhkam. Viron pakolaiskirkkohan oli jälleen menettänyt esipaimenensa, piispa Jürin. Piispa on ortodoksisessa kirkossa kokoava, kanonisesti välttämätön voima — pienessä pakolaiskirkossa suorastaan elämisen ehto. Oma esipaimen oli myötäelänyt kaittaviensa kärsimysten ja uskon uuteen tulevaisuuteen; Lontoossa asuva locum tenens on etäisempi yksin paikallisestikin.

Menetyksen painon tunsu raskaasti kirkkoherra Juhkam, joka tuolloin oli samalla kirkkokunnan synodin ja sen kulttuurirahaston sihteeri. Laaja suomalainen seurakunta — Kattogatista napapiirin tuolle puolen — soi liikkuvuutta ei vain matkojen puolesta: se avasi näköaloja ja toi mukanaan yhteyksien solmiamista kanssaihmiisiin,

viranomaisiin, jopa toisten uskontokuntien edustajiin. Yhteisen ortodoksisen kirkon puuttumisen haitat olivat hänelle käyneet selviksi.

Uuden suunnitelman taustalla vaikutti tieto kaukaisesta Pöhjala Kirik-haaveesta. Mutta olipa tuoreessa muistissa ajallisesti lähempikin tapaus: Tallinnan ja koko Viron metropoliitan Aleksanterin kuoltua Ruotsissa 1953 kirkkokunnan synodi oli voimakkaasti ajanut Suomen virolaissyntyisen arkkipiispan Hermanin saamista myös omaksi päämieheekseen. Pelko järjestelyn käsittämisestä poliittisessa mielessä arkaluonteiseksi jätti kuitenkin asian vain tunnustelujen varaan; sitä ei silloin eikä myöhemminkään käsitelty virallisesti.

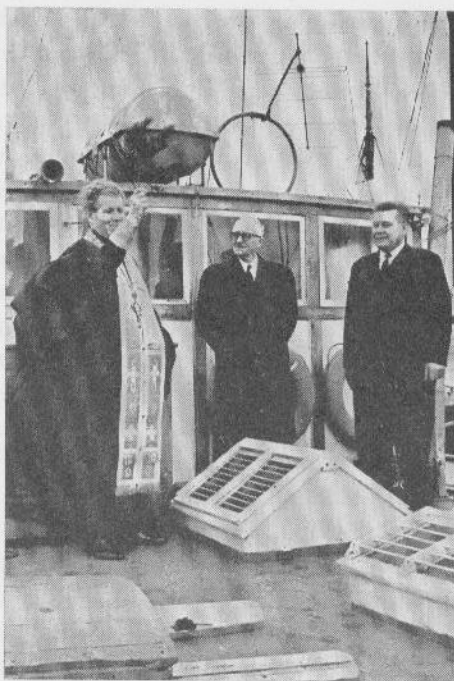
Uusi eksarkaattisuunnitelma koskee kaikkia Pohjoismaiden ortodokseja eräin laajennuksin. Jäsenmäärän lasketaan nykyisin nousevan likipitään 100.000 henkeen. Ruotsissa on ortodokseja noin 25.000; siellä on vanhastaan viisi virolaista, yksi suomalainen ja yksi venäläinen seurakunta — osan ortodokseista kuitenkin kuulumatta mihinkään seurakuntaan. Viime aikoina on ortodoksien luku Ruotsissa voimakkaassa kasvussa. Kreikasta on saapunut maahan noin 5.000 siirtolaista, ja heistä on muodostettu oma seurakunta Tukholmaan sekä toinenkin Länsi-Ruotsia ja Osloa varten. Muutamalla tuhannella jugoslaavilla ei vielä ole omaa seurakuntaa eikä omakielistä sielunpaimentakaan. Malmöön on aivan äskettäin perustettu seurakunta, jonka toimintaan osallistuvat moneen eri kansallisuuteen kuuluvat ortodoksit. — Tanskassa on ortodokseja likimäärin 1.000 ja Norjassa noin 500; sekä Kööpenhaminassa että Osllossa on kummassakin yksi venäläinen seurakunta.

Eksarkaattisuunnitelman laajennus tarkoittaa selväpiirteisen organisatorisen kokonaisuuden, Viron pakolaiskirkon, täyttä mukaantuloa — eli Ruotsissa olevien lisäksi yhdeksän seurakuntaa tai kappelia Länsi-Saksasta, Kanadasta ja Yhdysvalloista; niissä on yhteensä noin 5.500 jäsentä. Alueellisen kokonaisuuden vuoksi suunnitelmaan sisältyvät myös Islanti, Grönlanti, Färösaaret ja Huippuvuoret, vaikka niissä asuukin vain muutama ortodoksi.

Suunnitelman onnistumisen reaalisenä lähtökohtana on se, mikä yhdistää: ennen kaikkea yhteinen ortodoksinen usko, mutta myös tuo toteuttamisen kannalta välttämätön seikka, että kaikki osapuolet kuuluvat ekumeenisen patriarkan kanonisen johdon alaisuuteen — Suomen kirkkokunta suoraan, Viron pakolaiskirkko patriarkan Lontoon eksarkin ja venäläiset seurakunnat Pariisin eksarkin kautta. Nykytilanteessa tällaista eri teitä samaan johtavaa yhteyttä on pidet-

tävä tarpeettomsti hajoittavana: minkäänlaista kanssakäymistä kirkko- tai seurakuntatasolla ei näet ole.

Poliittista tavoitetta ei suinkaan ole sillä seikalla, että tuleva eksarkaatti käsittäisi Pohjoismaiden lisäksi "balttilaista" ainesta eli Viron pakolaiskirkon jäsenet ns. vapaassa maailmassa saman kansan (sekä myös Latvian) sen osan, mikä on ns. rautaesiripun takana, jäädessä ulkopuolelle. Periaatteessa aloitteentekijä olisi valmis sulke-

Laivan siunaaminen Kalmarissa v:n 1968 alussa, jolloin se sai nimekseen Methodius. Vasemmalta: rov. Martin Juhkam, merikapteeni Klas-Åke Roslund ja laivan omistaja Alfred Methodius Gulläs.

maan jälkimmäisenkin osan suunnitelman piiriin, mutta käytännössä yhdistäminen olisi ilmeisestikin mahdotonta eri patriarkan — Moskovan — jurisdiktioon kuulumisen takia.

Nimenomaan Skandinaviassa ilmenee yhdistävänä tekijänä myös yhteinen, uusien sukupolvien omaksuma asumismaan kieli. — Nykyhajaannuksessa tämä seikka tulisi aikaa myöten vaikuttamaan päinvastoin vieroittavasti suhtautumisessa vanhaa kotikieltä käyttävään kirkkoon. — Eksarkaatitsuunnitelman toteutuessa saattaisi kuhunkin Skandinavian maahan muodostua edellä sanotulta pohjalta kansallinen ortodoksinen kirkko — Ruotsissa ilmeisesti muita nopeammin. Kootuin omin voimin ja lisäksi eksarkaanin puitteissa nämä kirkot voisivat vaalia niin henkistä kuin aineellistakin ortodoksista perinnettään: pappiskasvatusta, tiedotus- ja julkaisutoimintaa, ekumeenista liikettä ja suhdetta yhteiskuntaan, kirkkojen rakentamista ym. siihen kuuluvaa; tällaiseen on nykyisin vain rajoitetut mahdollisuudet. — Vanhan kirkkokielen, viron tai slaavin, ei suinkaan tarvitsisi hävitä niin kauan kuin sitä tarvitaan.

Suunnitelman tarkoituksena on, että eksarkaanin kukin osakirkko toimii sisäisissä asioissaan itsenäisenä. Vaikka esipaimenenä olisikin Suomen arkkipiispa, Suomen kirkollisen hallinnon vaikutusvalta ei sinänsä ulottuisi maan rajojen ulkopuolelle. Toisaalta yhteisön ylivoimaisesti suurimman osan, Suomen kirkkokunnan, olemukseen uusi aines ei pääsisi lyömään omaa leimaansa: se säilyisi edelleenkin suomalaiskansallisena. — Kun asenteita pyrkii ainakin tiedottomasti säätelemään kansallistunto, tämän kirjoittaja on mielessään pohdiskellut sen merkitystä eksarkaatitsuunnitelmassa. Ihmeellistä kyllä, kaikki kansallisuudet näyttävät tässä suhteessa "voittavan": suomalaiset vähemmistökirkkonsa — Suomen toisen kansankirkon — arvovallan nousussa, Suomen ruotsalaistuneet venäläiset lisääntyvässä yhteydessä Skandinavian venäläisiin ja päinvastoin, virolaiset toiminnassa voimakkaan heimoustunteensa ohjaamaan suuntaan, Suomeen.

Yhteisen esipaimenen lisäksi kirkkoherra Juhkam on suunnitellut eksarkaanin johtoon neuvoskunnan eli neuvottelukunnan (rådsförsamling), johon kuuluisi edustajia kaikista yhtyvistä kirkkoista ja seurakunnista. Näiden sisäisesti itsenäistä, omien sääntöjen ja perinteiden mukaista toimintaa eksarkaanin elin tarpeen mukaan täydentäisi ja yhtenäistäisi; kunkin osakirkon tai seurakunnan tarve tai toivomus vaikuttaisi täten yhteisen koneiston käynnistämiseen.

Kirkkoherra Juhkamin aloite herätti vastakaikua kohta julkisuuteen tultuaan. Välittömästi antamassaan lausunnossa Suomen arkkipiispa Paavali tähdensi, että kysymystä on ensin perusteellisesti valmisteltava ja tutkittava. Jos todetaan uudesta järjestelystä olevan

hyötyä Skandinavian ortodokseille, asia oli arkkipiispan mielestä toteuttamisen arvoinen. Mikäli suunnitelma esitettäisiin v. 1965 kokoontuvalle Suomen kirkolliskokoukselle, sen edelleen kehittäminen olisi mahdollista. — Viron pakolaiskirkon kirkolliskokous puolestaan hyväksyi eksarkaattisuunnitelman lokakuussa 1963.

Seurakunnan neuvosto Boråsin Carolin seurakunnan kappelissa 25. 2. 1968. Vasemmalta: Martta Jehkimäinen, rov. Martin Juhkam, Aleksi Maksinen. Seisovat Pekka Simonen ja Matti Andriainen. Kuvasta puuttuvat Nikolai Pajariaho ja Juho Karmunen.

Mutta kun syyskuuksi 1964 suunniteltiin Tukholmaan yhteistä kokousta, jonne Suomen kirkollishallituskin lupasi lähettää edustajansa, ilmenikin, että venäläisissä seurakunnissa mielipiteet olivat hajaantuneet. Niistä ei määräaikaan mennessä saapunut osanottoilmoituksia; myöhemmistä vastauksista näkyy, että venäläisten seurakuntien hallintoelimet eivät katsoneet olevansa päteviä ottamaan kantaa eksarkaattikysymyksessä.

Näin ollen Suomen kirkollishallitus piti parhaana — koska ajankohta ilmeisestikään ei vielä ollut kypsä suunnitelman toteuttamiseen, että se jää passiivisen tarkkailijan asemaan silti säilyttäen epävirallisen neuvottelukosketuksen asiassa. Suunnitelma ei niin muodoin tullut esille Suomen kirkolliskokouksessa. Kirkkoherra Juhkam puolestaan on katsonut suunnitelmansa tarvitsevan vielä mielipiteen valmistelua sen hyväksi Skandinaviassa sanomalehtikirjoituksin ja henkilökohtaisin kosketuksin.

III

Eksarkaattisuunnitelman oikeudellista puolta tarkastellen on todettava — kuten aloitteentekijäkin on pitänyt selvänä, että ratkaisu on viime kädessä ekumeenisen patriarkaatin. Skandinavian osalta tuntematta uskontolainsäädännön alaa mutta otaksuen sen muistuttavan mahdollisimman paljon Suomessa vallitsevaa on nähtävästikin pidettävä mielessä se seikka, tarkoitetaanko eksarkaattista juridisesti toimintakelpoista vai ei — so. muodostetaanko sille kiinteä hallintoelin vai eikö. Määräajoin tai tarvittaessa kokoontuva neuvoskunta tai neuvottelukokous ei sellainen vielä ole — ei eksarkaatin eikä paikallistenkaan kirkkojen osalta. Kiinteätä hallintoelintä perustamatta riittänee kussakin maassa rekisteriviranomaisten suostuminen kunkin, ennestään jo juridisesti toimintakelpoisen uskonnollisen yhdyskunnan sääntöihin erikseen tehtävään muutosehdotukseen. Sen ei ehkä tarvitsisi koskea muuta kuin sääntöjen niitä kohtia, jotka mahdollisesti ovat ristiriidassa eksarkaattisuunnitelman kanssa. Niitä ei ehkä olekaan.

Suuria muutoksia ei liioin tarvittane siinäkään tapauksessa, että eksarkaatile muodostetaan kiinteä paikallinen hallintoelin — näin varsinkaan Tanskassa ja Norjassa, joissa kummassakin on vain yksi, samankaltainen seurakunta. Niiden sääntöihin riittänee edellä sanottu muutos. Yhtäläisyyden saavuttamiseksi Ruotsin kanssa sopisi yhdyskunnan kummassakin maassa muuttaa nimensä vaativammaksi: Tanskan (vast. Norjan) Ortodoksiseksi Kirkoksi. Ruotsin ortodoksien erilaiset ainekset näet edellyttäisivät näiden yhteistä esiintymistä Ruotsin Ortodoksisen Kirkon perustamiseksi. Kirkon osien — Viron pakolaiskirkon (kokonaisuudessaan) ja Tukholman venäläisen seurakunnan — nykyisten nimitysten muuttaminen ei ilmeisestikään

olisi tarpeen. Ruotsin kirkon kiinteänä hallintoelimenä toimisi mahdollisesti eksarkaatin yhteisen elimen paikallisten edustajien muodostama virasto tms.

Suomessa kysymys on komplisoidumpi kuin Skandinaviassa. Ortodoksinen kirkko ei suinkaan ole vain rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta, vaan perustuslaissa ja uskontolainsäädännössä maan luterilaisen kirkon kanssa tasavertaiseksi tunnustettu "toinen kansankirkko" — kirkkokunta, jonka "ylin hallitus on maan hallituksella" (9. § *). Vaikka suunnitellun eksarkaatin pääpaikaksi eräässä mielessä tulisikin Suomi, jossa olisi sen esipaimenen istuin ja ehdottomasti suurin osakirkko, niin Suomen hallituksen pätevyys ei tietenkään ylittäisi eksarkaatia koskevaan lainsäädäntöön. Se pysyttelisi edelleenkin "Suomen ortodoksisen kirkkokunnan" puitteissa. Sillä seikalla, perustetaanko eksarkattiin kiinteä yhteinen elin vai eikö, ei kuitenkaan näytä olevan erityisempää merkitystä Suomen lainsäädännössä siitäkään syystä, koska kirkkokunnassa jo ilmeisesti on tähän tarkoitukseen laajennettavissa oleva elin: piispainkokous. Eri näiset muutokset sekä lakiin että asetukseen ovat ilmeisesti silti tarpeen.

Lakiin Suomen ortodoksisesta kirkkokunnasta tarvittaneen seuraavat lisäykset: Arkkipiispan asemaa määrittelevän säännöksen (35. §) 1. ja 2. momentin väliin uusi 2. momentti hänen lisäasemansa määrittelemiseksi esim. näin: "Arkkipiispa voi samalla toimia ulkomaisten, ekumeenisen patriarkan kanoniseen tuomiovaltiopiiriin kuuluvien ortodoksisten yhteisöjen esimiehenä ja esipaimenena." Piispainkokouksen asemaa määrittelevään säännökseen (37. §) lisättäneen uusi 2. momentti, esim.: "Piispainkokous avustaa arkkipiispaa hänen toimiessaan 35. §:n 2. momentin mukaisessa tehtävässä."

Asetukseen Suomen ortodoksisesta kirkkokunnasta tarvittaneen vain seuraava lisäys piispanistuinten sijaintia ja piispojen arvoa koskevaan säännökseen (7. §), eli uusi 2. momentti 1. ja 2. momentin väliin — esim.: "Toimiessaan ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain 35. §:n 2. momentin mukaisessa tehtävässä arkkipiispa liittää arvonimensä jälkeen lisäyksen 'Pohjolan (Ortodoksinen) Eksarkki.'" Mikäli uuden kirkollisen liittymän nimitykseksi tulisi epar-

*) Viittaukset ovat Suomen ortodoksisen kirkkokunnan tulevan — kootun, tarkistetun ja täydennetyn — lainsäädännön mukaiset. (Komitean mietintö 1966: B 54.)

kia (metropoliittakunta), jollaiseen mahdollisuuteen Juhkam eräässä lausunnossaan viittaa, arvonimi voisi kuulua esim. "Pohjolan (Ortodoksinen) Metropoliitta".

Jos Suomen kirkkokunnan piispainkokouksesta tulisi eksarkaatin ainoa (esipaimenen lisäksi) yhteinen elin, voitetaan eräitä etuja. Ensinnäkin vältetään mahdollinen epäkohta Suomen lainsäädännön ulottumisesta eksarkaatin ulkomaiselle alueelle. Toimiessaan eksarkaatin elimenä Suomen piispainkokousta tietenkin laajennettaisiin patriarkan eksarkaatista mahdollisesti antaman säännösten mukaisesti — otaksukaamme yhdellä (pappis)edustajalla kustakin osakirkosta: Viron pakolaiskirkosta sekä Tukholman, Kööpenhaminan ja Oslon venäläisistä seurakunnista (yhteensä 4 lisäjäsentä). Suomen lainsäädännön mukaan (37. §) Suomen piispainkokous on täydennettävissä ekumeenisen patriarkan määräämillä ulkomaisilla piispoilla (vrt. patriarkan tomosta 1923, kohta 3). Jos Skandinaviaan — lähinnä Ruotsiin — jälleen tulee piispa, on ilmeistä, että patriarkka määrää juuri tämän lisäjäseneksi. Täydennettynä muillakin kuin piispoilla tuolla elimellä olisi toimivalta eksarkaatin, mutta ei sinänsä tietenkään Suomen kirkkokunnan asioissa. Suomen piispat (= piispainkokous) puolestaan huolehtisivat toimivaltansa rajoissa yhteisten päätösten toteuttamisesta kirkkokunnassaankin.

Toinen etu on siinä, että yhteisessä elimessä saavutettaisiin täten jotensakin sopiva suhteellisuus: Suomesta ja Ruotsista kummastakin kaksi edustajaa, Tanskasta ja Norjasta kummastakin yksi. Suomen edustajat piispoina olisivat monessa mielessä arvovaltaisemmat kuin muut (vrt. jäljempänä), Ruotsista olisi yhtä monta edustajaa kuin Tanskan ja Norjan pienillä kirkoilla yhteensä ja kun Ruotsin suurin kirkko saanee ensimmäiseksi itselleen oman piispan, se Ruotsissa saavuttaisi suuruuttaan paremmin vastaavan aseman.

Kolmantena etuna on yhteisen elimen soveltuvuus ja joustavuus tehtävänsä. Se olisi toiminnaltaan helposti jaettavissa Eksarkaatin piispainkokoukseksi ja — muilla kuin piispoilla täydennettynä — Eksarkaatin neuvoskunnaksi eli neuvottelukoukseksi.

Piispainkokouksena se — kuten Suomen lainsäädäntö edellyttää (as. 167. §) — vihkisi piispat, vahvistaisi kirkolliskokousten (so. Suomen ja Viron pakolaiskirkon kirkolliskokousten sekä Tukholman, Kööpenhaminan ja Oslon seurakunnankokousten) hengellisistä asioista tekemät päätökset, käsittelisi syytettä piispaa vastaan dog-

maattisesta tai kanonisesta rikkomuksesta sekä päättäisi niistä muis- ta asioista (mm. pappeuden palauttamisesta, laki 62. §), jotka kir- kon kanonien sekä eksarkaatia koskevan säännösten mukaisesti kuuluisivat sen toimivaltaan. — Piispoina kokouksen jäsenet mm. vihkisivät kunkin osakirkon oman elimen valitsevat papit.

Seurakunnan valtuusto Boråsin Carolin seurakunnan kappelissa 25. 2. 1968. Vasemmalta: Martta Jehkimäinen, rov. Martin Juhkam, Tyyne Mitra, Sei- sovat Pekka Simonen, Aleks Perttunen, Antti Kusmin, Aleks Maksinen ja Matti Andriainen. Kuvasta puuttuvat Annikki Otkala, Toivo Miinin, Nikolai Pajariaho, Klaudia Salo, Olga Tervo, Mikael Miikkola, Aimo Orla, Juho Karmunen ja Aleksanteri Saikoff.

Piispainkokouksen toiminta kattaisi näin ollen ehkä useimmat yhteiset asiat. Neuvottelukunnan tärkeäksi tehtäväksi jäisi toivomus- ten ja tarpeiden esiin tuominen kunkin osakirkon omalta osalta — itsehallintonsa pohjalta — sekä ilmeisestikin taloudellisista (ehkä sivistyksellisistäkin) seikoista päättäminen. Todennäköisesti se voisi myös toimia kirkollisena oikeusasteena Suomen kirkkokuntaa

lukuun ottamatta, jossa asia on jo lainsäädännöllisesti järjestetty.

Tällainen korkeimman hallintoelimen järjestely vaikuttaa ensi näkemältä "oligarkkiselta" tai "teokraattiselta" — harvain- tai jumalvaltaiselta, — mutta ilmeisestikin yhteiset asiat olisivat enim- mältään "kanonisia", jotka vaativat "hierarkkisen" ratkaisun. Demo- kratialla olisi riittävästi tilaa osakirkkojen itsehallinnossa ja eks- arkaatin taloudellisten asiain hoidossa.

Eksarkaatin mahdollisuus saavuttaa kanonisesti täysin itsenäi- nen, autokefaalinen asema on yksinomaan ekumeenisen patriarkan vallassa. Kun tällöin samalla myös Suomen kirkkokunnan nykyinen asema muuttuisi, edellyttäisi se kirkkokuntaa koskevan lain 1. §:nkin korjaamista: nykyisen kanonisen riippuvuuden poistamista ja patriarkan v. 1923 antamaan päätökseen viittaamisen korvaamista mahdollisella uudella viittauksella.

Kirjallisuutta ja lähteitä:

- Juhkam, Martin (toim.): Eesti Apostlik Ortodoksne Kirik eksiilis 1944—1960. Stockholm 1961.
 Setälä, U. V. J.: Itä-Karjalan kirkon kysymys. Karjalan Heimo n:ot 11—12/1961 ja 1—2/1962.
 Setälä: Kansallisen ortodoksisen kirkkokunnan perustamiskysymys Suomen politiikassa 1917—1925. Helsinki 1966.
 Setälä: Viron apostolisen oikeauskoisen kirkon syntyvaiheita. Eri- painos Ortodoksiasta n:o 13/1962.
 Ortodoksisen lainsäädännön (Kairan) toimikunnan mietintö. Komi- teamietintö 1966: B 54 (moniste).
 Pohjolan Eksarkaatia koskevia asiakirjoja ja lehtileikkeitä. Kirkko- herra Martin Juhkamin hallussa, Barkarby, Ruotsi.

SAMMANFATTNING PÅ SVENSKA

FÖRORD

Bland kristna Kyrkor kallas den Ortodoxa Kyrkan ofta Martyrernas Kyrka, ty under århundradens lopp, har förföljelse och lidanden smärtsamt och ofta ödesdigert drabbat de ortodoxa kristna på den politiska kampens och de förödande krigens slagfält.

Ett av de mest tragiska resultaten av Andra Världskriget var uppkomsten av miljoner flyktingar, vilka tvingades lämna sina hem och söka nya. Bland dem fanns många finskspråkiga ortodoxa kristna, vilka nu lever i Sverige. Deras födelseland var Karelen, nu tillhörande Sovietunionen.

Denna samling artiklar "Den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige 1958—1968" söker ge en bild av den kyrliga verksamheten under de senaste tio åren av ovan nämnda finsktalande ortodoxa kristna, vilka funnit nya hem i det vänliga och demokratiska kungadömet Sverige.

De finsktalande ortodoxa kristna i Sverige, vilka samlats omkring sin församling är inte blott troende som älskar och vidarebefordrar sina förfäders religion och tradition, utan också goda, hängivna kristna i allmänhet. Den Ortodoxa Kyrkans inflytande i Sverige kan synas obetydligt idag, men kommer helt visst att tillta i den sekulariserade omgivningen.

De förflutna årtiondena har bevisat att samarbete mellan Kyrkorna i världsvid skala inte blott är önskvärt, utan avgörande och livsnödvändigt. Kristendomens framtid såväl som enandet av olika Kyrkor till en enda, helig, katolsk och apostolisk Kyrka beror av önskan om ekumeniskt samarbete. Med detta för ögonen har den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige aktivt stött ekumeniskt samarbete i Sverige liksom annorstädes.

Denna samling artiklar behandlar inte bara församlingsarbetet

utan även andra kyrkliga problem, vilka är förbundna med de ortodoxa kristnas religiösa liv i Sverige. Av denna orsak torde verket intressera även dem som lever utanför de finskspråkiga cirklarna.

Genom att publicera denna artikelsamling har man önskat bevara för kommande generationer de aspirationer och aktiviteter, vilka spirat ur dem som en skänk av Guds nåd tillsammans med Hans rika välsignelse.

Med dessa ord tackar vi författarna, vilka genom att skriva värdefulla artiklar med stor kärlek och omsorg bidragit till denna publikation.

Vi tackar särskilt Carl-Bertel Nathorsts vetenskapliga och allmännyttiga stiftelser, det Finska Ecklesiastikdepartementet, Stockholms Sparbank, den Ortodoxa Församlingen i Helsingfors, Laatokan Karjalaisten Avustus Yhdistys, och Kyrkornas Världsråd, vilka bidragit till bestridandet av kostnaderna för denna publikation.

Vi tackar också översättarna herr Esmo Ridala, pol.mag. och frk. Elisabeth Piltz, fil.kand. och korrekturläsaren herr Paavo Vasko för vackert och noggrant arbete.

Må dessa rader för bokens läsare bli en kristen hälsning med anledning av den Finska Ortodoxa Församlingens tioårsdag i Sverige.

Martin Juhkam

JUBILEUMSHÄLSNING

FINLANDS AMBASSADÖR RALPH ENCKELL

Till de betydande uppbyggnadsarbetena i Finland, som nyligen firat sin 50 år gamla statliga självständighet, hörde också uppgiften att ordna förhållandena för Finlands ortodoxa församlingar. I förordningar av år 1918 och 1925 bestyrktes även officiellt den ställning som andra folkkyrka vilken sedan gammalt tillkommit Finlands ortodoxa kyrka i dess egenskap av urgammal historisk kyrka i vårt land. — Finlands ortodoxa kyrkas skeden har varit nära knutna till vårt lands och vårt folks öden. Också under svåra tider har kärleken till den av fadren ärvda tron skänkt dess medlemmar styrka och ingjutit dem nytt hopp, vilket kommit hela vårt folk till godo. Genom den ortodoxa kyrkan var vi fått emotta ett urgammalt kulturarv, vars beståndsdelar berikar hela vår kulturbas. "Ur mångfalden utvecklas rikedom" konstaterade Republikens President då han för några år sedan talade bl.a. om den ortodoxa kyrkans andel i den självständigt präglade finländska kulturens utveckling.

Dagens ortodoxa kyrka i Finland, dess två biskopsstift, 25 församlingar och över 70.000 medlemmar bildar en högt värderad del av Finlands kyrkliga och samhälleliga liv. De av församlingens medlemmar, vilka nu uppehåller sig i Sverige, har skäl att med andakt bevara sin egen kyrkas traditioner. Dessa traditioner har en självskriven plats i den bild, som alla vi finländare tecknar av vårt land i utlandet. Mångsidigheten är också i denna bild en tillgång, en del av det finländska andliga livets, den finländska kulturens, med ett ord sagt hela Finlands folks gemensamma förmögenhet.

Det bereder mig stor glädje att genom denna skrifts förmedling kunna hälsa Sveriges finländska ortodoxa församlings medlemmar. Jag är väl medveten om de svårigheter, som bristen på en egen kyrka, de över många orter i Sverige spridda medlemmarna och

flera andra faktorer åsamkar församlingen. Att den också under dessa förhållanden nu har kunnat verka i 10 år är enligt min uppfattning det bästa tecknet på dess livskraft, dess medlemmars och själavårdares uppoffrande arbete. På denna församlingens bemärkelsedag vill jag till den frambära mina hjärtliga lyckönskningar samtidigt som jag önskar framgång för dess arbete, vilket jag tror att länder till nytta både för vårt gemensamma hemland och för alla finländare som lever i Sverige.

HÄLSNING TILL KYRKOHERDEN FÖR DEN FINSKA ORTODOXA FÖRSAMLINGEN I SVERIGE

ÄRKEBISKOP ATHENAGORAS

Min käre Son i Kristus,

Med anledning av tioårsjubiléet av Edert pastorala arbete för den Finska Ortodoxa Församlingen i Stockholm, överbringar jag till Eder hjärtligaste lyckönskningar, och jag beder att Ni må fortsätta Edert pastorala mission med nit och framgång till Kristi ära och etablerandet av den Ortodoxa Kyrkan i det älskade landet Sverige.

Missionsarbete med offervillig hängivelse är det ideal som Kristus satt för sina lärjungar. Vi alla, som betraktar detta ideal måste ägna våra tankar och hela vårt liv för att nå detta ideal, genom att förkunna Evangelium och i praktiken omsätta Kristi bud, och genom att offra Sakramenten till hans folk, till deras upplysning och frälsning.

Bedjande att Gud Allsmäktig må skänka Eder styrka och hälsa till att fortsätta Eder mission, förblir jag, med faderliga hälsningar och välsignelser i Kristus Vår Herre.

Ärkebiskop Athenagoras
Metropolit av Thyateira och Storbritannien

ÄRKEBISKOP RUBEN JOSEFSON

Svenska kyrkan har fått glädjen att genom mig få framföra en hälsning i samband med den finska ortodoxa församlingens i Sverige jubileum. Svenska kyrkans förbindelser med den ortodoxa kristenheten är ju mycket gamla. Den känner naturligtvis en särskild närhet till den församling, som har sina rötter i broderlandet Finland. Många gånger var vi fått vara varandra till hjälp. Min hälsning förenas också med uttryck för tacksamhet för den gemenskap, som finns och håller på att växa sig allt starkare. Må vi alla vinnlägga oss om "att bevara Andens enhet genom fridens band". (Ef. 4: 3).

*Ruben Josefson
Ärkebiskop*

ÄRKEBISKOP PAAVALI

Vi har med stor sympati följt den religiösa aktivitet, vilken länkat samman ortodoxa kristna som lever i Sverige. Vi har med respekt tänkt på Protopresbyter Martin Juhkam som utför själavården bland finländarna och som måste resa långa vägar för att söka upp medlemmarna av sin församling, utspridda som de är på ett vidsträckt område. Helt visst skänker en gudstjänst på finska språket alltid medlemmarna i församlingen både andlig tröst och det välbehag, som dessa aktiviteter på modersmålet uppväcker i en främmande omgivning.

Det är väl känt att de finska ortodoxa kristna är enbart en grupp i den Ortodoxa Kyrkan, som representerar företrädarna för många nationaliteter och språk, vilka ha emigrerat till Sverige. De kyrkliga aktiviteterna av både finländare och andra nationella och språkliga grupper är en värdefull faktor för skapandet av en grund för den Ortodoxa Kyrkans framtid i allmänhet i Sverige. Församlingarna som representerar olika grupper har varierande ålder: en av församlingarna, tydligen den äldsta, firade nyligen sitt 350-årsjubileum, men alla församlingar är förenade av en framtid som endast kan bli ljus och i enlighet med Guds vilja om den innefattar målmedvetna ansträngningar att förena alla ortodoxa grupper till en homogen Svensk Ortodox Kyrka.

Jag lyckönskar hjärtligt den Finska Ortodoxa Församlingen då den firar sin första tioårsdag och önskar ständigt förnyad entusiasm både för utvecklande av församlingens inbördes aktiviteter och för skapandet av kontakter med alla ortodoxa kristna som lever i landet, så att den Ortodoxa Kyrkan framgångsrikt kan utföra sin missionsuppgift i Sverige och förkunna Guds rike till människorna i vår tid.

Hälsande med kärlek.

*Paavali
Ärkebiskop av Karelen
och hela Finland*

CHRISTOFER KLASSON *)

Liksom de flesta andra väst-europeiska länder har även Sverige under de sista årtiondena fått mottaga en mycket stor invandring av ortodoxa trosbekännare. Denna invandring har skett dels till följd av politiska skäl, i det att många ortodoxa bekännare flytt från sina hemländer och sökte politisk asyl i Sverige, dels till följd av behovet av arbetskraft i Sverige. Den senare gruppen är för ögonblicket den största.

Många svenskar menar väl, att därmed en ny religiös situation uppstått i landet, i det att en ny trosbekännelse framträtt. I själva verket är emellertid Ortodoxien historia i Sverige mycket gammal. Redan under medeltiden fanns det ortodoxa kyrkor i Sverige. I freden mellan Alexander Nevskij och de svenska gotlänningarna år 1262 stadgades, att novgorodsköpmännen skulle liksom tidigare få ha sitt handelshus och sin kyrka i Visby. Av formuleringarna i denna traktat kan man också dra slutsatsen, att det funnits andra ortodoxa kyrkor i Sverige vid denna tid.

En helt ny ställning fick den ortodoxa Kyrkan i Sverige genom freden mellan Sverige och Ryssland i Stolbova 1617. Vid denna fred avträdde Ryssland åt Sverige västra Karelen och Ingermanland. Befolkningen i dessa områden var helt ortodox. I fredstraktaten bestämdes, att de ortodoxa bekännarna skulle få förbli vid sin tro, trots att annars ingen annan religionstyp än den lutherska nationalkyrkan var tillåten i Sverige. Den svenska staten förpliktigade sig

*) Christofer Klasson, prost, född i Stockholm den 6. dec. 1913. Fil.kand. examen i Uppsala 1939. Teol.kand. examen i Uppsala 1943. Sacri Ministeril cand. 1943. Under åren 1944—1965 präst i den Svenska Kyrkan. Övergick till den Ortodoxa Kyrkan 1965. Diakonvigdes i London den 1.1.1966 av Metropolit Athenagoras av Thyateira samt prästvigdes av densamme 2.1.1966. 1967 upphöjd till värdighet av prost (protopresbyter) i Korint.

även att svara för prästerskapets underhåll. Den ortodoxa Kyrkan hade på detta sätt blivit Sveriges andra nationalkyrka. Detta förhållande varade om än med en försämring av förhållandena ända till 1721, då Sverige i freden i Nystad åter avträdde dessa områden till Ryssland.

I Stolbova-freden hade också bestämts att ryssarna skulle få ha sin kyrka och gudstjänst i Stockholm. Den första säkra underrättelsen om att ortodox gudstjänst verkligen hållits i Stockholm har vi från år 1642. Antagligen hade dock gudstjänst hållits redan tidigare. Den ortodoxa församling, som härmed grundades i Stockholm är alltså i funktion under namnet "Kristi Förklarings ortodoxa församling". Fram till den ryska revolutionen 1917 var dock denna församling enbart en legationsförsamling och antalet ortodoxa bekännare i Sverige kunde räknas i några tiotal.

Genom de förändringar, som skett i Europa efter det första, men i synnerhet efter det andra världskriget har förhållandet blivit ett annat. Som redan nämnts har en stor ström ortodoxa bekännare sökt sig till Sverige. Hur stort deras antal är vet ingen. Men antalet kan på goda grunder uppskattas till omkring 30.000.

Detta har ställt Kyrkan inför mycket svåra problem. Fram till 1945 fanns endast en ortodox församling i landet, betjänad av en präst. Denna församling var till ursprung och kyrkospråk rysk. Efter det andra världskriget och omvälvningarna i samband med det kom en stor grupp ester till Sverige. Av dessa flyktingar var c:a 6.000 av ortodox bekännelse. Dessa började snart bygga upp sitt eget kykolv och grundade 7 estniska ortodoxa församlingar.

Senare grundades också en finsk ortodox församling, omfattande hela landet.

Den stora invandringen av jugoslaviska och grekiska gästarbetsare är den faktor, som mest bidragit till Ortodoxiens starka växt i Sverige under de sista 4 åren. Det är denna invandring som skapat de största problemen, då den kom explosionsartat och ingen kyrklig organisation fanns, som kunde ta hand om invandrarna.

1965 sände emellertid Metropolit av Thyateira, under vars jurisdiktion Sverige ligger, en arkimandrit till Stockholm för att ta hand om grekerna i Stockholm och Mellansverige. I januari 1966 vigde han en svensk teolog till präst med uppgift att ha hand om greker och andra ortodoxa i Sydsverige. Denne har senare också fått i särskilt uppdrag att ta hand om de ortodoxa jugoslaverna.

För ögonblicket finns det 12 ortodoxa församlingar verksamma i Sverige. Dessa betjänas av 7 präster och två diakoner.

Kyrkans stora problem är dess stora fattigdom. Till följd av den snabba tillväxten har ingen tillfredsställande organisation och ekonomi kunnat byggas upp. Kyrkan har endast fyra permanenta gudstjänstlokaler, 3 i Stockholm och 1 i Göteborg. Hon kan icke avlöna sitt präterskap; av de 7 prästerna är endast tre heltidsanställda, medan resten får ha borgerliga arbeten för att kunna försörja sig. Det är brist på liturgiska tillbehör, på medel till diakonalt arbete och på ortodox litteratur.

Men trots den stora fattigdomen arbetar Kyrkan vidare. Det utges i Sverige två ortodoxa periodiska tidskrifter, båda genom privat initiativ. De troende visar stor offervillighet och trots alla svårigheter ser Kyrkan framtiden an med tro och förtröstan.

DE FÖRSTA GUDSTJÄNSTRESORNA FRÅN FINLAND TILL SVERIGE

NIILO KARJOMAA *)

Som ett resultat av det Andra Världskrigets efterverkningar bildades i Sverige en grupp av finsktalande eller snarare av karelska, vilka tillhörde den Ortodoxa Kyrkan. Senare fortsatte en stor del av dessa kareler, vilka flyttat över till Sverige, därifrån vidare till Amerika, Kanada, Australien och Nya Zeeland.

De kareler, vilka under olyckliga omständigheter lämnade Finland för Sverige tog med sig sin ortodoxa tro. Den Finska Ortodoxa Kyrkan var vid denna särskilda tid så upptagen av sina egna problem — den hade på det hela taget förlorat 90 procent av sin egendom, huvudparten av dess församlingar måste omorganiseras och ungdomsaktiviteten återupptas — att den ej hade tid att lägga märke till de karelers öde, vilka hade flytt till Sverige. Sålunda förflöt tio år, under vilka många goda möjligheter att bilda en församling bland karelerna i Sverige naturligt nog gick förlorade, innan organisationerna för den Finska Ortodoxa Kyrkan vaknade till ansvar för sina trosbröder i Sverige.

Brödrskapet St. Sergei och St. Herman gavs en ny uppgift utanför vårt land: planerandet och förverkligandet av själavården för de finländare och kareler, vilka lever i Sverige. Det beslöts först att arrangera en två-tre veckors kombinerad gudstjänst- och

*) Niilo Karjomaa, kyrkoherde, föddes 1 maj 1927 i Suojärvi i Finland. Studerade vid det Finska Ortodoxa Seminariet (1948) och vid det Ortodoxa Teologiska Institutet St Sergius i Paris. Teol.kand. 1954, teol.lic 1958. Andre präst vid den Ortodoxa Församlingen i Helsingfors 1955—1956, vice ordförande i den Finska Ekumeniska Nämnden från 1962, ortodox militärpräst för de finska försvarsstyrkorna 1960—1966, kyrkoherde vid det Ortodoxa Ärkesätets Katedralförsamling i Kuopio från 1966.

hemmissionsresa till Sverige. Denna genomfördes av pastor och fru L. Merras och herr Veikko Laakso, vilka den 19 juli 1954 lämnade Vaasa i Finland för att besöka Gävle, Avesta, Åshammar, Örebro, Borås, Mölndal, Göteborg, Karlstad, Karlskrona, Hallstahammar och den 31 juli anlände till Stockholm. De finska besökarna uppskattade att det fanns ytterligare ungefär 2.000 karelska ortodoxa kristna i Sverige, av vilka de träffade omkring 500—600.

En liknande färd som planerades påföljande år inställdes på grund av finansiella svårigheter, men prost L. Mitronen gjorde en resa bland karelerna i Sverige den 12—24 juli 1956. Hans färd och rapport därom pådrog Brödraskapet St. Sergei och St. Herman att utnämna en särskild kommitté för att ta de religiösa behoven hos de kareler som är bosatta i Sverige under betraktande. En kommitté av fyra medlemmar utnämndes den 27 september 1956. Det befanns snart att den Finska Ortodoxa Kyrkan såsom sådan ej av kanoniska skäl kunde göra någonting utanför Finland, men att dess informationsorganisationer — i detta fall huvudsakligen Brödraskapet St. Sergei och St. Herman — kunde skänka en hjälpende hand.

Herr Boris Karppela valdes till kommitténs ordförande, vilken också snart fann pastor Martin Juhkam, en finstalande estländare som var bosatt i Sverige och "som hade modet att påta sig ansvaret för själavården av de finstalande ortodoxa kristna, som lever spridda i Sverige".

Som ett resultat av kommitténs strävanden arrangerades en tredje gudstjänst- och hemmissionsresa i maj—juni 1957.

I denna resa deltog pastor Niilo Karjomaa, såsom representant för Brödraskapet, herr Veikko Laakso som representant för det Ortodoxa Ungdomsförbundet och herr Boris Karppela som ordförande i kommittén för Svenska frågor. Pastor Martin Juhkam slöt sig till gruppen i Stockholm.

Gruppen besökte följande platser: Eskilstuna, Norrköping, Skövde, Borås, Mölndal, Göteborg och Stockholm. Denna tredje färd skilde sig från de två föregående däri att nu också idén om en finsk församling i Sverige spreds bland karelerna.

Det kan sägas att den mottogs med allmänt bifall. Såsom ett första förberedande steg mot församlingens bildande skapades hemmissionskommittéer i både Borås och Göteborg.

MASSOMFLYTTNINGAR AV KARELER I DET FÖRFLUTNA OCH BILDANDET AV DEN FINSKA ORTODOXA FÖRSAMLINGEN I SVERIGE

BORIS KARPELA *)

Karelerna anlände för omkring tusen år sedan till Norden och bosatte sig vid Finska Vikens mynning och vid Ladogas (Laatokka) och Onegas (Äänisjärvi) stränder, de två största sjöarna i Karelen. Härifrån spriddes de västerut, österut och norrut och gav finska namn åt ett stort antal platser i ett vissträckt område i Fenno-Scandia, vars spår är synliga från Finska Vikens stränder och Svir (Syväri) till Lappland och från Vienanjoki och Archangelsk till Bottniska Viken.

Ankomsten av olika finska stammar till den finländska halvön från olika håll orsakade olyckligtvis krig mellan dem. Detta utnyttjades av deras starkare grannar. Karelen blev en krigsscen mellan Sverige och Novgorod, och efter det senares fall, mellan Sverige och Moskva i kampen om överhögheten i område, vilken varade i århundraden.

Karelen uppdelades 1323 för första gången i två delar. I dess östliga del slog den kristna tron rot i sin ortodoxa form, i den västliga delen den romersk-katolska tron, vilken senare undanträngdes av lutherdomen.

En period av krig följde, gränstvister och utstående av hat, vilket fortgick i århundraden. Svenskarnas religions- och skattepolitik hatades av karelerna och de emigrerade i tusental till Östra

*) Boris Karppela, direktör, född den 24. 7. 1910 i S:t Petersburg. Avlade 1935 "examen philosophicum" (med.kand.) vid universitet i Tartu, Estland. Har deltagit i de två sista försvarskrigen i Finland. Hans militära rang är kapten. Efter kriget har han varit verksam inom utrikeshandeln, såsom direktör för Ab Ha-Ri.

Karelen och till det inre av Ryssland. "Nya Karelen" skapades i provinsen Tveri och Novgorod, såväl som i skogarna Valdar och Tihvina. År 1710 ockuperade ryssarna områdena Käkisalmi och Viipuri och 1809 tog de resten av Finland från Sverige.

Finland blev oberoende 1917 och en nationell Finsk Ortodox Kyrka grundades 1918. Det utbröt revolter i Viena och Aunus 1918—1922 i de två provinserna i Östra Karelen, vilka förblivit utanför det finska territoriet. Målet för upproren var nationellt oberoende, men de slutade alla i nederlag. Av detta skäl sökte mer än 20.000 människor eller omkring 20 procent av den karelska befolkningen i områden skydd i Finland. När Sovjetregeringen skänkte amnesti återvände vissa av dem till sina älskade hemtrakter, men dödades.

Mer än 10.000 östkareler stannade emellertid kvar i Finland och de har utgjort en avsevärd del av den Finska Ortodoxa Kyrkan, vilken är den ena av de två nationalkyrkorna i Finland (den andra är den Lutherska Kyrkan), och har omkring 70.000 medlemmar.

Vid slutet av Andra Världskriget när de finska styrkorna drogs tillbaka från Karelen, kom enbart omkring 800 flyktingar till Finland och endast hälften av dessa var kareler. Orsaken var att den lokala befolkningen av finländarna tillrättas att stanna kvar där de var och t.o.m. även förbjudit dem att bege sig till Finland.

De två sista krigen till Finlands försvar 1939—1940 och 1941—1944, var särskilt svåra för karelerna. Även innan början av angreppet 1939 evakuerades omkring 120.000 invånare, från de östra och sydöstra gränsområdena västerut. Efter freden i Moskva den 12 mars 1940 måste ytterligare 300.000 människor evakueras inom omänskligt kort tid. Ett av undren i Vinterkriget, var att endast omkring 20 kareler stannade kvar på det ockuperade territoriet medan 420.000 valde det oavhängiga Finland. Av dessa var 56.000 ortodoxa kristna.

När finländarna år 1941 återerövrade sitt förlorade territorium, återvände ett stort antal kareler till sina forna hemtrakter. Men efter vapenstilleståndet 1944 måste alla människor från det förlorade Karelen evakueras ännu en gång. I ljuset av detta var det intet under att talrika karelska familjer sökte skydd och arbete i Sverige. Under efterkrigsåren drev den kommuniststyrda finska polisens verksamhet också många kareler västerut.

Vad beträffar mitt bidrag till grundandet av en finsk ortodox

församling i Sverige, var en avgörande faktor att jag, då anställd av en importfirma, måste företa omfattande resor utomlands och träffade många karelska bröder i Sverige och även några av mina vänner från den tid då jag studerade vid universitetet i Tartu i Estland. Jag såg också att den Estniska Ortodoxa Kyrkan i Sverige hade lyckats etablera sin Kyrka förhållandevis väl med hänsyn till omständigheterna. Prost Jüri Välbe, som vigdes till biskop 1956, lovade mig all möjlig hjälp för att arrangera det religiösa livet för karelerna i Sverige och han höll sitt ord.

Med djup befrielse uppnådde jag det resultatet att en finsk ortodox församling skulle få bildas i Sverige. Eftersom jag visste att den Finska Ortodoxa Kyrkans ekonomiska resurser var ganska begränsade tänkte jag att aktionen, såvitt möjligt, skulle äga rum i samarbete med de estniska ortodoxa kristna i Sverige. De hade goda kontakter med den Svenska statskyrkan och endast på det sättet var det möjligt att få tillräckligt ekonomisk hjälp.

En betydelsefull roll vid informandet av de finska ortodoxa kristna om de karelers behov, vilka voro bosatta i Sverige och om idén att etablera en finsk ortodox församling där spelades av Karjalan Heimo, det Karelska Kultursällskapets tidning, vilken publicerade talrika artiklar som jag skrivit i ämnet.

Administrationn för den Finska Ortodoxa Kyrkan lämnade hela frågan till Brödraskapet St. Sergei och St. Herman, en organisation för ortodoxt missionsarbete över hela Finland. Den bildade en specialkommitté under mitt ordförandeskap för att undersöka möjligheterna att hjälpa våra karelska bröder i Sverige.

Vid dess första möte i mitt hem i Helsingfors den 9 november 1956 beslöt kommittén som insåg att en präst kunde sändas högst två gånger om året till Sverige från Finland, att den bästa lösningen vore att få pastor Martin Juhkam, en finsktalande estnisk präst att tjäna karelerna i Sverige. Han inbjöds till Finland.

Vid dess andra möte den 19 mars 1957 valde kommittén enhälligt pastor Martin Juhkam till präst för karelerna i Sverige.

Det tredje och sista mötet i kommittén hölls den 23 september 1957. Det offentliggjordes att kommittéordföranden hade såsom lån mottagit 2.300 svenska kronor från den Estniska Ortodoxa Kyrkan i exilen och de överlämnades till pastor Martin Juhkam såsom ett startkapital.

MARTIN JUHKAM*)

Idén att organisera de finsktalande ortodoxa kristna i Sverige kom från direktör Boris Karppela i Helsingfors. Av brevväxlingen och de noter som bevarats framgår att han i samarbete med Brödraskapet St. Sergei och St. Herman uttryckte önskan att bilda en organisation, ett brödraskap eller en förening för att ordna det religiösa livet för de ortodoxa kristna i Sverige. Jag inbjöds för att omsätta idén i praktiken och gavs fria händer att planera en lämplig form för organisationen och senare också välja ett namn för den.

Det första och svåraste året för organisationens arbete var 1957, såsom framgår av talrika brev och förslag, utväxlade mellan herr Karppela, herr Alvi Houtsonen, samordnaren av Brödraskapets St. Sergei och St. Herman aktiviteter och mig själv. Först av allt måste en ekonomisk grund skapas innan arbetet, som täckte hela

*) Martim Juhkam, prost, föddes den 17 februari 1924 i Kurista i Estland. Fullbordade under Biskop Jüris ledning en studiekurs för präst-ämbetet under 1953—1955 i Stockholm. Vigdes till diakon den 25 mars och till präst den 27 mars 1955 i Stockholm av Ärkebiskop Athenagoras av Thyateira och Storbritannien. Den 15 januari 1967 vigdes han till protopresbyter av Ärkebiskop Athenagoras i Stockholm. Sekreterare för den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkans Kulturfond 1955—1956 och sekreterare för samma Kyrkas Synod 1958—1963. Har publicerat artiklar på olika språk om kyrkliga problem och utgivit boken "Eesti Apostlik Ortodoksne Kirik Eksiilis 1944—1960". (Den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkan i Exilen 1944—1960.) Har grundat fyra ortodoxa församlingar i Sverige. Medlem av den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkans Synod. Organisatör av det kyrkliga livet för de finsk-ortodoxa kristna, bosatta i Sverige.

Sveriges kungadöme, från de danska sunden i söder till den svensk-norsk-finska gränsen i norr kunde påbörjas.

Ledarna för den Finska Ortodoxa Kyrkan hade ej visat något intresse eller initiativ för organiserandet av de finsktalande ortodoxa kristna, vilka emigrerat till Sverige och verksamhetsplanen för Brödraskapet St Sergei och St Herman var resultatet av ett privat initiativ. Av detta skäl fanns det inget som helst hopp om att erhålla ekonomisk hjälp från administrationen av den Finska Ortodoxa Kyrkan, utan allt hopp fästes till Brödraskapet St Sergei och St Herman. Det faktum att jag inte anställdes av Kyrkan, utan måste förtjäna mitt uppehälle med ett byggnadsföretag och måste göra mitt organisationsarbete efter det dagliga arbetets slut orsakade svårigheter. Men efter långa ansträngingar visade det sig möjligt att börja med församlingsarbetet, tack vare Biskop Jüris generösa attityd och ett lån som givits av den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkans kulturfond, vilket senare återbetalades av Brödraskapet St Sergei och St Herman.

Med hänsyn till Sveriges omfattande storlek och spridningen av de finsktalande ortodoxa kristna var det först omöjligt att besöka alla centra. Det var nödvändigt att börja omedelbart att insamla information och adresser för att utreda var de största grupperna befann sig. Detta åtföljdes av utarbetandet av en plan för gudstjänsterna, sökande efter lokaler och besök an några av centra. Det kan noteras att under 1957 ingen lön betalades till prästen. Endast resekostnaderna och ett dagtraktamente betalades och den förlorade betalningen för uteblivna arbetsdagar återbetalades till honom, ty det fanns inga mer pengar att betala med. Följaktligen kan arbetet som prästen utförde ses som verkan av hans kallelsetrohet mot församlingsborna.

I organisationens initialfas var den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkans exilförsamlingar, vilka verkade i större industristäder av stor hjälp. Dessa församlingar hade vanligtvis kyrkorum, hyrda eller lånade, vilka generöst ställes till den Finska Ortodoxa Församlingens förfogande för gudstjänster och sammankomster. På samma sätt fanns i början inga skrudar för prästen eller andra nödvändiga kyrkliga gudstjänstföremål, så att sådana också måste lånas från den i exilen verkande estniska Kyrkan. De estniska prästerna i exilen hjälpte våra strävanden också på andra sätt.

Organiserande av de finska ortodoxa kristna ägde rum 1957

under en period när Kyrkornas Världsråd hade verkat i mer än nio år och den ekumeniska rörelsen i den kristna världen hade gjort ständiga framsteg. En ekumenisk miljö och förståelse av denna art förhärskade också i Sverige och var beträffande den Svenska Kyrkan ett bidragande skäl till att den lokala befolkningen intog en positiv hållning till detta organisationsarbete. Den Svenska Kyrkans attityd var mycket betydelsefull, eftersom det berodde av den huruvida det var möjligt att få lokaler för gudstjänster i initialfasen och även den ekonomiska hjälp, man hoppades på, förutan vilken de senare aktiviteterna skulle ha varit omöjliga, vilket framgår av följande artikel.

Den första stora händelsen under organisationsfasen var en rundresa från 25 maj till 2 juni 1957, vilken understöddes av Brödraskapet St Sergei och St Herman och i vilken pastor Niilo Karjomaa, herr Veikko Laakso och herr Boris Karpela, som kommit från Finland deltog. Under denna rundresa gavs utmärkta möjligheter att komma i kontakt med folk som var intresserade av kyrkligt arbete och kontakt av att bilda lokala kommittéer för att fortsätta organisationsarbetet. Den svenska pressen visade intresse för rundresan genom att publicera artiklar och fotografier av den. De svenska församlingarna där gudstjänster hölls gav prov på en angenäm sympati och löften om att deras lokaler kunde användas stärkte tilltron till framtiden.

Under den första gudstjänstfärden och senare när familjer besöktes uppträdde vissa tråkiga fenomen. Många kareler som tillhörde den yngre eller mellangenerationen hade fjärmats från Kyrkan och sina förfäder. De flesta av dem hade anslutit sig till lutherska församlingar. Huvudskälet till detta var att ingen i Finland hade visat intresse för de religiösa behoven hos de ortodoxa kristna, vilka emigrerat från Finland till Sverige. Nästan alla ortodoxa kareler som anlänt till Sverige under perioden 1945—1956 hade vigts och låtit döpa sina barn i lutherska församlingar och var sålunda i själva verket förlorade för den Ortodoxa Kyrkan. Dessa rader avser ej på något sätt att klandra dem som lämnade den Ortodoxa Kyrkan, ty i brist på egen präst och församling hade de inget annat val. Det måste emellertid beklagas att de som hade ett moraliskt ansvar för organiserandet av det religiösa livet för de finsktalande ortodoxa kristna i Sverige ej ens besvärade sig att ta ett initiativ i tid för att lösa problemet på ett eller annat sätt. Av detta skäl har en livskraftig

ung och mellan generation, som kunde bidragit till ännu mera framgångsrikt arbete och samtidigt förberett en ny generation för framtida uppgifter, ej deltagit i arbetet.

Trots alla väntade och oväntade svårigheter, hölls 34 gudstjänster under 1957. De ägde rum i Borås, Eskilstuna, Göteborg, Norrköping, Skövde och Stockholm. Ett uppmuntrande antal människor deltog i dessa och det fanns bland dem en enhällig önskan att en församling skulle bildas.

Som ett resultat av förhandlingarna beslöts att ett möte för församlingens grundande skulle sammankallas den 12 januari 1958 i Carolförsamlingens hus i staden Borås. En vädjan av pastor Martin Juhkam spriddes bland de finsktalande ortodoxa kristna och sändes ut till pressen.

Femtio kareler från olika delar av Sverige accepterade denna inbjudan och deltog i mötet. Herr Karpela hade anlänt från Helsingfors, medförande både uppmuntran och goda idéer. Vid mötet, varvid direktör Boris Karpela var ordförande, beslöts att en församling skulle bildas och att dess namn skulle bli Suomalainen Ortodoksinen Seurakunta Ruotsissa — Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige och att pastor Juhkam skulle väljas till dess Kyrkoherde och ordförande. Ett råd, en skattmästare och revisorer valdes och en medlemsavgift på 12:— svenska kronor stipulerades. Mötet sände ett telegram till Ärkebiskop Herman av Finland, vilket bl.a. uttryckte en förhoppning om att den finska moderkyrkan skulle ta moderlig vård om församlingen och att församlingen skulle underställas det Ekumeniska Patriarkatet i Konstantinopel genom den Finska Kyrkan.

Det beslöts också att en månadslön på 150 kronor skulle betalas till kyrkoherden "om församlingen får pengar". Frågan förblev emellertid öppen.

Ärkebiskop Herman uttryckte i ett brev den 2 februari 1958 till kyrkoherde Martin Juhkam tillfredsställelsen hos administrationen för den Finska Kyrkan över att församlingen kommit till stånd. Eftersom emellertid frågan om subordinationen förblev oklar i detta brev, sände kyrkoherde Martin Juhkam den 21 juli 1958 ett nytt brev till den Finska Kyrkans administration. Ärkebiskop Herman offentliggjorde å administrationens vägnar den 4 augusti 1958 som svar på Juhkams brev att "vår Kyrka kan ej i egenskap av en andra statskyrka utsträcka sin verksamhet utanför Finlands gränser och eftersom det i Sverige verkar en ortodox exilkyrka för estländarna

måste den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige underordnas Biskop Jüri som är underordnad exarkatet för det Ekumeniska Patriarkatet i Konstantinopel". Sålunda hade frågan om subordinationen avgjorts.

Den svenska pressen fäste avsevärd uppmärksamhet vid bildandet av en församling. Omkring 50 svenska tidningar publicerade artiklar om den. Så gjorde även den finska pressen såväl som de estniska tidningar, vilka utkommer i Sverige.

När församlingen skapats uppgick dess fonder till endast 15:— svenska kronor. Det är sålunda förståeligt hur svår och allvarlig den ekonomiska frågan tedde sig, även om Brödraskapet St Sergei och St Herman hade lovat finansiell hjälp. I denna situation var det mycket angenämt för församlingen att få mottaga ett brev av den 4 februari 1958 från Biskop Sven Danell i Svenska Kyrkan. Brevet uttrycker bl.a.:

"Med anledning av grundandet av den första ortodoxa församlingen i Sverige nysslidna januari ber jag få uttala min önskan om Guds välsignelse över församlingen och Hans nåd och kraft över dess herde.

Såsom medlem i Svenska Kyrkans utlänningsnämnd vill jag efter förmåga medverka till att ekonomiskt stöd lämnas församlingen."

Sålunda hade de finsktalande ortodoxa kristnas dröm — en egen församling — förverkligats. Nu kunde dess organiserande bland kareler över hela Sverige ta sin början.

DEN FINSKA ORTODOXA FÖRSAMLINGENS AKTIVITETER I SVERIGE 1958—1968

MARTIN JUHKAM

Den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige är såvitt dess territoriella omfattning och spridningen av dess medlemmar unik i Sverige. Den är den enda församlingen utanför Finland som förenar och betjänar finsktalande ortodoxa kristna.

De kareler som lämnade Finland vid slutet av andra världskriget och under de omedelbart följande efterkrigsåren (1944—1948) för att bosätta sig i Sverige, utgör majoriteten av de permanenta medlemmarna i församlingen. Majoriteten av dessa kareler hade deltagit i Östra Karelen frihetskamp (1918—1922) och hade anlänt till Finland så tidigt som på 1920-talet.

Det stora flertalet av dem som förblev i Sverige förtjänade sitt levebröd som fabriksarbetare, timmerhuggare och jordbruksarbetare. Det fanns emellertid många bland dem som gick i yrkesskolor och sålunda försökte få bättre betalda arbeten.

Såsom tidigare nämnts, kommer majoriteten av karelerna i Sverige, vilkas traditioner under närmast ett tusen år varit förbundna med den Ortodoxa Kyrkan, från Östra Karelen (Aunus och Viena) och från Finska Karelen. Bland dem finns också några få ingermanländare och kareler från Tver, vilka bibehållit sin finska dialekt och sin ortodoxa tro. Under de sista åren har de flesta nykomlingarna anlänt från den del av Karelen som tillhör Finland. Det har uppskattats att det i Sverige i dag skulle finnas omkring 2.500 finsktalande ortodoxa kristna.

Det fanns femtio permanenta medlemmar när församlingen bildades. Under tio år har dess antal ökat till nästan 300, vilket motsvarar omkring 10—15 procent av det totala antalet ortodoxa finländare i Sverige. De andra eller majoriteten kan uppdelas i fyra grupper: (a) de som har anslutit sig till den rysktalande ortodoxa församlingen, (b) de som har anslutit sig till Svenska kyrkan, (c) de som har kommit för att arbeta i Sverige enbart tillfälligt och (d) de som ej är medvetna om församlingens existens.

Av ovannämnda och andra mindre betydande skäl är det klart att församlingens aktiviteter ej kan jämföras med en normal församling som verkar på en plats, utan snarare med sjömansvårdens församlingar, vilka arbetar i stora hamnar utan ett stort antal permanenta medlemmar, men måste ta hänsyn till de hundratala människor som längtar efter kontakt med en präst som talar deras språk, behöver kyrklig hjälp eller önskar delta i gudstjänster. Den enda skillnaden mellan dessa två typer av församlingar är att sjömannens församlingar garanteras ekonomisk hjälp från sitt eget hemland och att nödvändiga lokaler och kyrkor står till deras förfogande, under det att den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige ej har någondera och måste hållas vid liv genom egna ansträngningar.

För att öka antalet permanenta medlemmar i församlingen, har många kampanjer arrangerats i Sverige. Administrationen av den Finska Ortodoxa Kyrkan, på församlingens begäran, insamlade från de församlingar som verkar i Finland adresser från dem som hade emigrerat till Sverige. Församlingen kunde på denna basis sända vädjanden till dem över hela Sverige. Men olyckligtvis blev resultaten magra eftersom de flesta av dem till vilka appellerna sändes redan flyttat någon annanstans.

När församlingen bildades fanns inga lokaler för en expedition och det fanns inte heller en fullt anställd präst. Expeditionen befann sig först i fader Martin Juhkams hem i Kallhäll, omkring 25 kilometer norr om Stockholm där den förblev till hösten 1962.

Med broderlig hjälp av Svenska Kyrkohjälpen-Lutherhjälpen har fader Martin Juhkam sedan senare delen av 1958 varit istånd att ägna sig helt åt sitt kyrkliga arbete och bidra till både finländarnas och esternas religiösa liv. Vid slutet av 1962 flyttades församlingens expedition till Barkaby, vilket ligger närmare Stockholm.

Ett annat svårt problem förutom församlingens ekonomi har varit att finna en kantor. Denna post är fortfarande obesatt idag på grund av församlingens fattigdom. Av detta kan varje läsare sluta hur komplicerad, besvärlig och nedslående arrangemangen ofta av bristfälliga gudstjänster varit under de förflutna tio åren för prästen. Församlingens tjänstemän och kära permanenta medlemmar vilka med Guds hjälp sökt bidra till en förbättring av situationen har varit en källa till styrka och förtjänar varje lovord.

I denna tioårsrevy av församlingen måste administrationen för den Finska Ortodoxa Kyrkan framför allt tacksamt nämnas. Den har

under årens lopp skickat hundratala årgångar av Aamun Koitto och Tuohustuli till församlingens medlemmar såväl som kyrkligt material. Ortodoxa församlingar i Tampere och Ilomantsi har både donerat och lånat material, ett broderligt tack till dem för detta.

Församlingens aktiviteter har omfattat många små och stora händelser. En av de mest minnesvärda var den ortodoxa manskörens i Joensuu konsert vilken ägde rum på Heliga Trefaldighets Dag 1964 i Carolkyrkan i Borås, inför en åhörarskara på mer än 800 människor.

Samma år som denna konsert arrangerade, godkände församlingensmötet den 1 mars statuterna som innehåller 13 sidor. De hade uppdragits av fader Martin Juhkam och trädde omedelbart i kraft. Sålunda hade en klart definierad basis skapats för församlingens arbete.

Både de svenska och finska kyrkliga tidningarna och pressen har vänligt och t.o.m. hjärtligt svarat på begäran om information till allmänheten om församlingens aktiviteter.

Tillfälliga kontakter har upprätthållits med den finska ambassaden i Stockholm. En manifest brist på intresse för församlingens aktiviteter ledde till att kontakterna avbröts under viss tid. Men situationen har avsevärt förbättrats sedan hr. Ralph Enckell besatte posten i Stockholm.

Det har funnits kontakter även med Centralförbundet för Finska föreningar och när nödvändigt även med andra finska organisationer.

Församlingens expedition vilken ej har några funktionärer förutom fader Martin Juhkam har under årens lopp gjord totalt 20.000 posttransaktioner, inklusive korrespondens med församlingens medlemmar, material för olika kampanjer, cirkulärbrev, etc.

Gudstjänster

Höjpunkterna i församlingens liv har varit gudstjänsterna och man har strävat att arrangera dem på orter där det finns ortodoxa kristna. De centra som bildades under de första åren förblev i allmänhet de platser där gudstjänster fortfarande anordnas idag. Små förändringar ha ägt rum i antalet gudstjänster på orter vilka är belägna nära varann när människor ha flyttat från ett centrum till ett annat. Nya centra har kommit till stånd, också, och på några

orter har gudstjänstfirandet avbrutits eftersom människorna flyttat någon annanstans.

Församlingen har inga egna kyrkor eller andra liknande byggnader där gudstjänster kan anordnas. Av denna orsak har vi vänt oss till andra kyrkliga institutioner för att erhålla kyrkor eller andra lokaler för detta ändamål. Gudstjänster har hållits jämförelsevis ofta även i hemmen hos församlingens medlemmar när inga andra lokaler har funnits tillgängliga.

Tiden och platsen för gudstjänstfirandet har alltid annonserats till församlingsmedlemmarna på förhand inom ramen för halvårsprogram. Dessutom har för varje gudstjänst funnits annonser i de finska, estniska och svenska tidningar som utkommer i Sverige såväl som i många tidskrifter som utkommer i Finland. Fader Martin Juhkam har under tio år under utförandet av sina ämbetsplikter rest 150.000 kilometer i Sverige huvudsakligen med tåg.

Under de första åren deltog ett medeltal på 20—25 personer i gudstjänsterna. Under de sista åren har detta antal på många ställen minskat, under det att det på andra har ökat. De långa avstånden kan inte förbises, ej heller en viss indifferens vilken kanske kan förklaras av den negativa attityd till religionen som förhärskar i Sverige och ständigt växer i styrka. Den påverkar på ett eller annat sätt också våra ortodoxa kristna bröder. Detta fenomen är ej enbart begränsat till vår församling.

De högtidliga gudstjänster som anordnats i Stockholm inbegriper de som Metropolit Emilianos, Biskop Jüri och många andra lokala präster bevistade under församlingens första år.

Slutligen bör Metropolit Athenagoras visitation av församlingen nämnas. I samband härmed utnämnde han den 15 januari 1967 i Stockholm fader Martin Juhkam till protopresbyter och skänkte honom som ett bevis på uppskattning för det utförda arbetet, ett kors med juveler och en palitsa.

Enligt Församlingens statistik har det totalt varit 29 dop, 19 vigslar, 35 begravingar, 613 deltaganden i den Heliga Kommunionen, 72 sjukbesök, 160 requiem, fyra heminvigningar och fem de sjukas smörjelse under perioden 1958—1968.

Råd och tröst har förmedlats genom församlingens expedition av fader Martin Juhkam. Detta ha skett på huvudsakligen fyra sätt: per telefon, per brev, genom samtal i församlingens expedition och om nödvändigt genom besök av prästen till dem som behöver hjälp.

De svåraste problemen har berört äktenskap, alkoholmissbruk, och förseelser i samband därmed, bostadsproblem, konflikter med myndigheter, sjukdom osv.

I dessa frågor har inte bara kristna ortodoxa bröder utan även — och t.o.m. i större utsträckning — de som tillhör andra denominationer vänt sig till församlingens präst. Detta har i synnerhet inträffat på kvällarna när alla andra kontor där finska talas varit stängda.

Föga kan sägas om hjälparbetet ty det har inte funnits några fonder för detta ändamål. I vissa fall när situationen har varit särskilt svår, har viss hjälp givits och då av prästens personliga medel.

Tisdagsklubbar

För att säkra församlingens existens och uppnå bättre resultat i dess arbete har det i olika centra bildats lokala arbetsgrupper. Sålunda bildades omedelbart efter församlingens bildande "Tisdagsklubbar" vid de dubbla centra i Hofors-Åshammar och Borås.

Betydelsen av Tisdagsklubbarna i församlingens allmänna arbete har bevisats vara mycket större än vad som väntades i början. Under de långa perioderna mellan gudstjänsterna, har Tisdagsklubbarnas förenade arbete varit nödvändigt. Klubbarna har också varit de mest aktiva spridarna av karelsk kultur i Sverige.

Ehuru antalet medlemmar i dessa klubbar ej varit stort, har de finansierat inte enbart sina egna aktiviteter utan även stött själva församlingen. Värt att nämna är också klubbarnas hjälparbete på deras respektive verksamhetsorter. De som har mottagit hjälp, oftast av ekonomisk art, har inte alltid varit ortodoxa kristna utan ibland även människor som tillhör andra denominationer.

Information

Att hålla kontakt med medlemmarna och förse dem med information har varit en av församlingens huvuduppgifter. Med detta i sinnet beslutades det 1958 att börja publicera ett stencilerat "Församlingsskirkulär" tre gånger om året, vilket vanligen innehöll två eller tre helsidor. Fader Martin Juhkam både utgav och stencilerade brevet. I denna form har 26 nummer utkommit.

Idén om en tryckt tidning uppkom redan under församlingens första år men bristen på fonder förhindrade dess förverkligande.

I början av 1965 när fader Martin Juhkam offentligen framlade idén vid församlingsrådets möte, hade den funnits ännu en gång att det ej fanns några fonder för sådant arbete. Men idén om en tryckt tidning var så stark och inspirerande att upphovsmannen lovade att gratis påta sig utgivningsarbetet och ta hand om tidningens ekonomi. Och så fattades ett positivt beslut.

Till slutet av 1967 har nio tryckta nummer av tidningen Suomalaisen Ortodoksisen Seurakunnan Viesti Ruotsissa (Den Finska Ortodoxa Församlingens i Sverige Tidning) utkommit. Numren har beroende på mängd material innehållit, fyra, åtta eller tolv sidor.

Förutsättningar för en tryckt tidning är en stark ekonomisk grund. Eftersom församlingen inte har haft en sådan grund var det nödvändigt att grunda tidningens ekonomi på inkomster av annonser som publicerades i tidningen. Anskaffandet av annonser är besvärligt och kräver tid och tålamod. Sätillvida har den rönt framgång och nu är Viesti en av församlingens inkomstkällor.

Tidningen har skickats till medlemmarna gratis. Den har också gratis sänts i tusentals exemplat till finska organisationer som verkar i Sverige såväl som till privatpersoner. Den har också skickats till de ortodoxa församlingarna och organisationerna i Finland.

Kyrkobyggnadsfonden

Rådet beslöt den 28 februari 1965 att grunda en Kyrkobyggnadsfond. Bakgrundet till detta beslut var en magnifik donation. Fader Martin Juhkam lyckades under sina förhandlingar med direktör Harry Johansson och Ärkebiskop Gunnar Hultgren från Svenska Kyrkohjälpen få en donation på 10.000 svenska kronor för skapandet av en grundplåt till en kyrka. Denna summa var början till en kyrkobyggnadsfond. Vid årskiftet 1967—68 hade inflytit till Fonden kr. 14.000:—.

Skapandet av en sådan grundplåt och också av en kyrka för församlingen är ett fundamentalt villkor för varaktigt och framgångsrikt arbete. Församlingens ledare har från början insett att denna idé ej kan förverkligas genom deras ansträngningar enbart. Av denna orsak har församlingen vänt sig till utomstående också, ehuru ingen stor kampanj hittills anordnats. I det långa loppet kommer det emellertid att bli nödvändigt. Det kan tilläggas att inte enbart måste

karelernas religiösa behov tillfredsställas utan ett allmänt kulturcentrum är också av nöden.

Församlingens ekonomi

Under de förflutna tio åren har ekonomin varit det svåraste problemet för församlingen. Dess huvuddinkomster från medlemsavgifter, insamlingar och försäljningar har täckt bara en liten del av utgifterna. På grund därav har andra inkomstkällor bevisats vara nödvändiga.

Det är ett faktum att de uppnådda resultaten hittills möjliggjorts tack vare ekonomisk hjälp utifrån. Det är osäkert huruvida församlingen kunde ha celebretat sin tioårsdag utan den hjälpen, för att inte nämna grundandet av Kyrkobyggnadsfonden, eller publicerandet av detta arbete. Å andra sidan är det lika uppenbart att utan organiserande, planering och oberoende initiativ skulle det inte ha funnits någon församling alls.

Objektivt kunde församlingsmedlemmarnas bidrag varit avsevärt större än de verklingen varit. Vad beträffar medlemsavgiften (vilken först var 12 kronor och senare 6 kronor om året), kan noteras att de andra ortodoxa församlingarna i Sverige har en avgift som är sju åtta gånger högre. Men trots detta har det varit möjligt att arrangera församlingens aktiviteter så att dess inkomst varit högre än dess utgifter och en liten reservfond har bildats för överskottet.

Det huvudsakliga ekonomiska ansvaret för församlingen har vilat på fader Martin Juhkams axlar.

Medel har mottagits framförallt med regelbundna intervall från Brödraskapet St Sergius och St Herman. Under de senaste fem åren har den Finska Ortodoxa Kyrkans administration skänkt en liten gåva. Det största och avsevärdaste ekonomiska understödet har mottagits från Svenska Kyrkohjälpen-Lutherhjälpen, det har huvudsakligen använts för att financiera gudstjänstresor under de sista tio åren.

Gåvor har också mottagits från den Finsk-Svenska Kulturfonden, från Drottning Louise av Sverige, från Kung Gustaf VI Adolf och andra.

Ur framtidens synvinkel skulle det vara naturligt om det stora antalet finska arbetare i Sverige och den inkomstskatt som de betalar till svenska staten togs hänsyn till, och att den Finska Ortodoxa

Kyrkan tillsammans med den finska regeringen i samarbete med Svenska kyrkan och svenska regeringen även löste de ekonomiska problem som är förbundna med det religiösa livet bland de finska ortodoxa kristna som lever i Sverige. Den Finska Evangeliska Lutherska Kyrkan har redan tagit detta steg och den Finska Ortodoxa Kyrkan har samma plikt.

Församlingens inkomster och utgifter under de sista tio åren har varit som följer i svenska kronor:

År	Inkomster	Utgifter
1958	5.465	5.020
1959	6.702	5.953
1960	7.512	6.102
1961	8.364	7.315
1962	14.326	9.840
1963	16.167	8.674
1964	20.024	11.449
1965	20.009	11.148
1966	26.158	12.211
1967	18.400	14.279
Totalt	143.127	91.991

Det mycket större inkomsten i jämförelse med utgifterna förklaras av det faktum att överskottet från föregående år läggs till inkomsten för följande år.

Samarbete med andra kyrkor

Här följer en kort lista på några av de mest betydande händelserna och gemensamma aktioner fader Martin Juhkam deltagit i, antingen som representant för sin församling eller på personlig basis:

Firandet av 40 årsminnet av den Finska Ortodoxa Kyrkan i Kuopio Finland 1958, Ärkebiskop Hermans begravning 1960 i Finland, föreberedelse av en serie filmremсор med körsång och svensk text 1960, det ekumeniska mötet organiserat av Brödraskapet St Alban och St Sergius och Sigtunastiftelsen i Sigtuna 1961, en kyrklig representationsresa till USA och Canada 1962 under vilken fader Mar-

tin Juhkam hade samtal med den ortodoxe Ärkebiskopen Jakovos av Nordamerika, höll gudstjänst i New York och Toronto och deltog i det universella lägret för estnisk ungdom i Muskoka, Canada, den Amerikanska Episkopalkyrkans möte i Hamburg 1963 där hjälp till flyktingar diskuterades, det Lutherska Världsförbundets kongress i Helsingfors 1963 (som journalist), firandet av 800-årsjubiléet av Ärkestiftet i Uppsala, Sverige 1964, de Europeiska Kyrkornas möte (Nyborg) ombord på ett skepp som rörde sig på internationellt vatten 1964, den internationella konferensen för Brödraskapet St Alban och St Sergius i Oslo 1956, "Collegium pastorum" i Stockholm 1966, det allmänna prästmötet i Skara stift, 1966, föreberedelse tillsammans med den Grekisk-Ortodoxa Församlingen i Stockholm av den första Svenska televisionsfilmerna om den Ortodoxa Kyrkan (den har sänts i finsk, norsk, dansk, tysk och italiensk television också) 1966, bildandet av en samlarbetskommitté för den ortodoxa och romersk-katolska Kyrkan i Sverige 1967, en kyrklig representationsresa till USA och Canada med ett världsscoutläger och gudstjänster i Lakewood, Toronto, New York och Montreal, publicerandet av en gemensam broschyr för den Ortodox-Romersk-katolska Samarbetskommittén med sammanlagt 70.000 exemplar på finska, grekiska, serbo-kroatiska, tyska, spanska och italienska för att informera de ortodoxa och romersk-katolska kristna som kommer för att arbeta i Sverige 1967, och "Collegium pastorum" 1967.

Samarbetet med de ortodoxa kristna av olika nationaliteter, vilka lever i Sverige kunde vara bättre men både intresse och ett gemensamt organ har saknats för dett. Det har emellertid varit ett gott samarbete mellan de finska och grekisk-ortodoxa församlingarna.

Kalevaladagarna och Frändefester. Andra aktiviteter

De mest betydande kulturella mötena av kareler i Sverige har varit de årliga Kalevaladagarna (benämnda så efter det finska nationaleposet) och frändefesterna som arrangerats med fyraårsintervaller. Alla dessa händelser ha ägt rum i staden Borås, vissa av dem i samarbete med andra finska organisationer.

Firandet av Kalevaladagen har ägt rum den sista söndagen i februari varje år. Församlingens rådsmöte har hållits vid samma tid så att de som kommit från stora avstånd kunnat delta.

Det har funnits frändefester 1958, 1962 och 1966 — antingen i maj eller juni. Deras program har innehållit musik, dans och teaterföreställningar, gudstjänster och matcher med kyykkä spel, ett nationellt karelskt spel.

1964 var antalet finländare som levde i Sverige nästan 200.000—300.000 och deras behov av egna organisationer och institutioner ökar konstant. Eftersom det hittills inte fanns någon finsk finansiell institution i Sverige medan det fanns ett behov av kredit för finska nationella aktiviteter— den Finska Ortodoxa Församlingen behövde t.ex. kredit för byggandet eller köpandet av en kyrka — fader Martin Juhkam föreslog Stockholms Sparbank att en särskild finsk avdelning skulle grundas i banken. Förhandlingarna ledde till ett positivt resultat och vid slutet av 1967 hade det sparats 2.500.000 svenska kronor i finsk Sparkonto.

Församlingens organ

Enligt statuterna i den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige är församlingens högsta organ dess möte. Församlingmötet väljer ett råd. Församlingmötet sammanträffar med tre års intervall och alla medlemmar av församlingen kan delta i det. Hittills har mötet sammanträffat tre gånger 1961, 1964 och 1967.

Det finns också en församlingsråd med 17 och styrelse med 7 medlemmar i dag. Enligt församlingens statuter är kyrkoherde, i detta fall fader Martin Juhkam, ex officie församlingsrådets och styrelsens ordförande.

Församlingensråd har hittills haft 9 och styrelsen 13 sammankomster. Slutligen kan tilläggas att herr Boris Karppela från Helsingfors deltog under församlingens fem första år som rådgivare i alla möten för dess olika organ. Han gjorde detta av ideella skäl och på egen bekostnad. Som ett erkännande av detta arbete har Bishop Jüri förlänat herr Karppela utmärkelsen Platonorden av tredje storleken.

ERKKI PIIROINEN *)

Inom Brödraskapet St. Sergei och St. Herman betraktar vi det som en stor fördel att det i Sverige fanns en präst från den Estniska flyktingkyrkan, kyrkoherde Martin Juhkam som talade finska. Han hade vistats i vårt land under kriget och hade lärt sig vårt språk. Han var en upplyst man, som var intresserad av alla frågor. Han hade alla de kvalifikationer vi kräver av en präst i vår Kyrka och han talade också svenska flytande. Brödraskapet inbjöd honom till Finland i mars 1957. Under de två veckor han vistades där besökte han församlingarna i Helsingfors, Lahti, Taipale och Joensuu och stiftade bekantskap med de finska prästernas arbete. Han vände sig också till Ärkebiskop Herman (en f.d. estländare) som var imponerad av honom.

Som ett resultat av färden påbörjades sökandet efter ortodoxa finländare i Sverige och bildandet av en församling. Aamun Koitto, Kyrkans organ, deltog i detta arbete. En förberedande kommitté började skapa en ekonomisk grund för församlingen. Brödraskapet skänkte alla pengar som det hade råd till av sina egna resurser för detta ändamål. Det var omöjligt att få något från den Finska Ortodoxa Kyrkans fonder, ty frågan hade ej tagits upp vid Kyrkomötet. Med samtycke av Kyrkans ledare upptogs en kollekt i de

*) Erkki Piironen, prost, föddes den 14 november 1919 i Liperi i Finland. Avlade examen vid det Teologiska Seminariet i Finland 1944 och arbetade som samordnare av verksamheten i den Ortodoxa Kyrkans Ungdomsförbund (i Finland) och av Brödraskapet St Sergei och St Herman 1945—1955. Var kyrkoherde i Taipale 1955—1962 och vid den ortodoxa församlingen i Joensuu från och med 1962. Redaktör för Aamun Koitto från 1955, ordförande för det Ortodoxa Ungdomsförbundet sedan 1957, ordförande för Brödraskapet St Sergei och St Herman sedan 1958 och medlem av Kyrkomötet 1950, 1955, 1960 (sekreterare) och 1965. Medlem av kyrkliga administrationen sedan 1965. Han har publicerat sex böcker om den Ortodoxa Kyrkans problem i Finland.

Ortodoxa Kyrkorna i Finland och denna skänkte med hänsyn till de ovanliga omständigheterna gott utbyte. Frågan bemästrades emellertid bäst av kyrkoherde Martin Juhkam, som visat sig vara en präst utrustad med ekonomiska talanger.

Församlingen etablerades den 12 januari 1958 i staden Borås i Sverige. Såsom tidigare planerats, underställdes församlingen den estnische biskopen Jüri Välbe, som var bosatt i Sverige. Han var själv underordnad exarkatet i London och det Ekumeniska Patriarkatet. Från Ärkebiskopen av den Finska Ortodoxa Kyrkan utverkades en förbönlig välsignelse.

De finska ortodoxa kristna mottog nyheterna om bildandet av församlingen med glädje. Den tycks ha stimulerat hela Kyrkan. Brödraskapet har regelbundet skänkt ett anslag till prästens resekostnader. Den Finska Ortodoxa Kyrkans administration har inom ramen för ett anslag prenumererat på Aamun Koitto, Kyrkans organ och Tuohustuli, en ungdomstidning, som en gåva till de ortodoxa kristna i Sverige.

Det har varit god kontakt mellan den nyligen bildade församlingen och församlingar i den Finska Ortodoxa Kyrkan. Fader Martin Juhkam har mycket ofta besökt Finland och fört med sig hälsningar från sin församling. Det finns fortfarande möjligheter till större samarbete, särskilt inom ungdomsarbetet.

Det är svårt att från Finland bedöma församlingens framtid. Den hjälp som ges av vår Kyrka och Brödraskapet kan knappast ökas för närvarande.

Språkproblemet kommer förmodligen i förgrunden. Finländarnas barn går i svenska skolor och kommer sannolikt att anta svenskt språk. Enligt min uppfattning borde detta också tas hänsyn till i det ortodoxa församlingsarbetet. Finländska, estniska, ryska och svenska ortodoxa kristna bosatta i Sverige borde med förenade krafter planera vad som kan göras för en Ortodox Kyrka i Sverige. Hur angenämt vore det inte att se den Finska Ortodoxa Församlingen i samarbete med de församlingar som representerar andra nationaliteter vid skapandet och uppbyggandet av den Svenska Ortodoxa Kyrkan. Detta kunde förvisso vara av värde även för den Finska Ortodoxa Kyrkan.

SVENSKA KYRKAN OCH DE ORTODOXA TROSBEKÄNNARNA I SVERIGE

LARS THUNBERG *)

När man ser tillbaka på relationerna mellan den svenska evangelisk—lutherska folkkyrkan och den ortodoxa kristenheten i deras månghundraåriga historia, slås man av den relativa mjukhet och smidighet med vilken förhållandet har reglerats, även i tider då religionsfriheten satt som strängst i vårt land. Man ställer sig då frågan, av vilken orsak det blivit så.

Den tes som provas i denna artikel är följande: skälet är att de ortodoxa i relation till vårt lands andliga tradition och miljö representerat och alltjämt representerar den nödvändiga pluralismen i religionen. Denna tes kan exemplifieras ur tre aspekter: den kyrko-historiska, den allmänt ekumeniska och den aktuellt livsåskådnings-mässiga. På alla dessa punkter representerar den ortodoxa kyrkan ett alternativ, nämligen vad man förslagsvis kunde kalla det nationella, det allmänkyrkliga och det religionsfenomenologiska alternativet, mot vilka enligt den angivna tesen svarar resp. tolerans-pluralismen, den ekumeniska pluralismen och den livsåskådnings-mässiga pluralismen.

*) Lars Thunberg, född 1928, är docent Nya Testamentets exegetik i Uppsala Universitet. Disputerade 1965 på en avhandling om den bysantinske kyrkofadern Maximos Bekännarens människosyn (Microcosm and Mediator. The Theological Anthropology of Maximus the Confessor). Sekreterare i Svenska Ekumeniska Nämnden, direktor för Nordiska Ekumeniska Institutet. Sedan flera år ordförande i den svenska grenen av The Fellowship of St. Alban and St. Sergius, vars syfte är att föra den ortodoxa kyrkan och de västerländska kyrkorna närmare varandra. Sekreterare i Biskopsmötets kommitté för ortodoxa trosbekännare.

1. Det nationella alternativet

Redan på 1600-talet upprättades ytterligt intressanta positiva kontakter mellan den svenska reformationskyrkan och den ortodoxa kyrkan i stort. Det torde också finna fog för att hävda, att dessa kontakter fullföljdes även på svensk botten i en mjuk relation till ortodoxa trosbekännare i vårt eget land.

Orsaken är att söka i den nödvändiga pluralism, som den ortodoxa kyrkans existens representerade. I vårt eget land, där "enheten i religionen" under stormaktstiden var den knäsatta religionspolitiska principen, fick resultatet formen av vad vi kunde kalla toleranspluralismen. Dess förtecken var visserligen negativt, men dess konsekvenser skapade förutsättningar för fördjupade och utvidgade kontakter i framtiden. Mot den evangelisk-lutherska svenskheten svarade de ortodoxa ländernas livsformer med rätt till eget fortbestånd inom sina ramar.

Den lutherska reformationen hade som bekant att kämpa på två fronter: mot den romersk-katolska kyrkan med dess totalitära anspråk och mot de s.k. svärmarna med deras till synes samhällsupplösande radikala kristendom. I det förstnämnda fallet stod sanningsfrågan och i anknytning därtill den personliga samvetsfriheten i uppmärksamhetens centrum; i det senare kom principen bl.a. cuius regio eius religio att bilda motvärn mot de samhällsupplösande tendenserna. I bäggedera fallen finns emellertid ett pluralistiskt element inkapslat: samvetsfriheten ger rätt till brott mot den religiösa enheten och cuius regio-principen förenar enheten inåt med en nationellt betingad yttre differentiering. Detta pluralistiska inslag ger en förklaring till det förhållande som utvecklade sig till de ortodoxa.

Reformationens sanningsfråga var emellertid inte så utformad, att man satte den individuella friheten över den verkliga enheten. I stället gjorde man anspråk på att bevara enheten, nämligen i sanningen. Det var kyrkan som anfallit, inte reformatörerna, vilka i stället sökte upprätta den sanna kristna enheten. Man behöver endast erinra om att den lutherska bekännelseskraften framför andra, Augsburgska bekännelsen, var tänkt som en enhetsskrift, en allmänlig kristen deklaration.

När man nu sökte demonstrera denna attityd, kom den ortodoxa kyrkan på ett karakteristiskt sätt in i bilden. Reformatörerna upp-

fattade oreflekterat Östkyrkans status som en annan än den romersk-katolska kyrkans. Därför drog man sig som bekant ej heller för att sända just Augsburgska bekännelsen till patriarken i Konstantinopel för att få dess renlärighet bekräftad — inte som av en högre instans men som ett igenkännande av den gemensamma allmänlige kristna tron. Detta skedde trots de uppenbara skillnaderna, och detta visar hur man från lutherskt reformatoriskt håll sökte förena trons enhet med bekännelsens pluralitet.

Men därmed var också basen angiven för den nationellt betingade pluralismen. I förhållande till den romersk-katolska kyrkan får väl genomförandet av den nämnda cuius regio-principen sägas vara något av ett vapenstillstånd i religionskampen, men i förhållande till den ortodoxa kyrkan — liksom till den calvinska reformationen — betydde den något mer positivt. På grundval av en relativt bred gemensam bas av allmänlig kristen tro kunde man någorlunda positivt bejaka den folkligt och nationellt utformade mångfalden, i synnerhet som den ej hotade enheten i religionen inåt. Till skillnad härifrån utgjordes den romerska katolicismens fara av dess totalitära anspråk, mot vilka en konfession om den ortodoxa i stället uppfattades som en betydelsefull bundsförvant.

Detta faktum framgår kanske klarast av det förhållandet, att mitt under Gustaf II Adolfs religionskrig kontakterna mellan den ortodoxa kyrkan kunde utvecklas i positiv riktning. Traktaten i Stolbova 1617, som avslutade det ryska kriget och lade betydande ortodoxa områden under den svenska kronan, håller en påfallande mild ton gentemot den ortodoxa trosuppfattningen. I en sammanfattning av den lutherska läran lät kungen redan dessförinnan de ortodoxa ryssarna förstå, att deras tro visserligen från luthersk synpunkt innehöll en och annan villfarelse, men att framför allt, de bägge bekännelserna ägde en gemensam kristen utgångspunkt. Våld och tvång i religiösa angelägenheter vore uteslutet, och det tycks ha stått klart, att omdop av ortodoxa bekännare icke kunde eller borde ske. De något senare utvecklade kontakterna mellan patriarken Kyrillos Lukaris och Sverige tycks vidare i sin tur ha väckt tanken att för de ryskspråkiga erövrade områdena låta insätta en autokefal ortodox biskop under Konstantinopel-patriarkatets medverkan.

Efter Gustaf II Adolfs död skedde i Sverige en skärpning av det konfessionalistiska draget i lutherdomen. Under stormaktstiden

skedde enligt principen om enheten i religionen en medveten försvenskning av de erövrade provinserna. Men trots detta kan man åtminstone konstatera, att toleranspluralismen tillämpades gentemot de ryska köpmän, som omkring 1640 på Södermalm i Stockholm kunde etablera en gudstjänstfirande menighet. Man kanske vågar säga, att det fanns ett ömsesidigt förtroende, i synnerhet som den ortodoxa lärans företrädare inte behövde fruktas för sin proselytverksamhet.

Från allmänt folkkyrkliga utgångspunkter har det i modern tid varit naturligt, att Svenska Kyrkan fullföljt det nationella alternativets linje från toleranspluralismen in i en mera positivt bestämd öppenhet mot andra nationaliteters uttrycksformer och behov. Genom den nationella exilsituation vari så många av de ortodoxa i vårt land befunnit sig efter ryska revolutionen och framför allt efter det ryska maktövertagandet i Balticum har denna tendens helt naturligt snarare förstärkts än försvagats. Dessa exilkyrkor har kunnat ses som bärare av det nödvändiga sambandet mellan religion och folk.

När dåvarande ärkeprästen Jüri Välbe år 1945 började organisera de estniska ortodoxa till församling i Sverige, kunde det därför helt naturligt ske med medgivande av ärkebiskop Erling Eidem och i direkt anknytning till Svenska Kyrkans Diakonistyrelse. En likartad inställning kom samtidigt till uttryck gentemot de lutherska trosbröderna från de baltiska länderna. Folkkyrkotanken, sådan som den mer eller mindre oreflekterat idag lever vidare i skilda delar av vår kyrka, förvaltar arvet från den toleranspluralism, som även under stormaktstidens dagar gav möjlighet till goda kontakter mellan Svenska Kyrkan och de ortodoxa.

2. Det allmänkyrkliga alternativet

Med det senast agda närmar man sig emellertid en andra linje, som skulle kunna sägas vara uttryck för den ekumeniska pluralismen. Den är huvudsakligen en modern företeelse men har sina rötter i äldre skikt av vår kyrkotraditions historia, nämligen den redan understrukna övertygelsen om en obruten enhet på djupet, i den centrala sanningsfrågan. I modern tid fullföljes denna ansats som en förväntan gentemot den andra konfessionen, insatt i de ekumeniska samförståndssträvanden helhetssammanhang.

Man behöver här bara antyda den betydelse ärkebiskop Nathan Söderblom haft som vägröjare för en positiv ekumenisk förståelse för den ortodoxa kyrkan. Vid sidan av den romersk-katolska och den evangelisk-katolska kristendomstypen räknade han ju den ortodoxa (den "grekisk-katolska") som en huvudform av kristet andeliv, varförutan intet äkta ekumeniskt arbete kunde bedrivas. Genom sina för den tiden anmärkningsvärt rika kontakter med ortodoxa teologer och ortodoxt liv och inte minst genom sina förbindelser med Konstantinopel ägde Söderblom sällsynt goda förutsättningar för denna vägröjande uppgift. Hans egen syn på samspelet mellan de skilda huvudgrenarna av kristenheten i en kommande högre harmoni svarar f.ö. på ett ganska påfallande sätt mot de tankegångar man möter hos den ryske tänkaren Solovjov.

Andra företrädare för Svenska Kyrkan har i olika varianter fullföljt denna ansats. Inte minst har så varit fallet inom den moderna högkyrkligheten. Man har i den ortodoxa traditionen och den ortodoxa liturgin funnit förbindelsepunkter med den odelade fornkyrkan, som uppskattats just i den svenska reformatiska traditionen med dess rika liturgiska arv och des moderna strävanden i fornkyrkligt restaurerande riktning. Man har inte så sällan i de ekumeniska kontakterna med den ortodoxa kyrkan sett ett bärande alternativ till de lösningar på de ekumeniska problemen, som den romersk-katolska kyrkan erbjuder, speciellt före Andra Vatikan-konciliet reformkatolska strävanden.

Nämnas i detta sammanhang bör inte minst den svenska grenen av Brödraskapet S:t Alban och S:t Sergius, som på initiativ av det internationella brödraskapets grundare, dr Nicholas Zernow, kom till stånd så tidigt som 1938 genom lektor Gunvor Sahlins stora och tåliga entusiasm. Brödraskapet har sedan dess inom Sverige verkat för en fördjupad förståelse för den ortodoxa kyrkan bland svenska kristna och vice versa och genom sitt samarbete i konferensform under senare år med systergrenarna i Norden och England breddat underlaget för detta intresse.

Under senare år har också de officiella kyrkliga kontakterna med den ortodoxa världen inom den internationella ekumenikens ram ökat högst betydligt. Man kan här nämna sådana händelser som en svensk kyrkodelegations resa till Sovjet för några år sedan och ärkebiskop Hultgrens besök hos bl.a. patriarken av Konstantinopel något senare. Man kan också erinra om det ortodoxa inslaget

vid firandet av Uppsala ärkesätes 800-årsjubileum år 1964. Dessa utbyggda internationella relationer mellan Svenska Kyrkan och den ortodoxa kristenheten har blivit en bekräftelse på vad som redan skett på det inre planet och har gjort kontakterna inom landet till självklara tillämpningar av ett vidare ekumeniskt paradigm. Med de utvidgade kontakterna har slutligen också inom den svenska teologin följt ett större intresse för ortodox teologi och ortodox teologisk tradition, inte minst de grekiska kyrkofäderna. Här håller långsamt en ensidig inriktning på den västliga teologiska traditionen att kompletteras.

3. Det religionsfenomenologiska alternativet.

Den tredje formen av pluralism, som idag påverkar förhållandet mellan Svenska Kyrkan och de ortodoxa trosbekännarna i Sverige, skulle man kunna kalla den livsåskådningsmässiga pluralismen.

Det är ofrånkomligt, att Sveriges religiösa geografi i snabb takt håller på att omstruktureras. Denna process försiggår dels i ett inomsvenskt, dels i ett vidare perspektiv. Förskjutningarna i det inomsvenska perspektivet beror på att befolkningen i landet alltmer sugs upp av de stora industriella och stadsbetonade enheterna. Resultatet blir, att olika provinser religiösa särdrag försvinner och att de stora befolkningscentra åstadkommer en direktkonfrontation mellan företrädare för dessa olika särdrag, vilken i det långa loppet förmodligen kommer att minska skillnaderna mellan dem och antingen göra människor andligen rotlösa eller i bästa fall skapa en för stadssamhället avpassad modern och verksam fromhetstyp, där det bästa i alla traditioner har ingått förening.

I det vidare perspektivet beror förskjutningarna främst på det ökade tilloppet av utländsk arbetskraft till vårt land liksom i viss utsträckning av studerande och andra från u-länderna, som tillfälligt gästar Sverige för att få utbildning. Resultatet är här, att inte bara all världens kristna konfessioner utan också en rad olika religioner nu möts inom Sveriges gränser och konfronteras med varandra. Med den nationella mångfalden på den svenska arbetsmarknaden följer en religiös. Den konfessionella sammansättningen i vårt land blir alltmer en spegelbild av situationen i världen utanför landets gränser.

Samtidigt kan vi säga, att denna religiösa pluralism endast utgör ett element i en mer omfattande livsåskådningsmässig pluralism, som följer med masskommunikationsmedlens inflytande och med den fortgående s.k. sekulariseringen, vilken ifrågasatt hävdvunna ståndpunkter på alla områden. Bristen på vad våra fäder kallade enhet i religionen är idag en del av bristen på enhet i värderingar och livsåskådning överhuvud.

Denna situationen innebär emellertid ej att vi skulle sakna försök till demagogiskt utövad åsiktsnormering, ofta på icke-kristet håll. Med omvända förtecken söker man på många håll i vårt samhälle, tycks det, vilja fullfölja traditionen från den kristna enhetskulturens dagar, med den skillnaden att det kristna alternativet är borttänkt ur bilden. Vägen måste här gå genom en sund och nödvändig pluralism, som tar fasta på det gemensamma men samtidigt hävdar mångfalden på grundval av människornas olika bakgrund, erfarenheter, förutsättningar och önskemål.

Sin tillspetsning får denna problematik ej sällan i relation till frågan om de utländska invandrarnas integrering i det svenska samhället. Ibland hörs från integristiskt svenskt håll tongångar, som inte saknar likhet med de krav på försvenskning, religiös och annan, av de erövrade provinserna, som en gång gjorde sig gällande under stormaktstiden. Men därför har också kyrkorna på detta område en särskild uppgift och ett eget ansvar att hävda den nödvändiga pluralismen.

När Biskopsmötet under år 1966 bl.a. tillsatte en kommitté för ortodoxa trosbekännare, var det för att hjälpa inte minst invandrade greker, jugoslaver och andra att med bibehållen religiös hemortsrätt och hemkänsla i sin egen tradition finna sig tillrätta i det främmande landet Sverige. Redskapen för en sådan tjänst åt de ortodoxa och deras församlingar saknas ännu. Därför har kommittén först och främst sökt statistiskt klarlägga förekomsten av ortodoxa trosbekännare i vårt land, en undersökning som är svår att genomföra, därför att religionsfriheten — i modern sekulariserad enhetskulturmening — ansetts kräva, att förfrågan om konfessionell tillhörighet utanför Svenska Kyrkan från pastorsämbetenas sida ej får göras hos de invandrade. Vidare måste ekonomiska resurser på olika sätt ställas till förfogande, så att invandrade ortodoxa får tillfälle att fira sin gudstjänst och åtnjuta pastoral omvårdnad. Också på denna punkt vill kommittén räcka hjälpende hand.

En sak tycks emellertid stå alldeles klar. Den nationella pluralism spelar en väsentlig roll i denna nya situation, likaså det ekumeniska perspektivet med dess erkännande av en kyrkliga pluralism inom den centrala kristna enhetens ram. Men inte minst på senare tid har till dessa motiv för kontakter mellan Svenska Kyrkan och de ortodoxa trosbekännarna i vårt land fogats ännu ett: Den pluralismen som är nödvändig, om det religiösa alternativet skall kunna få göra sig gällande i den allmänna livsåskådningsmässiga pluraliteten. Många av de präster, som idag svarar på den nämnda kommitténs värdanden om statistiska uppgifter tycks ha detta klart för sig. Man ser med tacksamhet hos företrädarna för andra folk och andra konfessioner levande exempel på att samspelet mellan tro och livsutformning, mellan kult och kultur är en nödvändig ingrediens i ett värdigt mänskligt liv.

DEN ORTODOXA KYRKAN PÅ TRÜSKELN TILL ATOMÅLDERN

HEIKKI KIRKINEN *)

En av de mest anmärkningsvärda prestationer hittills i mänsklighetens historia är en ökande känsla av tolerans och kommunikation mellan olika länder, mellan kristna inbördes och mellan kristna och icke-kristna. En känsla av enhet och solidaritet genomströmmar 1900-talet på ett sätt som aldrig förr. Ty om vi tar korstågstiden som representant för en intolerant tid får vi någon sorts försvar då vi tar denna som utgångspunkt.

Det gemensamma utmärkande draget och aspirationen hos tjugonde århundradets kristenhet är sökandet efter en viss broderlig enhet inom ramen för en allmän anpassning av ekumeniska aktiviteter till människans behov, hon som lever mitt under snabba förändringar. Detta är inte enbart utmärkande eller relevant för vår tid utan har löpt parallellt med utvecklingen i den mänskliga historien. Fundamentalt har denna process varit sammankopplad eller oberoende, ty kristendomen har inte bara bidragit till mänsklighetens tänkande och kulturella struktur utan de teknologiska,

*) Heikki Kirkinen, fil.dr., föddes den 22 september 1927 i Kuusjärvi i Finland. Fil.kand. 1952, fil.lic. 1958 och fil.dr. 1961. Lärare i historia och finska språket vid det Ortodoxa Teologiska Seminariet 1952—1960, föreläsare vid det Pedagogiska Institutet i Jyväskylä 1960—1962, docent vid samma institut 1961—1966, docent vid universitetet i Helsingfors från 1962. Gästprofessor i finsk historia och kultur vid Sorbonne i Paris sedan 1966. Har sedan sina skolar deltagit i de ortodoxa ungdomsorganisationernas aktiviteter som vice-ordförande för det Ortodoxa Ungdomsförbundet och ordförande i det ortodoxa studentförbundet i Finland. Viceordförande i Syndesmos 1965—68.

politiska och sociala omvälvningarna ha oundvikligen bidragit till utvecklingen i den kristna världen.

För att vidareutveckla denna idé måste vi betrakta de mest närliggande sekulariserade ideologierna i vår tid och särskilt socialismens och antikolonialismens, ty de ha kanske varit utlöpare för ett stort inflytande för kristna såväl som för icke kristna. De förhärskande idealen om jämlikhet och broderlig enhet som hittills förverkligats och framdrivits mest aktivt av vissa profana samfund, ha sorgligt negligerats eller ha ej ägnats tillräcklig uppmärksamhet av och inom den kristna världen, så att isolering resulterat ur de kristnas konkurrens och dispyter med andra kristna. Detta har enbart tjänat till att försvaga den kristna trons ställning i världen genom att stödja en idé om att personliga övertygelser uppehålls uteslutande för att tillfredsställa egoism.

Den Ortodoxa Kyrkans deltagande i 1900-talets utveckling framgår av dess bidrag som en pionjär för ekumenisk enhet och som en av de konstituerande medlemmarna av Kyrkornas Världsråd. Inom sig själv har den börjat känna ett växande intresse för ungdomsverksamhet och har börjat göra en ansats till djupare förståelse av sin gudomliga liturgi. Den tar också del i gemensamma sociala problem och gör mycket för att stärka enheten mellan vitt spridda ortodoxa kristna. Teoretiskt har den Ortodoxa Kyrkan utmärkta möjligheter till snabb utveckling. Kanske bättre än de flesta andra Kyrkor, ty den är inte belastad av en otymplig och koncentrerad organisation, som skulle bli svår att förändra, utan den lever som ett broderligt och flexibelt samfund av oberoende nationalkyrkor. Dess doktrin är ej ett rigitt system vars enskildheter sammanpressats i dogmer, utan den lever på Bibelns grund såsom denna tolkats av de sju Ekumeniska Koncilierna, av vilka de sista hölls för mer än tusen år sedan.

Genom århundraden har traditionerna motsvarat och reflekterat förändringarna i världen och detta har förståtts till exempel av vissa ortodoxa immigrantminoriteter i Frankrike.

I Paris verkar på den ryska traditionens grund en växande fransktalande församling invecklad i målet att uppblanda sina egna tidigare traditioner med dem som krävs för att överleva i ett nytt land som en ny nationalkyrka. Deras skapande anpassning till omgivningen är ett beundrandsvärt exempel som väl kunde efterföljas både i USA och England.

En fråga som skapar ett avsevärt problem för ögonblicket är hur kan Kyrkans organisation ledas på det lämpligaste sättet? Det finns inget precist svar men frågan förtjänar att studeras. Ett försöksförslag, ett personligt sådant, är att medan man bibehåller den organisatoriska flexibiliteten hos de olika oberoende nationalkyrkorna skulle ett homogent centrum för hela Kyrkan kunna etableras vilket kraftigare kunde fungera som ett instrument för samarbete och vara ett uttryck för den gemensamma viljan. Den ortodoxa Kyrkan har redan ett traditionellt centrum av förbindelser i det Ekumeniska Patriarkatet men olyckligtvis har denna andliga kärna vissa begränsningar med hänsyn till nutidens krav och det är på grund av detta som förslaget om ytterligare central utvidgning tillråds. Den Panortodoxa Konferensen på Rhodos antydde en rörelse mot denna idé men mycket litet har försökts för att uppnå någon sort regelbundenhet och välorganiserat samarbete med detta centrum. Modet och styrkan hos fäderna i Fornkyrkan tycks på ett beklagansvärt sätt saknas i vår tids reformer där timiditet, misstänksamhet, konservatism, och ständiga fördomar skapar en sorglig negation vid bemätrandet av våra problem.

Det torde vara lika gott att upplysa om vissa av dessa problems natur, för att vi bättre skall kunna förstå attityden i församlingen. Exemplet tas åter från Rhodos. Det föreföll och tänktes verkligen, rörande de doktrinära diskussionerna med den Anglikanska och Romersk-katolska Kyrkan, att den Ortodoxa Kyrkan låg före vad beträffar uppmuntrandet av ömsesidig enhet mellan alla kristna Kyrkor men så snart ett beslut krävdes under den Tredje Panortodoxa Konferensen på Rhodos 1964 började många nationella Ortodoxa Kyrkor bruka spetsfundigheter och lamslå diskussionernas början så att det blev nödvändigt att uppskjuta dem på obestämd tid.

Sedan dess har exempelvis de protestantiska Kyrkorna redan haft allvarliga doktrinära diskussioner med den romersk katolska Kyrkan. Ett annat fall av intresse är att en gemensam Prosynod skulle bli arrangerad mellan de Ortodoxa Kyrkorna för att diskutera doktrinära och praktiska frågor, men återigen uppsköts förberedelserna olyckligtvis på obestämd tid. Sedan dess har den romersk katolska Kyrkan haft ett omfattande eget Kyrkomöte under vilket man genomfört många reformer, vilka också är ett trängande behov för den Ortodoxa Kyrkan. Man kan väl fråga vilken attityd de ortodoxa kristna intar till de hotande problemen om världens över-

befolkning eller om de kristnas närmande till icke-kristna eller om den allmänna materialistiska tendensen i de nya u-länderna.

Listan på diskussionsämnen är lång och endast några få kan kort framställas här för undersökning. I vissa nationalkyrkor har det önskats att en präst i änkestånd skulle tillåtas gifta om sig, men kunde det inte också bli möjligt att tillåta åtminstone i undantagsfall biskopar som är gifta där det inte finns nog lämpliga kandidater för hierarkin? Är det inte betydelsefullt till exempel i USA och vissa europeiska länder att finna den lämpligaste kandidaten för biskopsämbetet oavsett om han är munk eller ej?

Frågan om Kyrkans ofelbarhet torde finna sin egen lösning inom Ortodoxin. Bibeln talar ej om doktrinal ofelbarhet och auktoriteten hos de Ortodoxa Kyrkomötens grundas på Guds ledning såväl som på känslan av gemenskap mera än på det västerländska fenomenet löromässig ofelbarhet. Imitation av detta vore icke lämpligt.

Slutsatsen blir då att den Ortodoxa Kyrkan teoretiskt har utmärkta möjligheter till reformation ty den äger en flexibel organisation och en relativt lös doktrinär struktur. Men det är icke visst huruvida Kyrkan kan använda dessa föredelar effektivt eller verksam och huruvida den blir i stånd att fatta de beslut och göra de reformer som tiden kräver. Den måste anpassa sig men den behöver ej ge upp sin särskilda kultur och tradition utan hellre genom att utnyttja möjligheten att berika sig känsligt och positivt i kärlekens anda.

ÅKE KASTLUND *)

Lutherhjälpen, Svenska Kyrkans organ för mellankyrkligt bistånd, som bildades 1947 har stått i nära kontakt med vissa grupper av ortodoxa trosbekännare i landet. De ortodoxas antal har under senare år ökat i avsevärd grad på grund av stark invandring. Lutherhjälpens ekumeniska kontakter med de ortodoxa har främst gällt den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige och den Estnisk-Apostoliska Ortodoxa Kyrkan i Sverige. Då de ortodoxa i obetydlig omfattning kunnat ekonomiskt bekosta sitt församlingsarbete och kyrkofondens anslag inte kunnat utgå då det gällt icke-lutherska trosbekännare har det varit Lutherhjälpens styrelse angeläget att se till att detta arbete ej hämmas av brist på medel, och frågorna har berört anslag till ortodox själavård i Sverige. De ortodoxa församlingsprästerna ha insett behovet av ett vidgat ekonomiskt ansvarstänkande bland de ortodoxa församlingsborna och detta hälsas som ett lovande tecken.

Svenska kyrkans bidrag genom Lutherhjälpen till den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige har främst avsett bidrag till administrationsomkostnader, prästens resor inom landet och även dennes lön. Till den Estniska Apostoliska Kyrkan i Sverige har

*) Åke Kastlund, direktör, född 1916 i Avesta, prästvigd 1943 för Västerås stift. Tjänstgjorde 1952—1957 på Lutherska Världsförbundets uppdrag i Latinamerika, de första åren i Colombia, Venezuela och Ecuador (detta arbete skildrat i boken "Utpost i Incaland"), de senare åren i Mexico och Centralamerika. Är sedan 1957 direktör för Lutherska Världsförbundets svenska sektion samt Lutherhjälpen, Svenska Kyrkans organ för mellankyrkligt bistånd, flyktingvård och u-landshjälp. Tillhör två av Lutherska Världsförbundets understyrelser (Commissions on Lutheran World Service och Latin America).

bidragen avsett att täcka administrationsomkostnader för S:t Nikolai församling samt resor inom landet för kyrkans präster.

Lutherhjälpen har under de senaste fem åren bidragit med ca. 225.000:— kronor till de finska och estniska församlingarna.

År 1967 tillsattes av Biskopsmötet en kommitté "Biskopsmötets kommitté för vissa inflyttade kristna", och med denna kommitté sker direkta förhandlingar från utländska eller icke-lutherska trosbekännares sida i landet. Biskop Olof Herrlin i Visby är kommitténs ordförande. Kommittén fördelar det årliga engångsbidrag Lutherhjälpens styrelse ställer till dess förfogande. Under budgetåret 1967—68 uppgick årsbeloppet till 100.000:— kronor.

Som Svenska kyrkans organ för mellankyrkligt bistånd står Lutherhjälpen genom sin samverkan med Kyrkornas Världsråds hjälpavdelning, WCC/DICARWS, i kontakt med ortodoxa trosbekännare utanför landet. Detta gäller främst grekiska ortodoxa i Greklands kyrka. Stora belopp ha avsatts för diakonala institutioner för barn, ungdom, studerande, sjuka och gamla.

Så har kyrkliga internat för manliga studerande upprättats i städerna Ioannina, Paramythia, Siatista, Moirae på Kreta samt i det fattiga Grevenastiftet. Ett internat för kvinnliga studerande har uppförts i Moiras. Bidrag har lämnats till en yrkesskola för flickor i S:t George Gorgolainis f.d. munkkloster vid Herakleion på Kreta, samt till kyrkliga ungdomscentra i Paramythia, i Argos och Nauplion i Argolisstiftet. Åldringsvård i kyrklig regi understöds och i Selinare på Kreta där S:t George Selinaris munkkloster ombyggts, i Kolympia på Rhodos nära Lindos.

Flyktingar inom Greklands gränser har biståtts i Macedonien och Trakien, där ett centrum skapats i Filippi för flyktingar från Bulgarien och Jugoslavien. Under åren 1965 till 1966 har 600.000:— anslagits. För flyktingar från Sovjetryssland anslogs år 1967 ett belopp på drygt 100.000:— kr.

300.000:— kronor har investerats i ett s.k. "kycklingprogram", ett hjälpprogram enligt modellen hjälp till självhjälp i bergsbygden runt Ioannina, "huvudstaden" i Epirus till kostnader för kläckerier och experthjälp.

2,5 miljoner kronor har under de fem senaste åren av Lutherhjälpen ställts till Greklands förfogande. F.n. diskuteras huruvida detta bistånd skall fortsättas under de nya förhållande som inträtt i Grekland. Kontakter har av Lutherhjälpen upprätthållits med ryska,

grekiska, syriska och koptiska ortodoxa studiecentra, förmedlade genom WCC/DIACARWS under den senaste femårsperioden.

Under tre på varandra följande år har finansiellt stöd utgått till S:t Sergius teologiska institut i Paris, grundat 1926, av stor betydelse inte bara för den ryska ortodoxa Kyrkan i Frankrike utan i hela Västeuropa. Institutet har 6 heltidsanställda professorer och ett 20-tal prästkandidater. Understödet om sammanlagt uppgår till 110.000 kronor har även utdelats till ett studiecentrum i Paris knutet till detta teologiska institut.

I Jugoslavien har Lutherhjälpen under 1966 och 1967 stött sex ortodoxa teologiska seminarier, vilka den grekiska ortodoxa Kyrkan upprätthåller med drygt 55.000:— kronor.

Bidrag har även lämnats till länder utanför Europa. Under åren 1965, 1966 och 1967 lämnades ca. 150.000:— kronor till den syriskt-ortodoxa Kyrkans i Indien prästseminarium, beläget i Kottayam i den sydindiska delstaten Kerala. Detta seminarium betjänar den syriskt ortodoxa Kyrkan med drygt en miljon medlemmar och ca. 850 präster.

Under perioden 1965—67 har Lutherhjälpen även bistått den koptiska ortodoxa Kyrkan i Egypten, som i Beni-Souef nära Kairo upprättat ett kyrkligt studiecentrum.

Svenska Kyrkans kontakter med de ortodoxa Kyrkorna har sedan Stockholmsmötet 1925 succesivt utbyggts. I vår tid då ateism, radikalism och indifferentism gör sig överallt påmind, är detta för ansvarskännande kristna en källa till gläde och tacksamhet.

Svenska kyrkans engagemans i det mellankyrkliga biståndsprogrammet innebär både ett givande och tagande och bör ses som en naturlig frukt av kristen samhörighet och samverkan över konfessionella och geografiska skiljelinjer.

HEIKKI KOUKKUNEN *)

Ortodoxa kristna i Sveriges religiösa fält

Ursprungsbetydelsen i ordet o i k u m e n e är "världsomfattande" och det sattes i samband med de stora Koncilierna i den odelade fornkyrkan, vars beslut ansågs representera hela Kyrkans lära. Den moderna användningen av detta ord, med innebörden kontakt sökandet bland kristna inbördes, befinner sig ej långt från den ursprungliga. Man kan tala om oikumen i en trängre betydelse av ordet, såsom i samband med bildandet av den Finska Ortodoxa Församlingen — vilken skapade församlingskontakt med de ortodoxa kristna, vilka hade flyttat från sitt födelseland till nya miljöer och var vitt kringspridda. Emellertid kan man i samband med denna församling tala om ekumenisk aktivitet i ordets vidaste bemärkelse, med innebörden relationerna mellan olika Kyrkor, eftersom denna församling trots sin ringa storlek bidragit till deras upprätthållande.

Det har uppskattats att det finns omkring 25.000 ortodoxa kristna i Sverige idag, av vilka omkring 10 procent är finländare. Den ortodoxa minoriteten har ständigt ökat eftersom människor som söker arbete i Sverige har kommit från Jugoslavien, Grekland och Finland, där den Ortodoxa Kyrkan har en traditionellt stark ställning.

Det är klart att denna minoritet har haft svårigheter att anpassa

*) Heikki Koukkunen, fillic., föddes 21 mars 1938 i Suojärvi, Finland. Han förbereder nu en doktorsavhandling om "Frågor Rörande de Ortodoxa Kristna som Problem för den Finska Regeringen vid slutet av 1800-talet". Var assistent vid det Ortodoxa institutet vid universitetet i Helsingfors 1961—1967 och har sedan november 1967 varit producent för den Finska Televisionen. Han är medlem av Finska Ekumeniska nämnden.

sig till nya förhållanden i det protestantiska Sverige, eftersom människor som tillhör andra denominationer i vissa fall betraktats som egendomliga. Av historien lär vi att den svenska lagen, under århundradena efter reformationen inskränkte, de människors rätt som tillhörde andra denominationer till ett minimum, eftersom Sverige var den starkaste stödjelpelaren för den "Lutherska ortodoxin" i Norden. Effekten av denna lagstiftning kändes starkt även i Finland, ända tills den tid då det blev oberoende, på grund av det faktum att konstitutionen för det autonoma Finland godtogs vid tiden för den svenska överhögheten.

I Sverige förblev atmosfären strikt protestantisk och de obetydliga minoriteterna i andra denominationer kunde ej åstadkomma förändringar i detta avseende. Såvitt angår ortodoxa kristna var deras representation mycket svag. Det fanns en handfull ryska emigranter, vilka även annorstädes än i det starkt protestantiska Sverige hade dragit sig tillbaka till sin egen grupp och livsstil och förblev ganska främmande i sin västerländska omgivning.

I denna bemärkelse orsakade det Andra Världskriget en avsevärd förändring inom Sveriges religiösa fält, eftersom från de baltiska länderna det anlände ortodoxa flyktingar, vilkas antal på intet vis var obetydligt, och vilkas möjligheter att anpassa sig till de nya förhållandena var mycket större än desamma i den äldre ortodoxa minoriteten. Ett nytt betydelsefullt ekumeniskt fält har skapats i Sverige, vars upprätthållande kräver tillämpning av den ekumeniska rörelsens teoretiska ståndpunkter i det praktiska samarbetet mellan Kyrkorna.

I detta avseende har den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige redan gjort mycket och kommer att fortsätta att göra så i framtiden. Dess medlemmar vilka i fredstid immigrerat till Sverige, befinner sig trots allt i ljuset av det Nordiska samarbetet, i en helt annan position än de emigranter och även flyktingar, vilka aldrig hade eller har idag någon naturlig historisk kontakt med de nordiska ländernas samarbete och den nordiska atmosfär som sålunda skapats. Genom att ha en sådan ställning kan den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige på ett avgörande sätt bidra till en positiv lösning av hela det kyrkliga minoritetsproblemet i Sverige.

Utan att lämna en redogörelse för alla den Finska Församlingens ekumeniska kontakter, är det värt att nämna att de föredrag som hållits av kyrkoherden i församlingen om ortodox tro, (vars antal uppgått till omkring 200 under de sista tio åren), är av största betydelse. Dessa föredrag har huvudsakligen avlyssnats av svenska präster, vilka ej varit särskilt väl underrättade om den ortodoxa tron. Särskilt nu, om den nuvarande starka immigrationsströmmen till Sverige fortsätter, har de svenska lutherska prästerna ett ökande ansvar för i vilken utsträckning de ortodoxa kristna överger sin traditionella tro. Allt beror på vilka andliga och materiella villkor majoriteten skapar för att omhulda ortodox tro och tradition.

Trots de få ortodoxa prästernas flit och ansträngningar, vilka nu verkar i Sverige — bland dem finns redan en svensk — är framgång möjlig enbart om arbetet oreserverat stöds av de svenska lutherna. Det kan sägas att oikumene och en ekumenisk attityd är under dessa förhållanden av vital betydelse för minoriteten, medan den skänker också en bakgrund till den Finska Ortodoxa Församlingens ekumeniska kontakter i Sverige.

Förutom prästerna har det också funnits en annan betydelsefull grupp mot vilken församlingens präst riktat sitt ekumeniska arbete, nämligen lärare och skolbarn. Skolorna har entusiastiskt välkomnat en föreläsare som berättar om en stor kristen Kyrka med rika traditioner, och föreläsningarna har illustrerats med liturgiska filmer. En ekumenisk aktivitet som framför allt riktas mot ungdomen är helt visst en av de mest effektiva formerna för aktivitet, från den ortodoxa Kyrkans synpunkt, eftersom ungdomen, som är vidsynt och om den blir väl informerad kommer att betydelsefullt påverka utvecklingen av samarbetet mellan Kyrkorna.

Officiella kontakter med den Svenska Kyrkan har också varit av betydelse för den Finska Församlingen. Den lutherska Kyrkan har i många frågor hjälpt den finska minoriteten. Prästens lön har mottagits genom Lutherhjälpen och församlingen har tillåtit använda kyrkor och andra lokaler för sina gudstjänster.

Lika betydande har effekterna av de kontakter församlingen haft med den Svenska Ekumeniska Nämnden och det Nordiska Ekumeniska Institutet varit: genom dem har möjligheterna öppnats att ta upp många påträngande problem. Det Svenska Biskopsmötet tog

nyligen upp till betänkande immigranternas särskilda religiösa problem. Det problem som nu är föremål för diskussion kan enbart lösas framgångsrikt om ansvaret av båda, de som beslutar och de vars fråga beslutas om, är lika stort.

Eftersom Biskopsmötet har tagit upp till betänkande frågan om de religiösa minoriteterna är det betydelsefullt att ekumeniska kontakter etableras mellan de två minoritetskyrkorna, den ortodoxa och den romersk-katolska Kyrkan. Vid början av 1967 bildades en förenad Ortodox-Romersk-katolsk Samarbetskommitté, där de ortodoxa kristna var representerade av prästen i den Finska Församlingen. I en rapport som utsändes under den ekumeniska böneveckan i januari 1967 uttalade Samarbetskommittén bl.a. följande:

"Båda parter har försökt göra en kartläggning av sin situation i Sverige och därvid klart insett, att de i en ekumenisk anda kan hjälpa varandra i omedelbart praktiska pastorala uppgifter bl.a. att få tag i adresser på invandrare, i utbyte av informationer, i samverkan för att i den offentliga opinionen göra gällande vissa önskemål förande invandringsfrågan och de religiösa minoriteterna m.m. Båda parter har dessutom insett, att de som Kyrkor bör söka ett broderligt närmande just i den svåra situation som de står i Sverige samt att de genom ett sådant samarbete kan ge ett sant ekumeniskt vittnesbörd inför offentligheten.

Båda parter, den katolska Kyrkan och de ortodoxa Kyrkornas representanter i Sverige, börjar detta samarbete i en anda av öppenhet gentemot de andra samfunden och ekumeniska strävandena i landet. De förklarar sin villighet att på ett lojalt sätt samverka även med andra kristna och träda in i en dialog med dem på jämställd fot. Samtidigt uttrycker de förhoppningen att i framtiden komma till ett närmare samarbete även med Svenska Ekumeniska Nämnden, det ekumeniska huvudorganet i Sverige."

I denna kommuniké var en av de två undertecknarna prost Martin Juhkam, kyrkohende i den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige. Den framtida ekumeniken har alltså skisserats. Utgångspunkten inriktas på praktiska mål, vilket är förståeligt med hänsyn till dessa minoritetskyrkors ringa storlek, men å andra sidan utesluter den inte möjligheten av en ekumenisk dialog, ehuru den knappast kan anses vara av primär betydelse, med hänsyn till de förhållanden som råder i Sverige. Omnämmandet av närmare kontakter med den Svenska Ekumeniska Nämnden torde också sannolikt tolkas i ljuset av de

praktiska målen hellre än av teologiskt intresse.

I samarbetet mellan ortodoxa kristna och romerska katoliker har praktiska resultat redan uppnåtts. Vid slutet av 1967 trycktes en broschyr, som innehåller information om möjligheterna att ta kontakt med församlingarna, såväl som adresser till församlingar och präster. För de ortodoxa kristna har broschyren publicerats på grekiska, finska och serbokroatiska.

De Ekumeniska Aktiviteternas Inriktning i Framtiden

När vi erinrar oss att den Finska Församlingen ej har en egen kyrka på någon av de platser där den verkar, är det uppenbart att den är fullständigt beroende av andra. Det är också alldeles klart att hjälp utifrån är absolut nödvändig för att bygga en egen kyrka och denna kan erhållas enbart när församlingens existens och dess situation görs kända för allmänheten.

Goda kontakter som gör bruk olika kommunikationsmedel, är naturligtvis mycket betydelsefulla. Den mest betydande av dessa är förmodligen pressen, vilken hittills gärna diskuterat de ortodoxa kristnas problem. Endast ett fåtal program i television och radio har berört dessa problem, men det skulle förvisso vara värt mödan att studera huruvida en del av televisions- och radioprogrammen kunde ägnas åt de religiösa minoriteternas problem.

Det faktum att Sverige valdes som värdland för Kyrkornas Världsråds session visar ett avsevärt erkännande av tilltro till den Svenska Kyrkan. Ovanstående förslag kunde kanske upptas vid mötet. Det är klart att frågan slutgiltigt avgörs av Sveriges Radio och TV AB, men utan stöd av den Lutherska Kyrkan kan knappast några positiva resultat förväntas.

Ett förslag som ställdes för några år sedan av kyrkoherde Martin Juhkam med innebörden att ett nordiskt exarkat skulle skapas så att de ortodoxa kristna i alla nordiska länder skulle förenas under ledarskapet av Årkebiskopen av Karelen och Hela Finland, väckte avsevärt intresse. Om det förverkligades, skulle detta förslag säkerligen innebära ett stärkande av enheten mellan de ortodoxa kristna i de Nordiska länderna och skulle också samtidigt skapa bättre villkor för de ekumeniska aktiviteterna. Det finns utan tvivel många hinder på vägen till förverkligandet av denna plan, men den skulle förmodligen vara värd ett större hänsynstagande.

TANKAR OM EN "NORDISK KYRKA"

U. VOITTO SETÄLÄ *)

Fråga om en "Nordisk Kyrka" — idén om en förening av de ortodoxa minoritetskyrkorna i Fenno-Scandia och de Baltiska länderna har både historiska och löpande kontaktpunkter med den Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige. Den Finska Församlingen tillhör den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkan med vilken den Finska och Östkarelska Ortodoxa Kyrkan en gång planerade att bilda en oberoende Kyrka. Men nu har idén upptagits i en ny form i de nordiska länderna på initiativ av kyrkoherde Martin Juhkam.

I

Idén om en union uppstod för omkring 50 år sedan, uppenbarligen oberoende från två håll: det ansågs självklart att den Finska och Östkarelska Kyrkan skulle sammanslås å ena sidan, medan det å andra sidan föreslogs på initiativ av esterna att den Finska och Estniska Kyrkan skulle förenas. Det slutliga förslaget innebar att alla tre Kyrkorna skulle kombineras till en "Nordisk Kyrka", såsom de estniska entusiasterna kallade den.

Den 15 oktober 1917 publicerades en plan i Östkarelen, enligt vilken ett "karelskt exarkat" skulle skapas. Det skulle lösligen

*) U. Voitto Setälä, föddes den 22 mars 1911 i Kokemäki, pol.dr. i statsvetenskap, evangelisk lutheran. Den förste som i Finland försvarade en doktorsavhandling om ett ämne tillhörande den Ortodoxa Kyrkan. Har dessutom skrivit talrika artiklar om den Finska (såväl som den Estniska och Östkarelska) Ortodoxa Kyrkans historia i tidskrifterna Aamun Koitto, Karjalan Heimo, Ortodoksia och andra. Medlem av det Karelska kultursällskapet och av dess konsultativa råd.

förenas med den Ryska Kyrkan och till den skulle höra ett östkarelskt stift och den Finska Ortodoxa Kyrkan, uppdelad på två stift.

Den gamla Georgiska Kyrkans oberoende ställning inom den Ryska Kyrkan tjänade som exempel. På grund av den oklara politiska situationen måste förverkligandet av denna plan emellertid uppskjutas.

I Estland löpte idén om kyrkligt samarbete med Finland parallell med förslaget om en förening av de två staterna. Dessa idéer kristalliserades i Estland vad beträffar enandet av Kyrkorna mellan mars och juni 1919.

Den Finska Ortodoxa Kyrkan fattade ett beslut vid sitt Kyrkomöte den 13 juni 1919, där ovanstående två förslag kombinerades. Enligt detta skulle målet vara en helt oberoende självstyrande "släktskapskyrka" till vilken den autonoma Finska, Estniska och Östkarelska Ortodoxa Kyrkan skulle höra, förutsatt att de två senare önskade det. Den högsta kyrkliga administrationen skulle vara gemensam för alla. Kyrkomötet utnämnde två delegationer, en för att förhandla, med estländarna och den andra med östkarelerna.

Ett enhälligt beslut fattades vid de förhandlingar som hölls i september 1919 i Tallinn, Estlands huvudstad. Estländarna accepterade östkarelernas deltagande och föreslog att en fjärde medlem, Lettland, tillhörande Rigastiftet, skulle inräknas. Samtidigt drog finska och estniska delegater uppmärksamheten till det faktum att det värsta hindret för etablerandet av en oberoende Kyrka var det otillräckliga antalet biskopar i både Finland och Estland, och därför beslöt man vidta mått för att råda bot på detta.

I Östra Karelen fanns det ingen som finländarna kunde förhandla med, eftersom biskoparna på grund av den kaotiska politiska situationen hade lämnat landet.

Den första karelska riksdagen auktoriserade den Östkarelska Provinsregeringen att kombinera den Östkarelska Kyrkan med den Finska. Provinsregeringen gjorde en framställning med denna inbörd till den finska regeringen. En liknande auktorisering gavs till Provinsregeringen av den andra karelska riksdagen i juni 1920, och ett nytt förslag framlades den 2 juli 1920 till den finska regeringen. Enligt detta skulle den Östkarelska Kyrkan antingen uppgå i den finska eller den förenade Finsk-Estniska Kyrkan.

Den finska regeringen var mycket intresserad av planerna på en union mellan Kyrkorna, men fredsfördraget mellan Finland och

Sovjetunionen i oktober 1920 i Tartu avlägsnade Östra Karelen från planerna.

Planerna på att förena den Finska och Estniska Kyrkan övergavs emellertid inte. Den planerade komma till stånd med den Ekumeniska Patriarkers hjälp och delegationer skulle sändas från båda länderna till Konstantinopel.

Den allmänna politiska atmosfären försämrades emellertid gradvis och planerna på att bilda ett Baltiskt block inklusive Finland sattes ej i verket. I Estland förorsakade skiljandet av staten och Kyrkan en reserverad attityd.

Det hände sig sålunda att när delegationerna slutligen anlände till Konstantinopel 1923, togs frågan om att ena de Finska och Estniska Kyrkan inte alls upp, utan det beslutades i stället att ge båda Kyrkorna en autonom ställning under den Ekumeniske Patriarkens jurisdiktion. Inget officiellt beslut att överge unionsplanerna har emellertid fattats i något finskt eller estniskt politiskt eller kyrkligt organ.

II

Kyrkoherde Martin Juhkam föreslog offentligen i Helsingfors den 3 augusti 1963 att ett "nordiskt exarkat" skulle skapas. Han föreslog att dett skulle bildas under den finske Ärkebiskopens ledarskap. Tiden och platsen för förslaget var väl valda, ty kongressen för den Lutherska Världsfederationen som hölls i Helsingfors gjorde staden till centrum för uppmärksamhet i den kristna världen och kyrkoherde Martin Juhkam hade deltagit i den som journalist. Hans förslag väckte positivt intresse i den finska pressen, radion och televisionen.

Med tanke på hans tidigare aktiviteter och frågans bakgrund var det naturligt att förslaget ställdes just av fader Martin Juhkam. En då nyligen inträffad händelse levde fortfarande i färskt minne. Efter Metropolit Alexander av Tallinn och Hela Estland död 1953, önskade den Estniska Ortodoxa Kyrkans Synod i exilen ivrigt att den finske Ärkebiskopen Herman, som var av estniskt ursprung även skulle bli utnämnd till ledare för den Estniska Kyrkan i exilen. Eftersom det befarades att ett sådant steg kunde bli politiskt besvärande, uppgavs det i stillhet. Det diskuterades aldrig officiellt.

Planen på ett nytt exarkat skulle omfatta alla ortodoxa kristna i de nordiska länderna och vissa andra. Det uppskattas att det

skulle ha omkring 100.000 medlemmar. I Sverige finns omkring 20.000 ortodoxa kristna. Det finns redan fem estniska, en finsk och en rysk församling där. Vissa ortodoxa kristna tillhör ingen församling alls. Under de senaste åren har antalet ortodoxa kristna i Sverige ökat avsevärt. Omkring 5.000 immigranter har anlänt från Grekland och de har grundat en församling i Stockholm och en annan för dem som lever i Västsverige och i Oslo. Några få tusen jugoslaver har ej ännu fått en egen församling, ej ens en präst som kan tala deras språk. En församling grundades nyligen i Malmö, i vilken ortodoxa kristna av många nationaliteter ingår såsom medlemmar.

I Danmark finns omkring 1.000 ortodoxa kristna och i Norge omkring 500. Det finns en rysk församling i Köpenhamn och en i Oslo.

Utökandet av exarkatplanen innebär att den Estniska Kyrkan i exilen deltar fullständigt. Förutom de församlingar som verkar i Sverige finns nio församlingar eller kapell i Västtyskland, Kanada och USA. Dessa ha totalt 5.500 medlemmar. För att bibehålla den territoriella enheten omfattar planen också Island, Grönland, Färöarna och Spetsbergen, ehuru endast ett fåtal ortodoxa kristna är bosatta där.

Utgångspunkten för planens framgång är till att börja med det som är gemensamt för alla berörda, framför allt den ortodoxa tron, men också de nödvändiga förutsättningarna, dvs att alla delar underordnas det direkta ledarskapet av den Ekumeniske Patriarken — den Finska Kyrkan direkt, den Estniska Kyrkan i Exilen genom Exarken i London, och de ryska församlingarna genom Exarken i Paris. I nuvarande situation finns ingen kontakt på kyrko- eller församlingsnivå.

Det faktum att det föreslagna exarkatet skulle förutom de nordiska länderna omfatta baltiska element, dvs medlemmarna i den Estniska Kyrkan som verkar i den s.k. fria världen, medan de ortodoxa esterna (och lettlandare), som lever bakom den s.k. järnridån skulle förbli utanför, innebär inga politiska problem. Initiativtagaren skulle i princip vara redo att omfatta även dessa senare i planen, ehuru det uppenbarligen f.n. skulle vara omöjligt att förverkliga den på grund av dess underordnande under jurisdiktionen av en annan patriark, Patriarken av Moskva.

Enligt planerna skulle varje medlemskyrka vara autonom i inre frågor. Ehuru högste ledare skulle vara den Finska Ärkebiskopen, skulle den Finska Kyrkans administrativa inflytande ej utsträckas utanför landet. Eftersom nationella känslor behärskar attityder i stor utsträckning, har författaren till denna artikel spekulerat om deras betydelse för exarkatplanen. Förvånansvärt nog skulle alla nationella grupper vinna någonting på den: finländarna genom ökningen av sin minoritetskyrkas auktoritet, vilken också är en andra nationalkyrka, ryssarna i Finland, vilka antagit svenska språket genom sina ökade kontakter med ryssarna i Skandinavien och vice versa, och estländarna genom sina ökade kontakter med broderlandet Finland, med vilket de hyser en stark känsla av släktskap.

Enligt den plan som framställts av kyrkoherde Martin Juhkam, skulle det för exarkatet inte bara finnas en gemensam ledare utan också ett råd. I detta skulle representanter för alla deltagande Kyrkor och församlingar vara företrädare.

I sitt utlåtande, avgivet omedelbart efter offentliggörandet av planen, betonade den finske Ärkebiskopen Paavali att frågan först måste grundligen förberedas och studeras. Han ansåg att planen sedan kunde förverkligas — om den ansågs vara av nytta för de ortodoxa kristna i Skandinavien.

Men när ett möte mellan alla berörda planerades i Stockholm i september 1964 och administratörerna för den Finska Kyrkan lovade sända sina representanter, var åsikterna inom den ryska församlingarna delade. De besvarade ej inbjuningarna i tid och av senare uttalanden framgick att de administrativa organen för de ryska församlingarna icke ansåg sig kompetenta att ta ställning till frågan om det nya exarkatet.

I denna situation drog administratörerna för den Finska Kyrkan den slutsatsen att tiden ej ännu var mogen för ett beslut. De beslöt att förbli passiva observatörer, men samtidigt uppehålla informella kontakter. Planen diskuterades sålunda ej vid kyrkomötet i Finland. Fader Martin Juhkam själv anser att den allmänna opinionen måste ytterligare förberedas genom artiklar i den skandinaviska pressen och personliga kontakter.

Bibliografi:

- Juhkam, Martin: (redaktör) Eesti Apostlik Ortodoksne Kirik Eksiilis 1944—1960, (Estniska Ortodoxa Kyrkan i Exilen 1944—1960), Stockholm 1961.
- Setälä, U. V. J.: Itä-Karjalan Kirkon kysymys, (Frågan om den Östkarelska Kyrkan), Karjalan Heimo, Nr. 11—12/1961 och 1—2/1962.
- Setälä, U. V. J.: Kansallisen ortodoksisen kirkkokunnan perustamiskysymys Suomen politiikassa 1917—1925, (Frågan om Grundandet av en Nationell Ortodox Kyrka i den Finska Politiken 1917—1925). Helsingfors 1966.
- Setälä, U. V. J.: Viron apostolisen oikeauskoisen kirkon syntyvaiheita (Den Estniska Apostoliska Ortodoxa Kyrkans Födelse). Exerpt från Ortodoksia Nr 13/1962.
- Ortodoksisen lainsäädännön toimikunnan mietintö, (En rapport av den ortodoxa lagstiftningskommittén), under ordförandeskap av professor K. Kaira, inkluderad i: Rapporter av kommittéerna 1966; B 54, mimeograferad.
- Dokument och pressklipp i kyrkoherde Martin Juhkams ägo.

ENGLISH SUMMARIES

One of the main aims of the present study was to give the orthodox Christians who have lived in Sweden a more complete and correct picture of the history of the Finnish-speaking Orthodox Church in Sweden from 1917 to 1925. The author had not been able to find any book which would give a correct picture of the history of the Finnish-speaking Orthodox Church in Sweden.

The history of the Finnish-speaking Orthodox Church in Sweden from 1917 to 1925, attempts to give a picture of the history of the church during the time when the Finnish-speaking Orthodox Christians who had found refuge in Sweden were in the process of forming a church in Sweden.

The Finnish-speaking Orthodox Christians in Sweden who had gathered around the missionaries did not only believe in the same and worshiped under the same and the same of the church, but they also believed in the same. The history of the Orthodox Church in Sweden from 1917 to 1925, and the church's place in the religious community.

The author has also tried to give a picture of the church's place in the religious community. The church's place in the religious community is not only a matter of the church's place in the religious community, but also a matter of the church's place in the religious community. The church's place in the religious community is not only a matter of the church's place in the religious community, but also a matter of the church's place in the religious community.

FOREWORD

Among Christian Churches the Orthodox Church is often called the Church of martyrs, for, in the course of centuries, persecution and suffering have sorely and often fatally affected the Orthodox Christians in the battlefields of political struggles and destructive wars.

One of the most tragic results of the Second World War was the creation of millions of refugees who were forced to leave their homes and seek new ones. Among them were many of the Finnish-speaking Orthodox Christians now living in Sweden. Their native land was Karelia which now belongs to the Soviet Union.

This collection of articles, "The Finnish Orthodox Congregation in Sweden 1958—1968", attempts to give a picture of the ecclesiastical activities during the past ten years of the above-mentioned Finnish-speaking Orthodox Christians who have found new homes in the friendly and democratic Kingdom of Sweden.

The Finnish-speaking Orthodox Christians in Sweden who have gathered around their congregation are not only believers loving and conveying further the religion and tradition of their forefathers, but also good, devoted Christians in general. The influence of the Orthodox Church in Sweden may seem small today, but will certainly grow in the secularised environment.

The past decades have proved that the co-operation between Churches on a world-wide scale is not only desirable, but decidedly and vitally necessary. The future of Christendom as well as the union of different Churches into one holy, common and apostolic Church depend on the desire for ecumenical co-operation. With this in view the Finnish Orthodox Congregation in Sweden has actively supported, in Sweden and elsewhere, ecumenical co-operation.

This collection of articles deals not only with the work of the congregation but also with other ecclesiastical problems connected with the religious life of the Orthodox Christians in Sweden. For this reason the work should interest also those living outside Finnish-language circles.

By publishing this collection of articles it has been desired to preserve, for generations to come, as historical material those aspirations and the activities arising out of them which the grace of God has presented us, together with his abundant blessing.

With these words we thank the authors who have, by writing valuable articles, with great love and care contributed to this publication.

We especially thank Carl-Bertel Nathhorsts vetenskapliga och allmännyttiga stiftelser, the Finnish Ministry of Education, Stockholms Sparbank, the Orthodox Congregation of Helsinki, Laatokan Karjalaisten Avustus Yhdistys, and the World Council of Churches which have contributed to defray the costs of this publication.

We also sincerely thank, for beautiful and accurate work, the translators, Mr Esmo Ridala, Master of Political Science, and Miss Elisabeth Piltz, M.A., as well as the proof-reader, Mr Paavo Vasko.

May these lines be for the reader of the book a Christian greeting on the occasion of the tenth anniversary of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden.

Martin Juhkam

GREETING

HIS EXCELLENCY RALPH ENCKELL,
FINNISH AMBASSADOR TO SWEDEN

One of the important reconstruction tasks of Finland, which recently celebrated her 50th anniversary as an independent nation, was to reorganise the Finnish Orthodox parishes. The decrees of 1918 and 1925 confirmed officially the status of this Finnish Orthodox Church as a second national Church which has traditionally belonged to her since ancient times.

The history of the Finnish Orthodox Church is closely connected to the destinies of our country and our people. Even during the days of trial the devotion to the faith of their fathers gave her members strength and created new hope which was beneficial to our whole nation. Through the Orthodox Church we in Finland are heirs to an ancient spiritual legacy, which has enriched the whole foundation of our culture. "In variety lies richness," the President of the Republic emphasised in a speech some years ago when describing the importance of the Orthodox Church in the development of the originality of the Finnish culture.

The Finnish Orthodox Church of today, with her two episcopates, 25 parishes and over 70,000 members, has a widely appreciated role in Finnish religious and social life. Those members of this Church now living in Sweden have every reason to cultivate with devotion the tradition of their own Church. These traditions have their rightful place in the image of our country we are all forming abroad. In variety lies richness also in this image. Richness of our spiritual life, of our culture, shared by the whole Finnish people.

It gives me a great pleasure to greet through this publication the members of the Finnish Orthodox Church in Sweden. I am well aware of the difficulties which the lack of a church of their own, the scattered membership around Sweden, and many other factors cause the parish. The fact that the parish has been able, even under these circumstances, to function during the past ten years is in my opinion the best proof of its vitality, of the work and sacrifices of its members and their priest. I would like to avail myself of this anniversary to express to this parish my heartiest congratulations and my wishes for the success in its work which I believe will be beneficial to our common native country as well as to all Finns in Sweden.

GREETING ADDRESS TO THE RECTOR OF THE FINNISH ORTHODOX CONGREGATION IN SWEDEN

ARCHBISHOP ATHENAGORAS

My dear Son in Christ,

On the occasion of the tenth anniversary of our pastoral work for the Finnish Orthodox parishes in Sweden, I extend to you heartiest congratulations and I pray that you may continue your pastoral mission with zeal and success for the glory of Christ and the establishment of the Orthodox Church in the beloved country of Sweden.

Missionary work with sacrificial dedication is the ideal that Christ has set to his disciples. All of us, looking at this ideal, must dedicate our thoughts and our whole life in order to reach this ideal by proclaiming the Gospel and by practising the commandments of Christ and by offering the Sacraments to His people for their enlightenment and salvation.

Praying that God Almighty will grant you strength and health to continue your mission,

I remain,

With fatherly regards and blessings in Christ our Lord

*Archbishop Athenagoras
Metropolitan of Thyateira and
Great Britain*

GREETING ON THE TENTH ANNIVERSARY

ARCHBISHOP RUBEN JOSEFSON

The Swedish Church has the joy of forwarding, through me, its greeting on the occasion of the anniversary of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden. The ties of the Swedish Church to Orthodox Christianity are very old. A congregation whose roots are in our brother country Finland, is felt to be close to it. We have often had opportunity to help each other. My greeting also implies an expression of gratitude for the unity that has been created and which is growing ever stronger. Let us all fight "endeavouring to keep the unity of the Spirit in the bond of peace" (Eph.iv: 3).

Ruben Josefson
Archbishop of Sweden

A GREETING ON THE OCCASION OF THE TENTH ANNIVERSARY

ARCHBISHOP PAAVALI

We have followed with great sympathy the religious activity that has united Orthodox Christians living in Sweden. We have thought with respect of Protopresbyter Martin Juhkam who is doing spiritual work among the Finns and who has to travel far to seek the members of his congregation, dispersed in a vast area as they are. Certainly divine service in the Finnish language has always brought to the members of the congregation both spiritual consolation and the delight that those activities in the mother tongue give in a strange environment.

It is well known that the Finnish Orthodox Christians are only one group of the Orthodox Church, representing many nationalities and languages, who have emigrated to Sweden. The ecclesiastical activities of both the Finns and other national and linguistic groups are a valuable factor in creating a basis for the future of the Orthodox Church in general in Sweden. The congregations representing various groups are of different ages: one of the congregations, apparently the oldest one, recently celebrated its 350th anniversary. The past may have been different, but all congregations are united by a future which can only be bright and in accordance with the will of God if it involves purposeful efforts to unite all Orthodox groups into a homogeneous Swedish Orthodox Church.

I cordially congratulate the Finnish Orthodox Congregation when it celebrates its first decennial anniversary and wish ever renewing enthusiasm both for the development of the mutual activities of the congregation and for creating contacts with all Orthodox Christians living in the country so that the Orthodox Church can successfully carry out its task of mission in Sweden, the preaching of the realm of God to the people of our time.

Greeting with love,

Paavali
Archbishop of Karelia
and All Finland

CHRISTOFER KLASSON *)

Like most West European countries, Sweden has received a great number of Orthodox Christians during recent decades. The immigration into Sweden was partly consequence of political changes in Europe, and partly due to the need of manpower in Sweden. The last group is the largest one.

Many Swedes tend to believe that a new religious situation has come into existence as a result of all this. But the history of Orthodoxy in Sweden is a very old one. In the treaty between Alexander Nevsky and the Swedish Gotlanders of 1262 it was stated that the merchants from Novogorod should have their factory and church in Visby as before. From some of phrases in this treaty the conclusion can be drawn that there were other Orthodox churches in Sweden during the Middle Ages.

The situation of Orthodoxy in Sweden underwent a radical change by the treaty between Sweden and Russia at Stolbova in 1617. Russia then ceded Western Karelia and Ingermanland to Sweden. The population in these provinces was Orthodox. It was decided that the Orthodox Christians should have freedom to confess their hereditary faith, despite the fact that otherwise only the national Lutheran Church was allowed in Sweden. The Swedish Government was to support the Orthodox Church economically. Thus the

*) Christofer Klasson, protopresbyter. Born in Stockholm on Dec. 6, 1913. Cand. Phil. at Uppsala in October 1939, Cand. theol. at Uppsala in May 1943. Sacri Ministerii Cand. in December 1943. Served as a clergyman in the Church of Sweden during the years 1944—1965. Joined the Orthodox Church in November 1965. Ordained deacon and priest in London on Jan. 1, 1966, by Metropolitan Athenagoras of Thyateira. Promoted protopresbyter at a Divine Service at Corinth, Greece, in June 1967.

Orthodox Church had become the second national Church of Sweden. These conditions existed until 1721 when Sweden ceded these provinces to Russia. It must be mentioned, however, that the originally friendly relations underwent a change for the worse after 1670.

At Stolbova it had also been decided that the Russians should have their church and divine service in Stockholm. The first proof that such a church existed in Stockholm is from 1642. But orthodox services were probably performed even before that year. The Orthodox parish which was thus founded in Stockholm is still functioning under the name of "Transfiguration of Christ". Until 1917 this parish was only a Russian Embassy parish and the number of Orthodox Christians in Sweden counted some twenty or thirty.

The changes in Europe after the First and, especially, the Second World War created a totally new situation. As mentioned above, a great number of Orthodox Christians have settled in Sweden. Nobody can at the moment tell how many they are. But their number can on good grounds be estimated at about 30,000. This immigration has created a very difficult situation for the Church.

Until 1945 there was only one Orthodox parish in all Sweden, served by one priest. This parish was Russian ethnically and linguistically. After the Second World War and the subsequent political changes a large group of Estonians arrived in Sweden as refugees. About 6,000 of these refugees belonged to the Orthodox Church. These Orthodox Christians soon started to build up their own ecclesiastical organisation and founded seven Estonian Orthodox congregations.

Some years later a Finnish Orthodox congregation was founded, a congregation which extended over all Sweden.

The large immigration of Yugoslav and Greek workers is the factor which, more than any other, has been instrumental in creating the rapid growth of Orthodoxy in Sweden during the last four years. This immigration has caused the biggest problems, as it came explosively, and there existed no ecclesiastical organisation to meet the new situation.

In 1965 the Metropolitan of Thyateira, Athenagoras II, under whose jurisdiction Sweden is, sent an Archimandrite to Stockholm to take care of the Greeks living in Stockholm and central Sweden. In January 1966 the same Metropolitan ordained a Swedish theologian priest with the task of helping Greeks and other Orthodox

Christians in south Sweden. This priest was later authorised to take special care of the Orthodox Yugoslavs living in Sweden.

At the moment there are 12 Orthodox congregations in Sweden. These congregations are served by seven priests and two deacons.

The big problem for the Church is her extreme poverty. As a result of the rapid growth of the Church it has not been possible to build up any satisfactory organisation and economy. The Church has only three permanent places of worship, all in Stockholm. She cannot support her clergy; only three of them receive a stipend, while the rest have to have regular jobs to support themselves and their families. There is a great shortage of liturgical vestments and instruments, of means for deaconal work and of Orthodox literature.

Despite her poverty the Church continues her work courageously. Two Orthodox periodicals are published in Sweden, both of them privately. The believers show great readiness to make sacrifices and despite all difficulties the Church looks forward to the future with faith and confidence.

THE FIRST DIVINE SERVICE TRIPS FROM FINLAND TO SWEDEN

NIILO KARJOMAA *)

As a result of the after-effects of the Second World War a group speaking Finnish, or rather Karelian, and belonging to the Orthodox Church, was formed in Sweden. Later very many of those Karelians who had moved over to Sweden continued from there to America, Canada, Australia and New Zealand.

The Karelians who, under unfortunate conditions, left Finland for Sweden took with them their Orthodox faith. The Finnish Orthodox Church was, at that particular time, so occupied with its own problems — it had, after all, lost 90 per cent of its property, the majority of its congregations were to be reorganised and youth activities started again — that it did not have time to pay attention to the fate of those Karelians who had fled to Sweden. So ten years passed, during which many good possibilities to form a congregation among the Karelians in Sweden were naturally lost, before the organisations of the Finnish Orthodox Church awakened to their responsibility for their fellow-believers in Sweden.

The Fraternity of St. Sergei and St. Herman was given a new task outside our country: the planning and realisation of the pastoral care of the Finns and Karelians living in Sweden. It was first

*) Niilo Karjomaa was born on May 1, 1927, at Suojärvi, Finland. Studied at the Finnish Orthodox Theological College (1948) and at the Orthodox Theological Institute St Sergius of Paris. Candidate of Theology 1954, Licenciature of Theology 1958. The second priest of the Orthodox Congregation of Helsinki 1955—1956, one of the Vice Chairmen of the Finnish Ecumenical Council from 1962, Orthodox military priest of the Finnish defence forces 1960—1966, priest of the Orthodox Archbishopal Cathedral Congregation of Kuopio from 1966.

decided to arrange a two- to three-week divine service and home mission tour in Sweden. This was carried out by Mr and Mrs L. Marras and Mr Veikko Laakso who, on July 19, 1954, left Vaasa, Finland, to visit Gävle, Avesta, Åshammar, Örebro, Borås, Mölndal, Gothenburg, Karlstad, Karlskoga, Hallstahammar and, on July 31, arrived in Stockholm. The Finnish visitors estimated that there were still some 2,000 Karelian Orthodox Christians in Sweden of whom they met about 500—600.

A similar trip planner the following year was, owing to financial difficulties, cancelled but Protopresbyter L. Mitronen made a tour among the Karelians in Sweden on July 12-24, 1956. His trip and his report prompted the Fraternity of St. Sergei and St. Herman to appoint a special committee to consider the religious needs of the Karelians living in Sweden. A committee of four members was appointed on Sept. 27, 1956. It was soon found that the Finnish Orthodox Church as such could not, for canonical reasons, do anything outside Finland but that its information organisations — in this case mainly the Fraternity of St. Sergei and St. Herman — could offer a helping hand.

Mr Boris Karppela was elected Chairman of the Committee which soon also found the Rev. Martin Juhkam, an Estonian living in Sweden but Finnish-speaking, "who had the courage to assume the responsibility for the pastoral care of the Finnish-speaking Orthodox Christians living dispersed in Sweden".

As a result of the efforts of the committee, a third divine service and home mission trip was arranged in May-June 1957.

In this trip Rev. Niilo Karjomaa participated as representative of the Fraternity, Mr Veikko Laakso as representative of the Union of Orthodox Youth and Mr Boris Karppela as the chairman of the committee for Swedish questions. The Rev. Martin Juhkam joined the group in Stockholm.

The group visited the following places: Eskilstuna, Norrköping, Skövde, Borås, Mölndal, Gothenburg and Stockholm. This third trip differed from the two previous ones in that now also the idea of a Finnish congregation in Sweden was spread among the Karelians. It can be said that it met with general approval. As a first preparatory step toward the formation of a congregation, home mission committees were formed at both Borås and Gothenburg.

MASS DISPLACEMENTS OF THE KARELIANS IN THE PAST AND THE FORMATION OF THE FINNISH ORTHODOX CONGREGATION IN SWEDEN

BORIS KARPPELA *)

The Karelians arrived about a thousand years ago in the North and settled at the mouth of the Gulf of Finland and on the shores of Ladoga (Laatokka) and Onega (Aanisjärvi), the two great lakes in Karelia. From here they spread to the west, east and north giving Finnish names to numerous places in an extensive area in Fenno-Scandia, traces of which are seen from the shores of the Gulf of Finland and Svir (Syväri) to Lapland and from Vienanjoki and Archangel to the Gulf of Bothnia.

The arrival of the different Finnish tribes in the peninsula of Finland from various directions unfortunately caused wars between them. This was used by their strong neighbours: Karelia became a scene of war between Sweden and Novgorod and, after the fall of the latter, between Sweden and Moscow in the struggle for the supremacy in the area which lasted for centuries.

Karelia was divided in 1323, for the first time, into two. In its eastern part the Christian faith became rooted in its Orthodox form. In the western part of Karelia there came the Roman Catholic faith which was later superseded by Lutheranism.

There followed a period of wars, frontier disputes, and the sowing of hatred which lasted centuries. The religious and taxation policy of the Swedes was hated by the Karelians and thousands of them emigrated to Eastern Karelia and the interior of Russia. "New

*) Boris Karppela, 57, passed, in 1935, the "examen philosophicum" (Candidate of Medicine) at the University of Tartu, Estonia. Mr Karppela has participated in the last two wars of defence in Finland; his military rank is captain. After the war he has been active in the field of foreign trade, being director of Ha-Ri, Inc.

Karelias" were created in the provinces of Tver and Novgorod as well as in the forests of Valdai and Tihvin. In 1710 the Russians occupied the areas of Käkisalme and Viipuri and in 1809 they took the rest of Finland from Sweden.

Finland became independent in 1917 and a national Finnish Orthodox Church was founded in 1918. There were in 1918—1922 uprisings in Vienna and Aunus, in the two provinces of Eastern Karelia which had remained outside the Finnish territory. The aim of the uprisings was national independence, but they all ended in defeat. For this reason more than 20,000 people or about 20 per cent of the Karelian population of the area sought refuge in Finland. When the Soviet Government granted an amnesty some of them returned to their beloved home areas, but were killed.

More than 10,000 East Karelians remained in Finland, however, and they have formed a considerable part of the Finnish Orthodox Church, which is one of the two national Churches in Finland (the other is the Lutheran Church) and has about 70,000 members.

At the end of the Second World War, when the Finnish forces retreated from Eastern Karelia, only some 800 refugees arrived in Finland and only half of them were Karelians. The reason was that the local population was advised by the Finns to remain where they were and even forbidden to leave for Finland.

The last two wars in the defence of Finland, 1939—1940 and 1941—1944, were particularly difficult for the Karelians. Even before the beginning of the attack in 1939 some 120,000 inhabitants from the eastern and south-eastern border areas were evacuated to the west. After the peace of Moscow of March 12, 1940, 300,000 additional people had to be evacuated within an inhumanly short time. One of the wonders of the Winter War was that only some 20 Karelians remained on Russian-occupied territory while 420,000 chose independent Finland. Of these 56,000 were Orthodox Christians.

When the Finns, in 1941, reconquered their lost territory, numerous Karelians returned to their former home areas. But after the armistice of 1944 all people from lost Karelia had to be evacuated once more. In this light it was no wonder that numerous Karelian families sought refuge and work in Sweden. In the postwar years the activities of the Communist-directed Finnish political police also drove many Karelians to the West.

As to my contribution to the founding of a Finnish Orthodox congregation in Sweden, a decisive factor was that I, being employed by an import firm, had to travel extensively abroad and met many fellow Karelians in Sweden, and also some of my friends from the days I had studied at the University of Tartu in Estonia. I also saw that the Estonian Orthodox Christians in Sweden had succeeded in establishing their Church appreciably well, considering the circumstances. Protopresbyter Jüri Välbe, who was ordained bishop in 1956, promised me all possible help in arranging the religious life of the Karelians in Sweden and he kept his word.

With deep deliberation I arrived at the result that a Finnish Orthodox congregation should be founded in Sweden. Since I knew that the economic resources of the Finnish Orthodox Church were rather limited I thought that the action, if possible, should take place in co-operation with the Estonian Orthodox Christians in Sweden. They had good contacts with the Swedish State Church and only in that way was it possible to get sufficient economic aid.

An important role in informing the Finnish Orthodox Christians of the needs of the Karelians living in Sweden and of the idea of establishing a Finnish Orthodox congregation there was played by *Karjalan Heimo*, the magazine of the Karelian Cultural Society, which published numerous articles I had written about the matter.

The administration of the Finnish Orthodox Church left the whole matter to the Fraternity of St. Sergei and St. Herman, an organisation for Orthodox missionary work all over Finland. It founded a special committee under my chairmanship to consider possibilities to help our fellow Karelians in Sweden.

At its first meeting at my home in Helsinki on Nov. 9, 1956, the committee, realizing that a priest could be sent twice a year at the most from Finland to Sweden, decided that the best solution would be to get the Rev. Martin Juhkam, a Finnish-speaking Estonian priest, to serve the Karelians in Sweden. He was invited to Finland.

At its second meeting on March 19, 1957, the committee unanimously elected the Rev. Martin Juhkam priest for the Karelians in Sweden.

The third and last meeting of the committee was held on Sept. 23, 1957. It was announced that the chairman of the committee had received, as a loan, 2,300 Swedish crowns from the Estonian Orthodox Church in exile and passed it on to the Rev. Martin Juhkam as a starting capital.

MARTIN JUHKAM *)

The idea of organizing the Finnish-speaking Orthodox Christians in Sweden came from Mr Boris Karppela in Helsinki. From the correspondence and notes that have been preserved it appears that he, in co-operation with the Fraternity of St. Sergei and St. Herman, expressed the desire to found an organisation, fraternity, or society in order to arrange the religious life of the Orthodox Christians in Sweden. I was invited to put the idea into practice and was given a free hand to design a suitable form for the organisation and later also to choose a name for it.

The first and most difficult year of the work of organisation was 1957, as is shown by numerous letters and proposals which were exchanged between Mr Karppela, Mr Alvi Houtsonen, the co-ordinator of activities of the Fraternity of St. Sergei and St. Herman, and myself. First of all, an economic basis was to be

*) Martin Juhkam, protopresbyter, was born on Feb. 17, 1924, at Ku-riste, in Estonia. Completed, under the direction of Bishop Jüri, a course of study for priesthood in 1953—1955 in Stockholm. Was ordained a deacon on March 25 and a priest on March 27, 1955, in Stockholm by Archbishop Athenagoras of Thyateira and Great Britain. On Jan. 15, 1967, he was ordained protopresbyter by Archbishop Athenagoras in Stockholm. Secretary of the Cultural Foundation of the Estonian Apostolic Orthodox Church 1955—1965, and secretary of the Synod of the said Church 1958—1963. Has published articles in various languages about ecclesiastical problems and edited the book "Eesti Apostlik Ortodoksne Kirik Eksiilis 1944—1960" (Estonian Apostolic Orthodox Church in Exile 1944—1960). Has founded four Orthodox congregations in Sweden. Member of the Synod of the Estonian Apostolic Orthodox Church. Organizer of the ecclesiastical life of the Finnish Orthodox living in Sweden.

created before the work, which covered the whole Kingdom of Sweden, from the Danish Straits in the south to the Swedish-Norwegian-Finnish border in the north, could start.

The leaders of the Finnish Orthodox Church had not shown any interest or initiative in regard to the organization of the Finnish-speaking Orthodox Christians who had emigrated to Sweden, and the plan of action of the Fraternity of St. Sergei and St. Herman was the result of private initiative. For this reason there was no hope whatsoever of obtaining economic aid from the administration of the Finnish Orthodox Church, but all hopes were attached to the Fraternity of St. Sergei and St. Herman. The fact that I was not employed by the Church, but had to earn my living with a construction enterprise and had to do my organising work after the daily work, caused difficulties. But after long efforts it proved possible to start with the work of congregation, thanks to the generous attitude of Bishop Jüri and to a loan given by the Cultural Foundation of the Estonian Apostolic Orthodox Church which was later refunded by the Fraternity of St. Sergei and St. Herman.

On account of the vast size of Sweden and the dispersal of the Finnish-speaking Orthodox Christians, it was impossible at first to visit all centres. It was necessary to start immediately to collect information and addresses in order to find out where the largest groups were situated. This was followed by working out a plan of the divine services, finding premises and visiting some of the centres. It may be noted that, during 1957, no salary was paid to the priest. Only travelling expenses and a daily allowance were paid and the lost earnings of the lost working days were refunded to him, because there was no money to pay more. Consequently, the work done by the priest can be viewed as a result of a sense of duty vocational toward his parishioners.

In the initial phase of organization, the exile congregations of the Estonian Apostolic Orthodox Church, operating in big industrial cities, were of great assistance. These congregations usually had church rooms, rented or borrowed, which were generously given to the Finnish Orthodox congregation for divine services or meetings. Similarly, there were, at first, no vestments for the priest nor other ecclesiastical necessities so that these, too, had to be borrowed from the exiled Estonian Church. The Estonian clergymen in exile assisted our efforts in other ways, too.

The organizing of the Finnish Orthodox Christians took place in 1957, during a period when the World Council of Churches had been operating for more than nine years and the ecumenical movement in the Christian world had made constant progress. Such an ecumenical milieu and understanding were prevailing also in Sweden and were one contributing reason, as far as the Swedish Church was concerned, why the local population took a positive stand regarding this work of organization. The attitude of the Swedish Church was very important, since it depended on it whether it was possible to get, in the initial phase, premises for divine services and also the hoped-for economic assistance without which the later activities would have been impossible, as will appear from the following article.

The first great event of the organizing phase was a tour from May 25 to June 2, 1957, which was supported by the Fraternity of St. Sergei and St. Herman and in which the Rev. Niilo Karjomaa, Mr Veikko Laakso and Mr Boris Karppela, who had come from Finland, participated. During this tour there were excellent opportunities of getting in touch with people who were interested in ecclesiastical work and of forming local committees to continue the work of organization. The Swedish Press showed interest in the tour by publishing articles and photos about it. The Swedish congregations, where divine services were held, showed a pleasing sympathy, and their promises that their premises could be used strengthened confidence in the future.

During the first divine service trips, and later, when visiting families, sad phenomena appeared. Many Karelians belonging to the young or middle generation had become estranged from the Church of their ancestors. Most of them had joined the Lutheran congregations. The main reason for this was that nobody in Finland had shown interest in the religious needs of the Orthodox Christians who had emigrated from Finland to Sweden. Almost all Orthodox Karelians who had arrived in Sweden, during 1945—1956, had married and baptised their children in the Lutheran congregations and were, thus, in effect, lost to the Orthodox Church. These lines are by no means meant to blame those who left the Orthodox Church, because, owing to the lack of a priest and congregation of their own, they had no other choice. It should be deplored, however, that those who had a moral responsibility for the organization of

the religious life of the Finnish-speaking Orthodox Christians in Sweden did not even take the trouble to take an initiative in time order to solve the problem in one way or another. For this reason a vital and vigorous young and middle generation which could have contributed to even more successful work and, at the same time, prepared a new generation for the tasks of the future, has not participated in the work.

In spite of all expected and unexpected difficulties, 34 divine services were held during 1957. They took place in Borås, Eskilstuna, Gothenburg, Norrköping, Skövde and Stockholm. An encouraging number of people participated in them and there was a unanimous desire that a congregation should be formed.

As a result of the negotiations it was decided that a founding meeting of the congregation be summoned for Jan. 12, 1958, to the house of the Carol congregation in the city of Borås. An appeal by the Rev. Martin Juhkam was spread among the Finnish-speaking Orthodox Christians and sent to the Press.

Fifty Karelians from various parts of Sweden accepted the invitation and participated in the meeting. Mr. Karppela had arrived from Helsinki, bringing with him both encouragement and good ideas. At the meeting, with the Mr. Boris Karppela presiding, it was decided that a congregation be formed, that its name be Suomalainen Ortodoksinen Seurakunta Ruotsissa — Finska Ortodoxa Församlingen i Sverige, and that the Rev. Martin Juhkam be elected its priest and chairman. A council, a treasurer and auditors were elected and a membership fee of 12 Swedish crowns confirmed. The meeting sent a telegram to Archbishop Herman of Finland expressing, among other things, the hope that the Finnish mother Church take motherly care of the congregation and that the congregation could be subordinated, through the Finnish Church, to the patriarchate of Constantinople.

It was also decided that a monthly salary of 150 Swedish crowns was to be paid to the priest "if the congregation gets money". The matter remained open, however.

Archbishop Herman, in a letter of Feb. 2, 1958, to the Rev. Martin Juhkam, expressed the satisfaction of the administration of the Finnish Church that the congregation had been formed. Since, however, in this letter the question of subordination remained unclear, the Rev. Martin Juhkam sent, on July 21, 1958, a new letter

to the administration of the Finnish Church. Archbishop Herman, on behalf of the administration, announced on Aug. 4, 1958, in answer to Juhkam's letter, that "our Church as a second State Church cannot extend its activities outside Finland and because in Sweden there is operating an Orthodox exiled Church for the Estonians the Finnish Orthodox congregation in Sweden should be subordinate to Bishop Jüri who is subordinate to the exarchate of the patriarchate of Constantinople". Thus the question of subordination was settled.

The Swedish Press paid considerable attention to the formation of the congregation. Some 50 Swedish papers published articles about it. So did also the Finnish Press as well as the Estonian papers appearing in Sweden.

When created, the funds of the congregation amounted to 15 Swedish crowns only. It is thus understandable how difficult and serious the question of economy was, even though the Fraternity of St. Sergei and St. Herman had promised financial assistance. In this situation the congregation was very pleased to receive a letter, dated Feb. 4, 1958, from Bishop Sven Danell of the Swedish Church. The letter said, in part:

"On the occasion of the formation of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden last January I desire to express my hope that God bless the Congregation and give His grace and strength to its shepherd.

As a member of the Foreign Affairs Board of the Swedish Church I will, to the best of my ability, work for economic assistance for the Congregation."

Thus the dream of the Finnish-speaking Orthodox Christians — a congregation of their own — had been realized. Now its organization among Karelians all over Sweden could begin.

THE ACTIVITIES OF THE FINNISH ORTHODOX CONGREGATION IN SWEDEN 1958—68

MARTIN JUHKAM

The Finnish Orthodox Congregation in Sweden is, as far as the territorial extent of its activities and the dispersal of its members are concerned, unique in Sweden. It is the only congregation outside Finland which is uniting and serving Finnish-speaking Orthodox Christians.

The Karelians who left Finland at the end of the Second World War and during the immediate postwar years (1944—1948) to settle in Sweden, form the majority of the permanent members of the Congregation. The majority of these Karelians had participated in East Karelia's struggle for liberty (1918—1922) and had arrived in Finland as early as the 1920's.

The majority of those remaining in Sweden earned their living as factory workers, lumberers or farm hands. There were, however, many among them who attended vocational schools and thus tried to get better paid jobs.

As already mentioned, the majority of the Karelians in Sweden whose traditions have been nearly a thousand years connected with the Orthodox Church are from Eastern Karelia (Aunus and Viena) and from Finnish Karelia. Among them are also a few Ingrians and Karelians of Tver who have retained their Finnish dialect and their Orthodox faith. During the last few years the majority of the newcomers have come from that part of Karelia which belongs to Finland. It is estimated that there are about 2,500 Finnish-speaking Orthodox Christians in Sweden today.

There were fifty permanent members when the Congregation was founded. During ten years this number has increased to nearly 300 which is equivalent to about 10—15 per cent of the total of the

Orthodox Finns in Sweden. The others or the majority can be divided into four groups: (a) those who have joined the Russian-speaking Orthodox congregation, (b) those who have joined the Swedish Church, (c) those who have come work in Sweden temporarily only and (d) those who are not aware of the existence of the Congregation.

For the above and other, less important, reasons, it is clear that the activities of the Congregation cannot be compared with a normal congregation operating at one locality only but rather with sailors' congregations working in great ports without numerous permanent members but which must take into consideration those hundreds of people who long for contact with a clergyman speaking their own tongue, need ecclesiastical help or want to participate in divine services. The only difference between these two types of congregations is that the sailors' congregations are guaranteed economic assistance from their home country and that necessary premises and churches are at their disposal, while the Finnish Orthodox Church in Sweden does not have either of them and must keep alive by its own efforts.

In order to increase the number of permanent members of the Congregation, many campaigns have been arranged in Sweden. The administration of the Finnish Orthodox Church, at the request of the Congregation, gathered from the congregations operating in Finland the addresses of those who had emigrated to Sweden. The Congregation could, on this basis, send appeals to homes all over Sweden. But, unfortunately, the results were meagre since most of those to whom the appeals had been sent had already moved elsewhere.

When the Congregation was formed there were no premises for an office nor was there a fully employed priest. The office was first at the home of the Rev. Martin Juhkam at Kallhäll, about 25 kilometres north of Stockholm, where it remained until the autumn of 1962.

With the brotherly help of the Svenska Kyrkohjälpen-Lutherhjälpen Father Martin Juhkam has, since the latter part of 1958, been in a position to devote himself entirely to his ecclesiastical work and contribute to the religious life of both Finns and Estonians. At the end of 1962 the office of the Congregation was moved to Barkarby which is nearer Stockholm.

Another difficult problem, in addition to the economy of the Congregation, has been to find a precentor. This post is still vacant today because of the poverty of the Congregation. From this each reader can conclude how complicated, how troublesome and depressing the arrangement of often defective divine services has been during the past ten years for the priest. The officials and the dear permanent members of the Congregation who, with the help of God, have tried to contribute to an improvement of the situation, have been a source of strength, have shown understanding and deserve every praise.

In this decennial review of the Congregation the administration of the Finnish Orthodox Church must, above all, be gratefully mentioned. It has, in the course of the years, sent hundreds of volumes of Aamun Koitto and Tuohustuli to the members of the Congregation as well as ecclesiastical equipment (e.g. a chalice for the Holy Communion).

Orthodox congregations of Tampere and Ilomantsi have both donated and loaned equipment. A brotherly thanks to them for this.

The activities of the Congregation have included many small and great events. One of the most memorable has been the concert of the Orthodox male choir of Joensuu which took place on the Holy Trinity Day 1964 at the Carol Church of Borås, to an audience of more than 800 people.

The same year as this concert was arranged, the meeting of the Congregation approved, on March 1, statutes contained in 13 pages. They had been drawn up by the Rev. Martin Juhkam and they took effect immediately. Thus a clearly defined basis had been created for the work of the Congregation.

Both the Swedish and Finnish ecclesiastical publications and the Press have kindly and even warmly responded to the requests to inform the public about the activities of the Congregation.

Occasional contact has been maintained with the Finnish Embassy in Stockholm. A manifest lack of interest in the activities of the Congregation led to the contacts being disrupted for some time. But the situation has improved considerably since Mr Ralph Enckell was posted in Stockholm.

There has been contact also with the Central Association of Finnish Societies and, when necessary, also with other Finnish organizations.

The office of the Congregation, which has no functionaries apart from the Rev. Martin Juhkam, has, in the course of years, made altogether 20,000 postal transactions, including correspondence with the members of the Congregation, materials concerning various campaigns, circular letters, etc.

Divine Services

The highlights of the life of the Congregation have been the divine services and endeavours have been made to arrange them at places where there are Orthodox Christians. The centres formed during the first years have, in general, remained those places where divine services are still arranged today. Small changes have taken place in the numbers of divine services at places which are situated near each other when people have moved from one centre to another. New centres have come into being, too, and at some places the holding of divine services has been discontinued because people have moved elsewhere.

The Congregation does not have its own churches nor other similar buildings where divine services can be arranged. For this reason we have turned to other ecclesiastical institutions in order to obtain churches or other premises for this purpose. Divine services have been held comparatively often also at the homes of the members of the Congregation when no other premises have been available.

The times and places of the divine services have always been announced to the members of the Congregation in advance, within the framework of semiannual programmes. In addition, for each divine service there have been announcements in the Finnish, Estonian and Swedish papers appearing in Sweden as well as in many publications appearing in Finland. The Rev. Martin Juhkam has during ten years, when performing duties of his office, travelled 150,000 kilometres in Sweden, mainly by train.

In the first years an average of 20—25 persons took part in the services. During the past few years this number has decreased at many places while at others it has increased. The long distances should not be disregarded nor should a certain indifference be forgotten which may, perhaps, be explained by that negative attitude

to religion prevailing in Sweden and constantly gaining in strength. It influences, in one way or another, also our fellow Orthodox Christians. This phenomenon is not confined to our Congregation only.

The solemn divine services arranged in Stockholm included those which Metropolitan Emelianos, Bishop Jüri and many other local priests attended during the first years of the Congregation.

Finally the visitation by Metropolitan Athenagoras of the Congregation should be mentioned. In this connection he ordained, on Jan. 15, 1967, in Stockholm the Rev. Martin Juhkam a protopresbyter and presented to him, as a token of appreciation of the work done, a cross with jewels and a palitsa.

According to the statistics of the Congregation there have been altogether 29 christenings, 19 weddings, 35 funerals, 613 partakings of Holy Communion, 72 calls to the sick, 160 requiems, four home weddings and five extreme unctions during the period 1958—1967.

Advice and comfort have been communicated through the office of the Congregation by the Rev. Martin Juhkam. This has happened mainly in four ways: by telephone, by letter, by calls at the office of the Congregation and, when necessary, by visits of the priest to those needing help. The most difficult problems have been concerned with marriage, abuse of alcohol and misdemeanours connected with it, housing problems, conflicts with authorities, illness and so on.

In these questions not only the fellow Orthodox Christians but also — and to an even greater extent — those belonging to other denominations have turned to the priest of the Congregation. This has happened, in particular, in the evenings when all other offices where Finnish is spoken have been closed.

Little can be said of the relief work, for there have not been any funds for that purpose. In some cases, when the situation has been particularly grave, some assistance has been given and then from the personal means of the priest.

Tuesday Clubs

In order to safeguard the existence of the Congregation and achieve better results in its work there have been formed in different centres local working groups. Thus soon after the formation of the

Congregation, "Tuesday Clubs" were formed at the double centre of Hofors—Åshammar and in Borås.

The importance of the Tuesday Clubs in the general work of the Congregation has proved to be far greater than was expected in the beginning. During the long periods between divine services, the uniting work of the Tuesday Clubs has been necessary. The Clubs have also been the most active propagators of Karelian culture in Sweden.

Although the number of the members of these Clubs has not been great, they have financed not only their own activities but also supported the Congregation itself. Worth mentioning is also the relief work of the Clubs at their places of operation. Those receiving, mostly economic, assistance, have not always been Orthodox Christians but, sometimes, also people belonging to other denominations.

Information

Keeping contact with the members and furnishing them with information has been one of the main tasks of the Congregation. With this in mind it was decided to start in 1958 publishing a mimeographed "Parson's Circular" three times a year which usually contained two to three open pages. The Rev. Martin Juhkam both edited and mimeographed the letter. In this form 26 issues have appeared.

The idea of printed magazine was started already during the first years of the Congregation, but the lack of funds prevented its realisation. In the beginning of 1965 when the Rev. Martin Juhkam presented publicly the idea at the meeting of the council of the Congregation, it had found, once more, that there were no funds for such work. But the idea of a printed magazine was so strong and inspiring that the initiator promised to do the editing work free of charge and to take care of the economy of the magazine. And so a positive decision was made.

Until the end of 1967 nine printed issues of the Suomalaisen Ortodoksien Seurakunnan Viesti Ruotsissa (The Gazette of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden) have appeared. The issues have, depending on the amount of material, contained four, eight or 12 pages.

A precondition for a printed magazine is a strong enough economic basis. Since the Congregation has not had such a basis it was necessary to base the economy on the revenue received from the advertisements published in the magazine. The procurement of advertisements is a troublesome task demanding time and patience. So far it has been highly successful and now the Viesti is one of the sources of income of the Congregation.

The magazine has been sent to the members free of charge. It has also been sent free in thousands of copies to the Finnish organizations operating in Sweden as well as to private persons. It has also been sent to the Orthodox congregations and organizations in Finland.

Fund for Church Building

The council decided, on Feb. 28, 1965, to found a Fund for Church Building. The background of this decision was a magnificent donation. The Rev. Martin Juhkam succeeded, in his negotiations with Mr Harri Johansson and Archbishop Gunnar Hultgren, to get from the Svenska Kyrkohjälpen a donation of 10,000 Swedish crowns for procurement of a ground plot for a church. This sum was the beginning of the Fund for Church Building. By the end of 1967 the Fund amounted to 14,000 crowns.

Procurement of such a ground plot and also of a church for the Congregation is a fundamental condition for lasting and successful work. The leaders of the Congregation have from the very beginning understood that this idea cannot be realised by their own efforts only. For this reason the Congregation has turned to outsiders, too, although no great campaigns have as yet been arranged. In the long run they will be necessary, however. It may be added that not only are the religious needs of the Karelians to be satisfied, but a general cultural centre is needed as well.

Economy of the Congregation

During the past ten years economy has been the most difficult problem of the Congregation. Its main incomes received from membership fees, collections and sales have covered only a small

part of the expenditure. Because of this other sources of income have proved to be necessary.

The fact is that the achievements so far have been possible thanks to outside economic aid. It is uncertain whether the Congregation could have celebrated its tenth anniversary without that aid, not to mention the foundation of the Fund for Church Building, or the publication of this book. On the other hand, it is equally evident that without organising, planning and independent initiative there would not have been a Congregation at all.

Objectively the contribution of the members of the Congregation could have been considerably greater than it actually has been. As to the membership fee (which was first 6 Swedish crowns and later 12 Swedish crowns a year), it may be noted that the other Orthodox congregation in Sweden have a fee seven to eight times as high. But in spite of this it has been possible to arrange the activities of the Congregation so that its income has been higher than its expenditure and a small reserve fund has been formed of the surplus.

The main economic responsibility of the Congregation has laid on the Rev. Martin Juhkam's shoulders.

Grants have been received, above all, at regular intervals from the Fraternity of St. Sergei and St. Herman. During the past five years, the administration of the Finnish Orthodox Church has given a small grant. The greatest and most considerable economic support has been received from the Svenska Kyrkohjälpen-Lutherhjälpen: it has been used mainly to finance divine service trips during the last ten years.

Grants have been received also from the Finnish-Swedish Cultural Foundation, from Queen Louise of Sweden, from King Gustaf VI Adolf and others.

From the point of view of the future it would be natural if the great number of Finnish workers in Sweden and the income tax they pay to the Swedish State were taken into consideration and that the Finnish Orthodox Church together with the Finnish Government in co-operation with the Swedish Church and the Swedish Government solve also the economic problems connected with the religious life of the Finnish Orthodox Christians living in Sweden. The Finnish Evangelical-Lutheran Church has already taken this step and the Finnish Orthodox Church has the same duty.

The income and expenditure of the Congregation during the past ten years has been as follows, in Swedish crowns:

Year	Income	Expenditure
1958	5,465	5,020
1959	6,702	5,953
1960	7,512	6,102
1961	8,364	7,315
1962	14,326	9,840
1963	16,167	8,674
1964	20,024	11,449
1965	20,009	11,148
1966	26,158	12,211
1967	18,400	14,279
Total	143,127	91,991

The far greater income, as compared with the expenditure, is explained by the fact that the surplus of the preceding year is added to the income of the following year.

Co-operation with Other Churches

Here follows a short list of some of the most important events and common actions the Rev. Martin Juhkam has participated in, either as a representative of his Congregation or on a personal basis:

Celebration of the 40th anniversary of the Finnish Orthodox Church in Kuopio, Finland, in 1958; funeral of Archbishop Herman, in Finland, in 1960; preparation of a series of film strips with choir singing and Swedish language text, in 1960; the ecumenical meeting, organised by the Fraternity of St. Sergei and St. Herman and the Sigtuna Foundation, at Sigtuna, Sweden, in 1961; an ecclesiastical representation trip to the USA and Canada in 1962 during which the Rev. Martin Juhkam had talks with the Orthodox Archbishop Iakovos of North and South America, had divine services in New York and Toronto and participated in the universal camp of Estonian Youth at Muskoka, Canada; the meeting of the American Episcopal Church in Hamburg in 1963 where relief to refugees was discussed;

Congress of the Lutheran World Federation in Helsinki in 1963 (as journalist); celebration of the 800th anniversary of the archbishop's diocese of Uppsala, Sweden, in 1964; the meeting of the European Churches aboard a ship moving in international waters, in 1964; the international conference of the Fraternity of St. Sergei and St. Herman in Oslo, in 1965; "Collegium pastorum" in Stockholm, 1966; the general meeting of the priests of the Skara diocese, Sweden, in 1966; preparation, together with the Greek Orthodox Congregation in Sweden, of the first Swedish television film on the Orthodox Church (it has been delivered to the Finnish, Norwegian, Danish, German and Italian televisions, too), in 1966; forming a co-operation committee of the Orthodox and Roman Catholic Churches in Sweden, in 1967; an ecclesiastical representation trip to the USA and Canada with world jamboree of the scouts and divine services in Lakewood, Toronto, New York, (Toronto), and Montreal; publication of the joint booklet of the Orthodox-Roman Catholic co-operation committee, a total of 70,000 copies in Finnish, Greek, Serbo-Croatian, German, Spanish and Italian to inform the Orthodox and Roman Catholic Christians arriving to work in Sweden, in 1967; and "Collegium pastorum", in 1967.

The co-operation between Orthodox Christians of different nationalities living in Sweden could be better but both interest and a common organ have been lacking for it. There has, however, been good co-operation between the Finnish and Greek Orthodox congregations.

The Kalevala Days and Kinship Festivals. Other Activities.

The most important cultural meetings of the Karelians in Sweden have been annual Kalevala Days (named after the Finnish national epic) and the kinship festivals arranged at four-year intervals. All these events have taken place in the city of Borås, some of them in co-operation with other Finnish organisations.

The celebration of the Kalevala Day has taken place on the last Saturday of February every year. The meeting of the council of the Congregation has been held at the same time so that those coming from great distances could participate.

There have been kinship festivals in 1958, 1962 and 1966 — either in May or in June. Their programmes have contained performances of music, dance and theatre, divine services and matches of the kyykka game, a national game of the Karelians.

In 1964, the number of Finns living in Sweden was almost 200,000 and their need of organisations and institutions of their own is increasing constantly. Since there was, until then, no Finnish financial institution in Sweden while there was a need of credit for Finnish national activities — e.g., the Finnish Orthodox Congregation needed credit for building or purchasing a church — the Rev. Martin Juhkam proposed to the Stockholm Savings Bank that a special Finnish department be founded in the bank. The negotiations led to a positive result and at the end of 1967 there had been deposited 2,500,000 Swedish crowns in the Finnish accounts.

Organs of the Congregation

According to the statutes of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden the supreme organ of the Congregation is its Assembly. The Assembly elects a Council, which has at present 17 members.

The Assembly meets at three year intervals and all members of the Congregation may participate in it. So far the Assembly has met three times, in 1961, 1964 and 1967.

There is also a Board with seven members, elected by the Council. According to the statutes of the Congregation, the priest, in this case, the Rev. Martin Juhkam, is ex officio the chairman of the Board.

The Council of the Congregation has so far had nine and the Board 13 meetings.

Finally it may be added that Mr Boris Karppela from Helsinki participated during the five first years of the Congregation, as an adviser in all meetings of its organs. He did this for idealistic reasons and at his own expense. As a recognition for this work Bishop Jüri has awarded Mr Karppela the decoration of the third class of the Order of Platon.

THE ACTIVITIES OF THE CONGREGATION AS SEEN FROM FINLAND

ERKKI PIIROINEN *)

Within the Fraternity of St. Sergei and St. Herman, we considered it a very great advantage that there was in Sweden a priest of the Estonian refugee Church, Rev. Martin Juhkam, who spoke Finnish. He had been in our country during the war and had learned our language. He was an enlightened person who was interested in all matters. He had all the qualifications we require of a priest in our Church and he also spoke Swedish fluently. The Fraternity invited him to Finland in March 1957. During the two weeks he was there he paid visits to the congregations of Helsinki, Lahti, Taipale and Joensuu and became acquainted with the work of Finnish priests. He also called on Archbishop Herman (a former Estonian) who was impressed by him.

As a result of the trip a search for the Orthodox Finns in Sweden and the forming of a congregation was started. Aamun Koitto, the organ of our Church, participated in this work. A preparatory committee started creating an economic basis for the congregation. The Fraternity granted all the money it could afford from its own resources for this purpose. It was impossible to grant anything from

*) Erkki Piironen, born on Nov. 14, 1919, at Liperi, Finland. Graduated from the Theological College in 1944 and worked as a co-ordinator of activities of the Union of Orthodox Youth (in Finland) and of the Fraternity of St. Sergei and St. Herman 1945—1955; he was priest of the congregation of Taipale 1955—1962 and priest of the Orthodox congregation of Joensuu from 1962 onwards. Editor of Aamun Koitto from 1955, chairman of the Union of Orthodox Youth since 1957. Chairman of the Fraternity of St. Sergei and St. Herman since 1958 and a member of the Church Assembly in 1950, 1955, 1960 (Secretary) and 1965. Member of the ecclesiastical administration since 1965. He has published six books about problems of the Orthodox Church in Finland.

the funds of the Finnish Orthodox Church because the matter was not considered at the Church Assembly. With the approval of the leaders of the Church a collection was taken in the Orthodox churches in Finland and yielded, considering the exceptional circumstances, a good return. The matter was, however, best championed by the Rev. Martin Juhkam, who has proved to be a clergyman equipped with an economic talent.

The congregation was established on Jan. 12, 1958, in the city of Borås in Sweden. As previously planned, the congregation was subordinate to the Estonian Bishop Jüri Välbe who was living in Sweden. He himself was subordinate to the exarchate of London of the Ecumenical Patriarchate. From the Archbishop of the Finnish Orthodox Church an intercessory blessing was asked and received.

The Finnish Orthodox Christians received the news of the formation of the congregation with joy. It seems to have stimulated the whole Church. The Fraternity has regularly granted an allowance for the travelling expenses of the priest. The administration of the Finnish Orthodox Church has, within the framework of a grant, subscribed, as a gift, Aamun Koitto, the organ of the Church, and Tuohustuli, a youth magazine, to the Orthodox Christians in Sweden.

There has been good contact between the recently formed congregation and the congregations of the Finnish Orthodox Church. Father Martin Juhkam has quite often visited Finland and brought with him greetings from his congregation. There are still possibilities of greater co-operation, especially in work with young people.

It is difficult to estimate from Finland the future of the congregation. The assistance given by our Church and Fraternity can hardly be increased at present.

The language problem will apparently come to the fore. The children of Finns are attending Swedish schools and will probably adopt the Swedish language. In my opinion, this should be taken into consideration also in the Orthodox congregational work. The Finnish, Estonian, Russian and Swedish Orthodox Christians living in Sweden should, with united forces, plan what can be done for an Orthodox Church in Sweden. What could be nicer than the Finnish Orthodox Congregation co-operating with the congregations representing other nationalities in creating and building the Swedish Orthodox Church. This may possibly be useful for the Finnish Orthodox Church.

LARS THUNBERG *)

An attempt to evaluate the relations between the Swedish Evangelical Lutheran national Church and Eastern Orthodoxy in the past centuries reveals as a striking fact the soft and flexible character of these relations, even during those periods when the estimation of religious liberty was at its lowest. We are forced to put the question: Why was it like that?

In this article we intend to try the following answer: The reason is that — in relation to the spiritual tradition of our country — Eastern Orthodoxy represented, and is still representing, a necessary pluralism of religion. The validity of this thesis may be exemplified from three aspects: that of Church history, the general ecumenical aspect and the aspect of modern philosophy of life. From all these points of approach the Orthodox Church represents an alternative — what we might call the national alternative, the universal Christian alternative and the phenomenological alternative, to which according to our thesis correspond three kinds of pluralism: the pluralism of tolerance, the ecumenical pluralism and the pluralism of philosophy of life.

*) Lars Thunberg, born 1928. Lecturer on Exegesis of the New Testament at the Uppsala University. Doctor of Theology since 1965, theme of the dissertation: "Microcosm and Mediator. The Theological Anthropology of Maximus the Confessor." Secretary of the Swedish Ecumenic Board and Director of the Nordic Ecumenic Institute. Dr. Thunberg has for several years been the Chairman of the Swedish Branch of the Fellowship of St. Alban and St. Sergius the purpose of which is to promote friendly relations between the Orthodox Church and Western Churches.

1. The national alternative

As early as in the 17th century very interesting positive contacts were established between the Church of the Swedish Reformation and the Orthodox Church at large. There are indications to assert that these contacts were carried through in Sweden itself in a soft relationship to Orthodox believers within the borders of the country.

The reason for this is to be sought in the necessary pluralism which the existence of the Orthodox Church represented. In our own country where "unity of religion" was the accepted principle of religious policy during the period when Sweden was Great Power, this attitude towards the Orthodox resulted in what we might call a pluralism of tolerance. Its form was negative, but it created the conditions of deepened and widened contacts in the future. Orthodox religion in Orthodox countries corresponded to Swedish religion of an Evangelical Lutheran character and had a right claim to be preserved within its own frames.

It is a well-known fact that the Lutheran Reformation had to fight two enemies: the Roman Catholic Church with its totalitarian claims and the so called "Schwärmgeister" with their form of Christianity apparently destructive to society. In the first case the question of truth was at the centre of attention as well as the personal freedom of conscience; in the latter case the principle of *cuius regio eius religio* became a fortress against the destructive tendencies. However, in both cases a pluralistic element is involved: the freedom of conscience provides a right to break the existing unity of religion and the principle of *cuius regio* combines inward unity with an outward differentiation along national lines. This pluralistic element helps to explain the relationship to Orthodoxy which now emerged.

The question of truth put forward by the Reformation, however, did not imply that individual freedom destroyed real unity. The Reformers claimed to preserve unity, i.e. unity in truth. The Church and not the Reformers had fallen away; the Reformers in fact claimed that they tried to restore Christian unity. A reference to the Augsburg Confession, the leading confessional document of the Lutheran Reformation, is enough to prove this attitude, since this confession was intended as a document of unity, a universal Christian declaration.

When the representatives of the Reformation tried to demonstrate this attitude in a characteristic way the Orthodox Church entered the picture. Without any closer reflection the Reformers regarded the status of the Eastern Church as another than that of the Roman Church. Thus they did not hesitate to send the Augsburg Confession to the Patriarch of Constantinople in order to receive the confirmation of its doctrine — not as from a higher authority but as a recognition of a common universal Christian faith. This was done in spite of the obvious differences between the two camps, which shows that the Lutheran Reformation to some extent tried to combine unity of faith with a pluralism of confession.

But then also the basis of national pluralism is indicated. The execution of the *cuius regio* principle may perhaps be seen as a kind of armistice with regard to the Roman Catholic Church, but in relation to the Orthodox Church — and to the Calvinist Reformation — it had a more positive sense. On the ground of a comparatively broad common basis of universal Christian faith it became possible to accept an ethnic and national plurality, particularly when it did not threaten the inward unity of religion. Roman Catholicism was different from this in so far as it presented a totalitarian claim, in comparison with which e.g. the Orthodox Church was regarded as an important ally.

This attitude is perhaps not clearly seen in the fact that even during the religious wartime of king Gustavus Adolphus positive contacts with the Orthodox Church were developed. The peace treaty of Stolbova in 1617, which put an end to the Russian war and left considerable Orthodox areas in Swedish possession, strikes a remarkably mild note with regard to the Orthodox faith. And in an earlier summary of the Lutheran doctrine the king made the Orthodox Russians understand that from a Lutheran point of view their faith contained some heretical points, but that the two confessions had nevertheless a common Christian basis. Violence and force in religious matters were excluded, and it seems to have been clear, too, that Orthodox believers could not and should not be rebaptised. The shortly later developed contacts between the Patriarch Cyril Lucaris and Sweden seem also to have resulted in the idea that an autocephalous Orthodox bishop might be installed in the conquered areas of Russian tongue in cooperation with the Patriarchate of Constantinople.

After the death of Gustavus Adolphus the confessionalist trends in Lutheranism were strengthened in Sweden. During the period of the Swedish Baltic empire a conscious religious nationalisation took place in the conquered provinces according to the principle of unity of religion. But in spite of this, we can at least notice that pluralism of tolerance was applied to Russian merchants who established around 1640 a worshipping community in Stockholm. It is perhaps quite fair to say that there existed a mutual confidence, strengthened by the fact that the representatives of Orthodoxy had not to be feared because of their proselytising activity.

In modern times it seemed quite natural, from the point of view of the current idea of a people's Church, that Church of Sweden should continue the line of the national alternative from the position of a pluralism of tolerance into a more positive openness towards the religious expressions and needs of other nationalities. Quite naturally this tendency became stronger, rather than the opposite, because of the national exile in which so many Orthodox in our country have lived since the Russian revolution and particularly since the Russian annexation of the Baltic states. These Churches in exile were easily regarded as an expression of the necessary link between people and religion.

When in 1945 Archpriest Jüri Vålbe began to organize Estonian Orthodox into a parish in Sweden, it seemed quite an ordinary thing that he did so with the explicit consent of Archbishop Erling Eidem and in direct connection with the Central Board of the Church of Sweden. A similar attitude was of course taken with regard to Lutherans from the Baltic countries. The idea of a national Church, such as it is still alive in different sections of our Church, reflects the heritage of that pluralism of tolerance which even in the days of the Swedish empire enabled good contacts between the Church of Sweden and Orthodox believers.

2. The universal Christian alternative

Here, however, we approach a second line which might be said to express ecumenical pluralism. It is mostly a modern phenomenon but has its roots in earlier layers of the history of our Church tradition. It goes back to a conviction, mentioned above, that there

is in the very depth of faith an unbroken unity in the central question of truth. In modern times this attitude is completed in the form of an expectation directed towards the other confession, integrated into the general framework of ecumenical efforts.

Here one is of course immediately reminded of Archbishop Nathan Söderblom and of the important role he played as a pioneer of ecumenical understanding with regard to the Orthodox Church. Beside the Roman Catholic and the Evangelical Catholic type of Christianity he regarded the Orthodox ("the Greek Catholic") type as one of the main forms of Christian spirituality without none of which true ecumenism could be realised. Through his comparatively many links with Orthodox theologians and Orthodox life and particularly through his contacts with Constantinople Söderblom possessed rare qualifications for this pioneering task. His own vision of the interplay between the main branches of Christianity within a future higher harmony correspond in a striking way to that of Soloviev, the Russian thinker.

Other representatives of the Church of Sweden in different ways continued on this line. This is not the least true of the modern High Church fraction. In Orthodox tradition and the Orthodox Liturgy one found connecting links to the Ancient Church, links which were particularly cherished within the tradition of the Swedish Reformation with its own rich liturgical heritage and its modern efforts towards a restauration of what is true to the Ancient Church. Not very seldom one in the growing contacts with the Orthodox Church a valid alternative to those solutions of the ecumenical problems which the Roman Catholic Church offered, especially before the Second Vatican Council with its striking tendencies to reform.

In this connection it is also fair to mention the Swedish branch of the Fellowship of St. Alban and St. Sergius which was founded on the initiative of Dr. Nicholas Zernow as early as in 1938 by Dr. Gunvor Sahlin. The Fellowship has furthered a more profound understanding of the Orthodox Church among Swedish Christians and vice versa, and through collaboration with its sister branches in England and in the other Scandinavian countries it has arranged or taken part in conferences which have broadened the basis of this understanding.

In recent years official contacts between the Church of Sweden

and the Orthodox world have taken place within the wider frame of international ecumenism. Thus a Swedish Church delegation visited the Soviet Union a few years ago and shortly later Archbishop Gunnar Hultgren visited the Ecumenical Patriarch and other prominent leaders of Orthodoxy in Constantinople and Greece. There were also Orthodox representatives present at the celebration of the 800th anniversary of the Archdiocese of Upsala in 1964. These extended international relations between the Church of Sweden and Orthodox Christendom confirmed what had taken place already at an inner level and made the contacts within Sweden natural applications of a wider ecumenical paradigm. With these broadened contacts a new interest in Orthodox theology and Orthodox theological tradition was born within Swedish theology. Especially the Eastern Church fathers are being studied now in a way which they did not use to be. A one-sided concentration on the Western theological tradition thus slowly gives place to a more balanced approach.

3. The phenomenological alternative

There is, however, today also a third kind of pluralism affecting the relationship between the Church of Sweden and the Orthodox believers in Sweden. We might call it a pluralism of philosophy of life.

It is obvious that the religious geography of Sweden is rapidly remoulded today. This process should be seen both in a national and in a wider perspective. In the Swedish perspective these changes are due to the fact that the population of the country are more and more drawn into the industrial and urban areas. The result is that the distinct religious features of different provinces disappear and that in the big centres of population a direct confrontation is taking place between representatives of these different features. In the long run this will probably minimize the differences between them and either make men spiritually uprooted or create a more adapted urban form of spirituality where the best elements of all traditions become united.

Seen in the wider perspective this change is also due to the increasing number of foreign labor as well as students and others

coming from the developing nations in order to complete their higher education. Here the result is that not only all the Christian confessions of the world, but also different religions now are confronted with each other within the borders of Sweden. A religious plurality accompanies the national plurality on the Swedish labor market. More and more the confessional map of our country reflects the situation of the world outside Sweden.

At the same time we can add that this religious pluralism is just one element in a wider pluralism of philosophy of life, caused by the influence of mass media and by the growing process of secularisation, which calls inherited positions in question in all areas of life. The lack of unity in religion in the older sense is today part of a lack of unity in evaluations and philosophy of life as a whole.

However, this situation does not imply that there are no attempts directing opinions in a demagogical way, often in non-Christian circles. Rather it seems as if many try to fulfill the traditions inherited from the period of Christian cultural uniformity, though without the Christian alternative. Here we must find our way through a sound and necessary pluralism which concentrates a certain attention on what is common ground but preserves the plurality on the basis of the different backgrounds, experiences, preconditions and wishes of people.

This kind of problems is often sharpened with regard to the question of the integration of foreign immigrants into Swedish society. From integristic Swedish circles one may sometimes hear utterances which are not very different from those demands for nationalisation, in religion and elsewhere, of the conquered provinces which were expressed during the period of the Swedish empire. But precisely for this reason the Churches have a special responsibility in this field to defend a necessary pluralism.

The Bishops' Conference of the Church of Sweden last year appointed a special committee for Orthodox believers. It did so in order to help immigrant Greeks, Yugoslav and others of Orthodox confession to preserve their religious background and to find themselves at home in a foreign country. The instruments for such a service rendered to the Orthodox and their congregations, however, are still missing to a large extent. For this reason the committee started to investigate statistically the number of Orthodox believers

in our country, an investigation which proved very difficult, since the principle of religious liberty in Sweden — in the modern sense of a secularized uniformity — is supposed to imply that confessional status outside the Church of Sweden should in no sense be recorded and questions about it should not be allowed. Further, economic resources must be put at the disposal of the Orthodox congregations in one way or another, so that immigrant Orthodox believers may have their own worship and enjoy Orthodox pastoral care. Although at this point it is the committee's intention to help as much as possible, but it is a difficult task.

However, one thing seems quite clear. National pluralism is of essential importance precisely in this new situation, and so is the ecumenical perspective with its recognitions of a church pluralism within the framework of Central Christian Unity. But recently a new motivation for contacts between the Church of Sweden and the Orthodox and other foreign believers in our country has emerged: i.e. a pluralism which is necessary, if the religious alternative should be allowed to express itself at all within the plurality of philosophies of life. Quite a number of those clergymen who are now answering the questionnaires of the committee concerning Orthodox statistics seem to be aware of this. They look with gratitude and appreciation to representatives of other peoples and other confessions who might serve as living examples of that interplay between faith and style of living, between cult and culture which is a necessary element in a life marked by human dignity.

HEIKKI KIRKINEN *)

One of the most noteworthy achievements within the history of mankind, is an increasing sense of toleration and communication of peoples, countries with countries, Christians with Christians and Christians with non-Christians. A feeling of unity and solidarity pervades the 20th century as it has never done before, for, if we consider the time of the Crusades as being representative of an age of intolerance then we shall have some kind of justification in taking this as our comparison.

The common characteristic and aspiration of twentieth century Christianity is the search of a certain brotherly unity within a framework of an adaptation of ecumenical activities to the needs of man living amidst rapid changes. This is not peculiar or relevant to our age one, but has run parallel to the developments of human history. Basically the evolution has been an interlocking or inter-dependent one, for not only has Christianity contributed to the thought and cultural structure of mankind but also the technological, political and social upheavals in the secular world have contributed inevitably to the developments in the Christian world.

*) Heikki Kirkinen, Ph.D., was born on Sept. 22, 1927, at Kuusjärvi, Finland. Candidate of philosophy 1952, licenciate of philosophy 1952 and Ph.D. 1961. Teacher of history and Finnish Language at the Orthodox Theological College in 1952—1960, lecturer at the Pedagogical Institute of Jyväskylä 1960—1962, docent at the same Institute 1961—66, docent at the University of Helsinki from 1962. Visiting professor of Finnish history and culture at the University of Sorbonne in Paris since 1966. Has participated since his school years in the activities of the Orthodox youth organisations as vice chairman of the Orthodox Youth Association and chairman of the Orthodox Student Association in Finland. Vice president of the Syndesmos 1965—68.

To extend this idea further we must consider the most immediate secular ideologies of our time and particularly those of Socialism and Anti-Colonialism for they have been, perhaps, the tendrils of a great influence for Christians and non-Christians alike. The prevalent ideals of equality and brotherly unity, hitherto realised and propelled more actively by some secular communities, have been sadly neglected or have not received sufficient attention from and within the Christian world, so that isolation has resulted from the competition and disputation of Christians against Christians. This has served only to weaken the position of the Christian faith in the world, by supporting an idea that personal convictions be upheld for satisfying an egoism.

The participation of the Orthodox Church in 20th century developments, reveals itself in its contribution as a pioneer of ecumenical unity and as one of the founding members of the World Council of Churches. Within itself it has begun to take a growing interest in youth activities and has begun to make a move towards a deeper understanding of its divine services. It is also participating in common social problems and is doing much to strenghten the unity between widely dispersed Orthodox Christians. Theoretically the Orthodox Church has excellent prospects of rapid development, perhaps better than most other churches because it is not burdened by an unwieldy and concentrated organisation which would be difficult to change, but it is living as a brotherly and flexible community of independent national churches. Its doctrine is not a rigid system, the details of which are compressed into dogmas, but it is living on the Bible basis as interpreted by seven Ecumenical Church Councils, the last of which was held more than a thousand years ago.

Over the centuries, traditions have corresponded to and echoed world changes and this has been well understood for exemple by Orthodox immigrant minorities in France. In Paris, on the basis of the Russian tradition, a growing French-speaking congregation operates, involved in an aim to blend their own former traditions with those required in order to survive in a new country as a new national church. Their creative adaptation to their environment is an admirable example that could well be followed both in the U.S.A. and England.

A question which poses a considerable problem at the moment, is how can the organisation of the Church be the most suitably directed? There is no precise answer but the question deserves examination. One tentative suggestion, a personal one, is that whilst retaining the organic flexibility of the various independent national Churches, a homogeneous centre for the whole Church might be established which could more vigorously function as an instrument of co-operation and an expression of the common will. The Orthodox Church has already a traditional place of contacts in the ecumenical patriarchate, but unfortunately this spiritual nucleus has certain limitations in regard to present day demands and it is on the basis of this that the suggestion for further central extension is advised. The Pan-Orthodox Conference at Rhodes indicated a move towards this idea but very little has been attempted in order to attain some kind of regularity and well-organised co-operation within this centre. The courage and strength of the fathers of the Early Church seem to be lacking in today's reforms where timidity, suspicion, conservatism and continual prejudice provide a sad negation in coping with our problems.

It may be as well to elucidate the nature of some of these problems so that we may better understand the parochial attitude. The example is again taken from the Conference at Rhodes. It seemed and was genuinely thought, concerning the doctrinal discussions with the Anglican and Roman Catholic Churches, that the Orthodox Church was ahead in so far as encouraging mutual unity between all Christian Churches, but as soon as a decision was called, at the third Pan-Orthodox Conference at Rhodes 1964, many national Orthodox Churches began quibbling and obstructing the beginning of discussions so that it was necessary to postpone them. Since then the Protestant Churches, for example, have already had serious doctrinal talks with the Roman Catholic Church. Another case in point is that a common Pro-Synod was being arranged between the Orthodox Churches in order to discuss matters of doctrine and practical questions, but again unfortunately the preparations were postponed. Since then the Roman Catholic Church has had an extensive Church council of its own during which many reforms were executed — reforms also very urgently needed by the Orthodox Church. One may well inquire what the attitude of Orthodox Christians will be to the impending problems of world overpopula-

tion or his approach to the non-Christian world and to the materialistic trends in the new developing countries.

The list of topics for discussion is a long one and only a few can be briefly posed here for examination. In some national Churches it has been desired that widowed clergyman be allowed to remarry, but should it not also be possible to approve, at least in exceptional cases, bishops who are married where there are not enough suitable candidates for the hierarchies? Is it not important, in the U.S.A. and in some European countries for example, to find the most suitable candidate for the bishopric whether he be a monk or not?

The question of Church infallibility should find its own solution within the Orthodox faith. The Bible does not speak of doctrinal infallibility and the authority of the Orthodox Councils is based on the guidance of God as well as on the feelings of the community rather than on a Western phenomenon of doctrinal infallibility. The imitation of this would not be suitable.

To conclude then, the Orthodox Church has theoretically excellent possibilities for reformation because it possesses a flexible organisation and a relatively loose doctrinal structure. But it is not certain whether the Church can use these advantages effectively or efficiently and whether it will be capable of making the decisions and reforms that the time demand. It must adapt, it does not need to forsake its particular culture and tradition but rather by taking the opportunity to enrich itself, sensitively and positively in the spirit of love.

ÅKE KASTLUND *)

The Lutheran Aid, the organ of the Swedish Church for inter-demoninational help founded in 1947, has maintained close contacts with certain Orthodox Christians in Sweden. Their number in the country has grown considerably thanks to their large scale immigration in recent years.

The ecumenical contacts of the Lutheran Aid with Orthodox Christians have been primarily with the Finnish Orthodox Congregation in Sweden and with the Estonian Apostolical Orthodox Church in Sweden. As the Orthodox Christians have had practically no available funds to maintain their congregations and as the Swedish Church Fund cannot make any grants to non-Lutherans, the Lutheran Aid has felt it its duty to ensure that these congregations need not be closed down because of lack of funds. That the Orthodox priests are promoting the efforts of their parishioners to contribute towards the upkeep of their congregations, is regarded as a promising sign for the future.

The assistance of the Swedish Church via the Lutheran Aid to the Finnish Orthodox Congregation has been primarily designed to cover administrative costs, the travelling costs of the priest in Sweden and also his salary. The aid to the Estonian Apostolical

*) Åke Kastlund was born at Avesta, Sweden, in 1916 and ordained in 1943. In 1952—1957 he served by order of the Lutheran World Federation in Latin America, the first years in Colombia, Venezuela and Ecuador (as described in his Swedish-language book, "Outpost in the Country of the Incas"), and then in Mexico and Central America. He is since 1957 director of the Swedish section of the Lutheran World Federation as well as director of the Lutheran Aid, the organ of the Swedish Church for inter-Church aid, refugee aid and aid to the underdeveloped countries. He is also a member of the World Federation's Commissions on Lutheran World Service and on Latin America.

Orthodox Church has been granted to cover the administrative costs of the St. Nicholas congregation in Stockholm as well as the travelling costs of the priests.

In the past five years the Lutheran Aid has contributed a total of about 225,000 crowns to the Finnish and Estonian Orthodox congregations.

In 1967 the Swedish Bishops' Assembly appointed a "Committee of the Bishops' Assembly for Certain Christian Immigrants" with which foreign of non-Lutheran Christians are expected to negotiate directly. The Committee distributes the annual non-recurrent contributions put at its disposal by the Board of the Lutheran Aid. In the 1967—1968 budget their sum total amounted to 100,000 crowns.

The Lutheran Aid is also in contact with Orthodox Christians abroad, through its co-operation with the Interchurch Aid, Refugee and World Service of the World Council of Churches. These contacts concern primarily the Greek Orthodox Church in Greece. The Lutheran Aid has contributed large sums to the Greek Church's work among children, young people, students, the sick and the aged.

Hostels for male students have been established by the Church in the towns of Ioannina, Paramythia, Siatista, Moirae on Crete and in the poor Grevena Diocese. A hall for female students has been established at Moirae. The Lutheran Aid has contributed towards a vocational school for girls at St. George Gorgolainis, a former monastery near Heracleion on Crete, and towards the youth centres the Church is operating at Paramythia, Argos and in Nauplion in the Argolis diocese. The Church's aid to the aged is subsidised by the Lutheran Aid at Selinare on Crete, where the monastery of St. George Selinaris has been rebuilt for the purpose, and at Kolymia near Lindos on Rhodes.

The refugees in Greece have received help in Macedonia and Thracia where a centre has been established in Philippi for refugees from Bulgaria and Yugoslavia. A total of 600,000 crowns has been spent to this end in 1965 and 1966. In 1967 the sum of about 100,000 crowns was spent to help refugees from the Soviet Union.

The sum of 300,000 crowns has been invested in a so-called "chicken programme", designed to give help for self-help in the mountainous area round Ioannina, the provincial capital of Epirus, to cover the costs of constructing hatcheries and to pay experts.

In the past five years the Lutheran Aid has put a total of 2.5 million crowns at Greece's disposal. At present it is being discussed whether this aid is to continue under the new conditions now obtaining in Greece. The Lutheran Aid has also had contacts with the Russian, Greek, Syrian and Coptic Orthodox study centres, through the mediation of the Interchurch Aid.

In three consecutive years the Lutheran Aid has granted financial assistance to the St. Sergius Theological Institute in Paris, founded in 1926 and of great importance for the Russian Orthodox Church not only in France but in the whole of West Europe. The Institute has six full-time professors and about a score of trainee priests. The subsidy, totalling 110,000 crowns, has also embraced a study centre in Paris connected with the Theological Institute.

In Yugoslavia the Lutheran Aid granted about 55,000 crowns in 1966 and 1967 to help six Orthodox theological seminars which the Greek Orthodox Church runs in that country.

The Lutheran Aid has also granted subsidies to countries outside Europe. In 1965, 1966 and 1967 the seminar training priests which the Syrian Orthodox Church runs at Kottayam in Kerala, a south Indian state, received a total of 150,000 crowns from Sweden. The Syrian Church has about a million members and some 850 priests.

In 1965—1967 the Lutheran Aid has also aided the Coptic Orthodox Church in Egypt which has established a study centre at Beni-Souef near Cairo.

The contacts of the Swedish Lutheran Church with the Orthodox Churches have increased successively since the 1925 Stockholm meeting. In our time when atheism, radicalism and indifference predominate everywhere, this is a source of joy and thankfulness for all responsible Christians.

The engagement of the Swedish Church in the inter-denominational aid programme should be regarded as a natural fruit of Christian community and co-operation across denominational and geographical frontiers.

PARTICIPATION OF THE FINNISH ORTHODOX CONGREGATION IN ECUMENICAL ACTIVITIES

HEIKKI KOUKKUNEN *)

Orthodox Christians in the Religious Field of Sweden

The original meaning of the word *oikumene* is "universal" and it was connected with the great Church Councils of the undivided Church, the decisions of which were considered to represent the doctrine of the whole Church. The modern use of this word, meaning the seeking of contact among Christians, is not far from the original. One might speak of the *oikumene*, in a narrower sense of the word, as in connection with the formation of the Finnish Orthodox Congregation — which created congregational contact with the Orthodox Christians who had moved from their native country to new surroundings and were greatly dispersed. However, in connection with this congregation one can speak of ecumenical activity in a broader sense of the word, meaning the relations between different Churches, since this congregation has, in spite of its smallness, contributed to their maintenance.

It is estimated that there are about 25,000 Orthodox Christians in Sweden today, of whom about 10 per cent are Finns. The Orthodox minority has been constantly increasing since people seeking jobs in Sweden have arrived from Yugoslavia, Greece and

*) Heikki Koukkunen was born on March 21, 1938, at Suojärvi, Finland. He obtained his licentiate of philosophy at the University of Helsinki in 1964. He is now preparing a doctoral thesis on "Questions Concerning the Orthodox Christians as Problems of the Finnish Government at the End of the 19th Century". He was an assistant of the Orthodox Institute at the University of Helsinki 1961—1967 and has been since November 1967 a producer of Finnish Television. He is a member of the Finnish Ecumenical Council.

Finland where the Orthodox Church has a traditionally strong position.

It is clear that this minority has had difficulties in adapting to new conditions in Protestant Sweden, since people belonging to other denominations have, in some cases, been considered strange. History tells us that the Swedish law restricted, during the centuries after the Reformation, the rights of people belonging to other denominations to a minimum, as Sweden was the strongest supporting pillar of the "Lutheran Orthodoxy" in the North. The effect of this legislation was strongly felt even in Finland until the time she acquired independence, owing to the fact that the Constitution of autonomous Finland was approved at the time of Swedish supremacy.

In Sweden the atmosphere remained strictly Protestant and the insignificant minorities of other denominations could not bring about any changes in this respect. As far as Orthodox Christians were concerned, their representation was very weak. There was a handful of Russian emigres, who even elsewhere than in strongly Protestant Sweden had withdrawn to their own group and outlook of life and remained rather alien in their Western environment.

In this sense the Second World War caused a considerable change within the religious field of Sweden since there arrived from the Baltic countries Orthodox refugees whose numbers were by no means insignificant, and whose possibilities to adapt to new conditions were far greater than those of the old Orthodox minority. A new important ecumenical field has been created in Sweden, the maintenance of which demands the application of the theoretical standpoints of the ecumenical movement in the practical collaboration between the Churches.

In this respect the Finnish Orthodox Congregation in Sweden has done much already and will continue to do so in the future. After all, its members who have in peacetime immigrated to Sweden are, in the light of Nordic co-operation, in quite another position from the emigres and even from the refugees who have never had nor have today any natural historical contact with the co-operation of the Nordic countries and with the Nordic atmosphere thus created. Having such a position the Finnish Orthodox Congregation in Sweden may contribute in an important way to a positive solution of the whole ecclesiastical minority problem of Sweden.

The Finnish Congregation Engaged in Ecumenical Activities

Without giving an account of all ecumenical contacts of the Finnish Congregation it is worth mentioning that the lectures given by the priest of the Congregation on the Orthodox faith (the number of which has been about 200 during the past ten years) are of utmost importance. These lectures have been listened to mainly by Swedish clergymen who have not been very well informed about the Orthodox faith. Now, particularly if the present strong immigration movement to Sweden continues, the Swedish Lutheran clergymen have an increasing responsibility to what extent the Orthodox Christians abandon their traditional faith. All depends on what spiritual and material conditions the majority creates to cherish Orthodox faith and traditions.

In spite of the assiduity and efforts of the few Orthodox priests now working in Sweden — among them is already one Swede — success is possible only if the work is unreservedly supported by the Swedish Lutherans. It may be said that the *oikumene* and an ecumenical attitude is, under these conditions, of vital importance for the minority while it also gives a background to the ecumenical contacts of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden.

In addition to the clergymen there has also been another important group towards which the priest of the congregation has directed his ecumenical work; namely, teachers and schoolchildren. The schools have enthusiastically received a lecturer telling about a great Christian Church with rich traditions; the lectures have been illustrated with liturgical films. An ecumenical activity directed, above all, to youth is certainly one of the most effective forms of activity from the point of view of the Orthodox Church, since youth, having broad views and being well informed, will greatly influence the development of the co-operation between the Churches.

Official contacts with the Swedish Church have also been important to the Finnish Congregation. The Lutheran Church has in many matters helped the Finnish minority. The salary of the priest has been received through Lutheran Aid and the congregation has been allowed to use churches and other premises for its divine services.

Equally important have been the effects of contacts the

Congregation has had with the Swedish Ecumenical Council and the Nordic Ecumenical Institute: through them possibilities have been opened to take up many urgent problems. The assembly of Swedish bishops recently took up for consideration the special religious problems of the immigrants. The problem now under discussion can be successfully solved only if the responsibility of both, those who decide and those whose matters will be decided, is equally great.

Since the assembly of bishops has taken up for consideration the matter of the religious minorities it is important that ecumenical contact be established between two minority Churches, the Orthodox and the Roman Catholic Churches. At the beginning of 1967 a joint Orthodox-Roman Catholic collaboration committee was formed in which the Orthodox Christians were represented by the priest of the Finnish Congregation. In a report, issued during the ecumenical prayer week in January 1957, the collaboration committee stated, among other things:

"Both parties have tried to determine their position in Sweden and clearly realised that they can act together on practical questions, e.g., by obtaining addresses of immigrants, exchanging information, co-operating in making public the problems concerning immigrants and religious minorities and so on. Both parties have also realised that they must, as Churches, fraternally approach each other in the difficult situation they are in Sweden and that they, through such co-operation, give public proof of ecumenism.

The representatives of both Catholic and Orthodox Churches in Sweden will start this co-operation with an open mind towards other communities in the country having ecumenical aspirations. They express their desire to work in a loyal way also as far as other Christians are concerned and start on the basis of equality. They, at the same time, express their wish to maintain close contact with the Swedish main ecumenical body, the Swedish Ecumenical Council."

In this communique, one of the two signatories was Protos-presbyter Martin Juhkam, priest of the Finnish Orthodox Congregation in Sweden. The future oikumene has also been outlined. The starting point is clearly based on practical targets which is understandable considering the smallness of these minority Churches but, on the other hand, it does not exclude a possibility of an ecumenical dialogue, although that is hardly considered to be of

primary importance, with regard to the conditions prevailing in Sweden. Mentions of closer contacts with the Swedish Ecumenical Council are also probably to be interpreted in the light of practical aims rather than in theological interests.

In the co-operation between Orthodox Christians and Roman Catholics practical results have already been achieved. At the end of 1967 a booklet, containing information about possibilities of contacting congregations as well as the addresses of congregations and priests, was printed. For the Orthodox Christians the booklet has been published in Greek, Finnish and Serbo-Croatian.

Direction of Ecumenical Activities in the Future

The Finnish Congregation does not have a church of its own at any of the places where it is working and is, therefore, entirely dependent upon the others. It is also quite clear that outside help is absolutely necessary for building their own church and this may be obtained only when the existence of the Congregation and its situation are made known to the public.

Good contacts using various media of communication are, of course, very important. The most important of these is probably the Press which has so far readily discussed the problems of the Orthodox Christians. Only a few programmes on the television and radio have touched on these questions, but it certainly would be worthwhile to study whether a part of the television and radio programmes could be devoted to the problems of the religious minorities.

The fact that Sweden has been chosen as the host country of the Assembly of the World Council of Churches shows a considerable recognition of confidence towards the Swedish Church. The above proposal could, perhaps, be taken up at the Assembly. It is clear that the matter will be definitely decided by the Swedish Broadcasting Corporation, but without the support of the Lutheran Church hardly any positive results can be expected.

A proposal made a few years ago by the Rev. Martin Juhkam to the effect that a Nordic exarchate be created so that the Orthodox Christians in all Nordic countries could be united under the

leadership of the Archbishop of Karelia and All Finland aroused considerable interest. If realised, this proposal would certainly mean a strengthening of the unity of the Orthodox Christians in the Nordic countries and would also, at the same time, create better conditions for the ecumenical activities. There are, no doubt, many obstacles in the way of the realisation of this plan, but it certainly would be worth great consideration.

ON THE IDEA OF A "NORTHERN CHURCH"

U. VOITTO SETÄLÄ *)

The question of a "Northern Church" — the idea of a union of the Orthodox minority Churches of Fenno-Scandia and the Baltic countries — has both historical and current points of contact with the Finnish Orthodox Congregation in Sweden. The Finnish-East Karelian Congregation belongs to the Estonian Apostolic Orthodox Church with which the Finnish and East Karelian Orthodox Churches had once planned to form a new independent Church. But now the idea has been taken up in a new form in the Nordic countries, on the initiative of the Very Rev. Martin Juhkam.

I

The idea of a union was started some 50 years ago, apparently independently from two quarters: it was considered self-evident that the Finnish and East Karelian Churches should merge, on the one hand, while, on the other hand, on the initiative of the Estonians, it was proposed that the Finnish and Estonian Churches be united. The final proposal was that all three Churches should be combined into one "Northern Church", as the Estonian enthusiasts called it.

On Oct. 15, 1917, a plan was published in Eastern Karelia, according to which a "Karelian exarchate" should be created. It was

*) U. Voitto Setälä was born on March 22, 1911 at Kokemäki, Finland. Doctor of Political Science, Ev.-Lutheran. The first in Finland to defend a doctoral dissertation on a subject pertaining to the Orthodox Church. In addition, he has written numerous articles on the history of the Finnish (as well as Estonian and East Karelian) Orthodox Church in magazines Aamun Koitto, Karjalan Heimo, Ortodoksia and others. He is a member of the Karelian Cultural Society and of its consultative board.

to be loosely connected with the Russian Church and to it would belong an East Karelian dioceses and the Finnish Orthodox Church, divided into two dioceses. The independent position of the ancient Georgian Church within the Russian Church was an example. Owing to the unclear political situation the realisation of this plan had to be postponed, however.

In Estonia the idea of ecclesiastical co-operation with Finland was parallel with the proposals concerning a union of the two States. These ideas crystallised in Estonia, as far as the union of Churches was concerned, between March and June, 1919.

The Finnish Orthodox Church reached a decision at its Church Assembly on June 23, 1919, in which the above two proposals were combined. According to it the aim would be an entirely independent, self-governing "kinship Church" to which would belong the autonomous Finnish, Estonian, and East Karelian Orthodox Churches, provided the two latter desired it. The highest ecclesiastical administration was to be common to all. The Church Assembly appointed two delegations, one to negotiate with the Estonians and the other with East Karelians.

A unanimous decision was reached at the negotiations held in September, 1919, in Tallinn, the capital of Estonia. The Estonians accepted the participation of the East Karelians and proposed that a fourth member, namely Latvia belonging to the diocese of Riga, be admitted. At the same time, the Finnish and Estonian delegates brought attention to the fact that the worst obstacle to the establishment of an independent Church was the insufficient number of bishops in both Finland and Estonia and so it was decided to take measures to remedy this.

In East Karelia there was no one the Finns could negotiate with since the bishops had, owing to a chaotic political situation, left the country. The first Karelian Diet authorised the Provisional East Karelian Government to combine the East Karelian Church with the Finnish one. The Provisional Government made a representation to this effect to the Finnish Government. A similar authorisation was given to the Provisional Government by the second Karelian Diet in June 1920, and a new proposal was made on July 2, 1920, to the Finnish Government. According to this, the East Karelian Church was to merge either with the Finnish or the united Finnish-Estonian Church.

The Finnish Government was very interested in the plans of a union between the Churches, but the Peace Treaty between Finland and Soviet Russia in October 1920, in Tartu, removed Eastern Karelia from the plans.

The plans to unite the Finnish and Estonian Churches were not abandoned, however. It was planned to take place with the help of the Ecumenical Patriarch, and delegations were to be sent from both countries to Constantinople.

The general political atmosphere gradually deteriorated, however, and the plans to form a Baltic bloc including Finland did not materialise. In Estonia the separation of the State and Church caused a reserved attitude.

It so happened that when the delegations finally arrived in Constantinople in 1923, the question of uniting the Finnish and Estonian Churches was not taken up at all, but it was decided, instead, to give both Churches an autonomous position under the jurisdiction of the Ecumenical Patriarch. No official decision for the abandonment of the union plans has been made in any Finnish or Estonian political or ecclesiastical body, however.

II

The Very Rev. Martin Juhkam proposed publicly in Helsinki on August 3, 1963, that a "Nordic Exarchate" be created. He proposed that it be formed under the leadership of the Finnish archbishop. The time and place for the proposal were well chosen, for the congress of the Lutheran World Federation held in Helsinki made the city the centre of attention of the Christian world and the Very Rev. Martin Juhkam had participated in it as a journalist. His proposal aroused positive interest in the Finnish Press, radio and television.

From the point of view of his earlier activities and of the background of the matter it was natural for the proposal to be made just by the very Rev. Father Martin Juhkam. A more recent event was still a fresh memory: in 1953, after the death of Metropolitan Aleksander of Tallinn and All Estonia, the Synod of the Estonian Orthodox Church in exile eagerly desired that the Finnish Archbishop Herman, who was of Estonian origin, be appointed also the head of the Estonian Church in exile. Since it was feared that such

a step would be politically embarrassing, it was quietly dropped. It was never officially discussed.

The plan of a new exarchate would embrace all Orthodox Christians in the Nordic countries and some others. It is estimated that it would have about 100,000 members. In Sweden there are about 20,000 Orthodox Christians. There are already five Estonian, one Finnish and one Russian congregation there. Some Orthodox Christians do not belong to any congregation. During recent years the number of Orthodox Christians in Sweden has increased greatly. About 5,000 immigrants have arrived from Greece and they have founded one congregation in Stockholm and another for those living in western Sweden and in Oslo. A few thousand Yugoslavians do not yet have a congregation of their own nor even a priest who can speak their language. A congregation was founded recently in Malmö in which Orthodox Christians of many nationalities participate.

In Denmark there are about 1,000 Orthodox Christians and in Norway about 500. There is a Russian congregation in Copenhagen and one in Oslo.

The extension of the exarchate plan means that the Estonian Church in exile will participate fully. In addition to the congregations operating in Sweden there are nine congregations or chapels in West Germany, Canada and the USA. These have a total of 5,500 members. To retain the territorial unity, the plan embraces also Iceland, Greenland, the Faroe Islands and Spitzbergen although only a few Orthodox Christians are living there.

The starting point for the success of the plan is to start with what is common to all those concerned: the Orthodox faith, above all, but also the necessary precondition, viz., that all parties be subordinated to the direct canonic leadership of the Ecumenical Patriarch — the Finnish Church directly, the Estonian Church in exile through the Exarch of London, and the Russian congregations through the Exarch of Paris. In the present situation there is no contact on the Church or congregation level.

The fact that the proposed exarchate would, in addition to the Nordic countries, embrace Baltic elements, i.e., the members of the Estonian Church operating in the so-called free world while the Orthodox Estonians (and Latvians) living behind the co-called Iron Curtain would remain outside, involves no political problems. The initiator would, in principle, be ready to embrace even these latter

in the plan although actually it would obviously be impossible to realise it because of their subordination to the jurisdiction of another patriarch, the Patriarch of Moscow.

According to the plan each member Church would be autonomous in internal matters. Although the supreme leader would be the Finnish Archbishop the influence of the administration of the Finnish Church would not extend outside the country. Since national feelings govern attitudes to a large extent, the writer of this article has speculated on their importance for the exarchate plan. Surprisingly enough, all national groups would gain something by it: the Finns by the increase of authority of their minority Church, which is also a second national Church, the Russians of Finland who have adopted the Swedish language by their increased contacts with the Russians in Scandinavia and vice versa, and the Estonians by their increased contacts with their brother country, Finland, towards which they have a strong feeling of kinship.

According to the plan presented by the Very Rev. Martin Juhkam, there would not only be a common leader, but also a council in the exarchate. In it there would be representatives from all participating Churches and congregations.

In his statement, given immediately after the publication of the plan, the Finnish Archbishop, Paavali, stressed that the matter must first be thoroughly prepared and examined. The plan, if considered useful to the Orthodox Christians of Scandinavia, could then, he thought, be realised.

But when a meeting of all concerned was planned in Stockholm for September, 1964, and the administrators of the Finnish Church promised to send their representative, the opinions of the Russian congregations were divided. They did not answer the invitations in time and from later statements it appeared that the administrative bodies of the Russian congregations did not consider themselves competent to take a stand in the question of the new exarchate.

In this situation the administrators of the Finnish Church concluded that time was not yet ripe for a decision. They decided to remain passive observers, but at the same time keep up informal contacts. The plan was, thus, not discussed at the Church Assembly in Finland. The Very Rev. Martin Juhkam himself considers that public opinion must be prepared further by articles in the Scandinavian Press and by personal contacts.

Juhkam, Martin (Editor): Eesti Apostlik Orthodoxne Kirik Eksiilis 1944—1960, (Estonian Orthodox Church in Exile, 1944—1960), Stockholm 1961.

Setälä, U. V. J.: Itä-Karjalan Kirkon kysymys (The Question of the East Karelian Church), Karjalan Heimo, Nos. 11—12/1961 and 1—2/1962.

Setälä, U. V. J.: Kansallisen ortodoksisen kirkkokunnan perustamiskysymys Suomen politiikassa 1917—1925 (The Question of Founding a National Orthodox Church in Finnish Politics 1917—1925), Helsinki 1966.

Setälä, U. V. J.: Viron apostolisen oikeauskoisen kirkon syntyvaiheita (The Birth of the Estonian Apostolic Orthodox Church), excerpt from Ortodoksia, No. 13/1962.

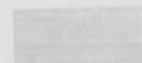
Ortodoksisen lainsäädännön toimikunnan mietintö (A Report by the Orthodox Legislative Committee), presided over by Professor K. Kaira, included in: Reports by the Committees 1966: B 54, mimeographed.

Documents and Press clippings, in the possession of the Very Rev. Martin Juhkam.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
MARTIN JUHKAM: Alkusanat	7
SUOMEN SUURLÄHETILÄS RALPH ENCKELL: Tervehdys	11
ARKKIPIISPA ATHENAGORAS: Tervehdys Ruotsin suomalaisen ortodoksisen seurakunnan kirkkoherralle	13
ARKKIPIISPA RUBEN JOSEFSON: Juhlatervehdys	15
ARKKIPIISPA PAAVALI: Tervehdys 10-vuotisjuhlaan	16
CHRISTOFER KLASON: Ruotsin ortodoksinen kirkko	18
NIILO KARJOMAA: Ensimmäiset suomenkieliset jumalanpalvelusmatkat Ruotsiin	29
BORIS KARPPELA: Eräitä esivalmisteluja seurakunnan perustamiseksi	38
MARTIN JUHKAM: Suomalaisen ortodoksisen seurakunnan synty	45
MARTIN JUHKAM: Seurakunnan toiminta 1958—1968	59
ERKKI PIIROINEN: Seurakunnan toiminta Suomesta katsottuna	95
LARS THUNBERG: Ruotsin kirkko ja Ruotsin ortodoksit	102
HEIKKI KIRKINEN: Ortodoksinen kirkko atomiajan kynnyksellä	120
ÅKE KASTLUND: Lutherhjärpen ja ortodoksiset kirkot	132
HEIKKI KOUKKUNEN: Suomalaisen ortodoksisen seurakunnan osallistuminen ekumeneiseen työhön	140
U. VOITTO J. SETÄLÄ: "Pohjolan Kirkko" -ajatuksista	148
SAMMANFATTNING PÅ SVENSKA	163
ENGLISH SUMMARIES	223

TÄTÄ KOKOOMATEOSTA ON PAINETTU 750
KAPPALETTA, NIISTÄ KOLMESATAA NUMEROITUNA,
JOISTA TÄMÄ KIRJA ON NRO

HELSINKI 1968

U. NISSLÄN KIRJAPAINO KY